as

AMATÉRSKÁ SCÉNA

5/2005

CENA 48 KČ

PAVEL DOSTÁL AMATÉRY MILOVAL

75. JIRÁSKŮV HRONOV

JASNO NAD MARTINEM ▮ TYROLSKÁ BOMBA

KONFERENCE SČDO ▮ ROZHOVOR S J.A. PITINSKÝM

JAK MÁME SVÍTIT? ▮ M. FRANTIŠÁK: DOMA

OBSAH

Pavel Dostál amatéry miloval
Renata Kalenská 3

Zlatý odznak J.K. Tyla Pavlu Dostálovi 4

Faktografie 75. Jiráskova Hronova
Milan Strotzer 5

HRON-OFF 05 aneb 75. Jiráskův Hronov diskutabilní, konfrontační, kontroverzní
Jan Císař 13

Z hronovských recenzí a reflexí představení 17

A co takhle semináře JH?
Lenka Novotná a Jana Soprová 26

PC – Problémový club, zvaný Písíčko
Václav Špirit 31

Náš první Hronov
Rozhovor s Luďkem Horkým z pražského souboru Hrobeso připravila P. Morávková 32

Jiráskův Hronov očima „seniora“ Josefa Horáka poosmnácté
Rozhovor připravila Marie Poesová 34

Finské hronovsko-festivalové pocity
Mirva Anjalaová 35

Hronov podle mě aneb Poprvé na Hronově a v semináři / Soňa Fišerová 36

Můj první Hronov / Rozhovor s Kristýnou Šilarovou připravila P. Morávková 36

Kolik příležitostí má Šrámkova Sobotka
Helena Kupcová 38

Perunova tráva aneb bechyňská přehlídka Divadlo v trávě / Karel Vostárek 38

Když se řekne Šumperk...
Jasanka Kajmanová 40

Tyrolská bomba – Rozhovor s P. Mairginterem připravila Lenka Lázňovská 41

Je naše amatérské divadlo světové? Postřehy a útržky ze 13. Světového festivalu amatérského divadla v Monaku / Karel Tomas 42

Jasno nad Martinem / Alexandr Gregar 44

Konference SČDO / Milan Strotzer 47

Je-li člověk jen amatér... / Rozhovor s J.A. Pitínským připravil Jan Šotkovský 48

60 let Jiřího Bláhy / Josef Valenta 49

Ono se to zase nějak vyvrbí
Rozhovor s Martinem Františákem připravila Simona Bezoušková 50

Ivo Markvart (1956 – 2005)
Nekrolog / Radovan Lipus 52

SERVIS / Dramaturgický pozorník
Kdysi slavné... / František Langer: Periferie
Jan Císař 52

Hry významných dramatiků
August Strindberg: Gustav Vasa 53

August Strindberg: Erik XIV.
Milan Strotzer 54

SERVIS / Technika
Jak máme svítit?
Pavel Hurych a Jaroslav Vondruška 55

Zprávičky 58

Kalendář akcí / říjen - prosinec 2005 59

Repertoárová příloha Amatérské scény
Divadelní hry prověřené jevištěm
Milan Strotzer I

DOMA
Martin Františák I

SERVIS / Dramaturgický pozorník
Novinky světové dramatiky
Koffi Kwahulé: Nestyda
Pavlína Morávková XX

Pavel Dostál na jevišti Jiráskova divadla v Hronově při předávání ceny MK profesoru Janu Císařovi na Jiráskově Hronově v roce 2004. Foto: Ivo Mičkal.

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.
Ročník 42. (Ochotnické divadlo 51.), číslo **5 / 2005**.
Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Blanická 4, 120 21 Praha 2.
Vedoucí redaktor: PhDr. Milan Strotzer.
Redakce: Simona Bezoušková, Mgr. Pavlína Morávková, Mgr. Marie Poesová.
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), Josef Brůček, Mgr. Alexandr Gregar, Mgr. Jiří Hraše, Mgr. Jaroslav Kodeš, Mgr. Jiřina Lhotská, Vlastimil Ondráček, PhDr. Vítězslava Šrámková.
Grafická úprava: Jitka Tláskalová (obálka a loga), Simona Bezoušková a Milan Strotzer.
Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P.O.BOX 12, (Blanická 4), 120 2l Praha 2.
Tel.: 221 507 956-7, **fax:** 221 507 955, **e-mail:** mistr@nipos-mk.cz.
Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka JH&C Mělník.
Rozšiřuje: A.L.L. Production, s. r.o., P.O.BOX 732, 111 21 Praha 1,
e-mail: mila.jelinkova@predplatne.cz,
tel.: Callcentrum 234 092 851, **Fax:** 234 092 813.
Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz).
Cena 1 výtisku 48,- Kč, roční předplatné 240,- Kč.
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací.
Redakční uzávěrka tohoto čísla byla 27.9.2005.
Příští číslo vyjde 14.12.2005.

© NIPOS PRAHA 2005
ISSN 0002 – 6786. Registrační číslo: MK CR E 4608.

Foto na titulní straně: *Vrcholem 75. Jiráskova Hronova i celé minulé divadelní sezóny byla inscenace původní hry Martina Františáka DOMA. Inscenace se zrodila v divadelním souboru Jana Honsy v Karolince v autorově režii. Na snímku ze hry jsou Josef Králík v roli otce Seninského a Martin Metelka coby ztracený syn Antonín. Text hry naleznete v repertoárové příloze tohoto vydání AS. V čísle přinášíme též rozhovor s M. Františákem. Foto: Ivo Mičkal.*

Foto na zadní straně obálky: *K vrcholům hronovského programu patřilo uvedení klauniády s názvem Velká stolice (Stuhl – Gang) Divadlem Perpetuum mobile z italského Brunecku v Jižním Tyrolsku. Uvnitř čísla naleznete mj. rozhovor se členem souboru Peppem Mairginterem. Foto: Ivo Mičkal.*

PAVEL DOSTÁL
AMATÉRY MILOVAL

Pavel Dostál miloval amatérské divadlo. Bylo to řečeno již stokrát a je to pravda. Na amatérské scéně začínal, a tam také v podstatě aktivně skončil. Žil v Olomouci, bylo mu osmnáct let a po celé zemi se rodily malé scény. Dostál pracoval jako technik v MILO závodech, ale svoji budoucnost viděl jinde. Spoluzaložil divadelní soubor SKUMAFKA (Skupina malých forem kabaretu). Byl rok 1961 a Dostál tím odstartoval svoji kariéru „duše olomouckých amatérů". Prošel několika místními soubory, psal texty, sám je pak režíroval. Byl součástí DEX klubu. Na svém divadelním vrcholu se ocitl v době, kdy působil v Amatérském studiu působícím při Státním divadle Oldřicha Stibora v Olomouci. On a hudebník Richard Pogoda, to byl ten slavný autorský tandem.

Mnohokrát mi Pavel Dostál vyprávěl o jejich slavném muzikálu **Výtečníci**. Právě s ním zvítězili v roce 1968 na Jiráskově Hronově. Nikdy se nestalo, že by dal Dostál najevo hořkost kvůli tomu, že po roce 1969 jeho divadelní kariéra de facto skončila. Nahlas nesouhlasil se sovětskými tanky a mohl psát již jen pod pseudonymem. Do roku 1974. Pak následovala kotelna v Přerově. Pavel Dostál byl nepřítel režimu. Na profesionální dráhu už nevkročil, i když měl našlápnuto. Ani po listopadovém převratu, kdy se nejprve vrhl na novinařinu, a pak už jej strhl vír politiky. Dostál se chtěl k režírování vrátit, jen co přestane ministrovat. Nestihl dokončit ani práci na ministerstvu, smrt byla rychlejší.

Přestože se již na amatérskou scénu aktivně nevrátil, rozhodně ji ze svého života nevymazal. Stále chodil mezi amatéry. Že by v létě nepřijel na přehlídku do Hronova, bylo nemyslitelné. Tam jsem Pavla Dostála jednoho roku potkala.

Nemá smysl zaplétat se do nějakých eufemismů, prostě mě bytostně nesnášel. Pokud jsme se potkali v poslanecké sněmovně, míjel mě s pohrdavým výrazem ve tváři. Bylo mi jasné, že nemá smysl chtít na tom něco měnit. Pavel Dostál měl totiž ve zvyku stát pevně po boku svých přátel. Tím přítelem byl tehdejší předseda ČSSD Miloš Zeman, který mě neměl v lásce. Další sociální demokraté Zemana v jeho názorech na cokoli, a tedy i na mě, věrně ujišťovali. Když u toho ovšem nebyl, neměli problém se na mě mile usmívat a ze Zemanova odporu ke mně si dělat legraci. To Pavel Dostál nedokázal. Neměl žaludek a povahu na to, aby si to u mě dělal „dobré", protože jsem novinář a on mě jako politik potřebuje. Jemu bylo jedno, jestli pak na něj budu ve svých článcích v Lidových novinách tvrdá. Nehrál komedii jako ti ostatní. Vypadalo to na upřímnou nenávist na celý život.

A změnil to až Hronov.

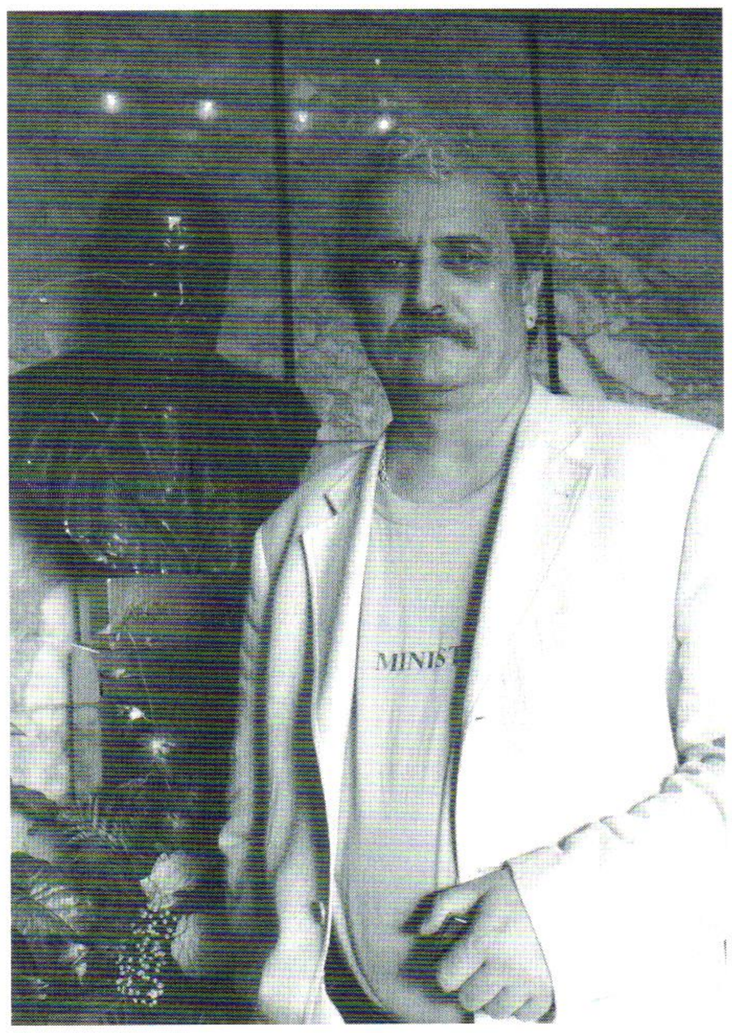
Bylo to tuším v roce 1999, kdy jsme se zde setkali. Tenkrát jsem jako amatérská divadelní herečka sehrávala jakousi etudu na semináři režiséra Divadla ABC Milana Schejbala. Schejbal s Dostálem byli kamarádi, a možná i proto si ministr vybral právě naši divadelní skupinu. Dost překvapeně na mě zíral a nevypadalo to, že má radost. Pak jsme se potkali až o měsíc později. Opět v poslanecké sněmovně. Nečekala jsem nic jiného, než ten starý známý pohrdavý obličej. Ale Pavel Dostál ke mně přišel a řekl: „Tak vy hrajete divadlo? To jsem od vás nečekal." Trochu nejistě jsme se na sebe usmívali. Pavel Dostál měl rád všechny amatéry. A mně v tu chvíli bylo jasné, že nade mnou přece jen nemůže celoživotně zlomit hůl. Následovalo střídání chladných a přívětivějších období. Jednou jsem mu ležela v žaludku, protože jsem se v novinách strefila do sociální demokracie, podruhé mě bral na vědomí. Zlom nastal ve chvíli, kdy Pavel Dostál těžce onemocněl.

Byla jsem z toho hodně špatná, protože jsem ho měla ráda. Vybočoval z řady parlamentních šedých obleků, které se na vás tváří srdečně, ale ve skutečnosti vás nesnášejí. Dostál se choval tak, jak to cítil. Byla to jedna z věcí, kterých jsem si u něho vážila. Takových lidí je v politice jako šafránu. Přemýšlela jsem, co dělat. Mám mu napsat SMS, že mu držím palce? Neměli jsme zrovna „dobré" období, opět jsme se několik týdnů ani nezdravili. Nebude mu můj vzkaz připadat cynický? Nebo prvoplánový? Mám na to vůbec právo? Je to slušné? Řekla jsem si, že to risknu. Prostě na něj myslím a on už se nějak srovná s tím, že to bude vědět. Odpověď jsem nečekala. Přišla hned. Pavel Dostál byl dojatý. Začali jsme si psát. Začali jsme si i volat. Vyprávěl mi o své nemoci, většinou to byly věty ve stylu „já tu svini porazím". Rozhovor do novin mi stále odmítal dát, ale čekaly mě s ním hezčí věci. Pavel Dostál se stal mým dobrým společníkem – kde jinde než v divadle.

Najednou jsem měla pocit, že vedle mě v sále sedí úplně jiný člověk. Byla na něm znát únava, ale radost z divadla ji dokázala přehlušit. To jsem ještě nikdy nezažila. Ze stále slabšího Pavla Dostála bylo cítit velké odhodlání. Když jsme si o přestávce dávali u divadelního baru minerálku, opíral se unaveně o stůl. Když jsme se vraceli zpátky do hlediště, nejednou se únavou zamotal. Ale když pak seděl na svém místě, roztleskával sál. Když se herci vraceli na děkovačku, byl Pavel Dostál první, kdo se postavil, aby vzdal hercům úctu. A jakmile se opona definitivně zatáhla, on už šel k autu. Nečekal na to, až se herci převléknou a půjdou si s ním na bar potřást rukou. Byl už na to příliš unaven.

Naposledy jsme spolu takhle vyrazili do divadla ABC. Bylo to stísňující, protože představení se jmenovalo Taxi na věčnost. Pavel Dostál se ale té symboličnosti smál. Procházeli jsme pasáží a on mě poprosil, zda se do mě může zavěsit. Takhle unaveného jsem ho ještě neviděla. Šli jsme pomalu a bylo to smutné. Mně se představení nijak zvlášť nelíbilo, respektive byla jsem nadšená z jednotlivých hereckých výkonů, ale dohromady mi to nesedělo. Řekla jsem mu to. On se na mě trochu naštvaně podíval a řekl: „Já moc dobře vím, co do toho dali energie."

Pak jsme ještě sešli do divadelního baru. Tentokrát to bylo povinné, protože návštěva Divadla ABC byla zároveň i poslední natáčecí akce. Pavlovi Dostálovi bylo čím dál

Pavel Dostál ve foyeru Jiráskova divadla v Hronově v roce 2003. Foto: Ivo Mičkal.

hůř a já jsem s režisérem Břetislavem Rychlíkem dodělávala dokument „Bílá labuť Pavla Dostála". Bylo to smutné natáčení. Nabízeli jsme mu, že práci můžeme přerušit, ale Dostál si trval na tom, že musíme film dodělat. Troufám si tvrdit, že během těchto natáčecích dnů vzniklo i nějaké přátelství.

Nicméně zpět do divadelního baru. Sešlo se nás tam víc. Ludvík Vaculík s manželkou Marií, Rychlíkovi, Simona Stašová a další herečtí kolegové, novinářka Jana Šmídová… Vaculík zpíval a vyprávěl vtipy. Obzvláště jeden měl velký úspěch. Na jedné venkovské komunistické agitační akci místní předseda KSČ vypočítává, jak bude lidem hůř. Jedna babka se postaví a řekne: „Mě nenaserete, já mám rakovinu." Všichni jsme se začali smát. Trvalo to pár vteřin a ztichli jsme. Situace to byla hodně nepříjemná. Pavel Dostál se po nás všech podíval, a pak řekl: „No dobrý!" A začal se smát. Za pár dní umřel.

Renata Kalenská

ZLATÝ ODZNAK J.K. TYLA PAVLU DOSTÁLOVI

Zlatý odznak J.K. Tyla byl v roce 2005 udělen mezi jinými i ministru kultury *Pavlu Dostálovi* (*1943, †2005) z Olomouce. Navrhovatelem byl Svaz českých divadelních ochotníků. Ocenění bylo přiznáno **za dlouholetou iniciativní práci věnovanou rozvoji ochotnického divadla a kultuře**.

Ve zdůvodnění návrhu se píše: Pavel Dostál je absolventem průmyslové školy chemické, do roku 1965 pracoval jako technik. Od roku 1966 do roku 1969 byl dramaturgem a uměleckým šéfem Divadla Experimentu v Olomouci a zároveň působil jako divadelní režisér, autor, televizní scénárista, publicista, choreograf, textař a libretista. Od roku 1969 do roku 1988 v důsledku politické persekuce za postoje v roce 1968 a účast na protiokupačním rozhlasovém vysílání v srpnu 1968 zaměstnán pouze v dělnických a technických profesích pod kontrolou STB. V říjnu 1989 zadržen pro šíření petice „Několik vět".

V letech 1989 až 1993 umělecký šéf Hudebního divadla v Olomouci. Od června 1990 do prosince 1992 poslanec NS FS, od roku 1998 poslanec Parlamentu České republiky a od 22.7.1998 ministr kultury ČR.

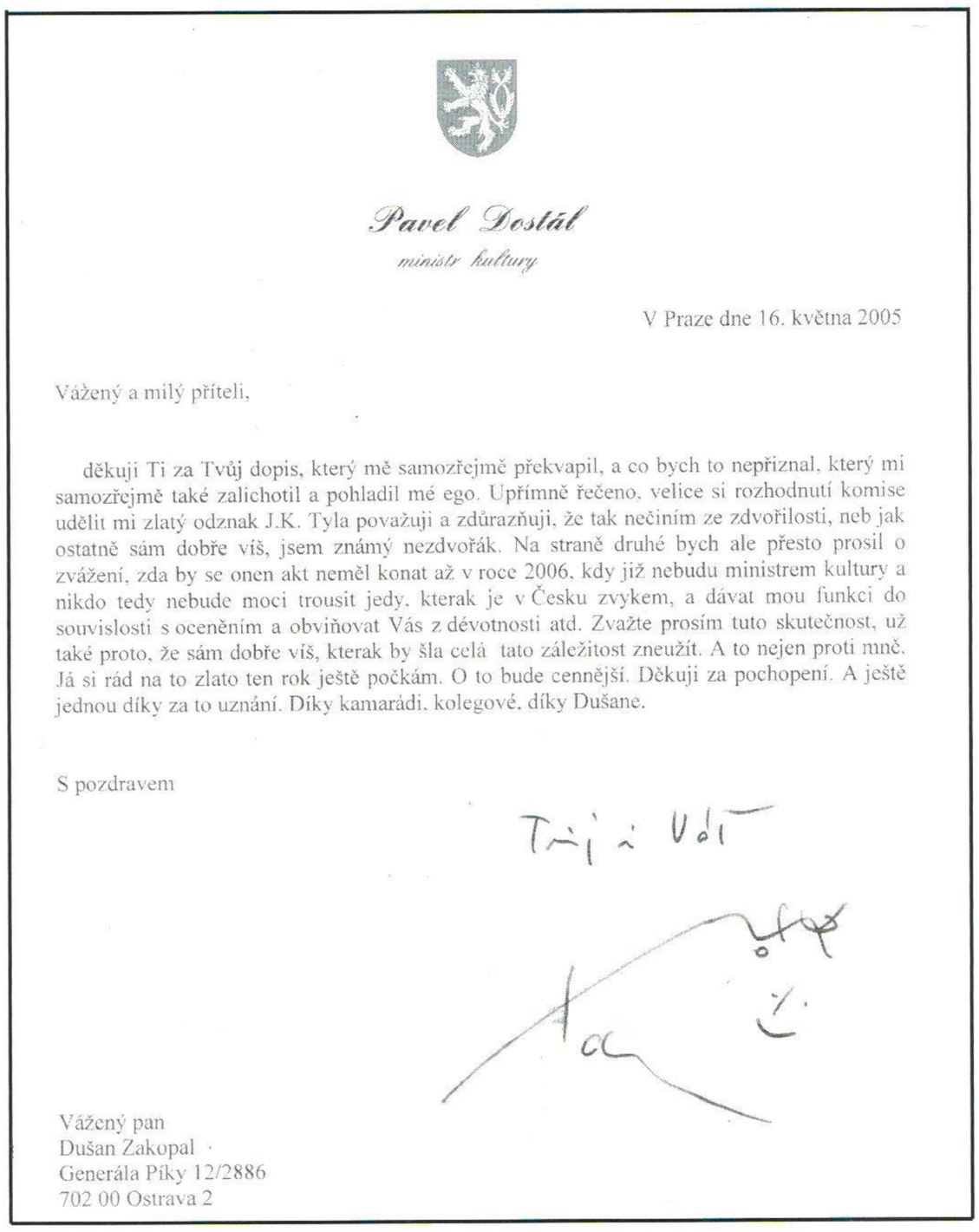
Ve Studiu Oldřicha Stibora v Olomouci nasměroval svoji činnost na muzikály: Výtečníci (1968), Princ a chuďas (1974), Festival (1976). Byl autorem textových předloh. Spoluautorem mu byl hudebník Richard Pogoda.

Od roku 1981 v Dostavníku Přerov uváděl hry Lysistrata, Helenka je ráda, Případ Grendwai, Epochální výlet pana Broučka do XV. století, Gaudeamus igitur, Balada z hadrů, Celestin je Floridor a další. Vytvořil také kabarety Pane vrchní, platím a Určitě bude kouzelník.

Ve svém pojetí ochotnického divadla vsadil na přirozený elán, energii a nadšení interpretů, usoudil, že mladí lidé nebudou hrát něco, co nevychází z nich samotných, otevíral možnost osobní výpovědi. Jeho Výtečníci se stali rychle a na celá desetiletí téměř „klasickou" předlohou mladého divadla.

7. března 2005 byla Pavlu Dostálovi udělena Cena města Přerova – pamětní medaile J.A. Komenského za přínos amatérskému divadelnictví ve městě Přerově.

Jan Müler *(Redakčně upraveno.)*

Pavel Dostál
ministr kultury

V Praze dne 16. května 2005

Vážený a milý příteli,

děkuji Ti za Tvůj dopis, který mě samozřejmě překvapil, a co bych to nepřiznal, který mi samozřejmě také zalichotil a pohladil mé ego. Upřímně řečeno, velice si rozhodnutí komise udělit mi zlatý odznak J.K. Tyla považuji a zdůrazňuji, že tak nečiním ze zdvořilosti, neb jak ostatně sám dobře víš, jsem známý nezdvořák. Na straně druhé bych ale přesto prosil o zvážení, zda by se onen akt neměl konat až v roce 2006, kdy již nebudu ministrem kultury a nikdo tedy nebude moci trousit jedy, kterak je v Česku zvykem, a dávat mou funkci do souvislosti s oceněním a obviňovat Vás z dévotnosti atd. Zvažte prosím tuto skutečnost, už také proto, že sám dobře víš, kterak by šla celá tato záležitost zneužít. A to nejen proti mně. Já si rád na to zlato ten rok ještě počkám. O to bude cennější. Děkuji za pochopení. A ještě jednou díky za to uznání. Díky kamarádi, kolegové, díky Dušane.

S pozdravem

Vážený pan
Dušan Zakopal
Generála Píky 12/2886
702 00 Ostrava 2

FAKTOGRAFIE
75. JIRÁSKOVA HRONOVA

75. Jiráskův Hronov (dále jen JH), celostátní mezidruhová přehlídka amatérského divadla se zahraniční účastí se uskutečnila ve dnech 5. – 13. srpna 2005. Většina seminaristů Klubu (nejen) mladých divadelníků JH dorazila však do Hronova již o den dříve. Posluchači loňského semináře R (jako Režie – Herectví – Dramaturgie), kteří se podíleli na přípravě inscenace Gogolovy Ženitby, byli v Hronově již od soboty 30. července, tedy týden před oficiálním zahájením festivalu. Již popatnácté JH pořádaly NIPOS-ARTAMA a město Hronov z pověření a za finančního přispění Ministerstva kultury. Hlavním pořadatelem v místě bylo Kulturní a informační středisko v Hronově v čele se svou ředitelkou Marcelou Kollertovou. Spolupořadateli JH byly Amatérská divadelní asociace, Česká sekce UNIMA, České středisko AITA/IATA, Klub přátel umění v ČR, Krajský úřad Královéhradeckého kraje Hradec Králové, Občanské sdružení Kruh Hronov, Sdružení pro tvořivou dramatiku, Společnost Amatérské divadlo a svět, Svaz českých divadelních ochotníků a Volné sdružení východočeských divadelníků. Odborným garantem přehlídky byl jako každoročně NIPOS-ARTAMA Praha. Vedoucí Artamy Mgr. Lenka Lázňovská je současně předsedkyní Festivalového výboru, který je vrcholovým orgánem JH.

Šestapůltisícové východočeské městečko Hronov se po dobu trvání přehlídky rozrostlo řádově o dva tisíce obyvatel. Z nich bylo 1124 aktivně zapojeno do festivalového dění (304 členů souborů hrajících v základním programu JH, 59 členů souborů hrajících v otevřeném programu nazvaném HronOff, 388 účinkujících v doplňkovém programu a 373 účastníků vzdělávacích akcí, včetně lektorů a organizátorů) a cca dalších 900 milovníků Thálie přijelo, aby se seznámilo s obrazem současného amatérského divadla a sešlo se s přáteli, s nimiž sdílí společný zájem o divadlo. Údaj o 900 návštěvnících JH je však pouze odhadem, vycházejícím z počtu osob ubytovaných prostřednictvím Informačního střediska JH (357), ze sumy prodaných či vydaných vstupenek (11920) a dalších exaktně neověřitelných údajů. V tomto počtu nejsou zahrnuty návštěvníci z místa a blízkého okolí.

ZÁKLADNÍ PROGRAM + HronOff

Program 75. Jiráskova Hronova (dále jen JH) čerpal z 5 základních oblastí výběru. Za prvé a především ze 7 klíčových celostátních druhových přehlídek amatérského divadla. Za druhé z dalších 6 celostátních druhových přehlídek. Za třetí z návrhů Českého střediska mezinárodní nevládní organizace AITA/IATA. Za čtvrté z návrhů občanských sdružení, zabývajících se amatérským divadlem s celostátní působností. Za páté z rezervoáru, který představovaly inscenace vybrané programovou radou JH 2004, ale nebyly na JH realizovány.

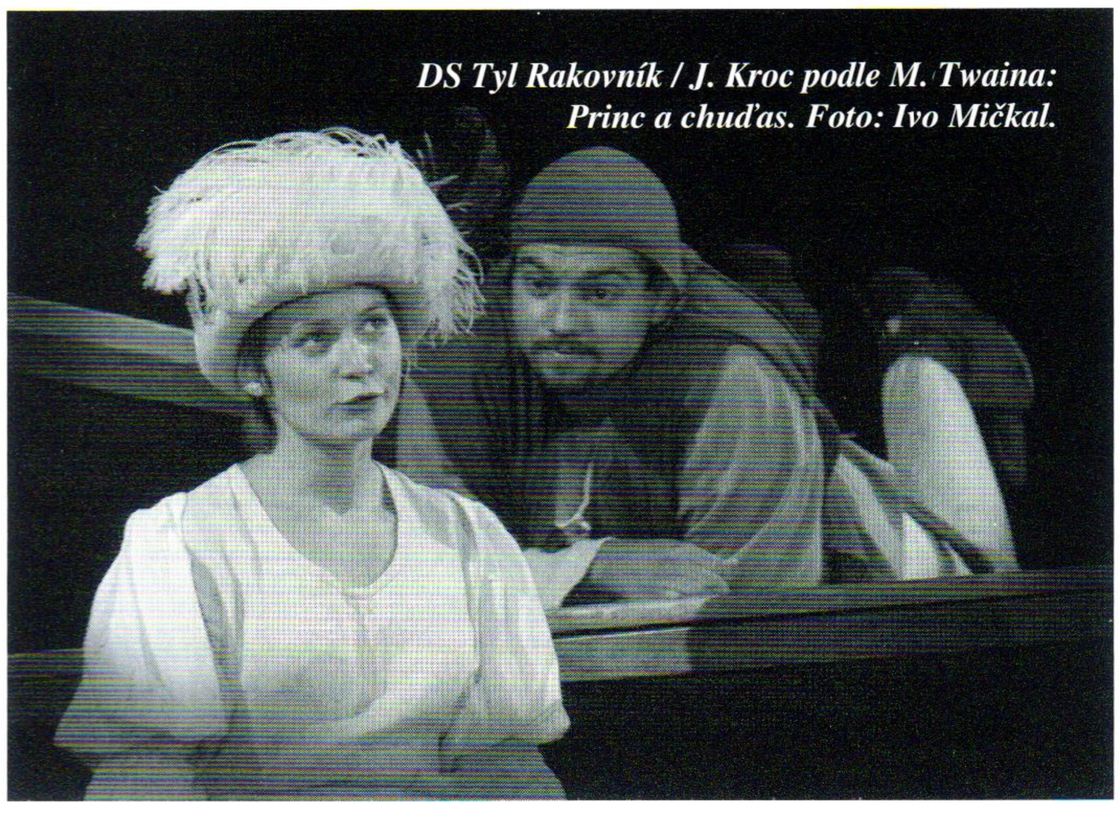
Programová rada letošního ročníku JH zasedla k výběru inscenací až po skončení všech celostátních druhových přehlídek, s výjimkou Loutkářské Chrudimi (koná se až počátkem července). Zasedala 25.6.2005 po skončení Wolkrova Prostějova ve složení Simona Bezoušková (tisková mluvčí JH, mj. zastupovala přehlídku seniorského divadla ve Znojmě), Mgr. Štěpán Filcík (zastupoval Loutkářskou Chrudim), Vladimír Hulec (Šrámkův Písek), Marcela Kollertová (ředitelka KIS Hronov), prof. Mgr. František Laurin (KDP Vysoké n. J.), Mgr. Lenka Lázňovská (AITA/IATA, Otevřeno Kolín), Mgr. Milan Schejbal (FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč), PhDr. Milan Strotzer (programový ředitel JH, zástupce NIPOS-ARTAMA), Jan Šotkovský (Popelka Rakovník), Jana Štefánková (Wolkrův Prostějov), Karel Tomas (Náchodská prima sezóna) a ing. Dušan Zakopal (přehlídka divadla jednoho herce v Kaznějově a Pohárek SČDO ve Velké Bystřici). Jednání se nezúčastnil toliko zástupce Dětské scény v Trutnově.

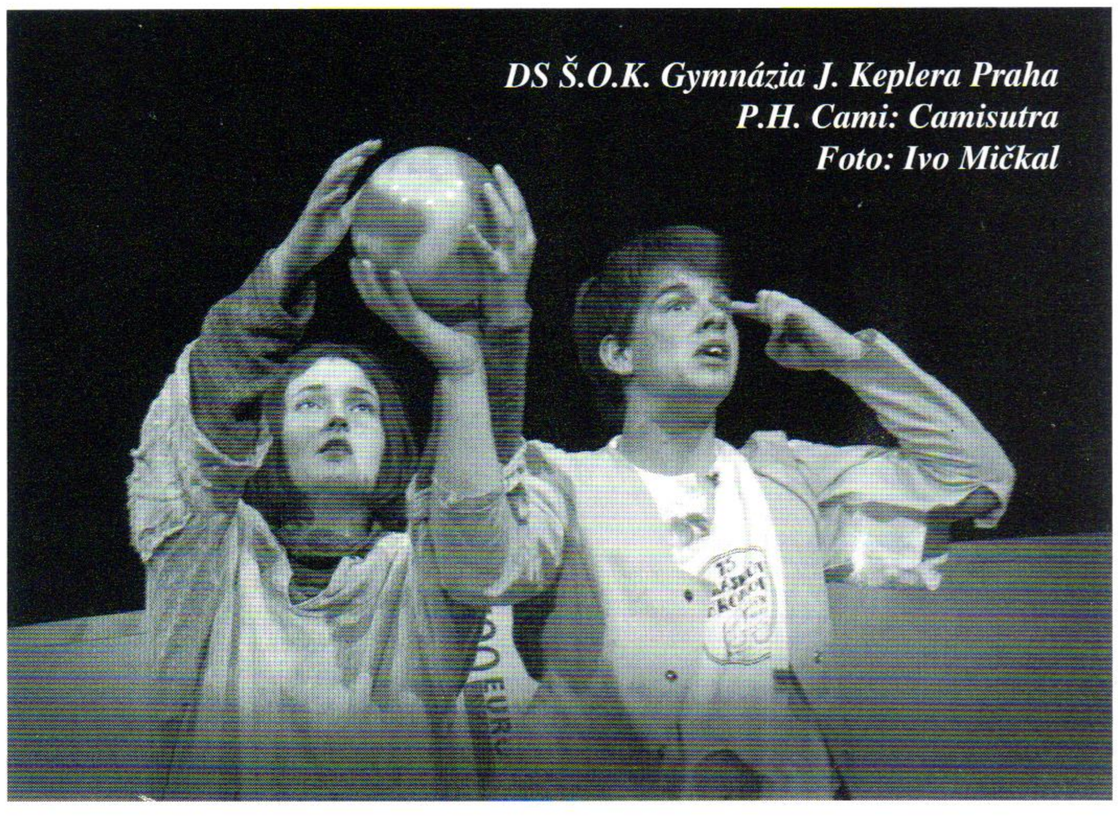
HronOff - Anna Duchaňová, absolventka KALD DAMU Praha: Malá večerní snítka. Foto: Ivo Mičkal.

Úkolem programové rady bylo seznámit se s nominacemi a porovnat v jejich kontextu inscenace doporučené (s možností některé z nich do programu JH nepřijmout) a rozhodnout o pořadí, v jakém mají přijaté inscenace vstoupit do programu JH. Koncepcí JH 2005 bylo přitom stanoveno uvedení 16, při výjimečné „úrodě" maximálně 20 inscenací, respektive programových bloků sestavených z kratších scénických útvarů, v základním programu JH. Byl stanoven i limit maximálně 5 zahraničních inscenací (z oněch 16 – 20). Dále koncepce stanovila možnost uvedení 6 inscenací v tzv. HronOff programu s tím, že půjde o inscenace, které umožňují inspiraci či poznání neobvyklých divadelních kultur a postupů, popřípadě o uvedení výsledků práce divadelních dílen a dlouhodobějších vzdělávacích projektů.

Programová rada neodmítla pro JH 2005 žádnou doporučovanou inscenaci k zařazení do základního programu s výjimkou inscenace Staré pověsti české Studia Dům Brno navrženou OS Klub přátel umění ČR. Musela v tomto případě respektovat rozhodnutí Festivalového výboru JH o tom, že nelze zařazovat inscenace, které se soutěžně zúčastnily krajských či celostátních postupových přehlídek a nebyly příslušnou odbornou porotou doporučeny, a to ani jako inscenace inspirativní např. do HronOff programu. Programová rada pověřila skupinu svých členů a prof. PhDr. Jana Císaře, CSc., aby po skončení Loutkářské Chrudimi na místě, na základě rozhodnutí chrudimské poroty o doporučení inscenací na JH, tyto komparovala s ostatními doporučenými insce-

DS Tyl Rakovník / J. Kroc podle M. Twaina: Princ a chuďas. Foto: Ivo Mičkal.

DS Š.O.K. Gymnázia J. Keplera Praha P.H. Cami: Camisutra Foto: Ivo Mičkal

nacemi a včlenila je do již stanoveného pořadí. Tohoto úkolu se ujali vedle již jmenovaného prof. Císaře Mgr. Štěpán Filcík, Mgr. Lenka Lázňovská a PhDr. Milan Strotzer.

74. ročník JH, vymezený jako mezidruhová přehlídka, přinesl pestrou paletu divadelních druhů, žánrů, stylů a poetik. Jeho účastníci měli možnost zhlédnout inscenace souborů dospělých, mládeže i dětí. Rozmanité bylo také složení souborů z hlediska demografického. Stejně otevřenou byla i divácká adresa, od dětí až po seniory.

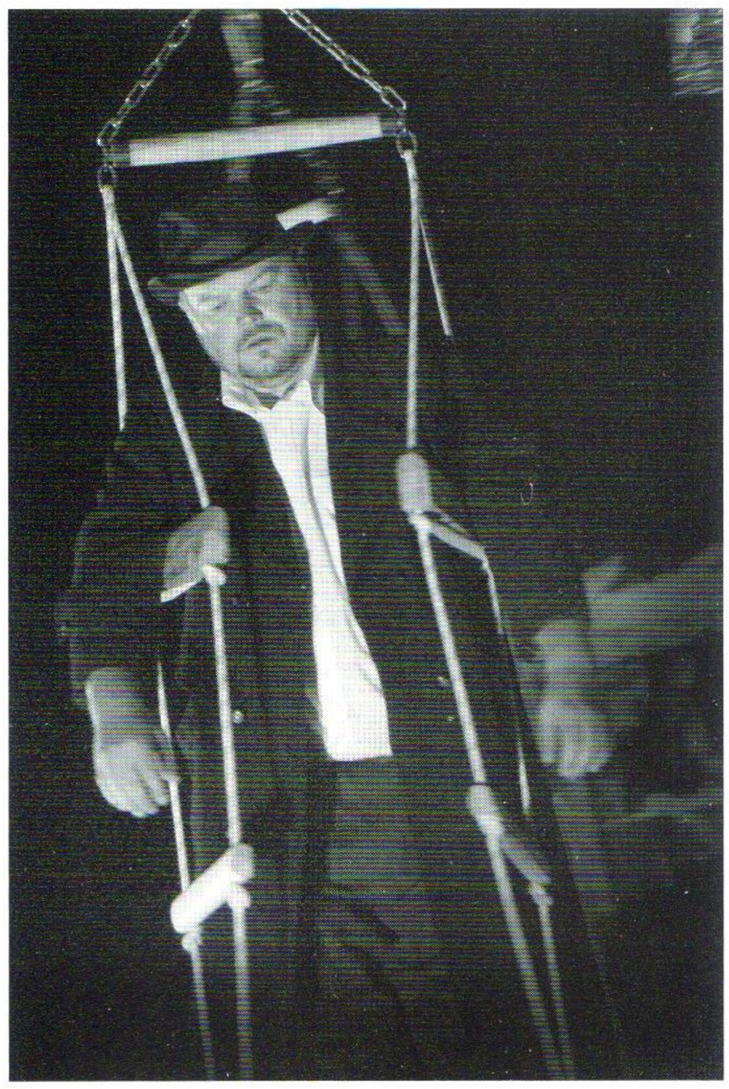
V základním programu JH bylo uvedeno 21 inscenací, z toho z hlediska druhového 7 inscenací činoherního (hereckého) divadla, 4 inscenace loutkového divadla, po jedné inscenaci divadla poezie, hudebního divadla pro děti, pantomimy, klauniády a kabaretu. Z hlediska dramaturgického 7 vlastních dramatizací literárních předloh, 7 původních autorských her či scénářů, 4 hry ze světové klasiky, jejichž inscenace prokazovaly značný autorský podíl inscenátorů a po jedné hře z české klasiky, české současné dramatiky a současné ruské dramatiky.

Podruhé byl realizován tzv. HronOff program. Byl koncipován jako záměrně vybraná a do základního programu začleněná suma inscenací, které měly inspirativní či poznávací charakter, nebo byly prezentací výsledků práce hronovských divadelních dílen, případně obdobných vzdělávacích projektů. **V HronOff programu bylo uvedeno 6 inscenací**, z toho z hlediska druhového 3 inscenace činoherního (hereckého) divadla, 2 produkce pouličního divadla a 1 inscenace vycházející z loutkářských principů. Z hlediska dramaturgického 3 původní autorské hry či scénáře, 2 hry světové klasiky a 1 hra současné rakouské autorky.

V popisované základní části programu JH bylo uvedeno celkem 21 inscenací od 21 souborů v 52 představeních. V programu HronOff bylo uvedeno dalších 6 inscenací od 6 souborů v 18 představeních. Celkem bylo v základním a HronOff programu uvedeno **27 inscenací od 27 souborů v 60 představeních.** Pokud bychom připočetli divadelní představení doplňkového programu – viz dále, došli bychom k celkové sumě 40 inscenací a vystoupení od 35 divadelních kolektivů (soubor Vosto5 hrál několik inscenací) v 87 představeních.

75. JH jako mezidruhová přehlídka byl především příležitostí k poučení a inspiraci, ale také k seznámení se se stavem českého amatérského divadla jako celku, přesněji s jeho „předvojem" označeným celostátními druhovými přehlídkami jako divadelní počiny reprezentující příslušný druh či oblast divadla v jejich kvalitě a směřování. Letošní ročník opětovně potvrdil správnost koncipování Jiráskova Hronova jako mezidruhové přehlídky. Zájem zúčastnit se této výjimečné divadelní přehlídky je neutuchající.

75. JH se svou programovou skladbou, odrážející realitu českého divadla, se svými cca 2000 převážně velice mladými divadelníky, v tom s **241 seminaristy Klubu (nejen) mladých divadelníků, 35 účastníky dalších samostatně organizovaných seminářů, s průměrně 93 účastníky Problémového clubu (PC),** byl mezidruhovou přehlídkou nejen programově, ale také fakticky. Promítlo se to v setrvalém zájmu amatérských divadelníků, orientovaných na různé druhy a oblasti amatérského divadla, v trvajícím zájmu o vzdělávací část JH, ale také v širokém rozpětí dramaturgie festivalu, kterou obohatily v rámci doplňkového programu další divadelní produkce v parku A. Jiráska, divadelní stan souboru

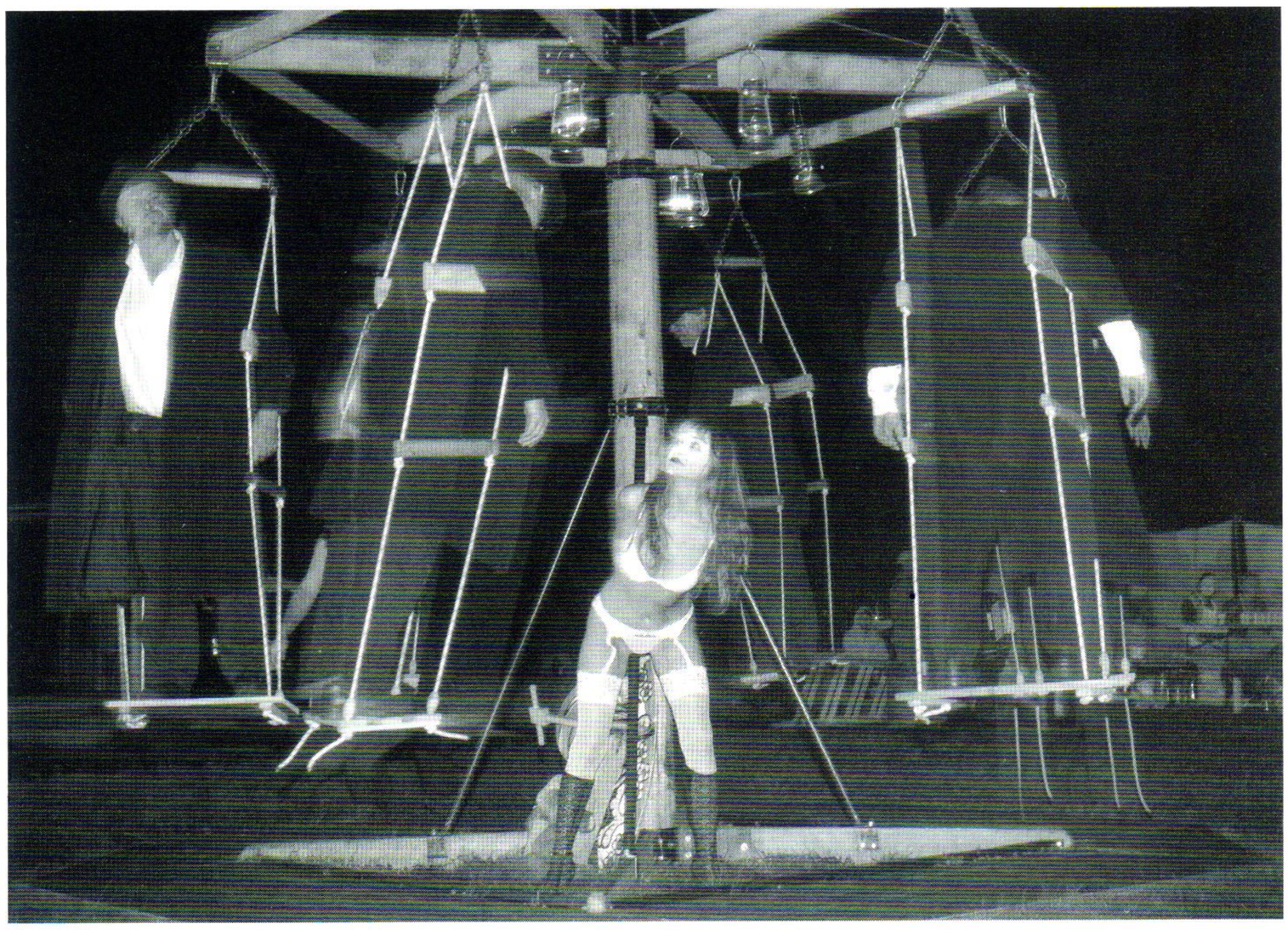
HronOff - Bílé divadlo Ostrava / Z tohoto obrazu už nikdy neodejdu. Foto: Ivo Mičkal.

HronOff - Teatr Żywy Bielawa, Polsko: Tanec ohně. Pouliční ohňové divadlo. Foto: Ivo Mičkal.

Vosto5 s každodenním programem, ale také prezentace výsledků práce hronovských seminářů a dílen.

Inscenační výsledky, které letos na JH soubory předvedly, byly vesměs na velice dobré úrovni. Oprávněně se letos se dá hovořit o tom, že se na JH objevily výjimečné špičkové inscenace. Byly nejméně dvě: insenace hry Martina Františáka **Doma** Divadelního souboru Jana Honsy z Karolinky a klauniáda Christiana Seyra a divadla Perpetuum mobile Bruneck z italských Jižních Tyrol nazvaná **Veliká stolice (Stuhl – Gang).** Objevilo se nejméně dalších devět inscenací, v nichž lze spatřovat životadárné těžiště amatérského divadla, a sice schopnost vyjadřovat se prostředky divadla k přítomnosti, ale také výsostnou schopnost navazovat prostředky divadla komunikaci, ať již s diváky dospělými, či dětskými. Na vrcholu těchto snah stanuly soubory Poslední mravenec ZUŠ Žamberk – Johana Vaňousová se svým představením **Vojna s Turkem**, Loutkové divadlo Střípek Plzeň s inscenací Ivany Faitlové podle Jamese Thurbera **Třináctery hodiny**, V.A.D. Kladno s vlastní dramatizací

HronOff - Bílé divadlo Ostrava / J. Číhal, V. Machek: Z tohoto obrazu už nikdy neodejdu. Foto: Ivo Mičkal.

Vančurova **Rozmarného léta**, Divadlo Kámen z Prahy s původní hrou Petra Macháčka **Mlejnek**, Bílé divadlo Ostrava s kolektivní akcí nazvanou **Z tohoto obrazu už nikdy neodejdu**, dDDD ZUŠ Děčín s jevištní loutkově-hudební adaptací arménské pohádky **O líné a lakomém**, Ty-já-tr Praha s inscenací Shakespearovy komedie **Mnoho povyku pro nic**, Malé divadlo kjógenu s japonskými fraškami **Mnich, kostra a její obal / Zloděj tomelů / Papouškování** a Tyl Rakovník s hrou Jiřího Kroce podle Marka Twaina **Princ a chuďas**.

Vedle těchto inscenací je možné jmenovat i další, které byly z různých pohledů cennými příspěvky do programu JH nebo do diskuze o současném hledání smyslu amatérské divadelní činnosti. Platí to zejména o Divadle Commedia z Popradu ze Slovenské republiky a jeho inscenaci hry **Malka** podle předlohy Františka Švantnera, o souboru OS DRH a jeho nastudování Gogolovy hry **Ženitba**, souboru ÚstaF z Brna se scénickým voicebandovým provedením básně Jakuba Kostelníka **Brna** a o divadle jednoho herce, kterým se představilo Divadlo Apron z německé Halle v inscenaci nazvané **Otci** podle Franze Kafky. V programu 75. JH se objevila i taková představení, u nichž lze mít oprávněné výhrady (zejména **Malá večerní snítka** Aničky Duchaňové, **Pod Tatrou se blýská** Pantomimické jednotky Řeč z Prahy a **Camisutra** DS Š.O.K. Gymnázia Jana Keplera z Prahy), nicméně i tato se stala látkou k úvahám o možnostech a nejvlastnějších cestách amatérského divadla v současnosti.

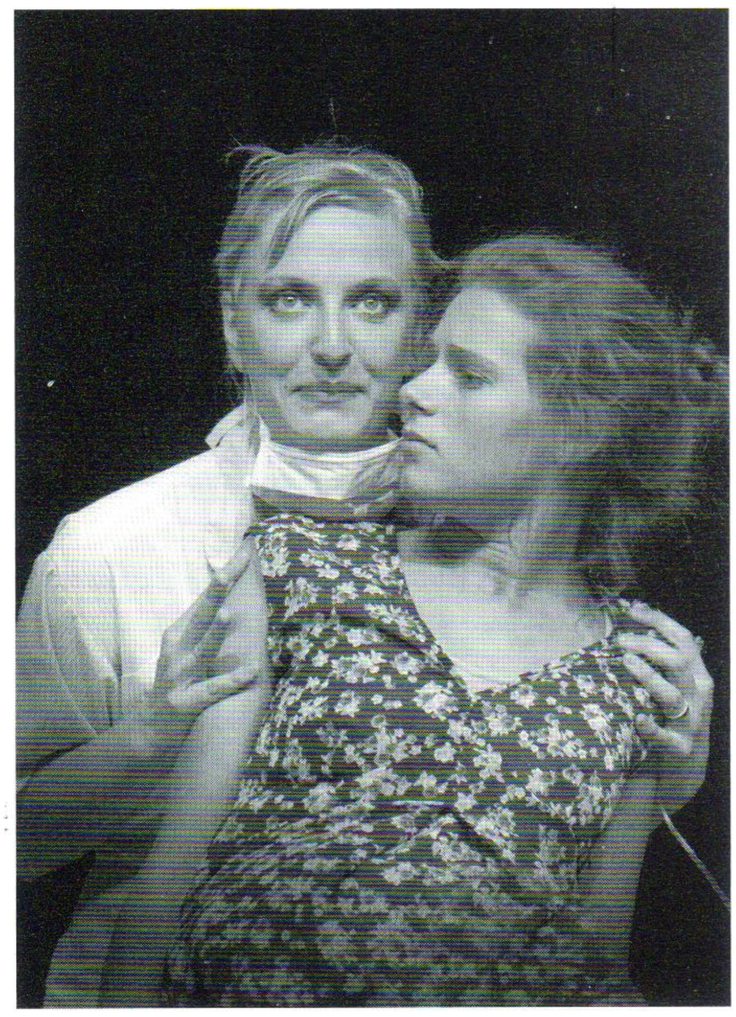
Lze konstatovat, že se 75. ročník JH bezesporu přiřadil k těm nejzdařilejším v období po listopadu 1989. Podle ohlasu samotných návštěvníků festivalu náležely k jeho největším pozitivům dobrá programová skladba a rozsáhlá a kvalitní vzdělávací část. Takto byl JH reflektován i v médiích (zvláště v tisku).

JIRÁSKŮV HRONOV JAKO VZDĚLÁVACÍ INSTITUCE

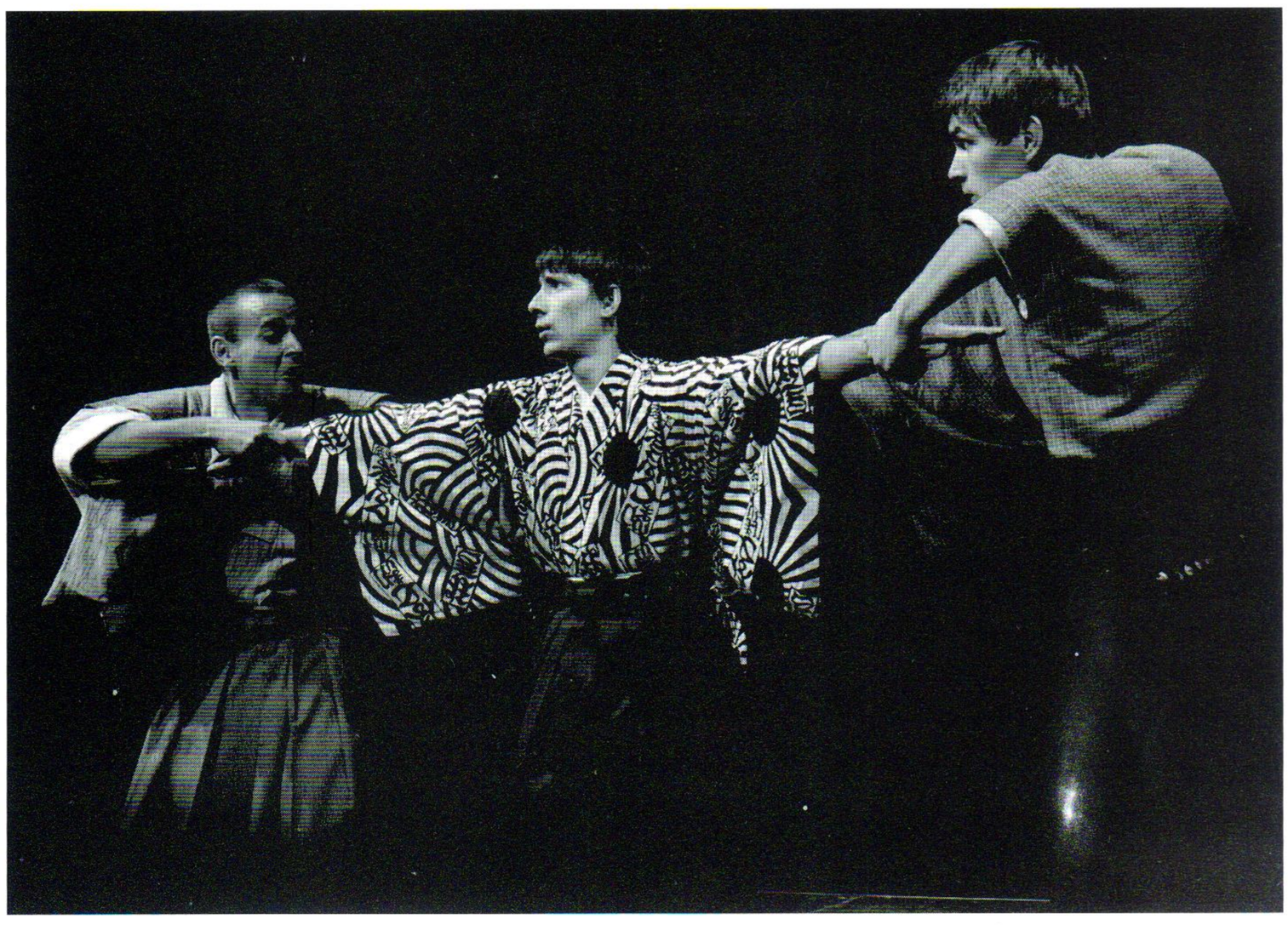
Klub (nejen) mladých divadelníků, vzdělávací instituce JH, po léta účinně rozmnožující řady poučených divadelníků – juniorů, byla i tentokráte otevřena všem bez ohledu na věk. Zájem o tuto vzdělávací část JH je setrvale značný. Přihlásilo se 298 zájemců, v Klubu jich pak pracovalo **241 ve třinácti tematických seminářích a dílnách**, z nichž Kurz praktické režie byl součástí dlouhodobého vzdělávacího projektu.

Někteří posluchači K(n)MD se do hronovských dílen a seminářů vrací, mnoho jich však přijíždí poprvé. Na 74. Jiráskově Hronově nepatrně převážili v minulosti již zúčastnění seminaristé nad nováčky (5:4). Nejpočetněji byli zastoupeni sedmnáctiletí až třiadvacetiletí, bylo jich téměř tři pětiny z celkového počtu. Z toho byla plná třetina posluchačů ve věku od 17 do 20 let. Více jak čtvrtina účastníků byla ve věku 24 až 33 let. Desetina posluchačů byla starších 33 let, přičemž nejstaršímu účastníku bylo 69 let. Dvacetina přihlášených byla ve věku od 15 do 16 let. Skóre mužů a žen bylo 2:3. Většina seminaristů se hlásí k členství v některém divadelním souboru, cca pětina příslušnost k souboru neuvedla.

Propozice K(n)MD nabízely možnost práce v některém z 13 seminářů a dílen či být kmenovým posluchačem Problémového clubu. Některé ze vzdělávacích příležitostí se konaly opakovaně, dílem

HronOff - Studenti JAMU Brno / Elfriede Jelinek: Nemoc aneb Moderní ženy. Foto: Ivo Mičkal.

HronOff - Malé divadlo kjógenu – Nagomi kjógenkai ČR / Japonské frašky kjógen: Mnich, kostra a její obal; Zloděj tomelů; Papouškování. Foto: Ivo Mičkal.

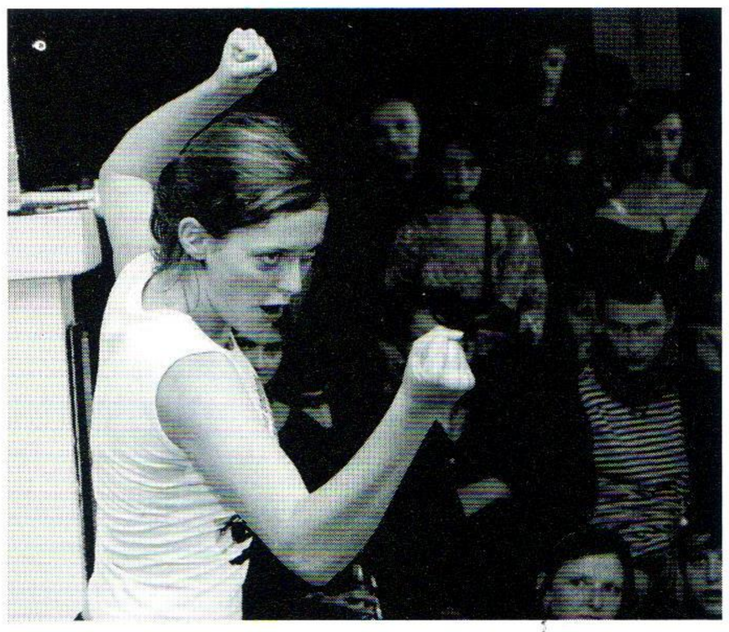
V závěru JH se uskutečnily „předváděčky" tří seminářů a dílen Klubu (nejen) mladých divadelníků. Na snímku je záběr z představení dílny M (jako Mimus) Michala Hechta. Účastníkům dílny byla výchozí látkou próza Jacka Londona Tulák po hvězdách. Foto: Ivo Mičkal.

včetně lektorského obsazení, některé byly koncipovány nově.

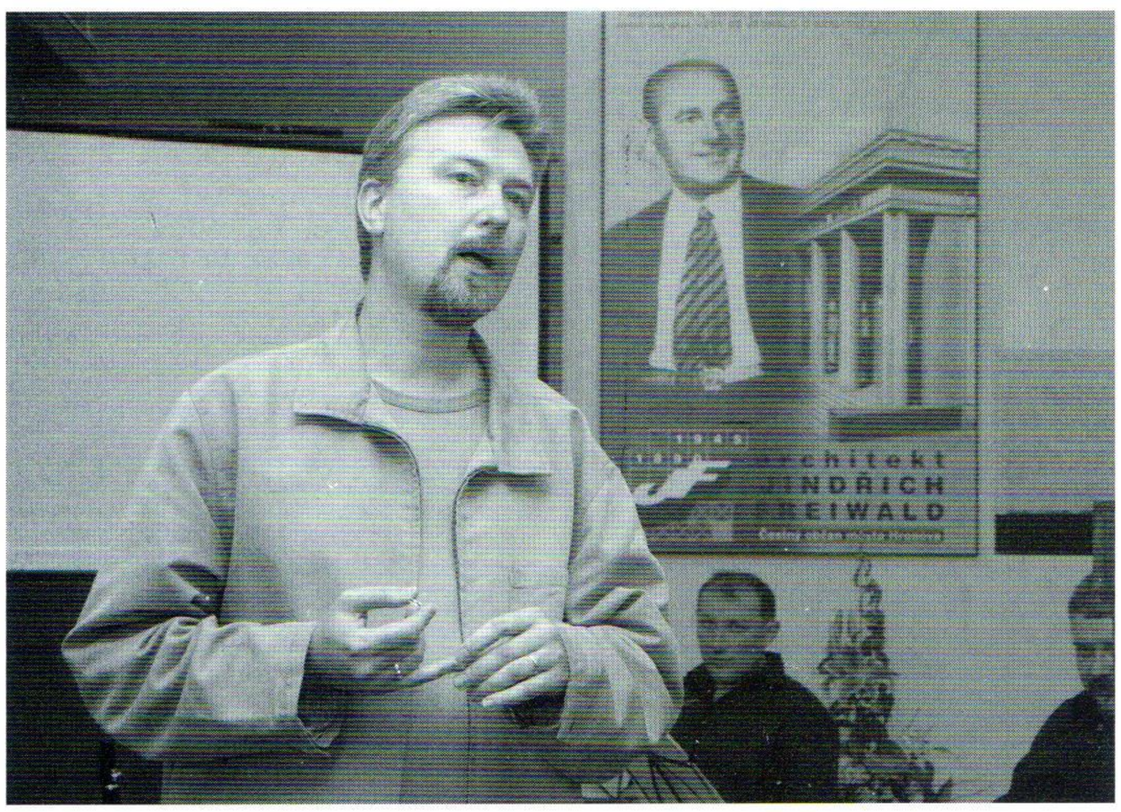
Mezi opakované semináře a dílny patřily tyto: **Základní abeceda divadla** s lektorem ***prof. Mgr. Františkem Laurinem***, seminář určený především začínajícím divadelníkům, **Jevištní řeč** s lektorkou ***Mgr. Reginou Szymikovou***, mluvenému slovu byl i letos věnován druhý seminář s lektorem ***Mgr. Jaroslavem Kodešem***, tentokrát nazvaný **Učme se mluvit**. Mezi opakované projekty, byť s jiným učebním plánem, náleželo pokračování (4. řádné soustředění) **Kurzu praktické režie**, vedené ***Mgr. Milanem Schejbalem a Mgr. Pavlínou Morávkovou***. Dále seminář **Nonverbální komunikace**, vedený ***Danielou Fischerovou***, dílna **Pantomima a nonverbální divadlo *Michala Hechta,*** za asistence manželů ***Štěpánky a Miroslava Elgrových***. Své pokračování měl i v loni úspěšný režijně – herecko – dramaturgický seminář R nazvaný **Od slova k jevištnímu tvaru** lektorů ***Mgr. Vladimíra Zajíce a Mgr. Marie Kotisové***. Konečně, byť poněkud proměněná v lektorském obsazení i vlastní obsahové náplni, patřila k opakovaným vzdělávacím příležitostem i dílna **Divadlo mezi východem a západem**, vedená ***doc. Václavem Martincem*** a jeho asistenty ***Vladimírem Jopkem a Petrem Pochopem.***

Nově byly koncipovány tyto semináře: **Cesty do příběhů *doc. Mgr. Iriny Ulrychové*** pro ty, kdo pracují s divadelními kolektivy dětí a mládeže, dále **Herecký trénink a osvojení základních prvků „systému" K.S. Stanislavského a postupů Michaila Čechova**, vedený ***Taťánou Ajzitulovou***, režisérkou souboru So-bytije z ruského Petrohradu (namísto původně ohlášeného, leč odřeknuvšího prof. Michaila Čumašenka z Moskvy) a tlumočený z ruštiny ***Mgr. Jiřím Klapkou***, loutkářský seminář ***Mgr. Štěpána Filcíka*** **Divadlo oživlé hmoty**, seminář lektorky čínského původu ***Mgr. Feng-jün Song, Ph.D.*** s názvem **Odjinud nejen o zpěvu a pohybu** a seminář ***Mgr. Aleny Zemančíkové*** **Divadlo poezie.**

Vzdělávací příležitostí nad rámec základních tematicky zaměřených seminářů a dílen, konaných v dopoledních hodinách, byl pro všechny účastníky JH odpolední **Problémový club (PC)**. Byl nadstavbovou vzdělávací institucí Jiráskova Hronova, jakousi jeho „vysokou školou". Měl především poznávací a inspirativní charakter. Byl realizován formou rozpravy – disputace pětičlenného lektorského týmu, složeného z předních odborníků, do níž mohli vstupovat účastníci z pléna. Odrazovým můstkem k rozpravě – disputaci byly inscenace uvedené v základním a tzv. HronOff programu. V PC nešlo o kritické hodnocení a analýzu inscenací, ani o diskuzi k nim. Materie divadelních inscenací tu byla především zdrojem impulsů k nastolení problémů a témat k rozpravě – disputaci, respektive byla využívána jako konkrétní příklad a pomůcka k ozřejmění divadelních zákonitostí a k pojmenování jevových stránek amatérské divadelní tvorby. Znamenalo to mj., že nebyly takto reflektovány

„Předváděčka" dílny VZ (jako Východ – Západ) doc. Václava Martince. Foto: Ivo Mičkal.

Režisér Radovan Lipus se letos v Hronově ukázal pouze na krátko, přijel zejména na zahájení výstavy Architekt Jindřich Freiwald, která byla instalována ve výstavním sále Jiráskova divadla. Foto z vernisáže: Ivo Mičkal.

Pohled do semináře C (jako Cesty) doc. Mgr. Iriny Ulrychové (v pozadí). Seminář se celým názvem jmenoval Cesty do příběhů. Byl určen především těm, kdo pracují s divadelními kolektivy dětí a mládeže. Foto: Ivo Mičkal.

všechny inscenace JH, ani důsledně využity v časové posloupnosti programu JH.

Problémový club byl jediným volně přístupným oficiálním fórem JH. Probíhal vždy v odpoledních hodinách (14.00 – 16.00) od neděle 7.8. do soboty 13.8.2005 včetně. Zájem hronovského auditoria o něj byl velký. Svou návštěvností se vyrovnal loňské rekordní účasti v tzv. Kritickém klubu. Po sedm dní se jej průměrně zúčastňovalo **93 posluchačů**. Rekordní účast 120 přítomných zaznamenali v PC ve čtvrtek 11. srpna.

Vedoucím lektorem PC byl ***prof. PhDr. Jan Císař, Csc.,*** divadelní vědec a pedagog, vedoucí katedry teorie a kritiky DAMU Praha. Lektory byli ***Mgr. Jakub Korčák,*** režisér, umělecký šéf činohry Národního divadla v Brně, studijní proděkan a pedagog katedry činoherního divadla DAMU Praha; ***Mgr. Pavel Purkrábek,*** scénograf, někdejší odborný asistent katedry scénografie DAMU Praha, nyní ve svobodném povolání; ***prof. PhDr. Vladimír Štefko, CSc.,*** divadelní kritik, pedagog a publicista, v současnosti pedagog katedry divadelní vědy VŠMU v Bratislavě a redaktor časopisu Javisko a ***doc. Mgr. Ján Zavarský***, scénograf, umělecký vedoucí Divadla Jána Palárika v Trnavě a pedagog VŠMU v Bratislavě. Lektorský tým PC měl svého moderátora, kterým byl **Václav Špirit**, povoláním sociální pedagog, režisér divadelního souboru Gut & Edel v německém Lörrachu a umělecký šéf mezinárodního divadelního festivalu tamtéž. Organizační asistentkou PC byla ***Miroslava Císařová***.

„Předváděčka" semináře J (jako Jevištní řeč) Mgr. Reginy Szymikové. Foto: Ivo Mičkal.

Rozborový seminář organizovaný již tradičně Klubem režisérů SČDO, jehož lektorem byl ***Mgr. Rudolf Felzmann*** a „třídním" ***ing. Dušan Zakopal,*** byl přístupný všem účastníkům JH. Navštěvovali jej také zástupci souborů, jejichž inscenace byly předmětem rozboru. Úvodní slovo rozpravy k té které inscenaci měli na starosti členové Klubu režisérů SČDO. I v tomto semináři byla účast proměnlivá, průměrně oscilovala kolem dvacítky zájemců.

V rámci 75. JH se uskutečnila **herecká dílna Sergeje Fedotova**, vedená ruským režisérem a divadelním pedagogem. Práce v dílně byla zaměřena na využití hereckých postupů Michaila Čechova. Dílnu organizačně zajišťovala ***Karla Dörrová*** ve Velkém Poříčí. Zúčastnilo se jí patnáct zájemců.

Příležitostí k poznání byla také **přednáška Současné ruské divadlo a dramatika.** Tříhodinová přednáška se uskutečnila v sobotu 6.8. ve foyeru sálu Jos. Čapka jako součást výuky semináře H (jako Herecký trénink), ale přístup na ni měli i další zájemci. Lektorkou byla ***PhDr. Ivana Ryčlová, Ph.D.,*** která tuto tematiku přednáší na FFUK v Praze. Asi padesátičlenné auditorium se mělo možnost seznámit s novými tvůrčími osobnostmi ruského divadla, především s režiséry a jejich významnými inscenacemi, se současnou ruskou dramatikou a s činností alternativních divadelních scén.

K hronovským vzdělávacím aktivitám je třeba počítat i **Soustředění posluchačů loňského semináře R (jako režie – herectví**

K doplňkovému programu 75. JH patřila i Slavnost sv. Vavřince. Člen hronovského souboru Bedřich Beran byl coby sv. Vavřinec vlečen biřici průvodem, kterým byla zahájena celodenní slavnost v parku A. Jiráska.

Součástí doplňkového programu byla kromě hudebních aj. produkcí i divadelní představení. V předvečer oficiálního zahájení JH uvedl DS Jiráskova divadla Hronov hru J. Brandona-Thomase Charleyova teta. Foto: Ivo Mičkal.

– dramaturgie). Jeho účastníci byli natolik nadšeni jeho průběhem a zaujati probíranou látkou, že si založili občanské sdružení (DRH) a na vlastní náklady po dobu celého roku připravovali inscenaci Gogolovy Ženitby, kterou uvedli na 75. JH v tzv. HronOff programu. Soustředění se uskutečnilo v týdnu před zahájením 75. JH za účelem zkoušek inscenace v hronovském hracím prostoru.

S výjimkou samostatně organizovaného rozborového semináře, dílny Sergeje Fedotova a Soustředění posluchačů loňského semináře R byl hlavním organizátorem vzdělávací části JH ***PhDr. Milan Strotzer***. Jeho organizačními spolupracovníky byli ***Mgr. Marie Poesová***, organizační vedoucí K(n)MD, ***Dana Strejcovská a Eva Kodešová***.

75. JH potvrdil správnost mnohaletého usilování o to, aby se hronovský festival stal vyhledávanou, tematicky rozrůzněnou a užitými formami diferencovanou a účinnou vzdělávací institucí. Svědčí o tom nejen rozmanitá skladba seminářů, dílen a dalších vzdělávacích příležitostí a jejich lektorské obsazení, ale i počty seminaristů a jejich pozitivní reakce. V této souvislosti nelze pominout **recenzní rubriku Zpravodaje JH**, v níž byla každé inscenaci základního programu věnována pozornost vždy dvěma odborníky z řad lektorů JH a samostatnými recenzenty ***Mgr. Karolem Horváthem a Mgr. Radmilou Hrdinovou.***

DOPLŇKOVÝ PROGRAM

Vedle základního programu vystoupilo v doplňkovém programu JH na 30 divadelních, hudebních a dalších kolektivů. Většina jejich vystoupení se udála v parku Aloise Jiráska, v zahradě za čajovnou Bílý drak, ve stanu pražského souboru Vosto5 umístěného ve dvoře ZŠ na náměstí ČSA a v dalších venkovních prostorách. Návštěvníci 75. JH měli možnost zhlédnout v doplňkovém programu sedmnáct divadelních představení a vystoupení (13 titulů od 8 souborů) . V předvečer oficiálního zahájení JH uvedl Divadelní soubor Jiráskova divadla v Hronově na své mateřské scéně inscenaci hry Jevana Brandona – Thomase **Charleyova teta**, pražský soubor Vosto5 uvedl ve svém divadelním stanu nazvaném STAND´ART sérii svých představení: **Vajce**, **STAND´ARTní kabaret**, **BLB** a **Karavan Evropa**. Tamtéž sehrál soubor DIVADLO (bez záruky) Praha hru Sergi Belbela **Ramon**. V parku A. Jiráska zahrály divadelní soubory Geisslers Hofcomoedianten Kuks hru – hauptakci Heinricha Rademina **Atalanta aneb Pronásledování z lásky aneb Krvavá královna Tegeantů** a Vladimír Mikan (DS M+M Hranice) hru Oldřicha Daňka **Kulhavý mezek aneb Výbuch na Jičínském zámku** jako divadlo jednoho herce. V čajovně u Bílého draka byla uvedena dvě představení Divadla Jarky Holasové věnovaná dětskému publiku: **Kašpárek si domek staví** ~~A~~a B. Němcové **Sedmero krkavců**. Další dvě představení v čajovně uvedlo Polehňovo divadlo POLI z Hradce Králové: **Pustý les** a **Znáte Kačenku?**

K divadelním produkcím patřil i improvizovaný večer (10.8. v ZUŠ) nazvaný **Divadlo o divadle**, v němž Taťána Ajzitulová slovem a obrazem přiblížila divákům svou inscenaci Dostojevského Něžné, která měla být původně hrána v základním programu JH. Nelze ani pominout **tři předváděčky seminářů a dílen JH** v poslední den festivalu: J (jako Jevištní řeč) Reginy Szymikové před Jiráskovým divadlem, VZ (jako Východ – Západ) Václava Martince v malém sále Jiráskova divadla a dílny M (jako Mimus) Michala Hechta v sokolovně. Seminář M předvedl v podstatě další inscenaci, která vznikla na téma románu Jacka Londona **Tulák po hvězdách**.

Za součást doplňkového programu JH lze považovat i dvě schůzky uskutečněné organizovaně v průběhu festivalu. Jednou z nich bylo setkání zástupců občanských sdružení věnujících se s celostátní působností amatérskému divadlu. Druhou bylo jednání Českého středisko AITA/IATA.

Hronovský program obohatily též čtyři výstavy. Ve výstavní hale Jiráskova divadla výstava s názvem **Architekt Jindřich Freiwald,** věnovaná tvůrci Jiráskova divadla v Hronově. V Galerii u Šafářů v ulici K Milířům výstava **Krásy lidové architektury**. Ve foyeru sálu Josefa Čapka byla instalována výstava dokumentující **zrod inscenace Gogolovy Ženitby DS OS DRH**. Ve foyeru Jiráskova divadla mohli návštěvníci zhlédnout výstavku představující amatérské divadelníky – **nositele vyznamenání Zlatý odznak J.K. Tyla**.

Hana Nedvědová, starostka města Hronova zahajovala spolu s ing. Zdeňkem Novákem a ing. Pavlem Bradíkem 75. ročník festivalu. Foto: Ivo Mičkal.

Vlastimil Ondráček převzal v sobotu 6.8.2005 na prknech Jiráskova divadla v Hronově z rukou I. náměstka ministra kultury ing. Zdeňka Nováka cenu Ministerstva kultury za zásluhy a činnost v oblasti amatérského divadla. Foto Vl. Ondráčka před aplaudujícím hledištěm divadla: Ivo Mičkal.

RITUÁLY – CELEBRITY – OCENĚNÍ

Tak jako v letech předchozích, stala se i na 75. JH zahajovací schůzka Klubu (nejen) mladých divadelníků ve čtvrtek večer před započetím vlastní přehlídky prvním rituálem - aktem zahájení JH jako vzdělávací instituce. Nechyběly ani další hronovské rituály: tzv. večer přátelství, v němž namísto obvyklé vatry zažehlo oheň přátelství Ohňové divadlo z polské Bielawy, vítání souborů na schodech Jiráskova divadla, a především oficiální zahájení a zakončení festivalu se závěrečným ohňostrojem.

Již posedmé se měl zhostit oficiálního zahájení JH v sobotu 6. srpna ministr kultury *Pavel Dostál*. Osud tomu nepřál. *P. Dostál* podlehl zákeřné nemoci 13 dní před zahájením festivalu. Jeho role se ujal I. náměstek ministra *ing. Zdeněk Novák*. Ztichlé hronovské náměstí uctilo památku P. Dostála. Poté se ujali slova hejtman Královéhradeckého kraje *ing. Pavel Bradík* a starostka města Hronova *Hana Nedvědová*. Při zahájení nechyběli ani tentokrát členové hronovského souboru, kteří mezi návštěvníky uvítali i svého *Mistra Aloise Jiráska*. Slavnostního zahájení se zúčastnila celá řada dalších významných hostí: senátor *Petr Fejfar,* poslanci Parlamentu ČR *ing. Jiří Hanuš* a *Mgr. Zdeňka Horníková*, právnička I. náměstka ministra kultury *JUDr. Magdaleṇa Ḥůrková*, člen Rady Královéhradeckého kraje, gestor pro kulturu *ing. Zdeněk Kraus*, vedoucí kanceláře

předsedy Senátu ČR *Mgr. Milan Kupka*, ředitelka odboru regionální a národnostní kultury MK *PhDr. Zuzana Malcová*, vedoucí odboru kultury Krajského úřadu v Hradci Králové *ing. Pavel Mertlík*, předsedkyně Výboru pro kulturu *PaedDr. Marta Pohnerová*, člen Rady Královéhradeckého kraje *ing. Tomáš Šubert*, člen čestného výboru JH *doc. Milan Uhde* a ředitel NIPOS v Praze *PaedDr. František Zborník* aj.

Každoročně přivítá JH i hosty ze zahraniční. Z těch, které v Hronově vídáme pravidelně to byli *Franz-Josef Witting*, viceprezident Německého spolkového svazu amatérského divadla (BDAT) a umělecký ředitel prestižní přehlídky v Paderbornu a *Jozef Krasula*, prezident Slovenského střediska AITA/IATA, *Joseph Hollos* z Rakouska, viceprezident CEC AITA/IATA, *Peter Smith*, zástupce britského centra AITA/IATA, *Michael Branwell*, divadelní nadšenec z Harlow ve Velké Británii se skupinou svých přátel. Podruhé byla na JH paní Zoke Elbers z Holandska, členka výboru CEC AITA/IATA. Mezi hosty je třeba počítat i zahraniční lektory a recenzenty *prof. PhDr. Vladimíra Štefka, CSc., doc. Mgr. Jána Zavarského* a *Mgr. Karola Horvátha* ze Slovenska, režisérku *Taťjánu Ajzitulovou* z Ruska, *Václava Špirita* z Německa a svým způsobem i paní *Feng-jün Song*, která, byť má české občanství, pochází z Číny. Dalšími zahraničními účastníky byli vedle členů hrajících souborů z Polska, Itálie, Německa a Slovenska také seminaristé z Finska, Rakouska a Slovenska.

Ke společenské části JH náleželo přijetí oficiálních hostí starostkou města *Hanou Nedvědovou* na hronovské radnici, přijetí zahraničních hostí a sponzorů na témže místě.

Významnou akcí společenského charakteru bylo udělení Ceny Ministerstva kultury v oblasti neprofesionálních divadelních a slovesných oborů za zásluhy a činnost v oblasti amatérského divadla *Vlastimilu Ondráčkovi* z Karlových Varů. Akt se uskutečnil před odpoledním představením v den oficiálního zahájení JH na jevišti Jiráskova divadla. Cenu MK předal I. náměstek ministra kultury *ing. Zdeněk Novák*.

Téhož dne byly před večerním představením předány ocenění Zlatý odznak J.K. Tyla *Mirce Císařové* z Hradce Králové (nyní z Unhoště), *Evě Dědičové* z Děčína, *PhDr. Emílii Dynterové* z Červeného Kostelce, *Rudolfu Faltejskovi* z Třebechovic a *Mgr. Jiřímu Hrašemu* z Prahy.

Peter Smith, zástupce britského centra AITA/IATA předal starostce města Hronova *Haně Nedvědové* dar – plaketu, věnovanou městu a jeho festivalu, jako ocenění jedinečnosti Jiráskova Hronova, kterou představuje v oblasti amatérského divadla.

Byť nebyl osobně přítomen Z.A. Tichý, iniciátor a osnovatel udělování neoficiální, dílem recesní a dílem vážně míněné ceny *Zlatý Alois*, byla cena díky iniciativě Vladimíra Hulce udělena. Zdá se, že i tentokrát spíše vážně než nevážně. Získal ji soubor *Jana Honsy z Karolinky* za inscenaci původní hry režiséra souboru *Martina Františáka* Doma.

VESELÁ PROPAGACE – ZPRAVODAJ – MÉDIA

Výtvarné řešení propagace JH, bylo i v roce 2005 svěřeno renomovanému brněnskému výtvarníkovi *Rostislavu Pospíšilovi.* Ten zaměnil loňskou postavu všudypřítomného smějícího se klauna za originálně řešené smějící se divadelní masky na svitku papíru. Tento motiv promítnul do všech propagačních materiálů, počínaje plakáty, přes programovou brožuru, přehlídkový zpravodaj, odznaky účastníků, tašky, trička aj., až po velkoplošnou propagaci ve městě.

Přehlídkové dění mapoval Zpravodaj JH. Jeho devět čísel připravovala redakce v novém složení. Vedoucí redaktorkou byla *Zuzana Vojtíšková*, jejími členy byli *Michal Drtina, Mgr. Jakub Hulák, Vladimír Hulec, Lenka Novotná, Mgr. Jana Soprová,* výtvarník *Rostislav Pospíšil* a fotograf *Ivo Mičkal.* Zpravodaj měl velice dobrou úroveň. Lze jej označit za jeden z nejzdařilejších, jaký kdy JH měl, ne-li za nejlepší vůbec.

V den oficiálního zahájení festivalu (6.8.) se uskutečnila tisková konference JH. Zúčastnil se jí I. náměstek ministra kultury *ing. Zdeněk Novák*, ředitelka ORNK MK *PhDr. Zuzana Malcová*, hejtman Královéhradeckého kraje *ing. Pavel Bradík*, starostka Hronova *Hana Nedvědová* a další hosté a organizátoři JH. Účast žurnalistů byla obvyklého rozsahu. Jí odpovídala i pozornost médií, kterou přehlídce věnovala. Lze si jenom přát, aby tato pozornost, byť je daleko větší, než bývá obvyklé u jiných akcí neprofesionálního umění, překročila stávající rozměr. Kéž by nemalé úsilí tiskové mluvčí JH *Simony Bezouškové* bylo adekvátně zúročeno. Kéž by bylo více takových příležitostí k prezentaci, jakou byl například hodinový přímý přenos z Hronova

Nezbytné pochodně pro hronovský ceremoniál ohně přátelství v rukou ředitelky KIS Hronov Marcely Kollertové, na níž leží hlavní tíha organizace JH v místě.

K tradičním ceremoniálům Jiráskova Hronova patří vztyčování festivalové a státní vlajky a nyní také vlajky EU. Tímto čestným úkolem je obyčejně pověřen soubor hrající v předvečer zahájení JH. Foto: Ivo Mičkal.

Na slavnostním zahájení 75. Jiráskova Hronova se v sobotu 6.8.2005 objevil i Mistr Alois Jirásek. Po vystoupení z bryčky pozdravil své rodáky a návštěvníky festivalu, který nese jeho jméno. Foto: Ivo Mičkal.

při vysílání Radioklubu Českého rozhlasu l – Radiožurnálu v poslední den přehlídky, do nějž byli pozváni organizátoři, lektoři a účastníci JH.

PLUSY A MINUSY ORGANIZACE FESTIVALU

V průběhu JH se každodenně scházel k řešení aktuálních problémů organizační štáb.

Na začátku a na konci přehlídky se sešel Festivalový výbor JH. Každá akce takového rozsahu, jaký JH má, se neobejde bez problémů a jejich řešení. Neobešel se bez nich ani 75. JH. Mnohé z nich se podařilo zvládnout v průběhu festivalu (ubytování, elevace v komorním hracím prostoru hronovské ZUŠ, vybavení potřebné pro seminář M. Hechta, rušení divadelních představení souběžnými hudebními produkcemi a mnoho dalších).

Celá řada problémů zbývá k řešení při přípravě dalšího ročníku festivalu. Mezi klíčové patří princip vnitřní organizace, komponování doplňkového programu tak, aby nenarušoval divadelní produkce, zlepšení elevace hlediště v ZUŠ, zvuková izolace foyeru od sálu Jos. Čapka, přidělování vstupenek na místa se špatnou viditelností a slyšitelností na balkoně Jiráskova divadla pro účastníky seminářů, kterým jsou představení předmětem či pomůckou výuky, zlepšení poskytovaných služeb a technické vybavenosti, zajištění aktuálních internetových stránek JH aj. Je toho k řešení opravdu nemálo.

Mnoho připomínek a návrhů na zlepšení podmínek pro soubory, seminaristy a další návštěvníky JH zaznělo na závěrečných jednáních organizačního štábu a festivalového výboru JH, některé byly zachyceny ve vyžádaných reflexích posluchačů K(n)MD.

Na druhé straně je třeba konstatovat, že se organizátorům dostalo četných projevů uznání za schopnost zorganizovat tak rozsáhlý festival, který má mezi jinými nesouměřitelný počet účastníků, včetně počtu seminaristů a vystupujících souborů, a to nejen divadelních. Za výrazné pozitivum bylo označováno vytvoření komorního hracího prostoru v hronovské ZUŠ. Přes všechny vyvstalé problémy a připomínky lze konstatovat, že 75. JH byl organizačně na solidní úrovni, že nedošlo k žádným zásadním a neřešeným problémům, které by bylo možné označit jako organizační kolaps. Ano, bylo by příjemnější, kdybychom mohli na tomto místě zaznamenat, že byla organizace bezprecedentně bezchybná, a tedy výborná.

Na závěr ještě několik čísel, tentokrát v korunách. Rozpočet JH překročil v roce 2005 částku 2 miliony Kč. Tuto sumu se podařilo zajistit za pomoci finančního příspěvku Ministerstva kultury ve výši 630 tis. Kč, příspěvku Královéhradeckého kraje v částce 150 tis. Kč, město Hronov investovalo do festivalu 175 tis. Kč (z toho 100 tis. Kč formou nepeněžního plnění), 455 tis. Kč přinesly sponzorské příspěvky, zbývajících cca 640 tis. Kč pokryly vlastní příjmy přehlídky (vstupenky, účastnické poplatky seminaristů K(n)MD, prodej tiskovin a propagačních materiálů.

Milan Strotzer

75. JIRÁSKŮV HRONOV

ZÁKLADNÍ A HronOff PROGRAM

(představení základního - hlavního programu jsou bez podkresu)

Pá. 5.8.	Divadelní soubor OS DRH, absolventi semináře R K(n)MD JH 2004 ***Nikolaj Vasiljevič Gogol:* Ženitba**
	Divadelní soubor Jiráskova divadla v Hronově ***Jevan Brandon – Thomas:* Charleyova teta** DOPLŇKOVÝ PROGRAM
	Teatr Żywy Bielawa, Polsko: **Tanec ohně**
So. 6.8.	Loutkové divadlo Střípek Plzeň / ***Ivana Faitlová podle Jamese Thurbera*: Třináctery hodiny**
	Soubor Vyrob si své letadýlko absolventů KALD DAMU Praha ***Anna Duchaňová:* Malá večerní snítka**
	Divadlo V. A. D. Kladno ***Vladislav Vančura:* Rozmarné léto**
	Divadlo Perpetuum mobile Bruneck,Tyroly, Itálie ***Christian Seyr:* Velká stolice** (Stuhl – Gang)
Ne. 7.8.	Bílé divadlo Ostrava ***Jan Číhal a Vladimír Machek:* Z tohoto obrazu už nikdy neodejdu** / Kolotočová verze
	Malá večerní snítka
	Divadlo Commedia Poprad, Slovenská republika ***František Švantner:* Malka**
	Divadlo Kámen Praha / ***Petr Macháček:* Mlejnek**
	Ženitba
Po. 8.8.	Kabaret Caligula Praha / ***Štěpán Benyovszký, Ondřej Gabriel, Tadeáš Petr a Lukáš Rumlena* Hamlet: Přání zabít**
	dDDD ZUŠ Děčín / *Jana Štrbová a soubor podle arménské pohádky O Líné Huri v převyprávění J. Tefela:* **O líné a lakomém**
	Malá scéna Zlín ***Valentin Krasnogorov:* Pelikáni v pustině**
	Z toho obrazu už nikdy neodejdu
Út. 9.8.	Kroužek divadelních ochotníků Hvozdná ***Gabriela Preissová:* Gazdina roba**
	O líné a lakomém
	Divadlo Vosto5 Praha – Teatro Piccolo Primitivo ***Ondar Cihlář a Petar Prokop:* Košičan 3**
St. 10.8.	DDS TY-JÁ-TR – Hrobeso Praha ***William Shakespeare:* Mnoho povyku pro nic**
	DS Pachýř Pačejoff / ***Sam Život a Konstantin Klišé:* Don´t Šajn a Pachýřovo hledání**
	DS Jana Honsy Karolinka ***Martin Františák:* Doma**
	Soubor ÚstaF Brno / ***Jakub Kostelník*: Brna**
	Pantomimická jednotka Řeč Praha / ***Erik Demko a Martin Železný*: Pod Tatrou se blýská**
Čt. 11.8.	Studenti JAMU Brno ***Elfride Jelinek:* Nemoc aneb Moderní ženy**
	Don´t Šajn a Pachýřovo hledání
	Šumavský ochotnický spolek - ŠOS Prachatice ***Jean-Baptiste Poquelin – Molière:* Don Juan**
	Malé divadlo kjógenu – Nagomi kjógenkai ČR ***Japonské frašky kjógen:* Mnich, kostra a její obal / Zloděj tomelů / Papouškování**
Pá. 12.8.	**Mnich, kostra a její obal / Zloděj tomelů / Papouškování**
	DS Poslední mravenec ZUŠ Žamberk ***Johana Vaňousová*: Vojna s Turkem**
	Divadelní klub Českokrumlovská scéna Český Krumlov / ***Anton Pavlovič Čechov:* Racek**
	Divadlo Apron Halle, Německo ***Franz Kafka:* Otci** (An den Vater)
So. 13.8.	**Vojna s Turkem**
	DS Tyl Rakovník ***Jiří Kroc podle Marka Twaina:* Princ a chuďas**
	DS Š.O.K. Gymnázia Jana Keplera Praha ***Pierre H. Cami:* Camisutra aneb Polohy absurdity**

Foto ohňostroje ze závěru 75. JH: Ivo Mičkal.

HRON-OFF 05

aneb

75. JIRÁSKŮV HRONOV

DISKUTABILNÍ, KONFRONTAČNÍ, KONTROVERZNÍ

1. část

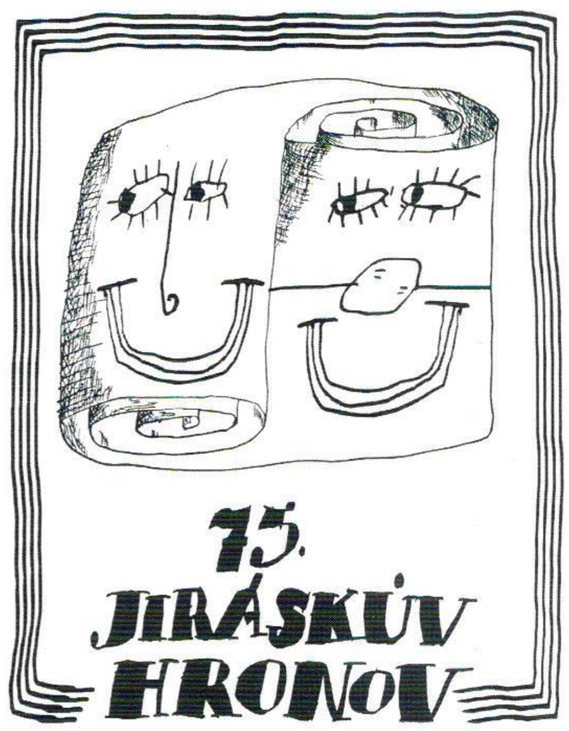
V posledním, devátém čísle Zpravodaje 75. Jiráskova Hronova (nadále ZJH), mimochodem celkově velmi dobrého, je rozhovor s Lenkou Lázňovskou nazvaný Musíme diskutovat. Je to jeden velký otazník nad další koncepcí JH, jež by podle názoru Lázňovské měla být podrobena zevrubné a podstatné diskuzi. Sám 75. JH už jenom svou šíří předestřel potřebu začít v tomto duchu uvažovat. Program nabídl od pátku 5. do soboty 13. srpna 2005 celkem 40 inscenací ve třech kategoriích. Hlavní program, HronOff a doprovodný program. Jedenadvacet inscenací hlavního programu vzešlo především ze sedmi klíčových celostátních druhových přehlídek amatérského divadla, z dalších šesti celostátních přehlídek druhových a konečně z návrhů českého střediska AITA/IATA. HronOff (cituji ze článku v prvním čísle ZJH o zdrojích výběru programu 75. JH) měl přinést „inscenace, které umožňují inspiraci či poznání neobvyklých divadelních kultur a postupů, popřípadě uvedení výsledků práce divadelních dílen a dlouhodobějších vzdělávacích projektů." Doplňkový program byl značně, dá se říci až podivuhodně, rozmanitý. Divadelních inscenací jsem v něm našel celkem sedm (*ve skutečnosti jich bylo13 – pozn. redakce)*, velmi odlišných jak svou podobou, tak diváckou adresou a nepochybně i důvodem, proč byly do doprovodného programu zařazeny; prostě všehochuť. Vedle nich uvádí doprovodný program ještě řadu hudebních produkcí různých druhů. Pro mne k JH nepatří, ale vím, že dnes se tímto způsobem dodává téměř všem společenským akcím atraktivita, popularita, lesk. Ale smysl ani prestiž JH na tom vskutku nestojí.

Podstatný je výběr i počet inscenací. Musím složit hlubokou poklonu tvůrci časového rozvrhu představení, jenž umožňoval zhlédnout nejenom hlavní program a HronOff, ale i některá představení doplňkového programu. Pravda, my kteří jsme vše absolvovali poctivě, jsme to činili s velkým vypětím. (V této souvislosti vzdávám velké díky stánku na náměstí s opékaným vepřovým, grilovanými klobásami, a zvláště s párkem v rohlíku, jenž byl několikrát prvním i posledním večerním jídlem nejenom mým, ale i mých kolegů lektorů z Problémového clubu. Na nic jiného už nezbyl čas.) Za těchto okolností se snižuje divácká schopnost vnímání a soustředění. 75. Hronov se dostal na samu mez snesitelnosti toho, co bych nazval *morálně povinnou* návštěvou všech představení. Nebo také maximální diváckou zvědavostí; když už jsem tady, tak chci vidět co nejvíc. Myslím tím na toho diváka, jenž přijel na JH jako na *žatvu.* I Lenka Lázňovská ve svém rozhovoru uvádí žatvu jako jednu z možností: JH jako *žeň* sklízející výsledky celoroční amatérské činnosti, jako užitek z ní i odměna za ni. V tomto pojetí by JH měl být záležitostí především *reprezentační* a jeho jedinou programovou náplní by měly být inscenace z těch celkem třinácti druhových přehlídek. Ať už si myslíme o jejich schopnosti a možnosti zachytit adekvátně podobu českého amatérského divadla cokoliv.

Jenže: tohle už asi nikdy nepůjde. Lázňovská správně upozornila na to, že proces rozšiřování programu JH o další druhy

a poddruhy amatérského divadla probíhá už dvacet let. A je to asi logické a přirozené, protože amatérské divadlo je čím dále tím více (nejenom svým jazykem, ale i svou funkcí) diferencovanější. A tak máme JH jako „mezidruhovou" celostátní přehlídku se zahraniční účastí. Toto vymezení chápu vzhledem k pojmu „mezidruhový" tak, že JH je *styčným* prostorem, v němž se navzájem (mezi sebou) setkávají pokud možno všechny podoby českého amatérského divadla a setkávají se i s divadlem zahraničním, aby *konfrontovaly* své výsledky, svá směřování i své pojetí amatérského divadla. To slovo konfrontace nezní příliš libě, neboť od jednoho jeho významu (vzájemného srovnávání jevů stojících vedle sebe) se snadno dostaneme k významu dalšímu: střetnutí názorů, roztržce, konfliktu. JH jako mezidruhová (interdisciplinární) přehlídka nemůže skutečně dělat nic jiného, než jít do konfrontace, od níž není daleko ke kontroverzi – hlubší a prudší výměně nesouhlasných, až opačných názorů. 75. JH to potvrdil, o tom bude ještě řeč.

Ostatně, tendence ke konfrontaci a kontroverzi v nějaké poloze existovaly od prvního okamžiku, co se JH začal otevírat

Na jevišti hronovského Jiráskova divadla se objevila jediná taková inscenace: **Charleyova teta** domácího souboru v doprovodném programu v předvečer zahájení „oficiálního" divadla. Jana Soprová ji ve své recenzi (ZJH č. 2) charakterizovala jako inscenaci určenou „pro běžného zábavychtivého diváka", která „stojí jak žánrově, tak cílením na diváka jinde než jiná představení JH, ale proč srovnávat". Nuže: tento konvenční způsob inscenování je tedy mimo rámec „mezidruhové" přehlídky, jíž byl 75. JH. Není to náhoda. Neboť JH jako „mezidruhovou" přehlídku nese duch *amatérství* (nikoliv amatérismu, ale amatérství jako pojetí divadelní aktivity, dokonce jako *specifická* divadelní kvalita), jež „sehrálo tvůrčí roli v proměně divadla; zmocnilo se divadelních disciplin ‚neodborně' a touto neodborností vrhlo světlo na jejich rutinovanost a vnějškovost a vytvořilo tak alespoň postulativně nové měřítko divadelní profesionality". To napsal Jan Grossman ve studii Svět malého divadla v roce 1963. Zabýval se v ní nástupem a výsledky vlny těch souborů, jež jsme tehdy pojmenovávali jako tzv. „malá divadla" nebo „malé jevištní formy." Grossman charakterizuje amatérství jako jedinečnost, která se napájí ze zdrojů „osobitého estetična: estetična naivity, mladosti, improvizační lehkosti a jisté bohémské ledabylosti a velkorysosti, která v plném zaujetí myšlenky a potřebou sdělení okázale pohrdá vnějšími prostředky a je prosta perfekcionalismu". Tohle „osobité estetično" stvořilo slavnou třicetiletou epochu (šedesátá až osmdesátá léta 20. století) českého amatérského divadla a uložilo v něm dvě tvrzení, z nichž se odvozuje i současná koncepce JH jako „mezidruhové" přehlídky. Tvrzení první: Není rozdíl mezi amatérským a profesionálním divadlem, existuje jen dobré divadlo. Tvrzení druhé: Amatérství bez rozdílu profesionality či amatérismu produkuje vždycky toto Grossmanovo osobité estetično, a tím je pozitivní, zajímavé, inspirativní, průkopnické.

Divadelní soubor Jiráskova divadla v Hronově / Jevan Brandon-Thomas: Charleyova teta. Foto: Ivo Mičkal.

jiným druhům než tradiční činohře. Samo pronikání jiných divadelních druhů na JH vyvolávalo odpor, jenž už jasně naznačoval kolizi a konflikt tohoto typu, protože v gruntu šlo o představu, co je amatérské divadlo. Představa amatérského divadla jako ryzí činohry nadále trvá; byť se už neprojevuje v diskuzích o podobě JH. Existuje však jako souhrn prakticky použitelných a programově rozhodujících formujících vlastností toho typu amatérského divadla, které nechce nic jiného, než na základě *konvencí* jako ustálených, navyklých způsobů inscenování získat přízeň svých diváků. Tato činohra se prezentuje svými zástupci na mnoha přehlídkách a také na národní přehlídce v Třebíči a Poděbradech. Ale: na 75. JH bylo z této přehlídky činoherního a hudebního divadla nominováno a doporučeno celkem sedm inscenací, a ani jedna z nich rozhodně nepředstavovala tento výše uvedený typ českého amatérského divadla. A navíc: jedna z nich, **Gazdina roba Kroužku divadelních ochotníků z Hvozdné**, získala doporučení na JH také z národní přehlídky venkovských souborů ve Vysokém nad Jizerou, která drtivou většinou svých inscenací reprezentuje v posledních ročnících právě typ konvenčního činoherního divadla.

Byl bych strašně rád, kdyby obě ta tvrzení platila absolutně. Ale trvám na tom, že nemalá část amatérského divadla prostě *nemá* na to, aby toto amatérství realizovala. A myslím si, že to ani není cílem. V takovém případě amatéři využívají plně všech osvědčených konvencí, aby, otevřeně řečeno, zajistili nějakou divadelní kvalitu; dokonce, aby vůbec dosáhli elementárního stupně jakési organizace dění na jevišti. Hronovský soubor konvenční divadlo hrát umí (Soprová mluví o „klasice zahrané klasickými prostředky, solidním řemesle", píše, že z *profesního hlediska* (podtrhl J.C.) je cenné to, že všichni herci poctivě a s radostí vyhrávají každý jednotlivý gag a konverzaci si doslova užívají". I Vladimir Hulec v druhé recenzi této inscenace připouští, že hronovský soubor „herecky na to má". Ale je to i tak inscenace pohybující se v rámci, který Hulec nazývá „tradičním divadlem". Což bych ještě upřesnil

a nazval je „tradičním komediálním divadlem konvenčního typu“, které je ovšem mimo „mezidruhovou“ přehlídku.

Na JH prostě nepatří. I když by se v českém amatérském divadle dala sestavit přehlídka, která by sestávala jen z takových inscenací, neboť určitá nemalá část souborů produkuje jenom takové divadlo. Ale „mezidruhovost“ JH uplatňuje maximálně Grossmanovo „amatérství“. A všichni jsme se tomu přizpůsobili. Ani jedna z těch sedmi inscenací, jež přišly na 75. JH z národní přehlídky činoherního (a hudebního) divadla, k nim nepatří. A není ani tradičním činoherním *interpretačním* divadlem, jež se *zevnitř*, tradičními postupy důsledně snaží vyložit text. Všechny stojí na principu „grossmanovského amatérství“, nacházejícího svou dnešní inspiraci v té podobě divadelní tvorby, která svým scénováním (materiály jeviště a jejich uspořádáním) obdařuje text mnoha jinými významy neexistujícími v textu a uvádí jej do odlišných souvislostí, a tím jednotlivostem i celku inscenace přisouvá nový smysl. Samozřejmě, v těch sedmi inscenacích se to po každé dělo jiným způsobem, pomocí jiné poetiky. **Malá scéna Zlín** se pokusila ***Krasnogorovovu*** jednoduchému moralizujícímu textu v inscenaci **Pelikáni v pustině** přidat jakýmisi „metafyzickými“ postavami neméně „metafyzický“ rozměr. **DDS Ty-já--tr Hrobeso** převedl svět ***Shakespearovy*** komedie **Mnoho povyku pro nic** do světa současné bezstarostné tančící a zpívající mládeže a rozvinul hudebně, kostýmově i situačně narážky na hrdiny populárních seriálů. **Divadlo V.A.D Kladno** nahlédlo v **Rozmarném létu** ***Vančurův*** text svým jevištním humorem, už zmíněná **Gazdina roba** z **Hvozdné** se snažila metaforikou symbolů přesáhnout dějovou a fabulační linii textu, **Racek Divadelního klubu z Českého Krumlova** rozvinul všechny motivy ***Čechovova*** textu do ohromného množství jevištních nápadů dodávajících každé situaci i replice četné nové významy a **Don Juan Šumavského ochotnického spolku z Prachatic** transformoval ***Molièrův*** text do složitého syntetického divadelního systému, jenž chtěl vyjádřit archetypálnost vztahů mužského a ženského principu.

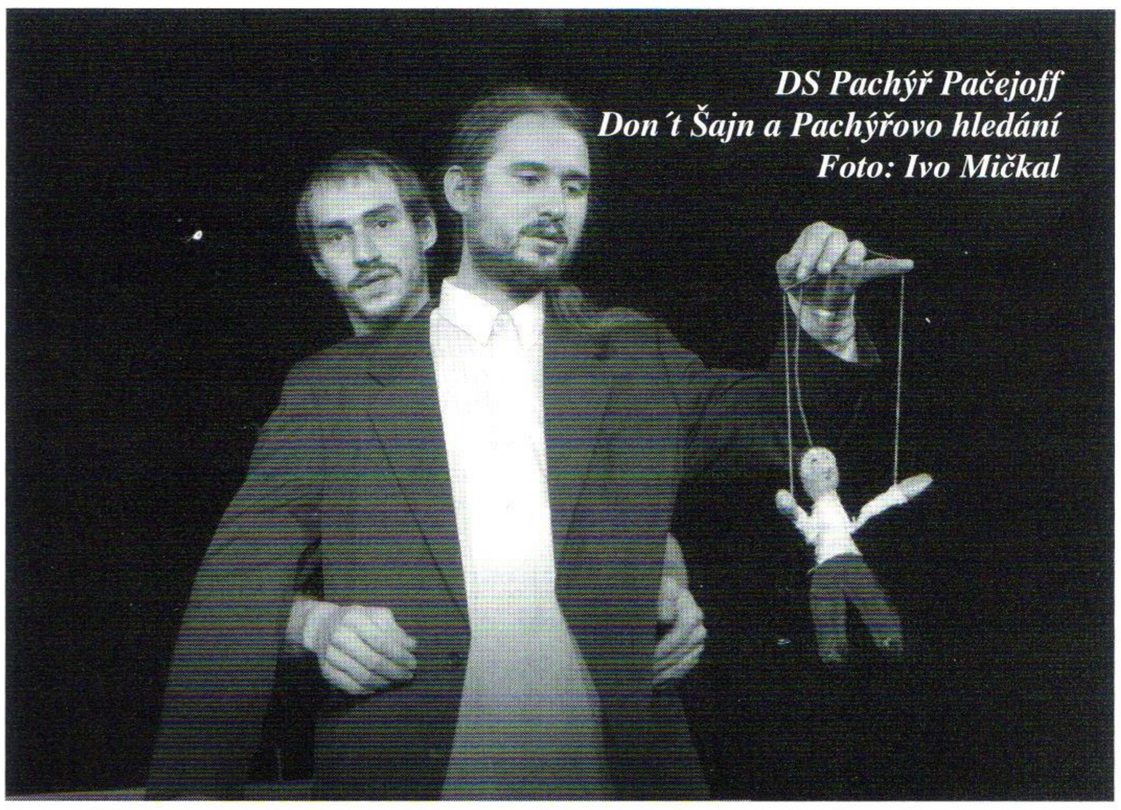
Někde se dařilo lépe, jinde hůře. Ale princip pokaždé prozrazoval, že tradiční „amatérství“ v symbióze s ‚modernou po moderně‘ na půdě činohry posouvá její tradiční interpretační dimenze. V těchto případech nevystačíme už s pojmem metakreace, označující inscenaci jako svébytnou výpověď. Budeme muset začít počítat s intertextualitou, kdy užité jevištní prostředky ve větší nebo menší míře uvádějí text do kontextů zcela libovolných a podrobují si jej naprosto nečekaným způsobem ve jménu scénického „autorství“ smyslu. Názorně to předvedla ***Gogolova*** **Ženitba uskupení „DRH“,** což je hronovský seminář „R“, kde se koncepce této jevištní realizace v roce 2004 zrodila. Podkolatov je v této inscenaci vysoce postavený úředník, jehož postavení může ohrozit jeho homosexuální orientace, proto se musí nechtě oženit, aby čelil hrozícímu skandálu. Aktuálnost této intertextuality vychází např. ze současné diskuze o legalizaci homosexuálních svazků i třeba z praxe současných medií (nejenom i když především bulvárních), které na příslušníky establishmentu vytahují jejich skutečné i vymyšlené hříchy. Jenže na druhé straně touto logickou racionální motivací jednání Podkolatova i Kočkareva, jenž je Podkolatovovým podřízeným v úřadě a možná v inscenaci přinejmenším bisexuál, jehož by rozhodně pád jeho nadřízeného připravil rovněž o dobré místo, přichází Gogolův text o své hlubiny, jež sahají až k problémům existenciálním, a nikoliv jen existenčním.

HronOff - Divadelní soubor Občanského sdružení DRH / N.V. Gogol: Ženitba. Foto: Ivo Mičkal.

Říkám-li, že tato inscenace *názorně* předvedla, co je to scéničnost budovaná na intertextualitě, nikterak tím nechci soudit kvalitu práce „DRHu“. Tou názorností míním jisté širší souvislosti. Především: tohle je a nadále bude způsob, jimž bude amatérské činoherní divadlo vstupovat do vztahů s celkem českého divadla, byť to není a jen ve výjimečných případech bude *hlavní* linie, jíž se smaže rozdíl mezi amatérským a profesionálním. Ale: všichni jsme tento způsob inscenování přijali, pokládáme jej za tvůrčí, přínosný, rozhodující o kvalitní podobě současné amatérské činohry. Dále: pro nastupující mladou a mladší divadelní amatérskou generaci je to naprosto přirozený způsob inscenování. „Konvenční poddruh tradiční činohry“ je pro ni nepřijatelný, nebo přinejmenším zcela přehlédnutelný a bezvýznamný. O druhém představení **Ženitby** v neděli 7. srpna (ZJH č. 4) napsala Radmila Hrdinová: „... včerejší fandovství publika mě přivedlo k poznání, že pro mnohé frekventanty kurzů v hledišti jsou ti na jevišti pádným důkazem, že to, co oni letos na v Hronově prožívají, může mít konkrétní pokračování, výstup, smysl, završení. A o to přece koneckonců také – nebo možná především v Hronově jde“. Samozřejmě, že o to v Hronově jde; odvážím se tvrdit, že především, neboť prožitky a zážitky frekventantů kurzů formují jejich *divadelní zaměření,* tedy i jejich představu podoby a smyslu JH. To „konvenční“ činoherní divadlo prostě odsunou stranou jako nápodobu profesionálů. A ještě zastaralou, anachronickou. Petr Macháček v ZJH č. 5 napsal: „... amatéři bývají jen řemeslně slabší a levnější variantou profesionálního středního proudu“. Obávám se ovšem, že i toto intertextuální divadlo bude pro Petra Macháčka stále ještě projevem onoho profesionálního středního proudu. Neboť pro něho je největší výhodou amatérského divadla „svoboda experimentu, možnost orientace na vyhraněné divácké segmenty, práce s kontroverzními náměty, žánry a styly.“

DS Pachýř Pačejoff
Don´t Šajn a Pachýřovo hledání
Foto: Ivo Mičkal

Hlásí se tím k dnešní podobě amatérismu, k divadlu opouštějícímu předpoklady, které dovolují divákům i tvůrcům uzavírat dohody o nějakých normách, podle nichž představení vzniká a je v nich přijímáno. Macháček to potvrdil, jako už několikrát před tím, na 75. JH svou inscenací **Mlejnek**, o níž se v programu říká: „Jde o nádhernou ukázku ryzího divadelního experimentu, kdy obsah není vůbec podstatný, ale tématem inscenace je sama její forma." V tomtéž duchu píše i o práci **Divadla Kámen**, kde Mlejnek vznikl: „Na první pohled klasická divadelní forma se v provedení Divadla Kámen posouvá do nezvyklých rovin. Pojetí inscenace je důsledně autorské. Skupina věří, že forma je i v činoherním divadle přinejmenším rovnocenná obsahu a většina jejich inscenací je vystavěna na základě výchozí vize o formě."

Tady je vskutku *programově* vytýčen dnešní pojem Grossmanova amatérství jako divadla bez konvencí, divadla ve všem svobodného, všemu otevřeného, v němž se dá s čímkoliv zacházet jakkoliv. To postmoderní „anything goes" zajisté mělo na tento program svůj vliv, vždyť je rozpuštěno v celém našem životě. Dostala se mně do ruky tato anonce: „... performační skupina produkuje své aktivity na hranici žánrů, od kabaretu přes pohybové divadlo, divadlo poezie i rituály, improvizuje a vybírá si témata, která se dotýká společnosti, politiky i umění, někdy úzce spolupracuje s divákem, jindy ho nebere na zřetel. Představení bývají především humorná, ale noří se i do větších hloubek." Jestli tohle všechno ti „performeři" umějí udělat na kvalitní úrovni, pak musejí být jedineční. Obávám se však, že tomu tak není, že šíře je dána tím, že všechno je dovoleno a žádné normy (konvence) neplatí. Saša Gregar napsal do XLIV. Hromady (časopis východočeských divadelníků, který vydává Impuls ve spolupráci s Volným sdružením východočeských divadelníků) pár podstatných slov o 44. Šrámkově Písku, v němž zpochybnil jeho určení jako „experimentálního divadla", neboť při tomto pojetí ‚amatérství' se experimentem dá nazvat skutečně všechno.

Na letošní Loutkářské Chrudimi vystoupil **DS Pachýř Pačejoff** s „experimentálním loutkovým představením" **Don´t Šajn** a **Pachýřovým hledáním**. Pokusil jsem se v diskuzi na Chrudimi ukázat na to, že přes všechnu neumělost, nedbalost a primitivnost, což by se jedním slovem dalo pojmenovat jako diletantizmus, v této inscenaci cosi je. A dokonce, že toto divadelní diletantství může být záměrné jako součást tématu o možnostech divadla v době elektroniky. Je to však jen jistá hypotéza. Ten diletantizmus se totiž vymyká jakýmkoliv normám a nedovoluje uchopit toto představení v jakémkoliv kódu. I takto lze chápat konvenci: jako „zapomenutá" pravidla, která si divadelní umělci osvojili a která divák objevuje. Ale to v tomto případě neplatí. Jak to napsal v recenzi (ZJH č. 8) Karol Horváth: dá se to vnímat jako intelektuálská hračka, která chvílemi baví a chvílemi znepokojuje a veškerý další text s otázkami i mučivým hledáním cesty si musí divák napsat sám. V druhé recenzi tohoto představení Pavel Purkrábek předložil čtenářům půl stránky beze slov pokryté jen tečkami. A je to také výpověď o tomto experimentu. Alena Zemančíková v Literárních novinách (č. 35, 29. srpna 2005) píše o počítačovém autismu, kdy ve dřevě a papundeklu je sehrána složitá počítačová hra. V divácké anketě se jedna z divaček, jež viděla tento experiment už po několikáté, vyjádřila, že ji tentokrát zajímala reakce diváků, za „totální zmatení publika" dala Pachýřovu experimentu nejvyšší ocenění. Zatímco jiná, stejně mladá divačka, viděla v představení vtípky, jimiž „se bavíme po hospodách, nevím, co dělají na Hronově". V rozhovoru s autorem této podle Horvátha „poznámky pod čarou", jenž se jmenuje Sam Život a Konstantin Klišé (i ty dva pseudonymy vypovídají hodně o charakteru představení i souboru), je položena otázka, zda má rozepsanou novou věc a jak. Odpověď končí takto: „A na jak, seru".

Což je myslím naprosto výstižné i pokud jde o hronovské vystoupení tohoto souboru. Divadlo je tu projevem něčeho totálně jiného než nějakého úsilí dojít k nějaké estetické kvalitě. Netroufám si říci čeho je to vlastně výraz, ale vím jistě, že asi omylem, nedopatřením chybí v programu zařazení do hlavního nebo off programu 75. JH, ale je to naprosto dokonale příznačné. Protože dostalo-li se toto představení oficiálně na repertoár této „mezidruhové přehlídky" a bylo-li bráno vážně, pak je jakékoliv takové rozlišování zbytečné. A svědčí to o procesu proměn českého amatérského divadla, jež se JH dotýkají velice silně.

Ale o tom až v dalším pokračování této „pohronovské" úvahy.

Jan Císař

Divadlo Kámen Praha
Petr Macháček: Mlejnek
Foto: Ivo Mičkal

Z HRONOVSKÝCH RECENZÍ A REFLEXÍ PŘEDSTAVENÍ

O většině inscenací, které se v hlavním programu letošního JH objevily, jste si mohli, milí čtenáři, přečíst již jednak přímo ve zpravodajích národních přehlídek, jednak také na stránkách několika minulých čísel Amatérské scény. Proto na tomto místě neotiskujeme znovu všechny recenze ze Zpravodaje JH, ale připravili jsme tento výběr z nich. Pro srovnání – jak ta či ona inscenace dopadla na JH a jaký názor na ni mají ti, kdo ji viděli poprvé, pro informaci - o inscenacích, které AS dosud nereflektovala, či třeba jen pro oživení paměti.

V.A.D. Kladno
Vl. Vančura, K.Lupinec:
Rozmarné léto
Foto: Ivo Mičkal

Loutkové divadlo Střípek Plzeň
Ivana Faitlová podle Jamese Thurbera: TŘINÁCTERY HODINY

Začnu základní charakteristikou. Je to tradiční loutkové iluzivní divadlo, které se snaží svými prostředky vzbudit dojem, že to, co vidíme, je skutečné. K tomu v plzeňské inscenaci slouží především loutky, které jsou v principu maňásky, leč dostatečně velké, rozhodně větší, než obyčejně u maňáskového divadla předpokládáme. /…/ Principu iluze reality slouží i scéna členěná do hloubky a do výšky tak, že od předního plánu, těsně před hledištěm, se zdvihá pomalu šikmo do výšky až k hradní věži, jíž dominují velké hodiny. Loutky hrající vpředu jsou velké, ty, které se vynořují vzadu ve výšce, jsou tytéž podobou, ale malé velikostí, takže i perspektiva je využita k tomu, aby vznikla jistá iluze reálného prostoru. Jenže pozor: toto iluzivní divadlo předvádí naprosto fiktivní příběh. V podtitulu programu je žánr označen jako pohádka. Jistěže tu mnohé rysy pohádky jsou, ale zároveň jsou tu i rysy jiné, které tento fiktivní svět činí naprosto jedinečným - od hororu až po zvláštní humor, který všechny ty fiktivní polohy zase uzemňuje a jemně, leč trvale upozorňuje, že ta fikce je výplod pozemské lidské fantazie, imaginace. /…/ Vzniká tak jakási - až se bojím toho pojmu použít – velice zvláštní montáž různých principů sdělení a zobrazení, která je ovšem celistvá touto fikčně reálnou rovinou. Skrze ní se inscenace zmocňuje i pitoreskního a bizarního světa Jamese Thurbera, který se nikdy nedá brát zcela vážně, aby na druhé straně kdesi vespod zaznívaly tóny vážné. Mohl bych jistě ještě vznést nějaké připomínky, na příklad si myslím, že některé dialogické sekvence této inscenace jsou příliš dlouhé a něco škrtů by prospělo. Ale není to podstatné. Podstatné pro mě je, že to staré, tradiční iluzivní loutkové divadlo ukázalo svůj půvab. ***Jan Císař***

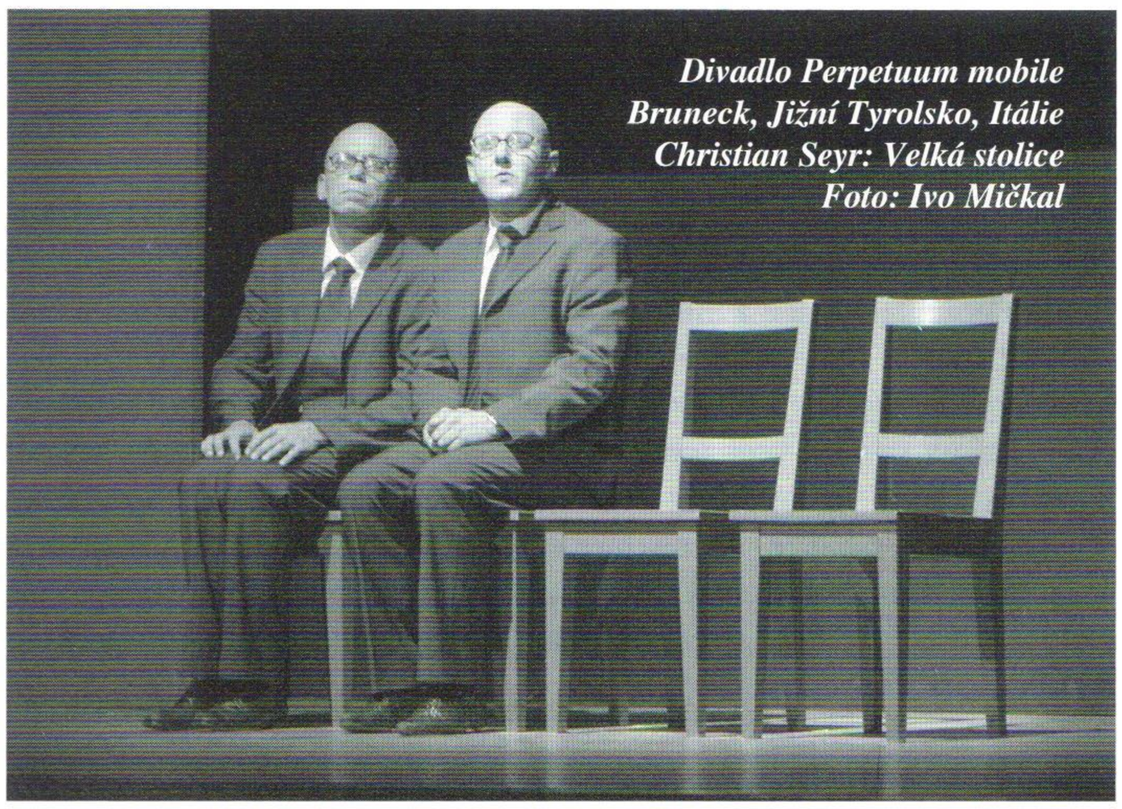
Divadlo V.A.D. Kladno
Vladislav Vančura: ROZMARNÉ LÉTO

/…/ V průběhu představení do popředí stále naléhavěji vystupuje otázka, zda všechny ty nápady a nápadečky pro postižení podstaty světa Vančurových postav vskutku postačí. Inscenace se postupně tříští na jednotlivé scénky, epizody, fragmenty, které postrádají jednotícího ducha – onen, chcete-li existenciální rozměr; onu vůli ke smyslu, která vše jako tajemný faustovský „tmel, jímž svět je utmelen“ drží pohromadě. Dokonce i vynalézavá scéna nabízející v plovárenských šatnách zároveň „mansiony“ překvapivě odkrývající svá tajemství a v zápětí se pouhým otočením měnící v Arnoštkův komediantský vůz se věčnými přestavbami postupně stává překážkou a retardující přítěží. Svižná kubánská hudba se sice hezky poslouchá a vnáší oživení, ale beznadějně se vzpírá onomu vančurovskému ulpívání v bezčasí, oné rozmarnosti a marnosti nezdařilého léta. Bez postižení vnitřní existenciální podstaty se stylizovaný text interpretům vzpírá v ústech, tříští se a rozpadá v marné snaze zakrýt bezradnost všeobecnou civilistní pravděpodobností. Celkově lze říci, že se jedná o inscenaci v mnoha směrech inspirativní, vynalézavou, zábavnou a tvořivou, která se však příliš spoléhá na vlastní autorský vklad a inscenační nápady na úkor hlubšího porozumění bytostné podstatě vančurovského světa. Tento z postmoderního hlediska zanedbatelný prohřešek se nakonec obrací proti samotným tvůrcům. Inscenace ztrácí tah a stává se stále zdlouhavějším sledem více či méně vtipných scének a výstupů. Přesto se domnívám, že se ve vývoji souboru jedná o významný a důležitý počin, který otevírá další vývojové cesty. ***Jakub Korčák***

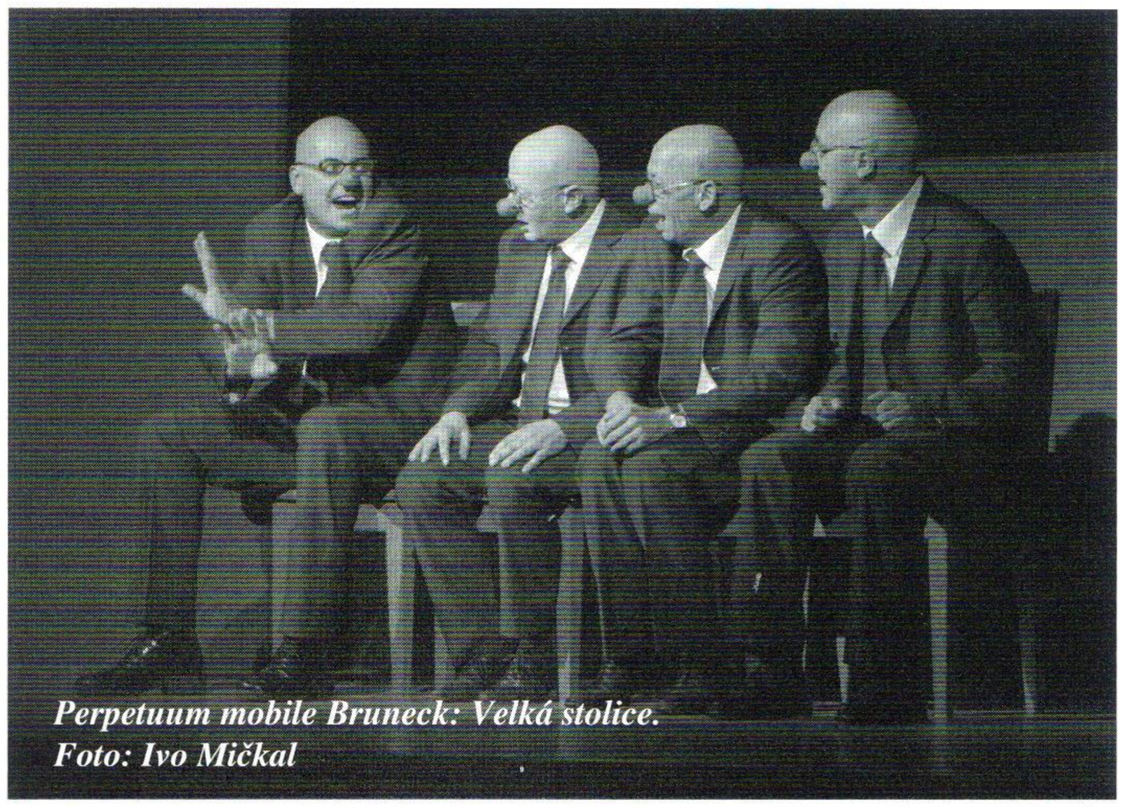
/…/ Vančurův vysoce stylizovaný jazyk vyžaduje zvláštní způsob interpretace. Kladenští v programu přiznávají, že „vedení řečí“ není jejich doménou, snad proto zvolili tu nejméně šťastnou možnost, a sice pokusili se vtěsnat vančurovsky klenuté oblouky vět s jejich svérázným hudebním temporytmem, melodií a kadencí do nepasujících forem situačního dialogu, a ono to nefunguje, ztrácí se v něm vůně i specifika

Loutkové divadlo Střípek Plzeň
James Thurber: Třináctery hodiny
Foto: Ivo Mičkal

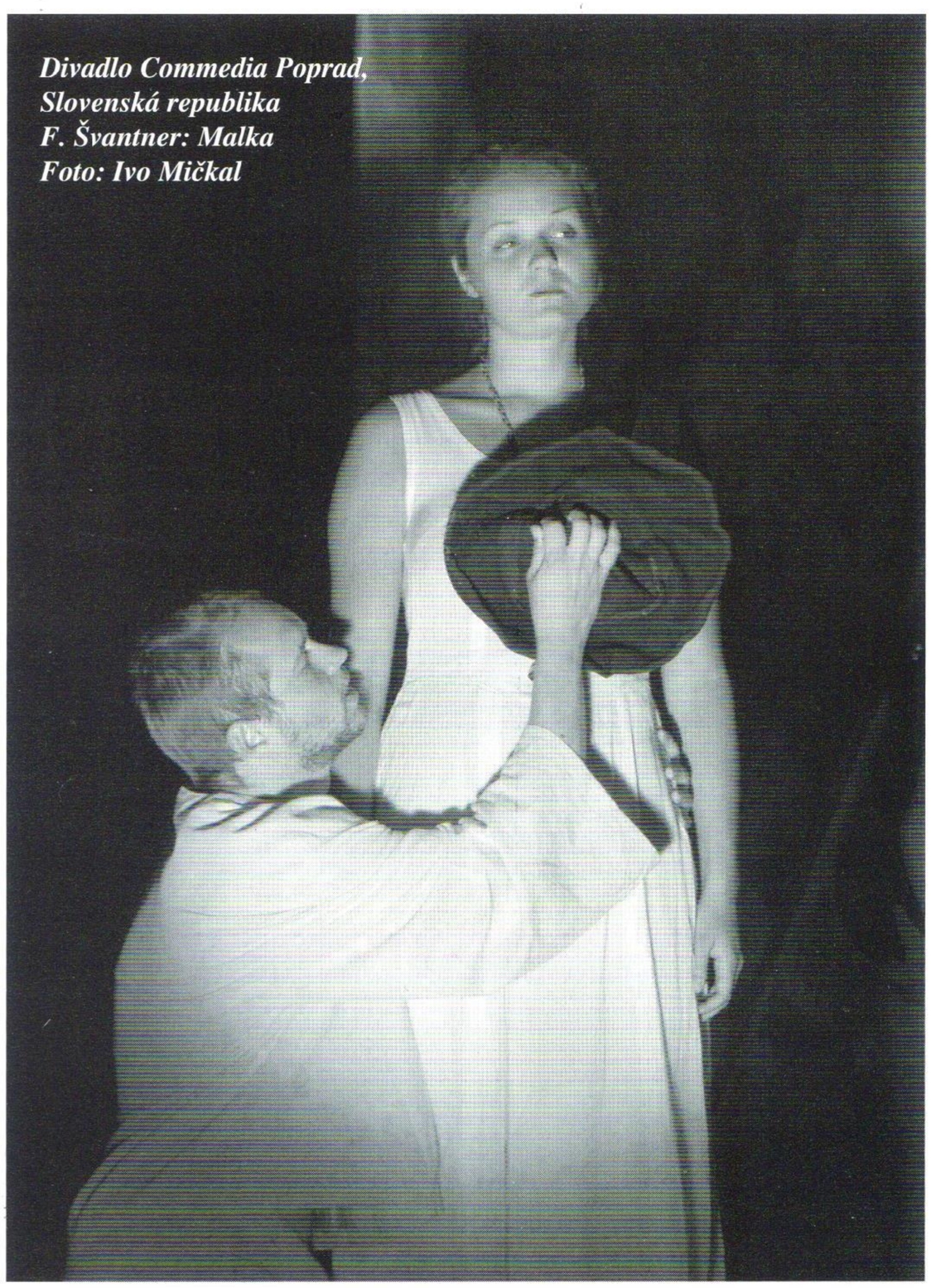

Divadlo Perpetuum mobile
Bruneck, Jižní Tyrolsko, Itálie
Christian Seyr: Velká stolice
Foto: Ivo Mičkal

Perpetuum mobile Bruneck: Velká stolice.
Foto: Ivo Mičkal

vančurovského jazyka. Vančurův plynulý tok epického slovního jednání rozbili rozsekáním textu na drobné úseky s titulky značkujícími „o čem to bude". Kromě toho vytrhli příběh z archaizujícího bezčasí a oblékli ho do kostýmů, evokujících nejspíš 60. léta minulého století – Kateřina připomíná uklízečku a abbé Roch byrokrata z některé socialistické komedie. A zase to neladí s obsahem jejich promluv. Nejde jen o to, že Majorovy „cibule ukrutníkovy" jsou lacinými náramkovými hodinkami a místo španělkou je Major sešvihán hůlkou jak z Harryho Pottera, ale o to, že z Vančury těmito zásahy (a mnoha dalšími týkajícími se především Anny) zmizela poezie. Podepsala se na tom i ona nešťastná agresivní kubánská hudba, která mi do titulku vtiskla Šlitrovu repliku o „španělských rytmech", s nimiž byl poslán – víte kam. Její hlučná trivialita se rozchází s „rozmarností" tohoto (vančurovského) způsobu léta a mj. nutí herce k přidávání na intenzitě nejen hlasové, ale i herecké. Tam, kde měl do ticha zaznít povzdech o tom, jak je krásné býti kadeřavým, zněl ryčný Vančura, olé! ***Radmila Hrdinová***

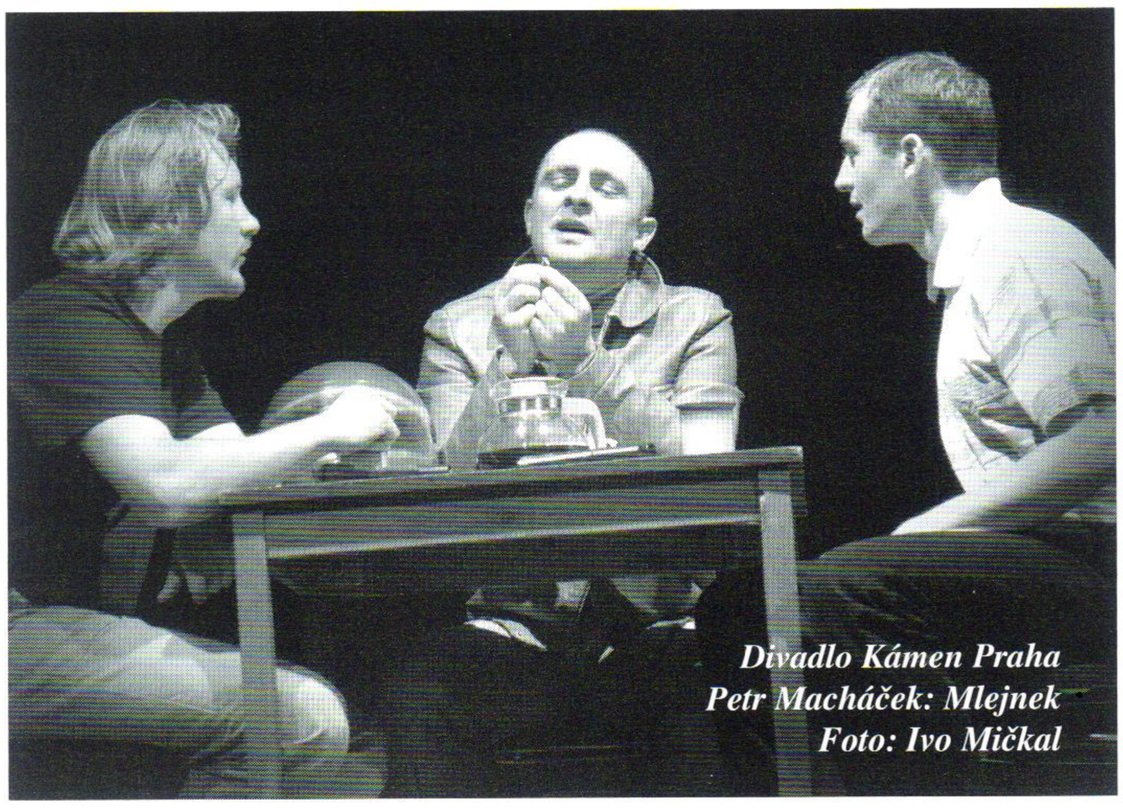
Divadlo Commedia Poprad,
Slovenská republika
F. Švantner: Malka
Foto: Ivo Mičkal

Divadlo Perpetuum mobile Bruneck
Jižní Tyroly, Itálie
Christian Seyr: VELIKÁ STOLICE (Stuhl – Gang)

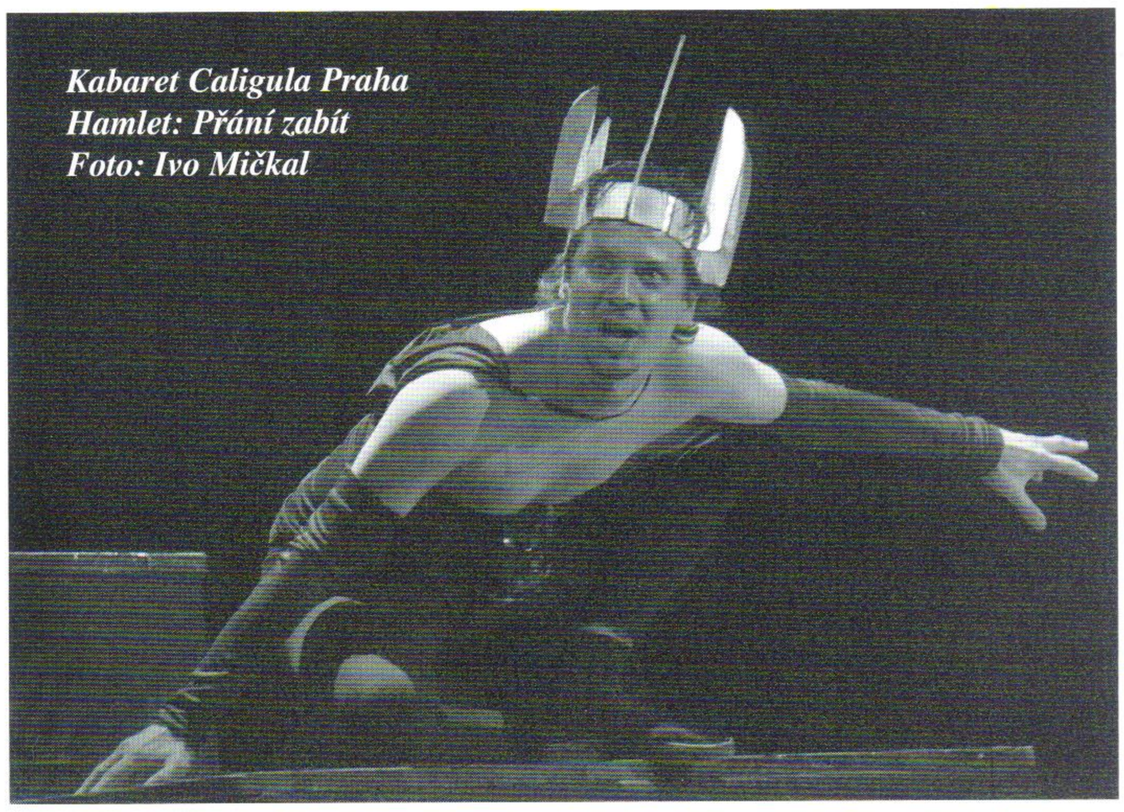
Dne 6. srpna 2005 jsem se ve 20.00 hod. usadil v Sále J. Čapka, abych zhlédl něco, o čem jsem doposud věděl pouze z programů. Tam jsem se dočetl, že /…/ jde o nově založenou skupinu složenou ze zkušených amatérských herců, kteří se rozhodli napsat a předvést svůj vlastní humor. Autor, režisér a jeden z protagonistů Christian Seyr plus jeho tři spoluhráči Kurt Santifaller, Rudolf Beikircher a Peppe Mairginter se svého úkolu zhostili naprosto dokonale. /.../ Suverénní nástup holohlavého „gagmena" v úřednickém obleku s téměř svazáckou kravatou vzbudil salvu smíchu. Ta neutichla až do konce představení. Jeho tři kolegové vypadali stejně a jejich groteskně stylizovaný herecký projev vyvolával u diváků střídavě vlny úžasu, nadšení a smíchu. Někteří diváci se dokonce neudrželi a řvali smíchy i ve chvílích, kdy na scéně nikdo nebyl. V těchto momentech jsem se vážně rozhlížel, jestli tam nesedí samí holohlaví s červenými kravatami. Dokonalá mimika všech protagonistů s naprosto přesným temporytmem připomínala spíše počítačově animované gagy, a když přidám textovou stránku věci (hovořili totiž hatlamatilkou; doufám, že to nebylo italsky v tyrolském slangu), viděl jsem chvilkami svůj oblíbený skandinávský večerníček „Tučňáci". Střídání dynamického herectví s „absurdním minimálem" nedovolilo divákovi ani na chvíli vypnout. Gag byl přesný a vždy dotažený do konce se spoustou „scizováků". Jednotlivé scénky byly výborně dramaturgicky vystavěny a navazovaly na sebe bez jediného hluchého místa. Jednoduchá scéna byla využita maximálně a reprodukovaná hudba naprosto funkční. Nemám co dodat. Možná bych skončil o 15 minut dříve, ale to je jen můj pocit, většina diváků by možná ještě 15 minut koukala. V každém případě představení STUHL– GANG byl pro mě veliký umělecký zážitek a myslím, že ho nikdy nezapomenu. A to je u mě co říct. ***Michal Hecht***

Divadlo Commedia Poprad, Slovenská republika
František Švantner: MALKA

Švantnerova novela je baladicky laděný a srozumitelně napsaný kriminální příběh: mladý Valach Jerguš se zamiluje do osiřelé židovské dívky Malky, kterou začne podezřívat, že je mu nevěrná se zbojníken Šajbanem, a proto ho ze žárlivosti udá policii. Když se dozví, že Šajban je Malčin bratr, a Malka mu tudíž nevěrná není, jde ho spolu s ní varovat, načež je Malka omylem zastřelena. Krásná balada o jedné zmarněné, zabité lásce, o žárlivosti, o náboženských předsudcích. Režiséři inscenovali příběh jako episody deseti přikázání, přičemž se jejich číselná posloupnost podrobuje průběhu v novele. A tady začíná pro mě největší problém inscenace: jednotlivá přikázání nejsou citována, ale objevují se zpřeházená ve formě arabských čísel, která různým způsobem vypadávají nebo jsou vyklápěna z alegorických kulis, které zase představují židovské a křesťanské symboly. Jinými slovy řečeno, jsem zaplaven nekonečným přílivem symbolů, znaků a náznaků, které mnohdy nemohu rozšifrovat. A tomu nenapomáhají ani velmi solidní

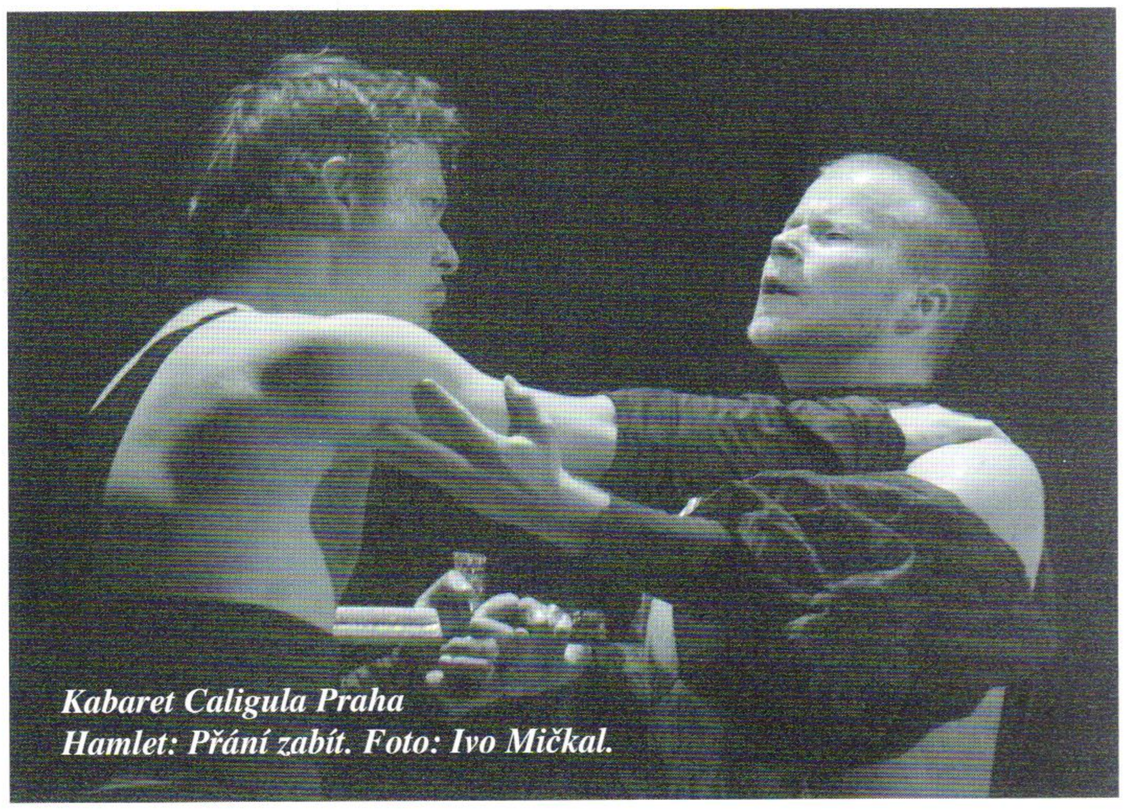

Divadlo Kámen Praha
Petr Macháček: Mlejnek
Foto: Ivo Mičkal

Kabaret Caligula Praha
Hamlet: Přání zabít
Foto: Ivo Mičkal

herecké výkony všech představitelů, ani jednoduché, ale výtvarně velmi působivé kostýmy. Otázkou jsou i celkově monotónní temporytmus a doprovodná hudba. „V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul“ (část 3. přikázání, cit. podle ekumen. vydání). Škoda, že Commedia Poprad chtěla během šedesáti minut sdělit více než vše a nenechala sebe ani mě odpočinout.
Václav Špirit

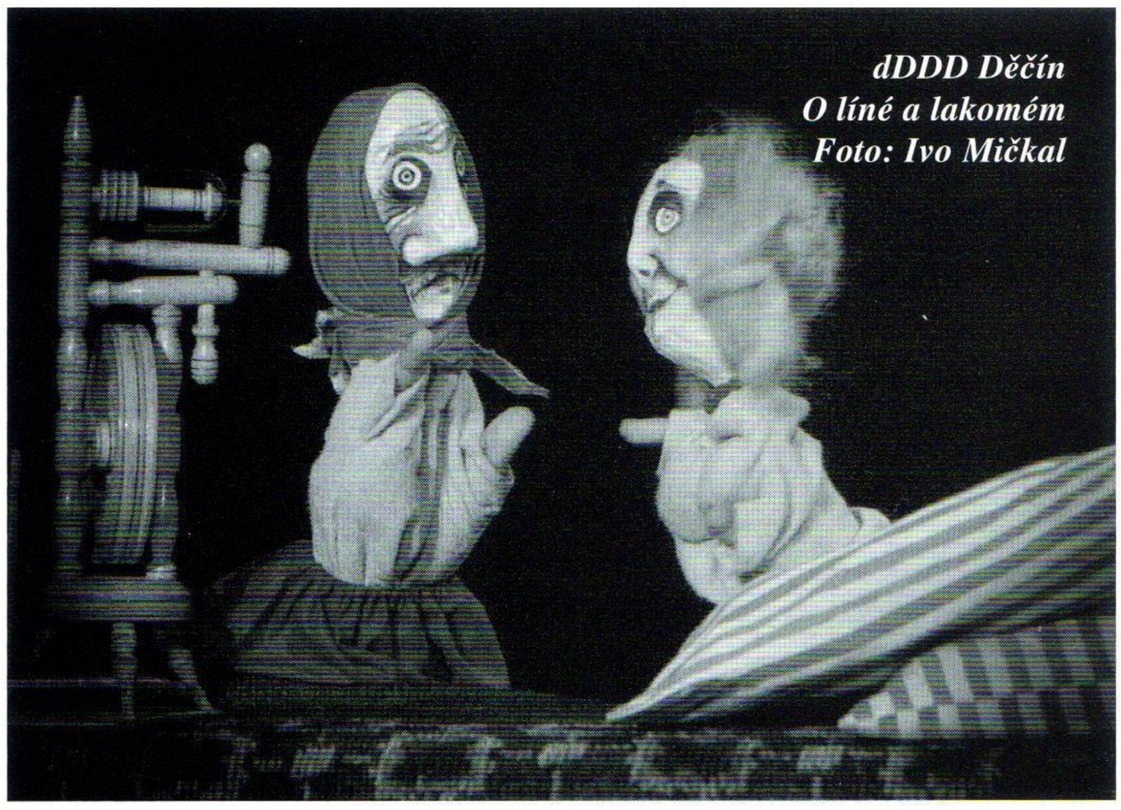
Kabaret Caligula Praha
Hamlet: Přání zabít. Foto: Ivo Mičkal.

Divadlo Kámen Praha
Petr Macháček: MLEJNEK

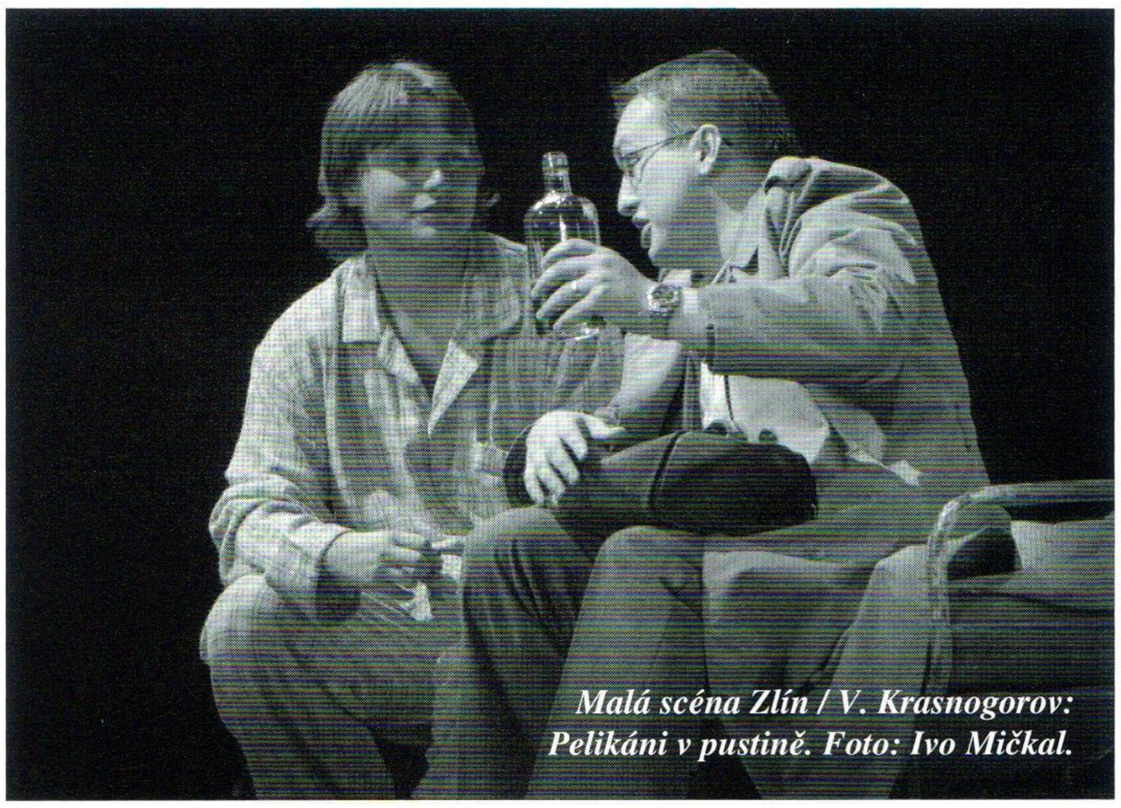
J.P. Mlejnek má starosti. Spôsobili ich jeho mimoriadna potencia a mimoriadna intelektuálna impotencia. To sa stáva. No v prípade Divadla Kámen z Prahy však ide o viac. Nie som presvedčený, že je úplná pravda, že „...obsah není podstatný, ale tématem inscenace je sama její forma,“ bulletin k inscenácii. Forma totižto nesie obsah - banálny príbeh, ktorý sa traktuje sposobom prerušovanej rekonštrukcie napriek istej antidivadelnosti, predsa len asociuje niektoré témy, ktoré jednak kotvia v aktuálnej prítomnosti, jednak sú netransparentnou asociáciou, napr. na televízne detektívne seriály. Takmer parodiou, ktorá ma však veľmi decentnú podobu. Jadrom výpovede tejto inscenácie je však obraz o vyprázdnenosti medziľudskej komunikácie, o absolutnej strate mravov a najma vedomia akýchkolvek hodnot. Z toho vyplýva, že prím hrajú nekonečne sa opakujúce floskule, syntaktické klišé a verne kopíruju kruhový vývin minipríbehu. Je až obdivuhodné a zároveň „obdivuhodné“, že s takým minimom dramatického i scénického materiálu dokázali vyprodukovať také dlhé predstavenie. Mierne akcentovaná absurdita mixujúca sa s akousi autentickou skúsenosťou diváka robia z tejto inscenácie zvláštne dielo. Dielo, ktoré niektorí bezvýhrad príjmu, iní, možno, odmietnu. To odmietnutie sa môže opierať o nespochybniteľný fakt, že režisér a súbor zavrhol všetky kánony divadla, nielen tradičného (napr. Gradáciu), uberá sa skôr po ceste javiskového minimalizmu. A v onom minimalizme nachádza obraz reality. Má teda táto inscenácia aj svoje posolstvo i svoju kritičnosť. Má aj svoj vtip, hoci komediálnosť vzniká skor na periférii scenického diania. Omnoho podstatnejšie je opakovanie, refrénovitosť traktovania situácií, ktoré síce pôsobí únavne, ale tvorí základný inscenačný princíp. Je len hypotetickou otázkou, či by inscenácia pôsobila živšie, ak by súbor disponoval viacerými dobrými hercami, ktorí by aj lepšie zvládli artikuláciu, vlastne veľmi jednoduchých textov. Mlejnek nie je divadlom zážitku, ale divadlom konštatovania ľudského stavu, civilizačnej situácie a prázdnoty. ***Vladimír Štefko***

Kabaret Caligula Praha
Š. Benyovszký, O. Gabriel, T. Petr a L. Rumlena:
HAMLET: PŘÁNÍ ZABÍT

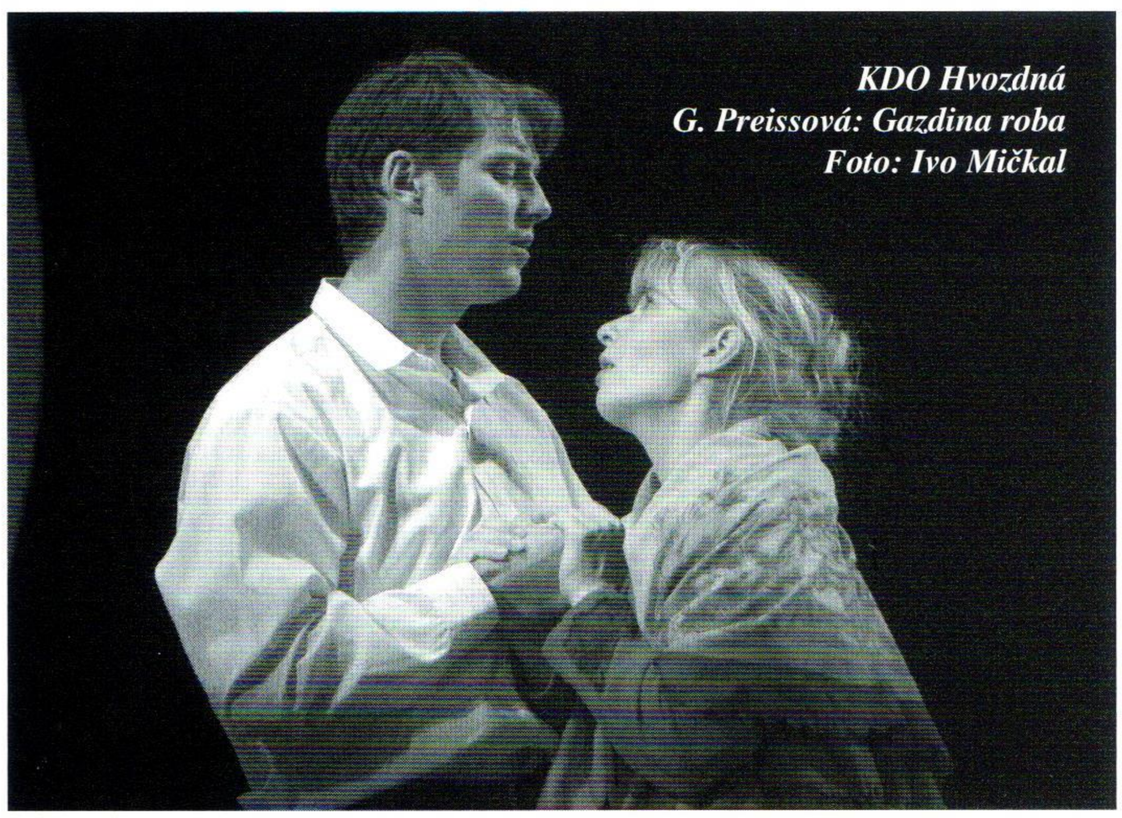
To představení má některé až pozoruhodně kvalitní vlastnosti. Pracuje výborně s prostorem, jenž má vzácně dokonalou sugestivní expresionistickou scénu: černý horizont a černé boční výkryty, dva jednoduché praktikábly a velmi promyšlené vymezené svícení ostrými kužely světla. Tutéž kvalitu mají i kostýmy a také mizanscéna. K tomu přistupuje „velkoopern“ styl, jenž se dostává až do polohy wagnerovské, včetně „dramatické“ hudby a působivých kostýmů, které tvarují postavy. /.../ A konečně: herci mají schopnost držet rovněž ve verbálním a nonverbálním projevu tuto vysokou expresivitu. Prostě: svým způsobem velmi dobře udělané „velké“ divadlo. A proti této divadelně propracované vizuálně-zvukové složce jdou záměrně velice primitivní verše, jež volí velmi, velmi drsné výrazy. Vzniká tvrdý, razantní kontrast mezi tímto velkým divadlem a jeho expresivností, z něhož se rodí vtipy, které z jisté části mají ráz recese, ale z daleko větší části jsou to prostě „kameňáky“. Na tomto principu stojí celá první polovina do přestávky. Přiznám se upřímně: nepatřil jsem k těm, jenž by se tím bavil. Ale jak známo: de gustibus non est disputandum - proti gustu žádný disputát. Leč na co jsem byl zvědavý, byla polovina druhá. Když jsem si totiž text četl, zaujala mne velice, ba nejvíce, jistá proměna nejznámějšího verše ze Shakespearova textu, jež zní takto: Zabít nebo nebýt, to je o co běží. Byl jsem strašně zvědavý, jak se v té druhé polovině inscenace s tímto proměněným citátem naloží, vzhledem k dalšímu vývoji děje, který nakonec díky zabíjení, jež se Hamlet naučí, vynese tohoto slabocha na trůn. Dožil jsem se překvapení, které jsem nečekal, protože jsem předpokládal, že jsou jen dvě možnosti, buď se toto heslo bude sledem událostí a situací ironizovat, nebo vyroste v nové, nelítostně kruté téma. Nestalo se jedno ani druhé, ale to zabíjení jako jediná možnost žití pokračovalo jako zdroj zábavy, jež se tak od „kameňáků“ dostávala až k jakési agresivitě a militantnosti nezastavujíc se před ničím – ani před smrtí. /.../ Nikdy jsem nevedl přímou paralelu mezi velikostí umění a morálkou díla i autora. Myslím si, že je to velice složitá a nesmírně citlivá vazba a že ani dílo (ani autor), ani ten, kdo se snaží o interpretaci, nemá nahrazovat kritéria estetická kritérii morálními. Ale o co se asi má snažit, je hledat smysl toho, o čem mluví. Obávám se, že v případě představení, o němž píšu, se nic takového neděje. Jde jen a jen o to, učinit ze všeho zábavu. Ubavit se k smrti. ***Jan Císař***

dDDD Děčín
O líné a lakomém
Foto: Ivo Mičkal

Malá scéna Zlín / V. Krasnogorov:
Pelikáni v pustině. Foto: Ivo Mičkal.

KDO Hvozdná
G. Preissová: Gazdina roba
Foto: Ivo Mičkal

Malá scéna Zlín
Valentin Krasnogorov: PELIKÁNI V PUSTINĚ

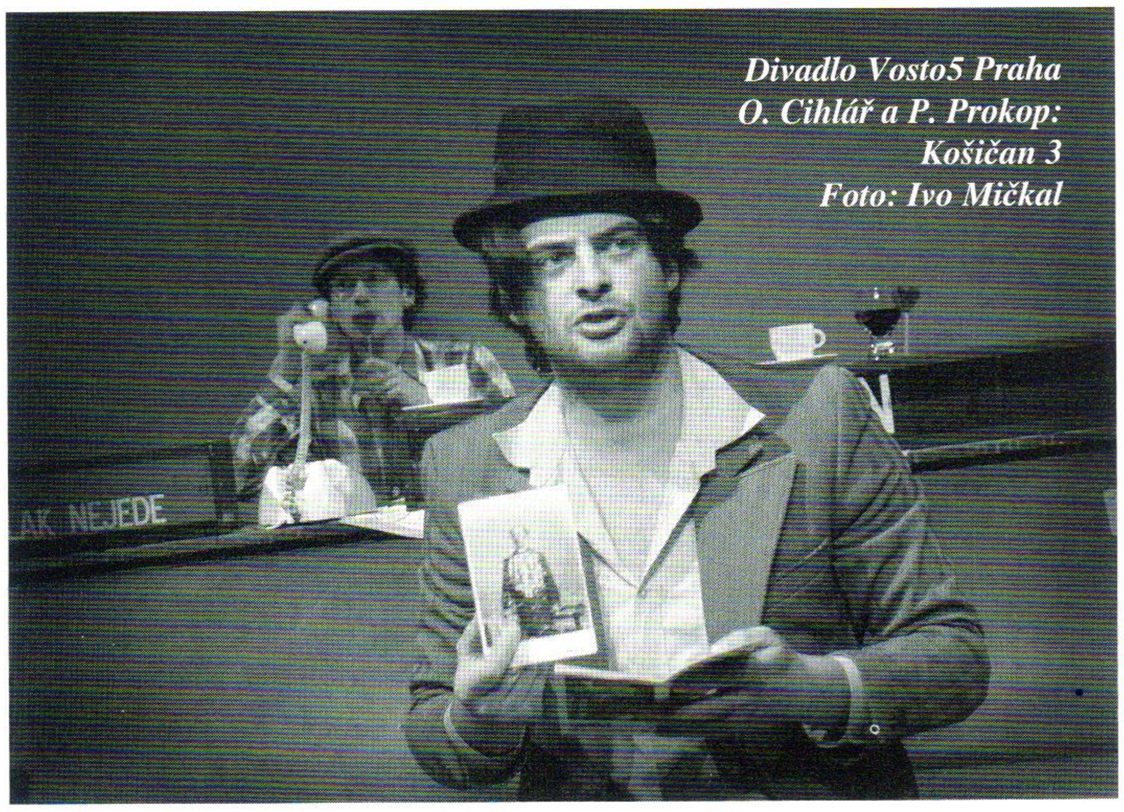
Inscenácia Malej scény Zlín je plná dobrých úmyslov. Zvolili texty V. Krasnogorova, ktoré kedysi dávno (zvlášť pre najmladšiu ochotnícku generáciu) opatrne ohlasovali nástup novej ruskej dramatiky tým, že obrátili svoju pozornosť na človečí privát, na frustrácie, nenaplné túžby a ambície, že pripustili, že aj sovietsky človek môže byť nešťastný, sklamaný a permanentne nejásá nad budovateľskými úspechmi svojej krajiny. Naozaj v čase, kedy tieto texty vznikli, mali nemalú rezonanciu. Dnes, po mnohých rokoch ich témy neskapali, aj dnes sú ľudia neštastní, frustrovaní a nejasajú. Ibaže doba sa zmenila. To čo Krasnogorov nesmelo oznamoval, má dnes o mnoho drsnejšiu podobu. Slovom tie texty zostarli – nie témou, ale spôsobom podania. Dnes nevystačíme s naznačením, dnes nevystačíme s oznamom o probléme, s nahodenou témou. Režisér Jan Leflík si to všetko dobre uvedomoval. Pokúsil sa na báze týchto troch nenáročných textov vybudovať tvar, ktorý by prekonal literárnodramatické limity predlohy a vystaval tvar, ktorý oné texty použije v akomsi vyššom slova zmysle. Asi preto tá ambaláž aktoviek. Na hronovskom javisku však pôsobila jako akási revuálno-varietná obloha, ktorá mala dať veci vyšší, ba až básnický význam. Nestalo sa tak, ba celkom sa vytratila symbolika pelikánov, ostatne všeobecne známa. Zároveň komponoval svoju inscenáciu od komédie vstupnej aktovky k čoraz silnejšiemu psychologizovaniu – záznamu traum účinkujúcich postáv. Nepochybne to bol pokus o významovú gradáciu. /.../ Žiaľ nenaplnilo sa žánrové určenie - „tři tragikomické aktovky“. Komické i tragické sa od seba oddelilo, nepreľnulo sa. Nie je to vina iba réžie a súboru. Ak som už napísal, že inscenácia je plná dobrých úmyslov, patrí k nim aj viera v akési morálne posolstvo a mravný apel. Je to nepochybne ušľachtilá ambícia. Na dnešnú dobu však príliš „nežná“. Ako ten čas beží... ***Vladimír Štefko***

dDDD ZUŠ Děčín
J. Štrbová a soubor podle arménské pohádky
v převyprávění J. Tefela: O LÍNÉ A LAKOMÉM

Malý maňáskový muzikál vnímám ve dvou rovinách. Ta první míří jakoby do zákulisí souboru mezi dětský divadelní dorost a jeho práci. /.../ Baví mě dívat se na tyto kluky a holky, jak jsou na jevišti přirození, muzikální, jak ovládají celou řadu jevištních dovedností a jak je to baví. /.../ Druhou věcí je pak samotný jevištní tvar, jeho schopnost zaujmout diváka, a hlavně něco sdělit. Tady už nacházím problémy. Mé velké zaujetí pro inscenaci vrcholí scénou u rybníka, pak jsem zvolna zklamáván, což podtrhne závěrečná replika kupce. Domnívám se, že se jedná o problém především dramaturgický. Jevištní přepis arménské pohádky totiž nabídl rozehrání pro mě velmi zvláštního tématu – konfliktu mezi lakotou a leností. Dvou lidských negativních charakterových vlastností. Jak dopadne osudové setkání líné a ještě k tomu hloupé Hůry s lakomým a vychytralým kupcem? Jakou roli v tom bude hrát matka Hůry? Kam mě až inscenátoři zavedou a jak tento střet vyřeší? Bohužel jsem se nedozvěděl nic moc. Vlastně jen to: „ať jsi chudý nebo bohatý, stejně tě dostanou“, myšleno ženské. Gag, anekdota, která má sice docela úsměvnou, ale na to, že to je gag, moc protahovanou předehru banální pitky a erotiky. A to mě zklamalo./.../ ***Jaroslav Kodeš***

Kroužek divadelních ochotníků Hvozdná
Gabriela Preissová: GAZDINA ROBA

/.../ Konflikt hry Gabriely Preissové je silně zakotvený ve společenské realitě konce 19. století. /.../ Hvozdenská inscenace respektuje prostředí i dobu a pro obojí se snaží najít odpovídající scénografické vyjádření, opřené o folklórní prvky ve scéně, kostýmech i hudebním podkresu, který přináší v úvodu existenciální téma lidského míjení, jehož jednu konkrétní podobu Gazdina roba představuje. A jakkoli některé z motivů tohoto míjení čas oslabil (mj. nesmiřitelnost katolíků s luterány i znejasnění termínů gazdina a roba), ukazuje se, že základní konflikt přirozeného citu a společenských bariér bránících jeho legálnímu naplnění zůstává stále živý, dramaticky nosný a divácky přitažlivý. Preissová nabízí bohaté dramatické postavy, z nichž žádná není jednoznačně černobíle vymezená, a to ve vděčných dramatických situacích. Hvozdenský soubor má pro hlavní role dobré herecké obsazení a k dokonalosti schází jen málo, i když to málo je někdy pro výklad postavy dost podstatné. Krajčírka Eva Aleny Balajkové je už od počátku příliš ovládaná tragickým vyústěním postavy, je v ní až příliš úzkosti a usouženosti na úkor nezkrotné vášně, která ji žene k Mánkovi - a Mánka k ní. Na tomto dojmu má podíl i poněkud nešťastná mluvní manýra představitelky, která klesavou intonací zbavuje věty dramatické naléhavosti. Ale jinak je její Eva ve své důvěře v Mánkovu planou rozhodnost působivá, čistá a tragická. Mánek Jana Balajky dobře těží z rozporu mezi chlapským zevnějškem a slabošstvím postavy, pozoruhodný výklad nabízí Libuše Voráčová pro Mešjanovku – namísto tradiční tvrdé a hrdé selky ji hraje jako potměšile nasládlou dobračku, která své jedovatosti rozdává jako špatně vypečená

Divadlo Vosto5 Praha
O. Cihlář a P. Prokop:
Košičan 3
Foto: Ivo Mičkal

cukrátka. Tomuto laskavému teroru se ale podléhá daleko rychleji a nebezpečněji než furiantské pýše. Pavel Gabrhelík akcentuje Samkovu poddajnost a nejistotu pramenící z postižení, čitelnější by mohla být jeho proměna po čtyřletém ztroskotaném manželství. ***Radmila Hrdinová***

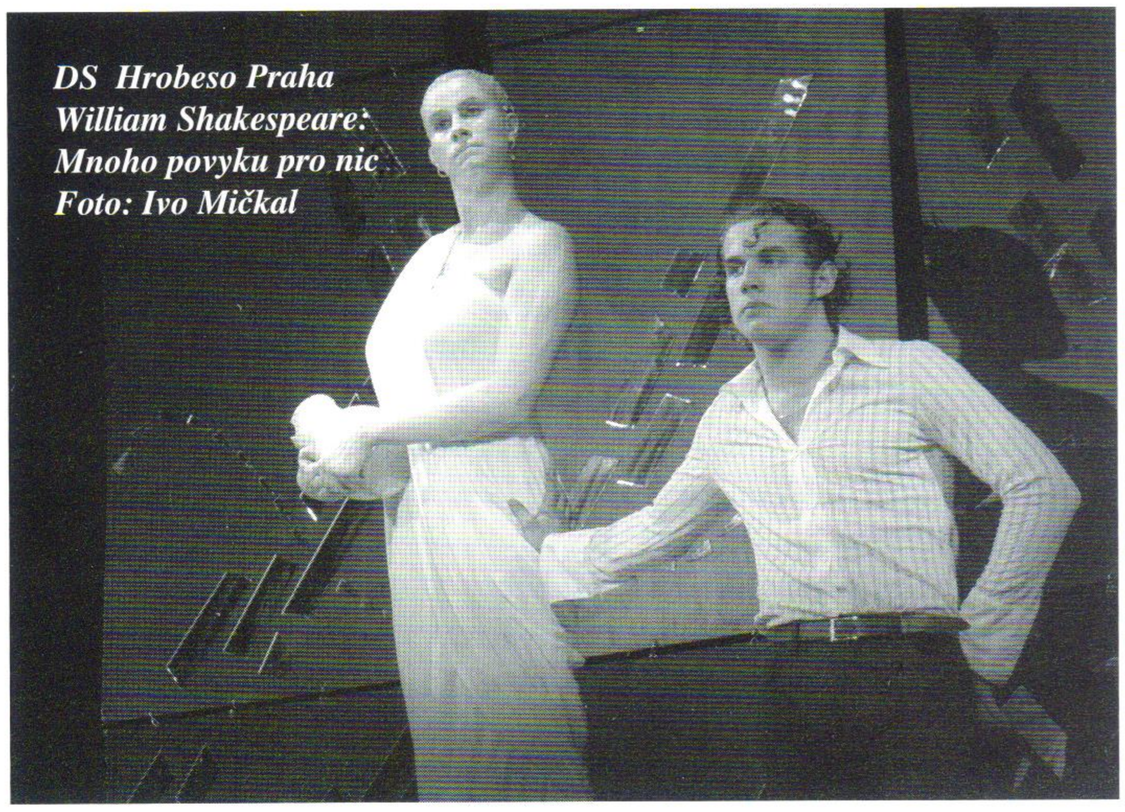
Divadlo Vosto5 Praha – divize Teatro Piccolo Primitivo
Ondar Cihlář a Petar Prokop: Košičan 3

/.../ Téma nočného vysielania rozhlasovej stanice je vo všeobecnosti aj jednotlivostiach dosť obľúbená a pertraktovaná. Znalcov tohto subtílneho subžánru pravdepodobne nemohlo Teatro Piccolo Primitivo ničím podstatným prekvapiť. Možno tým, že takmer nereflektovali (paradoxne) na divadelnú zložku svojej inscenácie. Keby som mal po celý čas zatvorené oči, prišiel by som akurát o zopár fórov (vydarené boli hlavne premietané animácie), ale ani o gram obsahu. Dokonca na mňa lezie v tejto chvíli nedokázateľné podozrenie, že text pôvodne vznikal ako rozhlasová hra, nie divadelná. Znejasňujúce striedanie rolí, kladenie klobúka na hlavu a nástojčivá otázka derúca sa do popredia – „Počúvam v kontexte hry o skutočných bizarných podobách osamelosti, alebo sa predo mnou len neprestajne variuje osamelosť moderátorov?“, by pri zatvorených očiach totiž stratili zmysel. Vo zvukovej rovine predstavenie fungovalo ako logická štruktúra. Vo vizuálnej s veľkými problémami. Napriek pochybnostiam a výhradám prameniacim v jednom zdroji – v druhovej nevyjasnenosti inscenácie, sa Divadlu Vosto5 a jeho divízii podarilo vo mne niečo skryté osloviť. Pochybnosti som hodil za hlavu, vyresetoval som roky pestovaný cynizmus a užíval som si to. ***Karol Horváth***

/.../ Vosto5 sa osvedčene držia svojej poetiky a parodujú existujúce klišé: vtieravý redaktor, sebastredný a neúspešný herec oblastného divadla, presvedčený o svojej dôležitosti a jedinečnosti. Sled vtipných dialógov s rafinovane vybranou hudobnou podkresbou konfrontuje malosť a umelosť krátkeho príbehu o vysnenej večnej láske. Rozhlas ako psychoanalytické médium a priateľ v núdzi? Rozhlasové správy, zoznamovacie inzeráty, športové udalosti, súťaž, pesničky na želanie – realitná skrumáž, ktorá vrcholí v akomsi tajomnom telefonickom rozhovore s médiom, ktoré nás posiela do Mariánskych Lázní, kde zdemolujeme staničnú halu a sochu Elišky Krásnohorskej. Relácia sa končí povodňou, ktorá je podkreslená hudbou Smetanovej Vltavy a stvárnená spartakiádnym tancom oboch protagonistov s trikolórami. Bodku za predstavením dáva parodovaný playback dueta Petra Dvorského a Karla Černocha Láska prý... s originálnym srdiečkovým vizuálom. Košičan 3, vlak pre osamelé srdcia, ide pomaly, občas škrípe, občas dlho stojí v stanici, niekedy sa pomaly rozbieha, ale neomylne smeruje k pointe. Škoda, že väčšina vagónov, zaradených do vlakovej súpravy, bola spacia. ***Ján Zavarský***

DDS Ty-já-tr – Hrobeso Praha
William Shakespeare: Mnoho povyku pro nic

Ty-já-tr Hrobeso Praha urobil to najlepšie, čo v danej chvíli urobiť mohol. Keď už si raz vybral Shakespearovu komédiu, nestaval

DS Hrobeso Praha
William Shakespeare:
Mnoho povyku pro nic
Foto: Ivo Mičkal

ju ani na hlavu, nekládol ju na pupok. Jednoducho zinscenoval to, čo Shakespeare napísal. A keďže išlo o komédiu, netrápil sa so zbytočnosťami a naštudoval Mnoho povyku pro nic ako komédiu. Ach, aké to jednoduché! A nemuseli ani trápne aktualizovať, nemuseli vysielať ľudstvu a Súcnu zložito šifrované správy o zmätkoch vo svojich mysliach. Proste si vybrali komédiu, naštudovali komédiu a obecenstvo sa vďačne bavilo. A, čo je najdôležitejšie, nikto nemohol mať ani najmenší pocit, že bol podvedený. /.../ Nadmieru živá socha, decentne ironizujúca ľudské pachtenie pod sebou veľmi funkčne menila prostredie. Zároveň nám spolu s kostýmami naznačovala, že celá inscenácia je poňatá v ľahkom a mierne ironickom duchu. Pritom spočiatku to vôbec nevyzeralo na takú divadelnú idylu o akej píšem. Ťažko viem z mojej pozície posúdiť, či herecky dosť hrozný začiatok má na svedomí téma alebo režisér, ktorý nedal v aranžmáne svojim hercom dostatočne pevné záchytné body na to, aby ich mohli v prípade núdze poriadne podržať. Tomu, ako sa v prvých minútach herci na javisku pohybovali,

Divadlo Vosto5 Praha
O. Cihlář a P. Prokop:
Košičan 3
Foto: Ivo Mičkal

sa na Slovensku v okolí Martina hovorí, že „lietali ako prd v gatiach". V istých chvíľach sa mi zdalo, že zmotivovaný nie je ani jeden pohyb. Ale potom prišla na javisko Beatrice (Petra Kocmanová) a všetko sa spozitivizovalo. Bolo pre mňa radostné počúvať takú dobrú intonáciu Shakespearových veršov na amatérskom javisku. A k tomu ešte od herečky, z ktorej priam kričí, že v každej chvíli vie kde je, prečo tam je, ako tam je, ktorá cíti svojich spoluhráčov a dokáže ich podržať v ťažkých chvíľach. No a potom sa to rozbehlo správnou rýchlosťou a smerom k radosti javiska aj hľadiska. Druhý ťažký moment nastal v kostole pri prvom, nevydarenom, sobáši. Jemný odstup kľúčovaný cez sochu a cez kostýmy odrazu nestačil. Naraz bolo treba hrať husté vášne a predstavenie na chvíľu dosť prudko padlo na hubu. Ale, našťastie, vstalo a vysoko vztýčenú zástavu udržalo až do vtipne poňatej klaňačky. Výber hudby buď emočne dokresľoval situáciu na javisku alebo, častejšie, v duchu zvoleného kľúča relativizoval a ironizoval. Ty-já-tr Hrobeso sa ukázal byť zdatným partnerom pre Shakespearovu ľahkú komédiu. Jeho vnímanie a prezentácia divadla boli príjemne kultivované. ***Karol Horváth***

DS Jana Honsy Karolinka
Martin Františák: Doma
Foto: Simona Bezoušková

Podařilo se! Shakespeare ožil, ovace v závěru vzdaly inscenaci zasloužený hold. /.../ Přece jen je zde však ještě něco víc: shakespearovský jazyk. Shakespeare začíná a končí v textu, říkají klasikové. Shakespeare je především láska k jazyku, bez práce s jazykem je Shakespeare nuda. A právě zde je podle mého možno hledat kámen úrazu. Uvědomme si, že trvalo dost dlouho, než publikum začalo vskutku poslouchat, co postavy říkají. Zábavnost vyplývala ze složky vizuální. Diskotéka – byť slušně provedená – nahradila břitký vtip a slovní souboje a slova se ztrácela v přívalech popu. Civilní kostýmy jako by sváděly ke „zcivilnění" mluvy – k oné všeobecné všední pravděpodobnosti bez náboje. Shakespeare to je však objevení důvodu mluvit určitým nadneseným způsobem – všední energie zde nestačí. Je příznačné, že ve druhé části hry, kdy začíná takzvaně „o něco jít" problémů s textem ubývá. Kupříkladu ve scéně „intrikování", kdy má být Benedick získán pro Beatrici, reagovalo publikum zvláště na šťavnaté repliky guvernéra Leonata vděčným smíchem. Podobně i půvabné slovní souboje Benedicka a Beatrice, pro něž bývá hra především inscenována, nalézají diváckou odezvu teprve ve scéně jejich vypjatého vyznání. Do té doby vše překrývá banální civilizmus a slovo je používáno pouze jako doprovodný prostředek k vizuální stránce inscenace. I já se přiznávám, že to do značně přispívá k utlumení divácké pozornosti a postupně se vkrádá pocit zdlouhavosti a nudy. Obávám se, že z této přibližnosti při práci s jazykem pramení i neurčitost mizanscén v první části inscenace. Prostorové uspořádání není možno opřít o žádný vnitřní náboj, pokud se rezignuje na dimenzi ostrovtipu a slovních soubojů a setrvá se u ochablé výměny informací. U Shakespeara však není důležité pouze to, co se říká, ale i jak se to říká. Ještě štěstí, že nakonec „konec vše napraví" a odcházíme s radostným pocitem, že to, co se odehrálo, nebyla jen „slova, slova, slova". ***Jakub Korčák***

DS Jana Honsy Karolinka
Martin Františák: DOMA

Každá hra v čase svojho vzniku je Zeitstückom, tvrdil B. Brecht. Ale z nich len niektoré prežijú. Tie, ktoré obsahujú archetypálnu situáciu, archetypálne postavy, ktoré majú schopnosť prežiť čas svojho vzniku. Túto schopnosť nepochybne má aj hra M. Františáka Doma../.../ Nebojím sa označiť text i inscenáciu za symbolistickú, bez ohľadu na to, či je to inklinácia vedomá, alebo to tak vyšlo. Ten neustály dážď, tá potopa nie je (práve tak ako osudy postáv), to blato iba meteorologickou reáliou, živlom, prírodnou pohromou ale obrazom valiacej sa beznádeje, žiaľu a utrpenia. Zotrvanie doma, či odchod z neho nič neriešia. Kocky sú vrhnuté. Na jednej strane Františákova hra spracováva skutočnosť, na strane druhej prerastá do obrovskej metafory, básnivej metafory, kde rudimentárnosť látky, ktorá vypovedá o existencionálnej situácii aktérov toho, vlastne neveľkého príbehu. Tak

DS Jana Honsy Karolinka
M. Františák: Doma. Foto: I. Mičkal

DS Jana Honsy Karolinka
M. Františák: Doma. Foto: I. Mičkal

jako v rovine látky, tak aj v rovine estetickej využíva tenziu medzi realitou a básnivým zovšeobecnením. Celkom organicky v inscenácii súboru z Karolinky funguje rituálnosť ale aj „záznam" skutočnosti, napriek až tragičnosti aj humor. Vulgarita nie je vulgaritou ale príznakovým faktom postáv a situácie. Chór má svoju významovú funkčnosť a zároveň estetickú hodnotu. Na malom priestore i v krátkom čase sa tu zrazia veky. Humor tu prehlbuje tragiku. Súcit sa nezmení ani na chvíľu na sentiment. Balanc na hranici smrti znie apletívne ale nie didakticky. Kostýmy charakterizujú postavy, scéna a mizanscéna vravia jasnou rečou, nič tu nie je náhodne či iba intuitívne. Kusturicovská hudba dokonca tento de facto tragický príbeh posúva ku groteske, ktorá, samozrejme, nie je ani zábavná, ani veselá ale ani morbídna. Je tu na scéne „kus života těžkého". Nepamätám, kedy som naposledy videl na ochotníckom javisku taký silný herecký súbor. Tu sú len výkony skvelé a dobré. Ak napíšem, že robustné, nemám na mysli iba fyzickú stránku ale najmä vnútorný rozmer kreácii. Ich sošnosť, ale aj presnú psychologickú skratku, ich zreteľnú motiváciu, nevídaný zmysel pre pauzu, rytmus vonkajší i vnútorný. Jednoduchá scéna dovoľuje najmä logickú a zároveň básnickú traktáciu situácii. /.../ ***Vladimír Štefko***

Soubor ÚstaF Brno
Jakub Kostelník: BRNA

Brněnský básník a překladatel Jakub Kostelník (1982) věnoval Brnu báseň složenou z krátkých veršů a krásných obrazů, vyznání městu tich i hluků, kolejí a ptáků, mlčení i mžení, jizev a drah, Brnu letního dne i noci. Hudebník Zdeněk Šturma vytvořil pro báseň hudební partituru, kterou se svým souborem - sborem rozehrál s použitím některých divadelních prostředků, zejména na začátku, kdy jednotliví účinkující nastupují. Jakoby městem jdou a na svá místa na jevišti se staví různě kostýmovaní básníci i úředníci, floutci i dámy, pracující i zevlující. Zatímco muži se staví ke svým „ponkům", u kterých budou po celou dobu pracovat, vytvářejíce industriální rytmus města, dámy stojí v prostoru bez nástrojů a dirigentem a režisérem hudebního plánu je jim přiděleno pouze vytváření rozmazaného šustění pomocí zmačkaných novin. Zatímco město instrumentálně hlučí „mužskýma rukama" a vokálně zvučí hlasy, z jeho ženské podoby slyšíme pouze vokál. Uprostřed jeviště stojí dvojice „předzpěváků" v červeno - bílé (Česká? ulice v Brně?), doplňuje obraz jakousi schůzovně oficiální vizáží, která ovšem nemá v textu oporu a je výsledkem spíše nezáměrným. Verše jsou touto dvojicí po jednotlivých obrazech sdělovány v původní napsané podobě a pak stereotypním opakováním jakoby zbavena obsahu, až zbyde jen zvuk: Brno - Brna, švy šlape švy,vlaky lapají... - na vlně abstrahovaného zvuku se může nést divákova fantazie. Hudební partitura je vystavěna z kontrastu horizontály - koleje, ulice, vlaky, tlačenice - a vertikály: mžení, kolmé vedro, padák. Zatímco hlukovou horizontálu vytváří industriální rytmus barelů, plechů a jiných rámusidel, vertikála je tvořena zejména lidským hlasem. Neporozuměla jsem, proč tam, kde v textu je řeč o „hřímajícím Brně" se režisér a dirigent odřekne „vrcholového" zahřmění svých plechů, a naopak, proč se nadělá tolik kraválu s tím, že „nádraží pouští venčí lidi". Vzniká tak podezření, není-li zvukové a hudební řešení básně v podstatě nahodilé. Toto podezření je ovšem zpochybněno závěrem kompozice, kdy „mží ničí slzy a noc mrzne v žilách" za pomoci mužského i ženského táhlého vokálu na jediném tónu, kdy se obraz města jakoby rozprostře po jednotlivých trasách svých tramvajových linek a postupně ztichne. Sbor, jehož nástup je součástí obrazu, ovšem končí vystoupení jako koncertní tělesa civilní úklonou. Inscenace,
která se na začátku snaží o řešení nejen jevištní, ale též divadelní, na ně pak v zaujetí zvukovým a rytmickým aranžmá rezignuje a pokračuje už jenom v podobě kostýmovaného koncertu. Inscenace poezie to bezpochyby je, nazvat to divadlem se zdráhám. ***Alena Zemančíková***

Pantomimická jednotka Řeč Praha
Erik Demko a Martin Železný: POD TATROU SE BLÝSKÁ

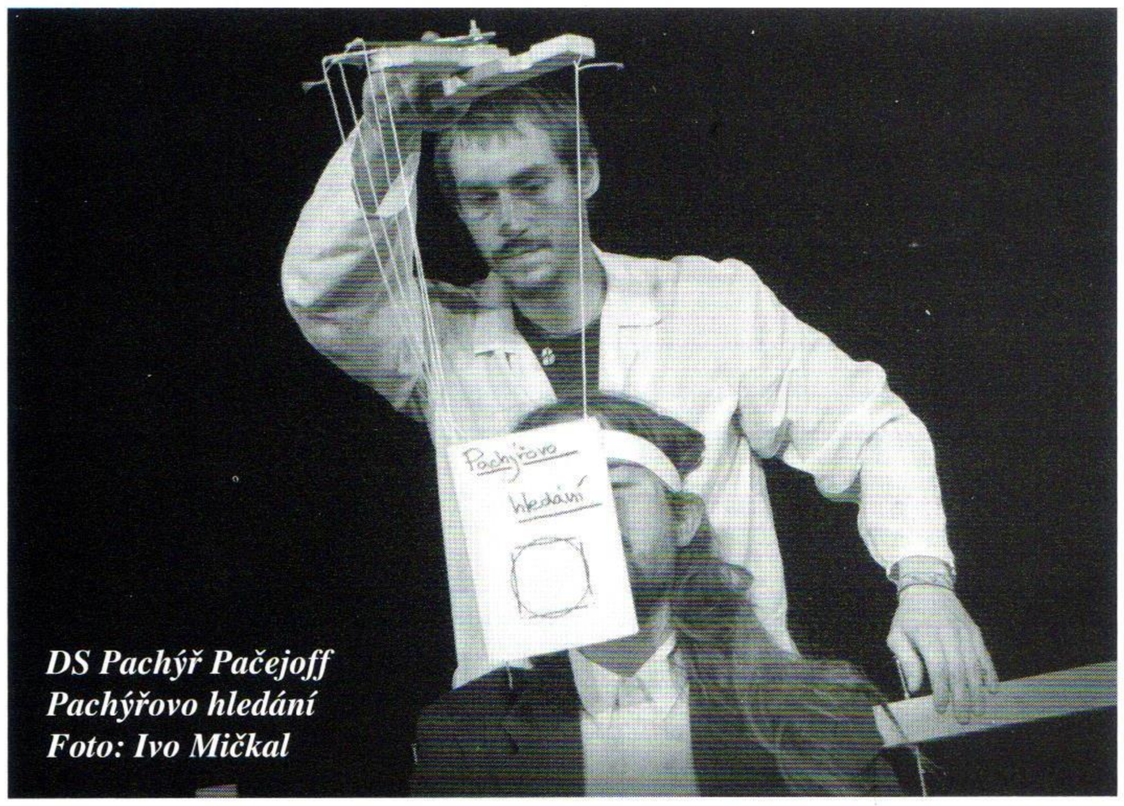
Pantomimická jednotka Řeč Praha s autory i protagonisty v jednom - Erikem Demkem a Martinem Železným - opět nezklamala. Tak jako už po deset let na kolínském pantomimickém festivalu „Otevřeno", tak i na letošním Hronově diváci netušili na co jdou a po zhlédnutí stále netuší, na čem byli. /.../ Minulé roky hráli většinou ve dvojici nebo trojici, ale letos mě potěšil veselý „Bekální sbor P. J. Řeči", který předvedl, co všechno jde tělem znázornit. Kromě zoologické studie pohybu zvířat (za čímž jsou jistě roky dřiny) myslím, že svým úchvatným pojetím figur pramenících z lidových tanců by strčili do kapsy většinu folklorních skupin blízkého východu. /.../ Pohybové kreace zlého medvěda dokonce konkurovaly Vavaškovi z Prodané nevěsty. Bača a Bača (tak se prý jmenovali bača a bača) předvedli vyrovnané pocitové herectví a jejich charisma jistě nezanechalo jediné dívčí oko suché. I já vlhnul. Celý projekt obsahoval spoustu nadsázky a „zcizováků", při počítání oveček jsem se dokonce zasmál, scénická hudba byla humorně dosazena. Představení příjemně uteklo. Mělo optimální délku. Kdyby dotáhli do konce svůj vtipný závěr - cimrmanovský „vítr z hor" - a už se nevrátili, bylo by to dokonalé. Byla to milá anekdota, kterou bych pustil na všechny školní besídky. Proč ne na Hronov. ***Michal Hecht***

DS Pachýř Pačejoff
Sam Život a Konstantin Klišé: Don´t Šajn a Pachýřovo hledání

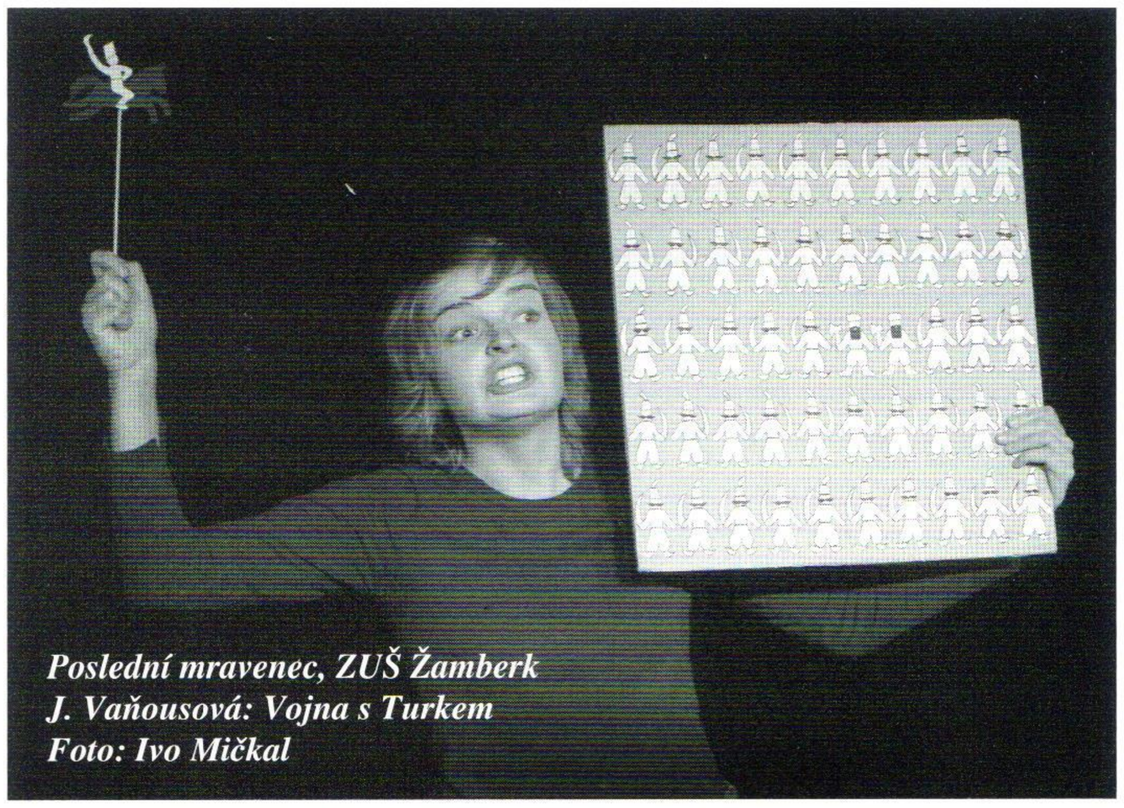
Človek zažije každý deň niečo naozaj nové. V úžase som sledoval, ako na prastarej mašine Atari-y nabehli okná. Síce cez emulátor od firmy Pachýř Pačejoff, občas spadli, ale to nevadilo, padajú aj na

ÚstaF Brno / Jakub Kostelník: Brna
Foto: Ivo Mičkal

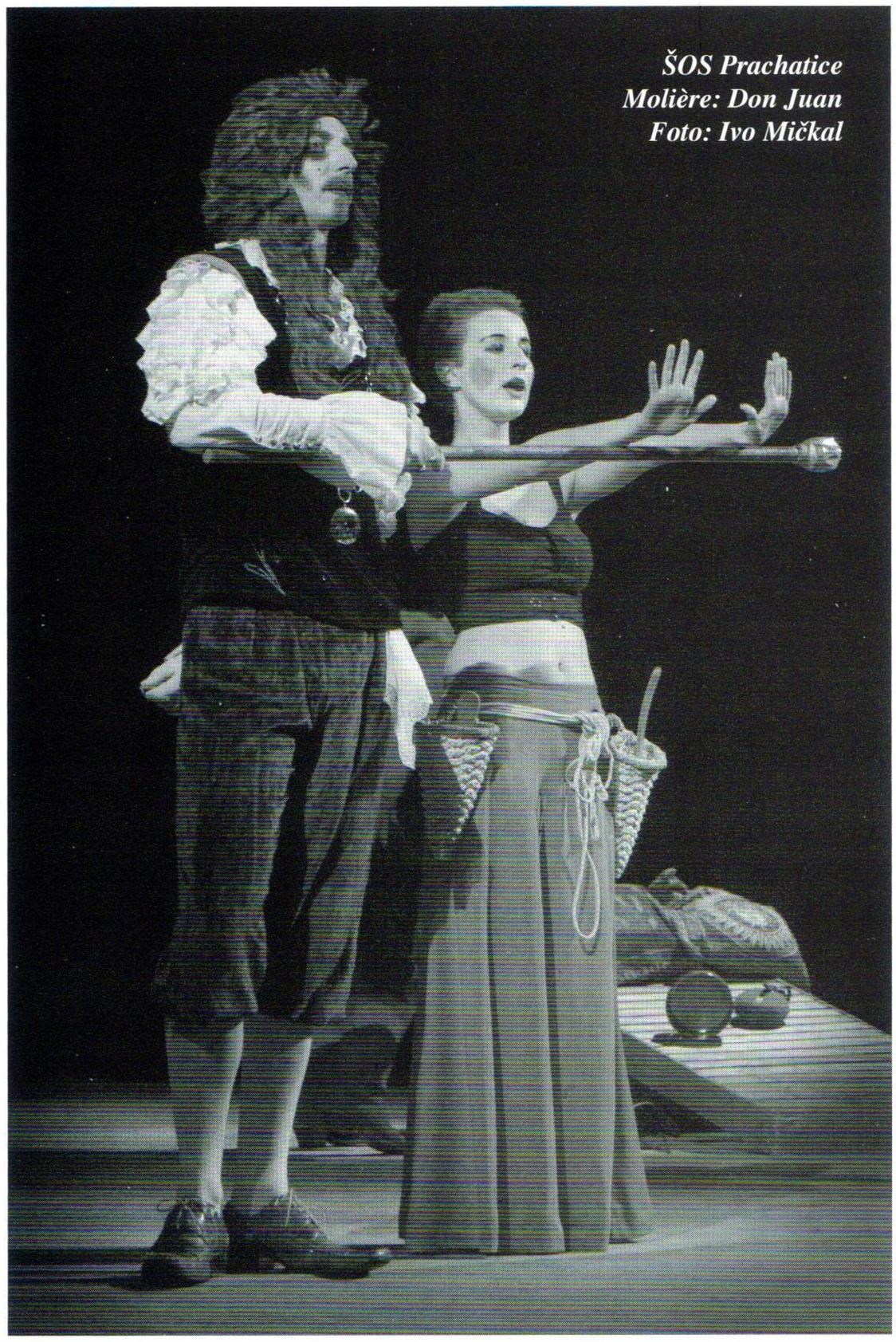

Pantomimická jednotka Řeč Praha
Pod Tatrou se blýská
Foto: Ivo Mičkal

DS Pachýř Pačejoff
Pachýřovo hledání
Foto: Ivo Mičkal

Poslední mravenec, ZUŠ Žamberk
J. Vaňousová: Vojna s Turkem
Foto: Ivo Mičkal

ŠOS Prachatice
Molière: Don Juan
Foto: Ivo Mičkal

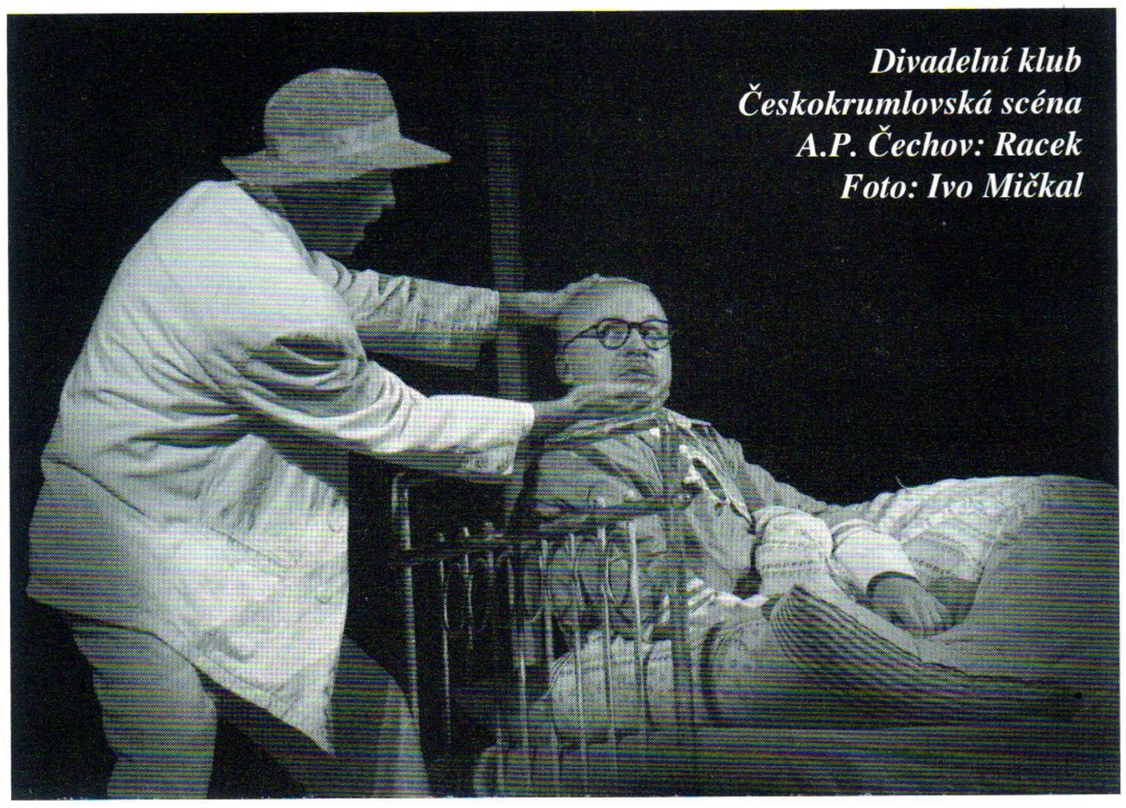
iných strojoch. Programátori pred samotnou prezentáciou splietali niečo o psovi a o svietení. Asi to malo byť vtipné. Nuž, možno bolo. Celkom iste však ďaleko zábavnejšie boli nápady s animovaním dramatického textu ako kombinácie RPG a PacMana prostredníctvom bábok, ktoré boli úmyselne rovnako nedbanlivo a zle vyrobené aj animované. Taktiež cyberpunkovo-bábkové oživenie slávneho Borgesovho textu o Abu'l Walid Muhammad Ibn Rushd Al-Qurtubim prekladajúcom Aristotelovu poetiku. Záverečný kratučký skeč o kurzíve potvrdil moje podozrenie, že celú vzhliadnutú produkciu mám chápať ako svojskú poznámku pod čiarou. Ako niečo na dovysvetlenie, pričom kľúč treba hľadať v spomínanom Averroesovi a jeho problémom s tragédiou a komédiou, ktoré predsa môže s rovnakým efektom alebo lepšie porozprávať každý lepší rozprávač na bazáre. Don't Šajna, ktorý sa tvári že o bábkovom a vôbec o divadle nemá ani šajn, si dovolím v duchu predoslaného vnímať ako roztomilú intelektuálsku hračku, ktorá chvíľami baví a chvíľami znepokojuje. Všetok podstatný text s otázkami aj mučivým hľadaním cesty k odpovediam si však musím napísať sám. DS Pachýř Pačejoff mi totiž rafinovane predložil len poznámku pod prázdnou stránkou. Nuž ale čo by som čakal od takého starého ATARY a od demo verzie. ***Karol Horváth***

Šumavský ochotnický spolek ŠOS Prachatice
J.B. Poquelin – Molière: DON JUAN

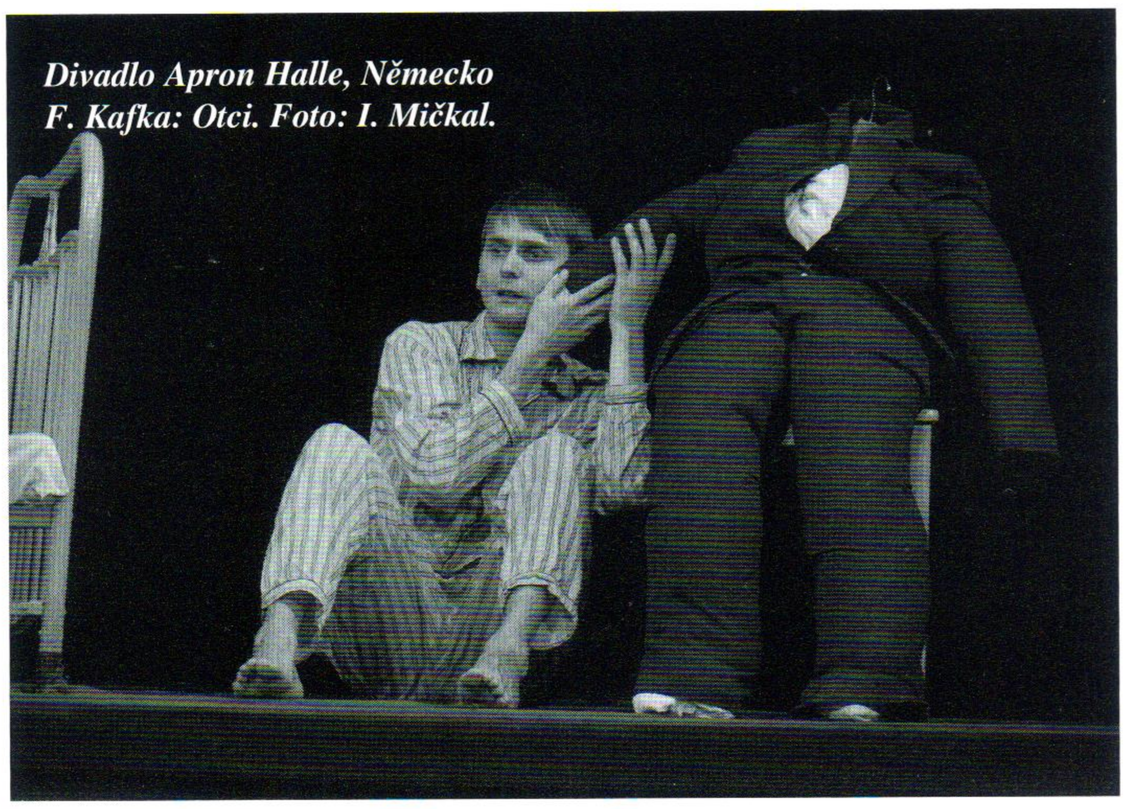
/…/ Základním úhlem pohledu se režisérovi stala sexualita, respektive její proměnlivost a pomíjivost. Setkáváme se tak s ústřední postavou Juana, který nese evidentně prvky narcisismu, jenž mnohdy přerůstá až v jistou zženštilost, kterou okázale prezentuje a touto neobvyklostí získává ženská srdce (viz např. scéna s Perličkou a Mušličkou). Ve své sexuální bezbřehosti nepohrdne Juan ani mužsky vyhlížející Donou Carlou (v Hruškově úpravě Elvířinou sestrou) či Malým bratrem Elvíry a Carly zjevně ženského pohlaví. Stejně tak Sganarela, sluhu Dona Juana, hraje herečka, která však od počátku používá koncovky mužského rodu, a přitom se chová a jedná jako žena. U této postavy je dle mého názoru režisérova koncepce nejdůslednější, neboť v samotném závěru inscenace herečka sundává paruku a unisono s představitelkou Elvíry prosí o Juanovu lásku. Tím je zřejmé, že i ona byla kdysi v Elvířině pozici a jedině tím, že změnila své pohlaví a stala se sluhou, může být Juanovi nablízku. Je jen škoda, že se s tímto motivem nepracuje důsledněji již od samého začátku, alespoň v náznacích, neboť je evidentní, že i Juan ví, s kým má tu čest. Zastánci tradičních morálních hodnot (Elvíra, Juanův otec, ale i Petřík či Pan Neděla) pak nemají v tomto „juanovském" světě šanci. Takto nabídnuté výsostně současné téma je jevištně realizováno s výrazným zaujetím všech aktérů, podpořeno významotvorným světelným i zvukovým plánem. Je škoda, že drtivou většinu inscenace se postavy pohybují frontálně na forbíně, což odkazuje spíše k opernímu aranžmá. To pak vede k tomu, že herci - ať již vědomě či podvědomě - v zásadě deklamují své názory, než aby důsledně jednali a realizovali vztahy v dramatických situacích. /…/ Myslím, že by ústřednímu tématu více prospěl u některých postav zřetelný životní postoj než prezentovaná karikatura (Petřík, Pan Neděla). Stejně tak přítomnost postavy Smrti a její zabití Dona Juana (byť na pokyn Komturova přízraku) značně oslabuje Juanův trest. Přes všechny zmíněné problémy jsme byli, dle mého názoru, svědky poctivého a divadelně zajímavého pokusu o současný pohled na klasickou předlohu. A za to díky! ***Milan Schejbal***

DS Poslední mravenec ZUŠ Žamberk
Johana Vaňousová: VOJNA S TURKEM

/…/ Tři minipříběhy jsou vyprávěny výrazovými prostředky loutkového divadla zajímavě a inspirativně. Dále pak vztah interpretky ke slovu i použitým loutkám a rekvizitám (marionety na drátě, plošné

Divadelní klub
Českokrumlovská scéna
A.P. Čechov: Racek
Foto: Ivo Mičkal

Divadlo Apron Halle, Německo
F. Kafka: Otci. Foto: I. Mičkal.

loutky, uvozující tituly), princip jejich významového střídání při sdělování a někdy též i pohled na sebe samu (jako postavu příběhu i jako Johanku vypravěčku), to vše dohromady vytváří onu veledůležitou linii tématickou a estetickou, přes kterou je nám vše na jevišti stvořené dáno zažít, prožít, procítit, užít si etc. Linie válečného střetu se přelévá od osobního k obecnému a zase zpět, přičemž individuální rozhodnutí, a především ochota vzít za rozhodnutí odpovědnost samozřejmě přinášejí pozitivní výsledky. Za prvé v rovině osobní: sladká odměna za odvahu v podobě sňatku s císařem; zachránění od zneuctění ženství v podobě být jednou z mnoha, až po právě nadcházející boj s Vojtou o společné štěstí, boj, o kterém Vojta ještě nemá žádné tušení. Za druhé v rovině, kterou si snadno zobecníme na sebe samé i na svět kolem sebe, a to právě pro způsob rozhodování se v daných okolnostech. Výše napsaným a díky zážitku možná trochu neuspořádaným článkem chci prostě říci, že umělý svět stvořený divadlem se v tomto případě stal uměleckým. Ve výpovědi jeviště i v prožitku hlediště. ***Vladimír Zajíc***

Divadelní klub Českokrumlovská scéna Český Krumlov
A.P. Čechov: RACEK

Režisér /.../ sa rozhodol, že si na Čechovovi dokáže, čo všetko vie na javisku vymyslieť. A navymýšľal toho nadmieru. /.../ Snáď ani jedna replika v hre nezostala suchá. Ku každej sa snažil priložiť svoj vlastný výklad, nejakú tú metaforu, symbol alebo aspoň znak, či aspoň vtipnú konotáciu. Rád sa priznávam, najradšej mám divadlo, v ktorom nesie zdanlivo jednoduché, primárne zrozumiteľné konanie postáv aj iné informácie, zrozumiteľné tomu, kto chce hľadať a rozumieť. Keď síce všetci diváci vidia ten istý, pre každého odsledovateľný a pochopiteľný príbeh, ale keď sa ich interpretácie spoločne videného dosť líšia, podľa toho, na ktorú pod príbehom ukrytú významovú vrstvu sa upriamili. Tento postup však od tvorcov žiada nielen veľkú dávku invencie a odvahy, ale schopnosť analyzovať text (Čechovov špeciálne) napred ako celok, potom ako jednotlivosti. Predstavenie Racka Divadelního klubu Českokrumlovská scéna sa však utápalo v obrovskom množstve režijných nápadov. Utápalo sa preto, lebo nefungovalo ako celok. Nedokážem si spomenúť ani na jednu z mnohých jeho minút, kedy by sa dalo pochopiť aspoň to, ktorá postava je v tejto inscenácii podľa tvorcov hlavná. Skôr permanentne potvrdzovalo dojem, že nemajú záujem o hru ako o celok, že ju analyzovali len v jednotlivostiach a so zjavným dôrazom na momentálny efekt alebo aspoň pobavenie seba a možno aj divákov. Inak by sa totiž nemohlo stať, aby Treplev nástojčivo pripomínal jedného tv baviča (aj s mutačnou hlasovou šaržou) a Trigorin ďalšieho. Nemohlo by sa ani stať, že o sto percent častejšie, ako by bolo potrebné a možné, sa na javisku vedľa seba ocitalo nielen viacero rozličných uchopení scénografie, ale aj spôsobov herectva. Výsledkom prílišnej snahy zjavne neukáznenej prísnym dramaturgom strážiacim celok, bol napriek evidentnej snahe a invencii ako aj disponovanosti súboru, žiaľ, chaos na javisku aj v mysliach divákov. ***Karol Horváth***

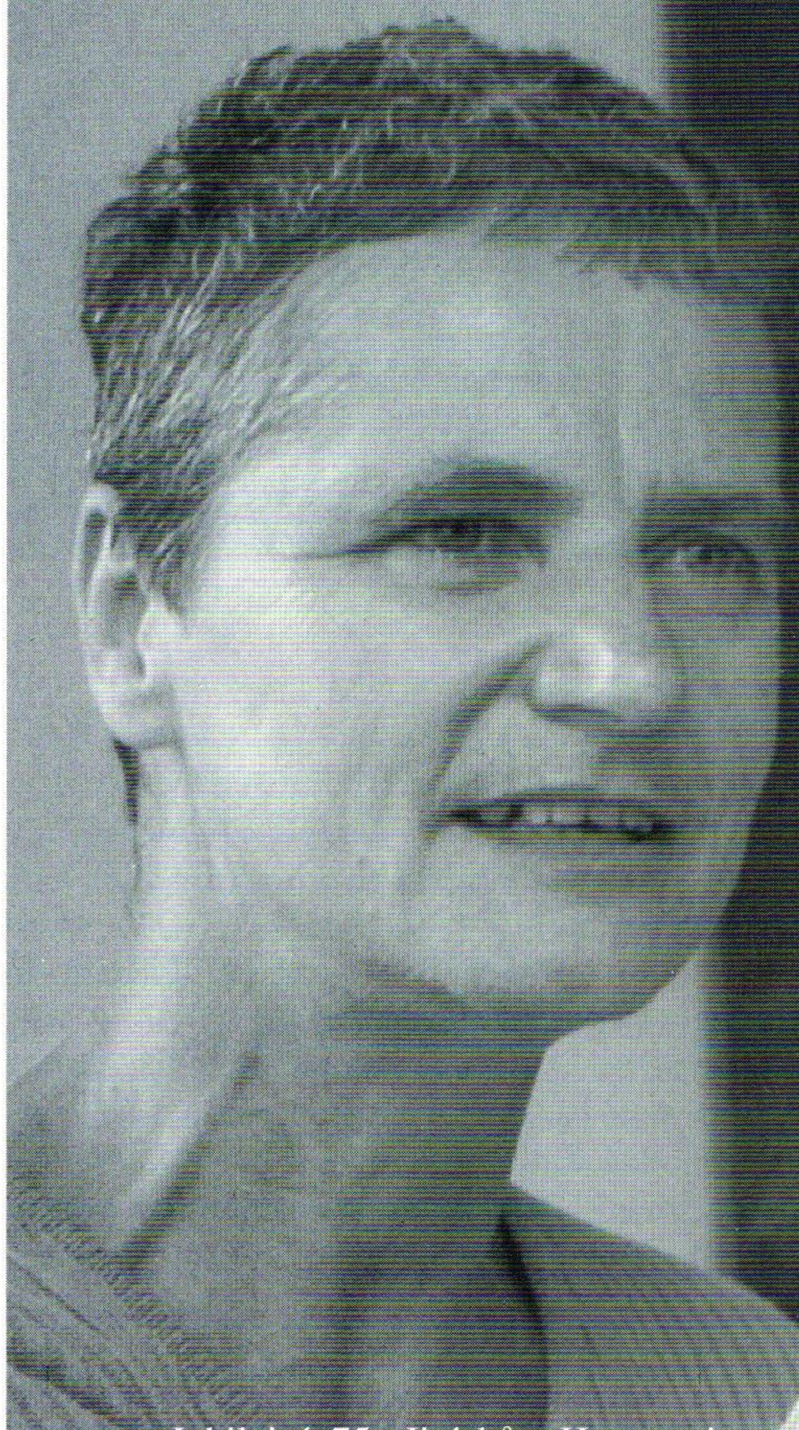
Divadlo Apron Halle, Německo
Franz Kafka: OTCI (An den Vater)

Na jevišti je bílá postel, na jedné straně vedle ní bílá židle, na straně druhé bílý dřez s vodou a ještě před ním starý psací stroj – portable. A pak přijde herec Dirk Heine, v černém s bílou košilí, v kravatě a před tu židli položí dopis. Vzápětí se promění v otce, jenž sedí – pohrdavě a posupně na židli – zvedne dopis a přečte první a poslední slova: Liber Vater a Franz. A jsme rázem uvedeni do situace, která je jádrem i rámcem tohoto představení: Franz Kafka píše ten dnes už legendární dopis svému otci, z něhož se tak často a hojně odvíjí i výklad – asi také často i ke škodě – mnoha rysů Kafkova díla. Je to až pozoruhodné, kolik nápadů musí být vymyšleno a realizováno, aby se tato vzrušující četba stala vzrušujícím divadlem jednoho herce. Uvědomil jsem si, že tento druh jevištní produkce je vlastně báječným cvičením pro rozvíjení jevištní představivosti a fantazie. V tomto případě je to dáno především tím, že kromě postavy Kafky a vyjádření jeho duševních stavů se ještě hledá způsob, jak na jevišti zpřítomnit a zhmotnit postavu otce. Ta vznikne z ložního prádla, jež je vtěsnáno, vloženo do obleku, v němž přišel herec jako Kafka, jenž ulehl – převlečen do pyžama – do postele. A od té chvíle začíná existovat ten složitý zápas Kafky nejen ve vyjádření se slovním, ale také jako aktivní pohybový vztah k figuríně. Je to doslova fyzický boj, je to úsilí o získání lásky, snaha vzbudit porozumění i zase výraz velmi pokorné a devótní úcty. A jsou tu i jisté obrazy vizuální: např. jablko hozené na psací stroj jako symbol velkého pokušení, z něhož vyrůstají knihy, které figurína doslova požírá, když je herec do ní nacpe. Připočteme-li k tomu nepochybně velkou schopnost Dirka Heineho pracovat plasticky se slovem, pak se jen znovu potvrzuje, kolik předpokladů musí existovat k tomu, aby vzniklo slušné divadlo jednoho herce. Myslím si, že v tomto případě se tak stalo. Nicméně přesto jsem se na konec nemohl zbavit otázky, zda by se nedosáhlo stejného účinku, kdyby herec tak dobře vybavený hlasovou technikou a kulturou ten dopis jenom nepřečetl. To není nic proti tomuto představení. To je jen otázka, jež mne vždycky napadá, když vidím divadlo jednoho herce. Otakar Zich řekl, že divadlo je divadlo kolektivní, historie nás učí, že divadlo vzniklo v okamžiku, kdy vznikl dialog jako komunikace přinejmenším mezi dvěma postavami. ***Jan Císař***

Výběr z recenzí uveřejněných ve Zpravodajích JH 2005 připravila ***Pavlína Morávková***

A CO TAKHLE SEMINÁŘE JH?

Jubilejní 75. Jiráskův Hronov je za námi, hodně nám umožnil, ukázal, hodně nás naučil, byl plodný a bohatý. Nabízíme vám nahlédnutí do jednoho z jeho plodů, a to do Klubu (nejen) mladých divadelníků K(n)MD. Letos v rámci K(n)MD proběhlo 14 seminářů včetně PC (Problémového clubu) a seminář SČDO. Sami si můžete udělat obrázek o jejich činnosti - pohledem lektorů a seminaristů.

Na tabuli v hotelové škole ve 4. třídě křídou napsáno:

„Divadlo je hra - každý stojí pod vlivem každého. Nejistota jednoho herce působí na všechny, jeho klid pomáhá všem, síla jeho projevu strhne s sebou všechny!“ (F. Dürrenmatt)

A co takhle ÁČKO - divadlo, to je věda, pomůže ti Abeceda!

Pojedete-li poprvé na Jiráskův Hronov, nejvhodnějším seminářem pro vás jistě bude A jako ABECEDA. Lektor semináře režisér **František Laurin** je bezpochyby jednou z osobností, bez kterých je JH nemyslitelný.

LEKTOR: „Protože jsou to základy divadla, je kurs koncipovaný tak, že ode všeho se seminaristům musí dostat trošku. Vycházím z toho, že by se měli stručně dozvědět něco o vývoji divadla, o tom, jaké prvky vytvářejí divadelní představení, jaká je pracovní náplň jednotlivých lidí v divadle, to znamená, co dělá režisér, scénograf, dramaturg, jak postupuje autor, jaká je organizace divadla, potom je celá řada cvičení na hereckou techniku vnitřní a vnější, aby si uvědomili, v čem je podstata herecké práce.

SEMINARISTA: „Byl jsem původně zklamaný, protože jsem se hlásil na neverbální komunikaci, a byla mi nabídnuta náhradní alternativa. Ale řekl jsem si, že chci na Hronov jet a vidět představení, takže jsem tu Abecedu nakonec vzal, že uvidím, co to bude. Musím říct, že jsem velmi mile překvapený, že mě to hodně obohacuje a posouvá dál. Třeba ve věcech, které jsem znal, ale teď na ně koukám z úplně jiné perspektivy. Je tu spousta hezkých věcí, historek ze života, takže jsem spokojený, fakt že jo!“

A co takhle CÉČKO – Cesty do příběhů

Účastníci semináře se stávají součástí příběhu, vstupují do něj jako samotní aktéři, jsou absolutně zapojeni. Na příběh mají možnost koukat zevnitř. Role lektorky semináře C se výborně zhostila **Irina Ulrychová**.

LEKTORKA: „Když už pracujeme s příběhem, používáme metody strukturování, abychom si ujasnili postavy, jejich minulost a motivace, které vedou k jejich jednání. Hledáme to, co je za slovy, co není textem vyslovené, ale to, co je velmi důležité pro ty, s kterými chceme divadlo udělat. Myslím si, že je tato metoda využitelná. Vždycky samozřejmě přijde okamžik, kdy se začne v souboru zkoušet, ale tohle je šance zkušenost rozšiřovat.“

SEMINARISTA: „Já jsem si uvědomil, že moje očekávání bylo trochu jiné, čekal jsem víc představení metod výchovné dramatiky. Představoval jsem si, že si to celé poskládám, že se něco nového teoreticky dozvím, ale najednou se tady objevilo něco, z čeho jsem stejně unešený - že se na ty příběhy nekoukáme zvenčí, ale zevnitř. Načali jsme nějaký příběh a už jsem zvědavý, jak to bude dál. Hodně pomáhá přístup lektorky, nechává nám prostor a je příjemná.“

Mgr. Alena Zemančíková, lektorka semináře P (jako Poezie). Foto: I. Mičkal.

Pohled do semináře N (jako Nonverbální komunikace) Daniely Fischerové. Foto: Ivo Mičkal.

A co takhle HÁČKO – Herecký trénink

Herecká cvičení Michaila Čechova jsou dnes základem, podle kterého se učí na nejedné herecké škole. Je to vlastně taková modernější verze Stanislavského systému - a je všestranně použitelná v praxi. Jen to člověk musí umět a režisérka **Táňa Ajzitulová** je z těch, kteří to umí. Vedla seminář H za Michaila Čumašenka za pomoci překladatele Jiřího Klapky.

LEKTORKA: „Našla jsem tady přesně to, co symbolizuje název divadla, ve kterém pracuji v Petrohradě SO-BYTIE, tedy spolu-sdílení, společné zážitky, společná práce. Je zajímavé, že jsou zde všichni vyhraněné individuality, ale přitom jim to společně funguje. Divadlo pro mě znamená setkání, sdílení, zážitek, spoluprožívání. Důležití jsou vždycky lidé, se kterými pracuji. Výsledky nejsou nejdůležitější, jsou jen logickým vyvrcholením určitého procesu. Podstatná je zkouška, průběh práce."

SEMINARISTKA: „Čekala jsem hodně velkou dřinu, protože Čechov je dost složitý, ale myslím, že Táňa funguje strašně příjemně. Kdybychom měli někoho drsnějšího, tak bychom byli z těch cvičení asi hodně vyčerpaní. Ona pochválí, pohladí po rameni, a to je příjemné. K určitým cvičením nám řekne, proč je děláme, k čemu jsou dobré, ale je fajn, že to zkoušíme hlavně v praxi."

A co takhle JÉČKO – Jevištní řeč

Rozcvička - rozmluvení, rozžvýkání, rozhýbání, rezonance, bránice, výklad o hlavních rezonátorech (hlava, lebka, hrtan, hrudní koš), o rejstřících (hrudní, střední, hlavovo-hrudní, hlavový). A dál metodiky dýchání… to vše zvládala vysvětlit i ukázat lektorka semináře J **Regina Szymiková**.

LEKTORKA: „Správný typ dýchání není získaný, je vypěstovaný zkušeností. V životě si přidechujeme tak, jak tělo potřebuje. V divadle ale třeba potřebujeme říct tři věty za sebou a potřebujeme přidechnout až po těch třech větách a naše sdělení musí mít hlavu a patu. Jde o to, abychom na to nemuseli myslet. Technika je jedna a je prověřena staletími, ale metodik jsou tisíce. Všechny vedou k jednomu cíli. Existuje mnoho cest, tělo je jedno."

SEMINARISTKA: „Na semináři se mi líbí, že kromě praktických cvičení nám lektorka i vypráví - co, proč, jak. Činohru jsem ještě nikdy nedělala. Myslím, že mi tento seminář poslouží také v praktickém životě."

Lektorský tým Kurzu praktické režie Mgr. Pavlína Morávková a Mgr. Milan Schejbal. Foto: Ivo Mičkal.

A co takhle KÁPÉERKO – Kurz praktické režie

Klub s nejdelší tradicí na Jiráskově Hronově. Původně koncipovaný jako čtyřletý kurs ve stylu někdejší Lidové konzervatoře se ve třetím běhu proměnil v šestiletý kurs s dvěma soustředěními během roku – na JH a na Krakonošově divadelním podzimu ve Vysokém nad Jizerou, který připravuje a vzdělává stávající i budoucí režiséry amatérských divadel. Lektoři semináře KPR: **Milan Schejbal a Pavlína Morávková**.

LEKTOŘI: „Parta se nemění, protože nemá smysl přibírat nikoho nového – narušila by se tak kontinuita práce. Ta jde od dramaturgie, praktické dramaturgie přes rozbor textu, analýzu textu, dramaturgickou koncepci, dramaturgicko-režijní koncepci až k samotné režii. Celý šestiletý cyklus končí absolventským představením."

SEMINARISTA: „Je to nejen kurs praktické režie, ale dozvíme se tady i spoustu dalších věcí kolem divadla. Kromě stálých lektorů sem zvou také lidi z dalších profesí, např. scénografa, divadelního vědce a kritika atd."

Marie Kotisová a Mgr. Vladimír Zajíc vedli seminář R (jako Režie - herectví - dramaturgie). Foto: Ivo Mičkal.

A co takhle ELKO – Loutky

Povídalo se zde o divadle, o významu loutek, o tom, jak neživé hmotě můžeme dodávat nejrůznější významy podle svých zkušeností, fantazie a schopnosti asociace. Nejdůležitější je na počátku dramaturgie – tedy, musím vědět, CO chci říci, a pak teprve hledat prostředky JAK. Lektor **Štěpán Filcík** proměnil svůj seminář L především na hru s fantazií.

LEKTOR: „Mám rád znakovost, symboličnost, a líbí se mi, že mladí lidi tohle cítí a mají k tomu vztah. Pořád mám pocit, že hudba, loutky, výtvarno, poezie jsou syntézou básnivosti, že si divák může domýšlet další souvislosti, že mu to není dáno jednoznačně, že to je interaktivní. Šli jsme na to od předmětu, znakovosti, výtvarnosti, až k samotnému loutkovému divadlu. Sami si zkusili vyrobit improvizované loutky z nejrůznějších materiálů."

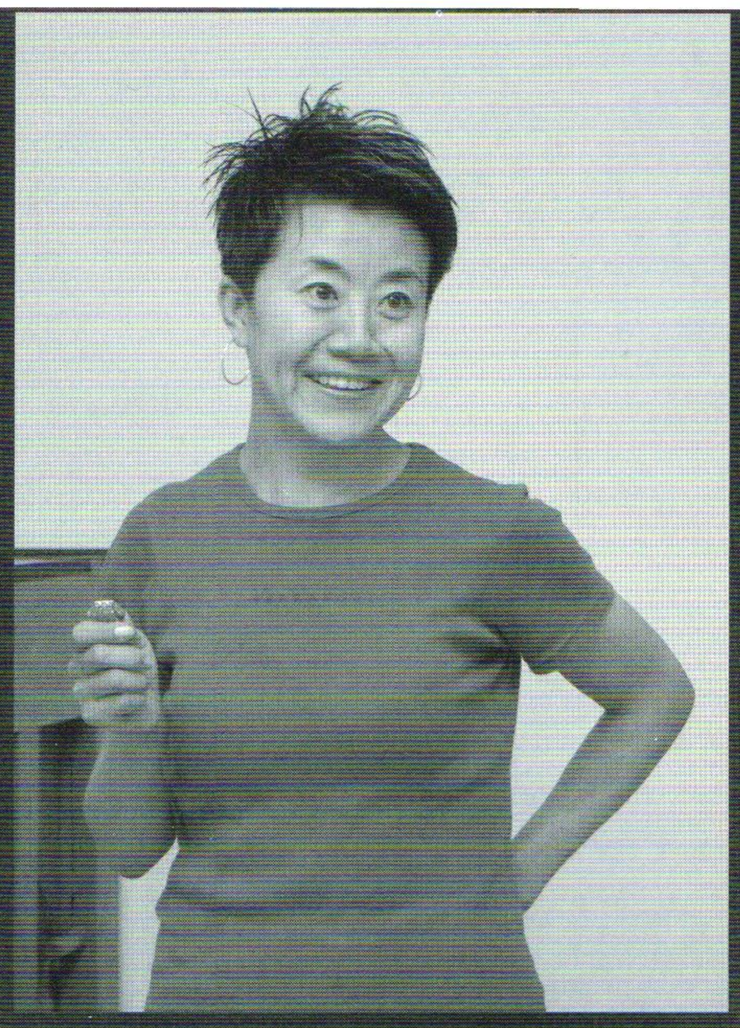
SEMINARISTKA: „Zajímá mě netradiční způsob hraní divadla, a myslím si, že tady to není jenom o loutkách. Podtitul semináře zní „divadlo oživlé hmoty",

a to mě docela přitahuje. K loutkové tvorbě jsem se nedostala nikde jinde, takže jsem si říkala, že by to mohlo být docela přínosné."

A co takhle EMKO – Mimus

Díky skvělému prostoru, který nabízela tělocvična, **Michal Hecht**, lektor pantomimy a pohybového divadla, zahrnul do svého semináře i hodně cvičebních prvků a různé akrobatické kousky (kotrmelce, salta a přemety). Ve svém semináři měl jako jediný mezinárodní účast (dvě dívky z Finska a jednu z Rakouska).

LEKTOR: „Ze začátku se snažím o to, aby si každý oťukal pohybovou techniku. Děláme různé sbližovací rituály a hry napomáhající k tomu, aby se účastníci poznali mezi sebou, a hlavně aby ve skupině vzniklo sjednocení. A pak se společným vědomím jsme přistoupili ke knize, kterou jsme si zvolili jako nosnou (Jack London: Tulák po hvězdách). „Tulák" nám nabídl určité vodítko a téma. Různé odchýlení bylo na nás. Do konečné ukázky jsme zakomponovali také cvičební nářadí, myslím, že úspěšně."

Mgr. Feng-jün Song, Ph.D., lektorka semináře O (jako Odjinud.) Foto: Ivo Mičkal.

SEMINARISTA: „Můj pocit ze semináře... maximálně pozitivní. Přinejmenším to, že je to pantomima, to jsem chtěl vždycky dělat, že je to pohyb, že rozvíjíme pohybové vlastnosti člověka a pasujeme je do divadelního kontextu. Zatím pracujeme jen s jednotlivými prvky, které dáme do inscenace. Zatím se rozhýbáváme, tak uvidíme."

A co takhle ENKO – Nonverbální komunikace

Nejžádanější seminář na JH, protože svým zaměřením daleko přesahuje oblast divadla. Znalost nonverbální komunikace a významů jednotlivých gest, tiků či výrazů tváře nám může prozradit mnohé z nejvnitřnějších pohnutek a pocitů – dozvíme se mnohé (mnohdy i nepříjemné) o sobě i ostatních. Úžasná pomůcka nejen při hraní divadla, ale i v běžném životě. Lektorka semináře N - **Daniela Fischerová**.

LEKTORKA: „Dnešní společnost je zásadně otevřenější vůči osobním tématům a neverbálka je hodně osobní téma. Před pár lety bylo neuvěřitelné, že se lidi léčí tím, že si navzájem líčí své osudy, mluví o intimních věcech a jeden druhého do toho nechá nahlížet a radit. Dnes je otevřenost daleko větší a lidé jsou schopni daleko snáz mluvit o věcech intimních, osobních."

SEMINARISTKA: „Sešli jsme se skvělá parta, prostředí je moc příjemné a energie naprosto úžasná. Začínám si uvědomovat spoustu věcí z nonverbální komunikace, které jsem dřív přehlížela. Je to dobré nejen proto, že bych chtěla zkusit herectví, ale i pro obyčejný život, komunikaci s lidmi."

A co takhle ÓČKO – Odjinud

Seminář O byl opravdu odjinud, své dny totiž začínal už v 7 hodin ráno! A to cvičením tai-čchi na trávě v parku. Odjinud přichází také samotný pohled na hlasovou a pohybovou přípravu k herectví a odjinud je i sama lektorka semináře O, **Feng-jün Song**, která je původem z Číny.

LEKTORKA: „Dech je slyšitelný, hmatatelný, ale mnohem širší významový rozsah má čchi, dá se cítit a vnímat, ale nedá se uchopit. Se zájemci svých kurzů pracuji hlavně s čchi, pomocí cvičení tai-čchi a pomocí cvičení čchi-kung - umění dýchání, pomocí cvičení i taoistické meditace. To jsou různé stupně cvičení a všechny slouží k práci s myslí, dechem a potom k pěvecké technice a k práci s hlasem. Čchi = dech, pára, vzduch, všechno je čchi, energie, plyn... někdo má v břiše čchi. Čchi spojuje člověka s přírodou."

SEMINARISTKA: „Je to zajímavé, neobvyklé, jiné než ostatní semináře. Je to zvláštní hlavně v tom, že je to jiná kultura, jiný druh myšlení, jiný směr. Vlastně v pohybu, dýchání, mluvení. Je to zajímavé, a jsem ráda, že jsem tady."

A co takhle PÉČKO – Poezie

Najít v dnešní uspěchané době cestu k poezii není snadné. Protože poezie se nedá číst v tramvaji, je třeba si pro ni najít klidný koutek (v prostoru i v duši). Poezie je víc než jakékoli jiné „divadelní" tvary, je spojena s rituálem. Právě to se potvrdilo na semináři P u lektorky **Aleny Zemančíkové**.

LEKTORKA: „Pro mne je poezie způsob vidění a taky způsob vyjádření. Pro práci v semináři jsem si připravila několik možných inspiračních zdrojů, ale jak se to bude přesně vyvíjet, jsem si představit neuměla. A pochopitelně, že na inspiraci lidmi, situacemi a průběhem semináře jsem tak trochu spoléhala."

SEMINARISTA: „Pracuji jako nejzápadnější praktický lékař pro dospělé v republice. Řeším s lidmi všechno možné, jsou situace, kdy mi jsou zkušenosti z úplně jiného oboru dobré. Jsem na Hronově už potřinácté, prošel jsem kursem režie a scénografie, a každý z těch oborů mi přidává nějakou inspiraci. A navíc je to pro mě dobrá relaxace, protože se tu zabývám úplně jinými věcmi než v běžném životě. Tak si svými dvěma velkými koníčky - divadlem a sportem ten život zpestřuji."

A co takhle ERKO – Režie-herectví-dramaturgie

Dalo by se říct II. díl nebo pokračování. Seminář R i letos vedla dvojice - **Mgr. Marie Kotizová** a **Mgr. Vladimír Zajíc.** Dovoleno je uchopit text jakýmkoliv způsobem, protože umožňuje posuny, aniž by utrpěl autor. Role jsou rozděleny - existují dvojice, vždy jeden režisér a jeden dramaturg.

LEKTOŘI: „Navazujeme volně na loňský rok, který byl věnován výkladu divadelní hry a částečnému uvedení na jeviště. Letos jsme nechtěli dělat to samé, rozhodli jsme se pro ukázku dramatizace pevného textu, zkoušku vyškrtání hry plus realizaci a ukázku toho, jak společně dohromady vytvořit pohádku způsobem brainstormingu."

SEMINARISTA: „Jsem taky nováček a první den mi trochu přišlo, že jsou rozdíly mezi tím, kdo je tady nový, a kdo ne, ale setřelo se to. Ze začátku mi přišel seminář trochu statický, ale změnilo se to. Teď už se dělají různé hry, člověk se rozhýbe, rozcvičí

Taťána Ajzitulová z Ruska, lektorka semináře H (jako Herecký trénink) s nepostradatelným tlumočníkem Mgr. Jiřím Klapkou.

a pak se může v klidu bavit. To jsou jediné výtky, které jsem měl, ale už nemám. Funguje komunikace, každý se může vyjádřit. Myslím, že pro všechny bude seminář přínosem."

A co takhle ÚČKO – Učme se mluvit

Mluvit se naučíme tak do dvou let věku, ti zdatnější i dříve. Ale jaké to mluvení je, mnozí nikdy úplně nezjistí – prostě to nějak zní, ostatní (víceméně) rozumějí, tak co?! Jaké nemilé překvapení, když zaslechneme svůj hlas na magnetofonové nahrávce… samozřejmě i na to došlo s lektorem **Jaroslavem Kodešem** v semináři U.

LEKTOR: „Musíme sami sebe dennodenně v životě kontrolovat. Hned na začátku seminaristy upozorňuji, že tady je mluvit nenaučím. To se prostě nedá. Že je jen nasměruji, aby o problematice něco věděli. Důležité je, aby, když tady zavřou dveře, nezačali hned zas mluvit tak, jak byli zvyklí. To je prostě dennodenní práce, aspoň deset minut trénovat, vyhradit si čas na správnou výslovnost."

SEMINARISTKA: „Mám nějaké lehké problémy s mluvením, nevyslovuji úplně tak, jak bych měla. Říkala jsem si, že tady bych mohla nějakým způsobem poodhalit problémy a to, jak se s tím vyrovnat, jak to spravit. A navíc tady byla nabídka, že tu bude i něco

Záběr z práce semináře L (jako Loutky) Mgr. Štěpána Filcíka s názvem Divadlo oživlé hmoty. Foto: Ivo Mičkal.

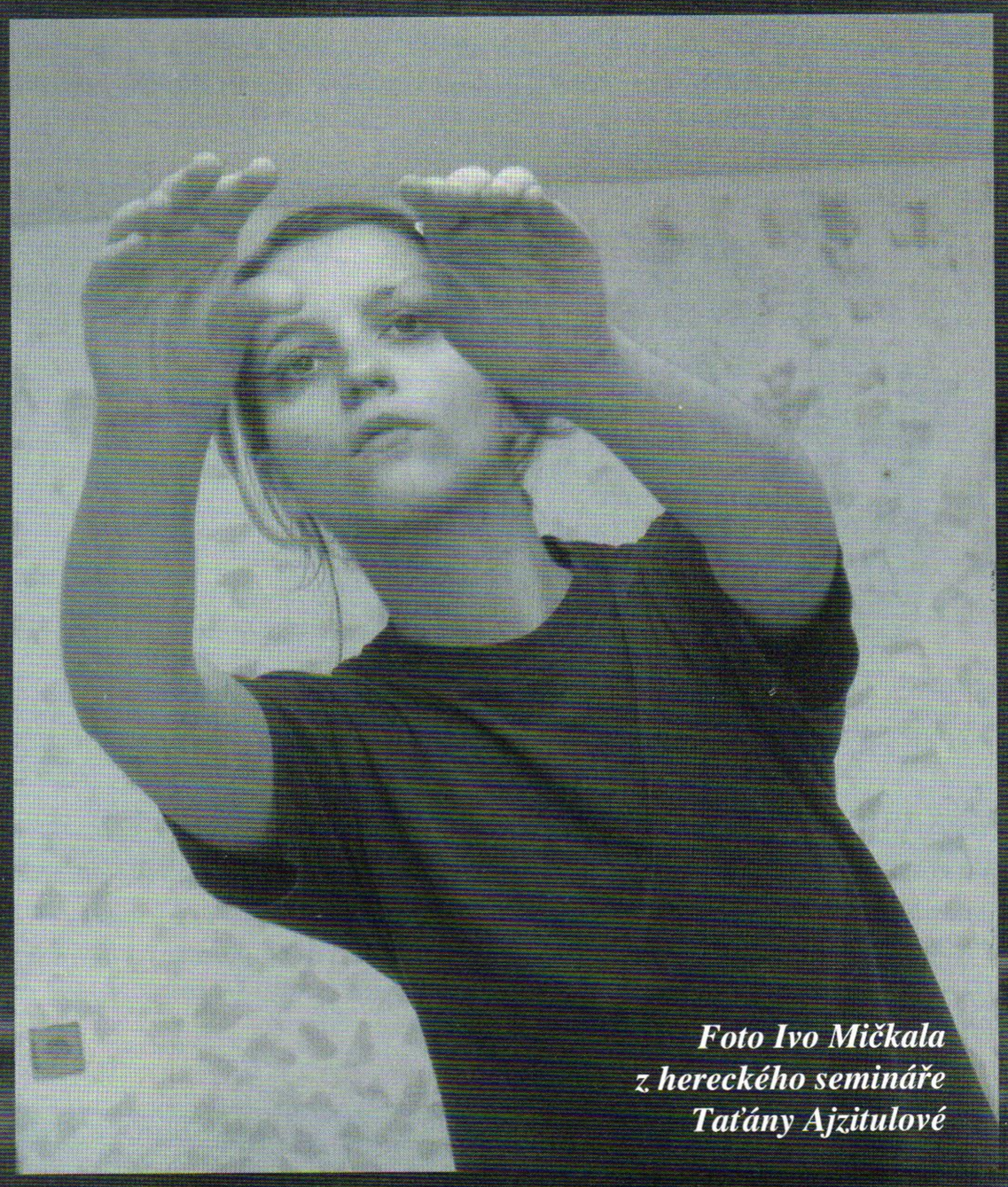

Foto Ivo Mičkala z hereckého semináře Taťány Ajzitulové

o publicistických žánrech, což mě také zajímalo, protože bych chtěla psát do novin."

A co takhle VÉZETKO – Východ-Západ

Již druhý ročník kurzu na Jiráskově Hronově, který vede režisér **Václav Martinec** společně se svými bývalými studenty – letos byli jeho asistenti **Vláďa Jopek** a **Petr Pochop**. Měl by seminaristy naučit základy a poté rozvíjet fyzické i psychické prvky hereckého projevu, inspirované orientálními (ale i evropskými) hereckými systémy.

LEKTOR: „Cílová stanice jsou jednoznačně asociace, aby byly fantazijní, pohybové, hlasově bohaté a srozumitelné. První fáze je vyjádřit sám sebe, a druhá fáze je své individuální schopnosti vložit do zadaného tématu, aby to bylo nějak sjednocené. Naučit se ustoupit od své individuality, nesnažit se prosazovat, hledání společného je vždy cenné."

SEMINARISTKA: „Já jsem tady proto, že jsem tu byla i loni, a účastnila jsem se i během roku setkání v Malém vinohradském divadle. Seminář byl totiž komponovaný tak, že půjde o dvouletý vývoj práce, a svým způsobem to tak je. Musím přiznat, že se opravdu rozvíjím, že mě tohle poznamenalo daleko víc než sebepoznávací kurs, který jsem absolvovala."

A co takhle PC – problémový club

Problémový club - volně přístupné oficiální fórum probíhalo každý den od 14 do 16 hodin v jídelně hotelové školy v Hronově. Založen byl na rozpravě pětičlenného lektorského týmu.

LEKTOŘI: **prof. PhDr. Jan Císař, Csc**., **Mgr. Jakub Korčák, Mgr. Pavel Purkrábek**, **doc. PhDr. Vladimír Štefko, CSc**. a **doc. Mgr. Ján Zavarský, Václav Špirit**, jehož zajímavé postřehy vám zprostředkuje článek s názvem PC – Problémový club, zvaný Písíčko. Takže, na tomto místě, jen několik názorů a doporučení do posluchačů PC.

SEMINARISTÉ:

- zamlouvá se mi;
- tematická diskuze, ve které lze vidět v širších souvislostech problémy;
- můžu konfrontovat vlastní názory s těmi „tradičními" a učit se diskuzi;
- zamyslel bych se pro příště nad délkou některých monologů přednášejících;
- chyběla mi žena mezi nimi;
- pro snazší zapojení všech by bylo lepší jiné prostorové uspořádání.

Současně s Klubem (nejen) mladých divadelníků probíhaly také herecká dílna Sergeje Fedotova a Rozborový seminář SČDO v čele s režisérem Rudolfem Felzmannem. Do Rozborového semináře byli zváni režiséři a členové hrajících souborů. Docházelo tak k zajímavým debatám a k vysvětlení některých nejasností i otázek k danému představení.

LEKTOR: „Když se dívám na cizí představení, dokážu nepoměrně lépe formulovat vyvstávající problémy. Vidím-li práci kolegů, uvědomuji si, co dělám dobře, a co špatně. Sbírám od nich inspiraci v kladném i záporném smyslu. Lidé, kteří v semináři sedí, jsou většinou amatérští režiséři nebo posluchači režisérské školy SČDO."

Máme za sebou představení všech seminářů, které se letos objevily na JH, nezbývá, než se těšit na příští rok, na další Jiráskův Hronov a na nové i na už několik let „zajeté" semináře. S přáním hezkého roku se loučím a na 76. ročníku na viděnou…

Lenka Novotná za pomoci Jany Soprové

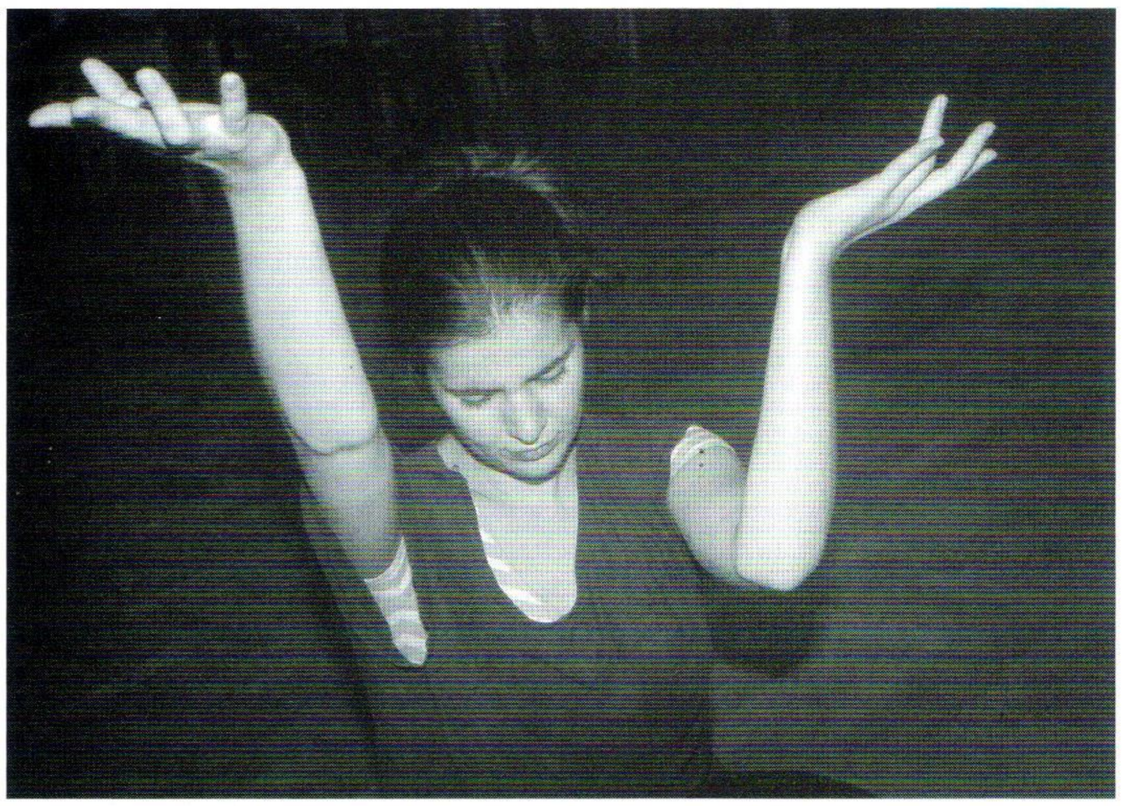
PRO ÚPLNOST JEŠTĚ NĚKOLIK VZDĚLÁVACÍCH GEST

První gesto vychází od srdce. PhDr. Ivaně Ryčlové, Ph.D., která přednášela o současném ruském divadle a dramatice, se na JH líbilo a byla mile překvapena ze zájmu posluchačů. Foto: Ivo Mičkal.

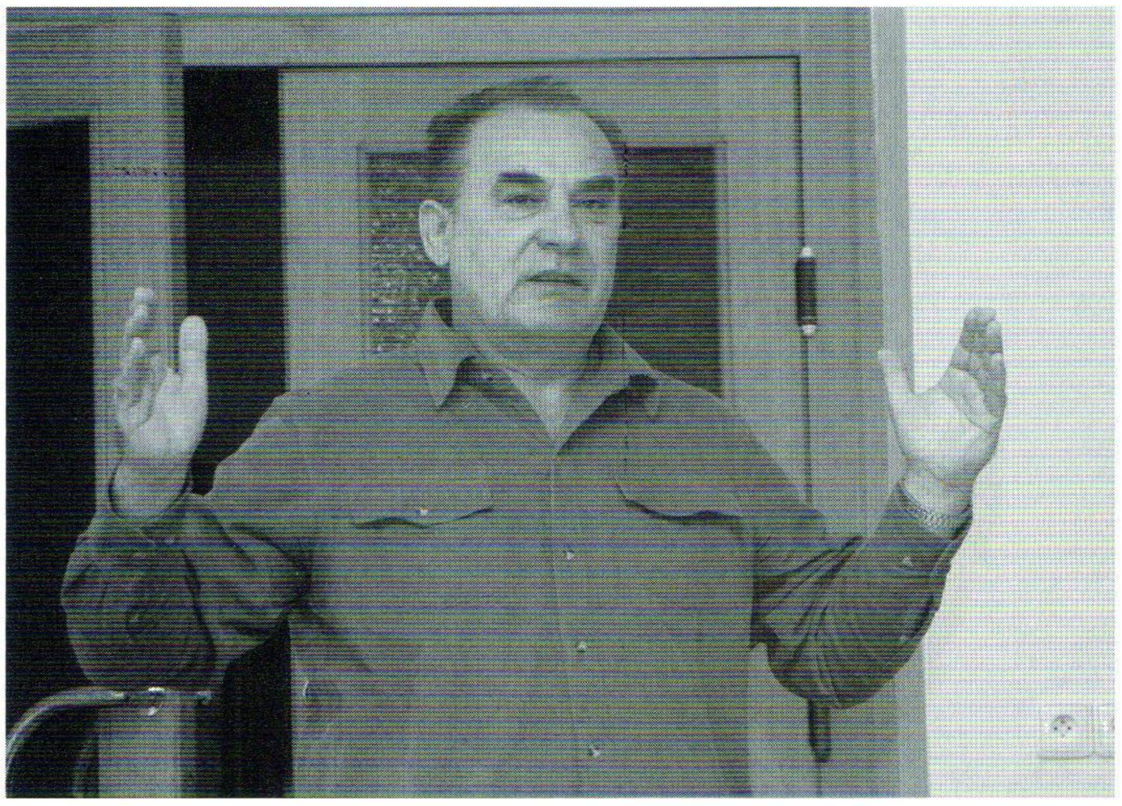
Široce otevřené gesto, přesahující záběr objektivu, náleží Rudolfu Felzmannovi, který byl lektorem Rozborového semináře organizovaného Klubem režisérů SČDO. Foto: Ivo Mičkal.

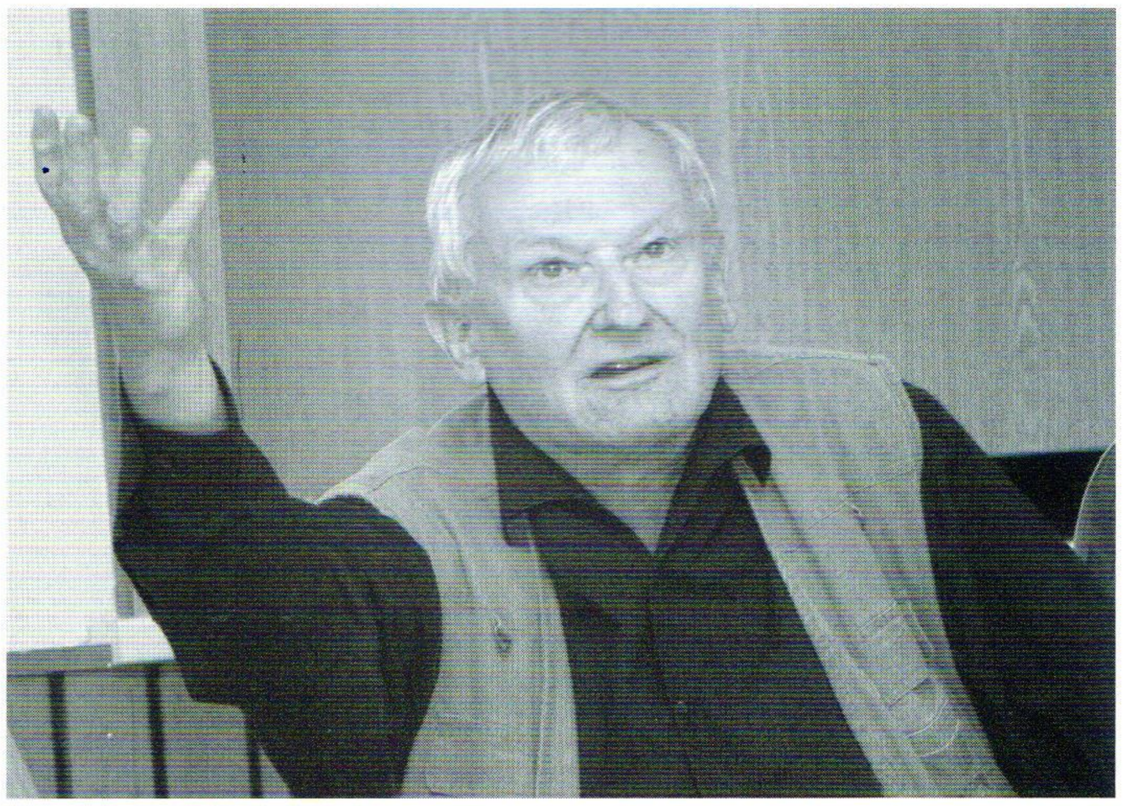
Poddajně odevzdané stejně jako vzývající zdá se být gesto frekventantky herecké dílny ruského režiséra Sergeje Fedotova. Dílna se opakovaně uskutečnila jako samostatná vzdělávací příležitost mimo rámec Klubu (nejen) mladých divadelníků ve Velkém Poříčí. Foto: Ivo Mičkal.

Navzdory otevřenosti Felzmannově se v Rozborovém semináři objevilo i gesto PhDr. Miroslava Kučaby z České Lípy, které má zjevně obranný charakter typu „s tím na mě nechoďte, to opravdu nemohu“. Ing. Dušan Zakopal se přitom tváří docela shovívavě. Foto: Ivo Mičkal.

Gesto zřetelně něco vymezující náleží profesoru PhDr. Vladimíru Štefkovi, CSc., který přijal roli lektora hronovského Problémového clubu již podruhé za sebou po předchozí dlouhé odmlce. Foto: Ivo Mičkal.

Gesto profesora PhDr. Jana Císaře, CSc. vypadá na první pohled jako výraz vítězného uchopení problému. Není však vyloučeno, že by to nemohlo být gesto podtrhující marnost divadelního snažení. Foto: Ivo Mičkal.

PC – PROBLÉMOVÝ CLUB, ZVANÝ PÍSÍČKO

Sedím před svým PC, abych napsal o letošním hronovském PC (Problémový Club, zvaný *Písíčko*), který jsem moderoval, pár reflexí, a zjišťuju, že to bude pěkný problém!

PC je vskutku hodný svého jména, neboť se mnoha jeho účastníkům zdá problematický: jedni chtějí více diskuze a méně přednášek, druzí chtějí raději slyšet hlasy odborníků než opakující se názory z laického pléna; pro některé jsou příspěvky lektorů příliš dlouhé, jiní je považují za optimální; někdo postrádá diskuzi mezi supervizory, ostatní si nepřejí, aby se hádali lektoři, ale plénum; další volá po konkrétním hodnocení představení, jiný žádné hodnocení nechce, ale diskuzi o problému, který viděná inscenace přináší atd. atd., mohl bych pokračovat do nekonečna.

8. číslo hronovského Zpravodaje otisklo k problematice PC názory seminaristů a anketu spokojenosti. Zatímco názory *pro a proti* vyšly půl na půl, vyslovilo se ze 62 dotázaných 32 spokojen, 8 nespokojen a 22 odpovědělo nevím. Nutno podotknout, že ve všech názorech *proti* byly vysloveny i klady (Zpravodaj č. 8, str. 14-15). Pokusím se zamyslet nad kritickými připomínkami.

Z výše uvedeného vyplývá, že největším problémem PC je **diskuze**. Coby letošní moderátor PC bych si nic lepšího nepřál, než aby se více diskutovalo, abych nemusel jen vyvolávat lektory, aby nenastalo rozpačité mlčení, když dám slovo plénu, abych mohl konečně moderovat nebo uklidňovat rozbouřenou hladinu emocí. Proč posluchači převážně mlčí? Protože vstupní úvahy lektorů svou odborností vezmou všem vítr z plachet a nikdo nemá odvahu vyslovit svůj názor? Protože jsou příspěvky k tématům příliš dlouhé a vyčerpávající a už je tím pádem všechno řečeno? Nebo jsou příliš akademické? Myslím si, že tyto připomínky jsou legitimní, ale jestliže volám po diskuzi, tak musím také **já** diskutovat a nejen ji očekávat a být jí přítomen. Proč je pouze jeden Vladimír Hulec a pouze jediný soubor („Hamlet"), kteří rozvířili poklidnou hladinu PC!? Všichni jsou z Hulce nadšeni, i když s ním většinou nesouhlasí, ale nikdo nemá odvahu také provokovat, nebo se spíš bojí vyslovit vlastní názor, ale vyžaduje diskuzi! I já se ptám jako Roman Štabrňák v osmičce Zpravodaje: *„Ale právě ona diskuze (až na dnešním PC díky Vladimíru Hulcovi) zatím nikdy nevznikla. Ptám se tedy – proč?"* Nevznikla skutečně jenom proto, jak Štabrňák dále dodává, že jsou lektorské příspěvky příliš akademické? Jestliže se mu takové zdají, proč se nepřihlásí a neřekne to a zároveň nevyjádří svůj názor – a diskuze je tady.

Dalším problémem je diskutování samé. Jezdím už dlouhou řádku let po různých evropských festivalech, ale nikde jsem nesetkal s diskuzemi tak emocionálně vedenými jako v Hronově, což právě reakce na Hulcovo vystoupení ukázala. Nemyslím to vůbec negativně, naopak. Slovanská, zvláště pak česká duše je sice ve srovnání s jinými národy poněkud melancholická, ale zároveň velmi temperamentní a mnohdy explozivní, za co by se nestyděli ani Italové. Problém nastává, když se emoce stanou bariérou objektivnosti a výroky jdou pod pás. Každý má právo říct svůj subjektivní názor, ale musí ho nechat vyslovit i protivníkovi, řečeno jinými slovy, musí ho vyslechnout, musí být schopen poslouchat, musí ho nechat domluvit. To třeba neumějí politikové, zvláště při televizním *talk show*. Ale divadelníci nejsou politikové, divadelníci by se měli umět hádat. Neboť co mám odpovědět na invektivu *„To není pro intouše"*. Spíš mně to připomíná, že intelektuálové byli trnem v oku už Stalinovi, Goebbelsovi, Mao-Ce-tungovi a všem dělnickým prezidentům bývalé ČSSR, a z toho je mi poněkud smutno. Svatou pravdu má Štěpán Filcík, když ve Zpravodaji říká, že se musíme naučit diskutovat.

Jiným druhem diskutéra je tzv. „komunikační zabiják". V psychologickém názvosloví jsou to lidé, kteří svými znehodnocujícími výroky vedou každý rozhovor k negativnímu výsledku, čímž dosáhnou svého, a je to pro ně zpravidla osobním zadostiučiněním, ale znemožnuje to jakoukoliv komunikaci, jakýkoliv lidský vztah. Komunikační zabijáci nejsou schopni ze strachu ztráty vlastní identity svého protiřečníka akceptovat. Jejich hlavní zbraní jsou rétorické fráze („zabijácké fráze"). I na letošním PC se jeden takový *killer of communication* objevil, který se po mém vyzvání k diskuzi ironicky zeptal, zda je PC diskuzním nebo problémovým klubem? Na štěstí to po čtyřech dnech vzdal a už se na PC neobjevil.

Existují bohužel i „štamgasti-řečníci", kteří musí za každou cenu něco říct a většinou opakují již řečené, což sami podtrhnou floskulí „jak už tady bylo řečeno". To je potom skutečně k nepřečkání.

PC byl po celou dobu velmi dobře navštěvován, třikrát byl sál přeplněn: obligátně první ze zvědavosti, a po „Hamletovi" a po „Doma", protože se větřil skandál. Ten se bohudíky nekonal, nýbrž konečně se přítomní, jak jsem už řekl, pokusili polemizovat. Otázkou zůstává vhodnost sálu, ale to je dlouholetý „prostorový problém" (PP!?) Hronova, který se netýká jenom PC.

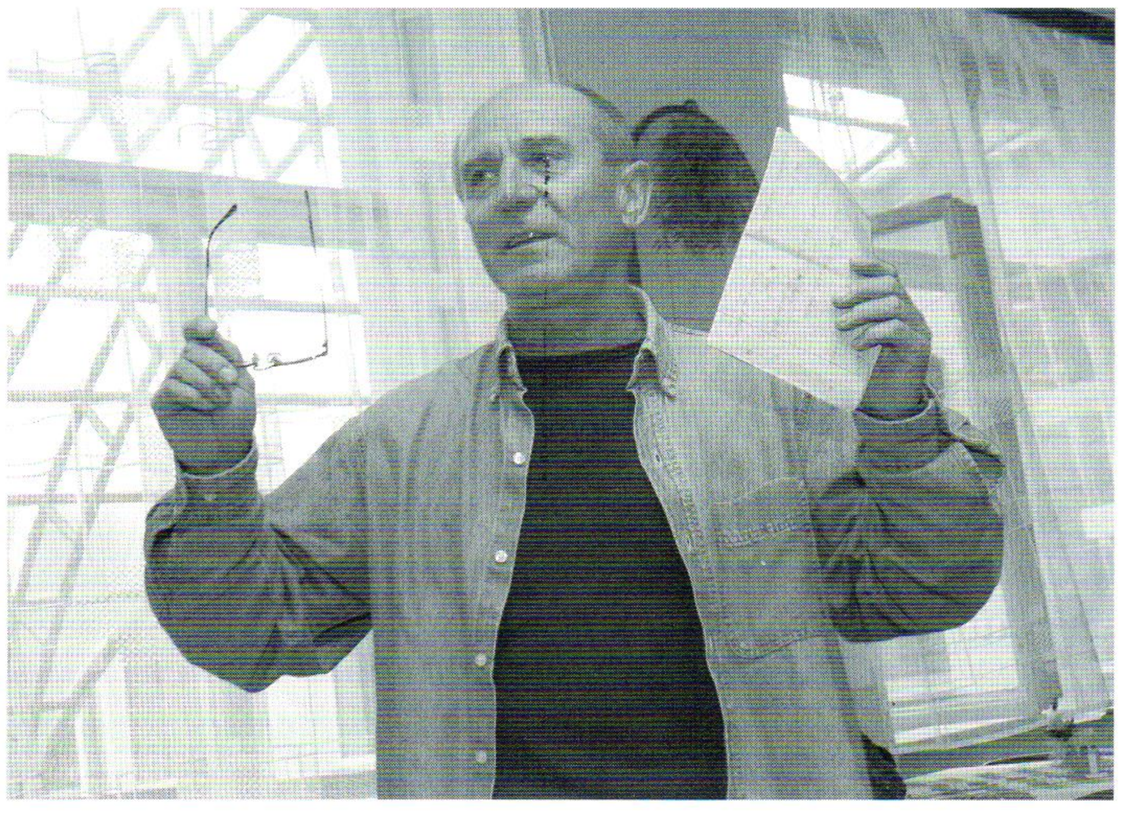
Jak už jsem se zmínil, sjezdil jsem řádku festivalů, ale málokde jsem se setkal s tak vyrovnaným a odborně fundovaným, profesionálně vybaveným lektorským sborem jako v Hronově. To není úlitba moderátora bohům, to je fakt, který ostatně potvrzují skoro všichni dotazovaní, a to nejen ve Zpravodaji, ale i v kuolárech. Jenomže lektoři potřebují kritického partnera, a tím by mělo být plénum PC, a to je ve srovnání s diskuzemi v jiných zemích daleko zdrženlivější. PC potřebuje více paní Szymikových, Hrdinových a Zemančíkových. A pánů Hulců, i když ten by neměl svůj názor považovat za jediný správný a spásný pro české divadlo.

A *Písíčko* musí žít se skutečností, že nikdy nebudou všichni spokojeni. Zkrátka musíme se vyrovnat s tím, že mají jiní jiné mínění. A jestliže chci něco změnit, tak k tomu musím sám přispět. PC k tomu nabízí prostoru dost.

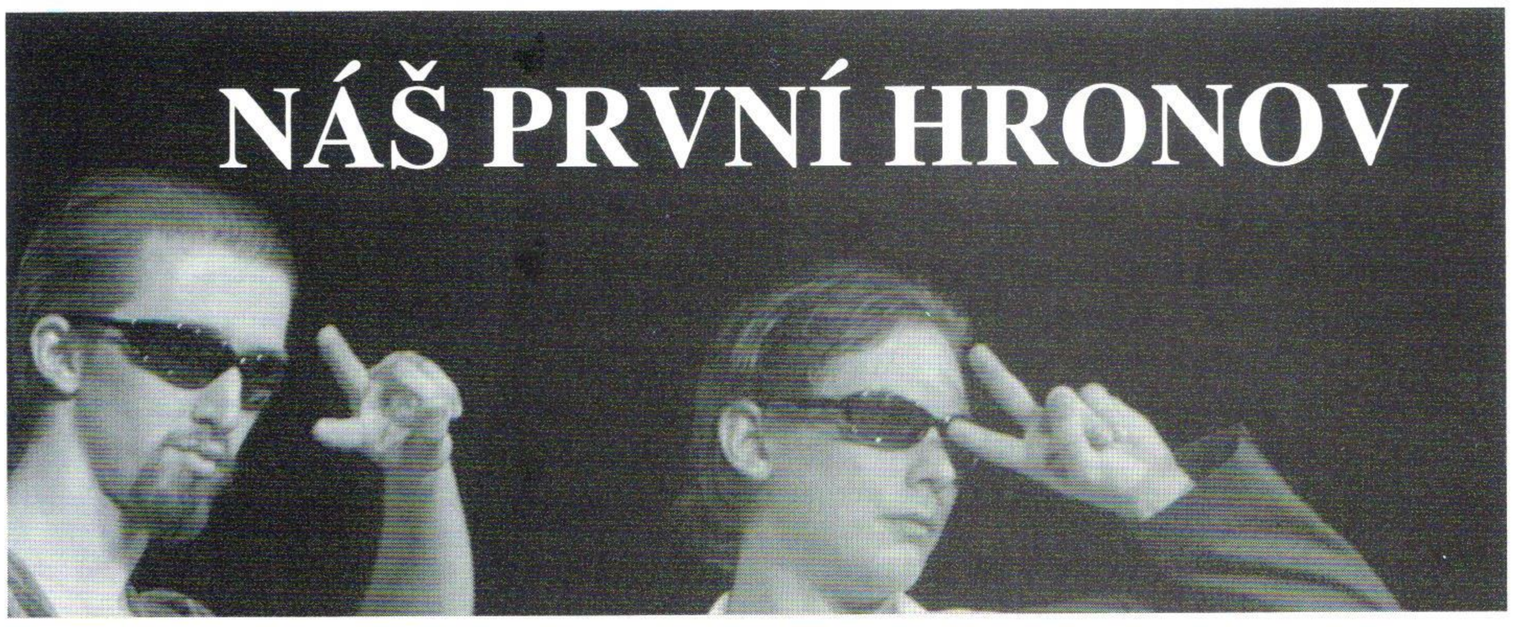
Na závěr si dovolím několik podnětů pro příští PC (většina z nich tady už někdy byla): Nadále nerozebírat inscenace, ale diskutovat o problémech a tématech, které představení přinášejí, vstupní odbornou úvahu omezit na max. 15-20 minut, kdo vyžaduje diskuzi, musí diskutovat, nebát se diskutovat, ale více věcně než emocionálně, nerejpat, nehrát komunikačního zabijáka, ale kreativně inspirovat a provokovat, etablovat odborně vedený PC seminář v dopoledních hodinách po vzoru ostatních seminářů, jehož zástupce by mohl na začátku odpoledního PC přednést **pečlivě připravený** statement (výkop, který už jsme taky měli, ale nikdy pořádně připravený, spíše improvizovaný, což samozřejmě nefunguje).

Problémový club zůstane podle mého názoru nadále problematickým dítětem Hronova, ať chceme nebo nechceme. Prof. Císař, vedoucí lektor PC, odpověděl na otázku „Jak by vypadal váš ideální Jiráskův Hronov?": *„Být tady zcela svobodně, vidět jen představení, která chci.* ***A nediskutovat o divadle.***" (Podtrhl V.Š.) Panu profesorovi moc dobře rozumím, ale to by už nefungovalo vůbec. Mnozí budou nadále nespokojení, ale přijdou stejně. Diskuse o PC ve Zpravodaji a v kuolárech a výsledek ankety to jen dokazují. Byl bych rád, kdyby můj příspěvek vyvolal diskuzi (na stránkách Amatérské scény??), která by přispěla k vyhraněné koncepci PC, aby nás bylo více spokojených.

Václav Špirit

Gesto domáhající se pořádku v sále patří Václavu Špiritovi, moderátorovi Problémového clubu. Jak se sám vyjádřil, rád by je užíval hojněji než tomu bylo na 75. JH. Foto: Ivo Mičkal.

NÁŠ PRVNÍ HRONOV

aneb

ROZHOVOR S DIVADELNÍM SOUBOREM HROBESO – NOVÁČKEM HRONOVA

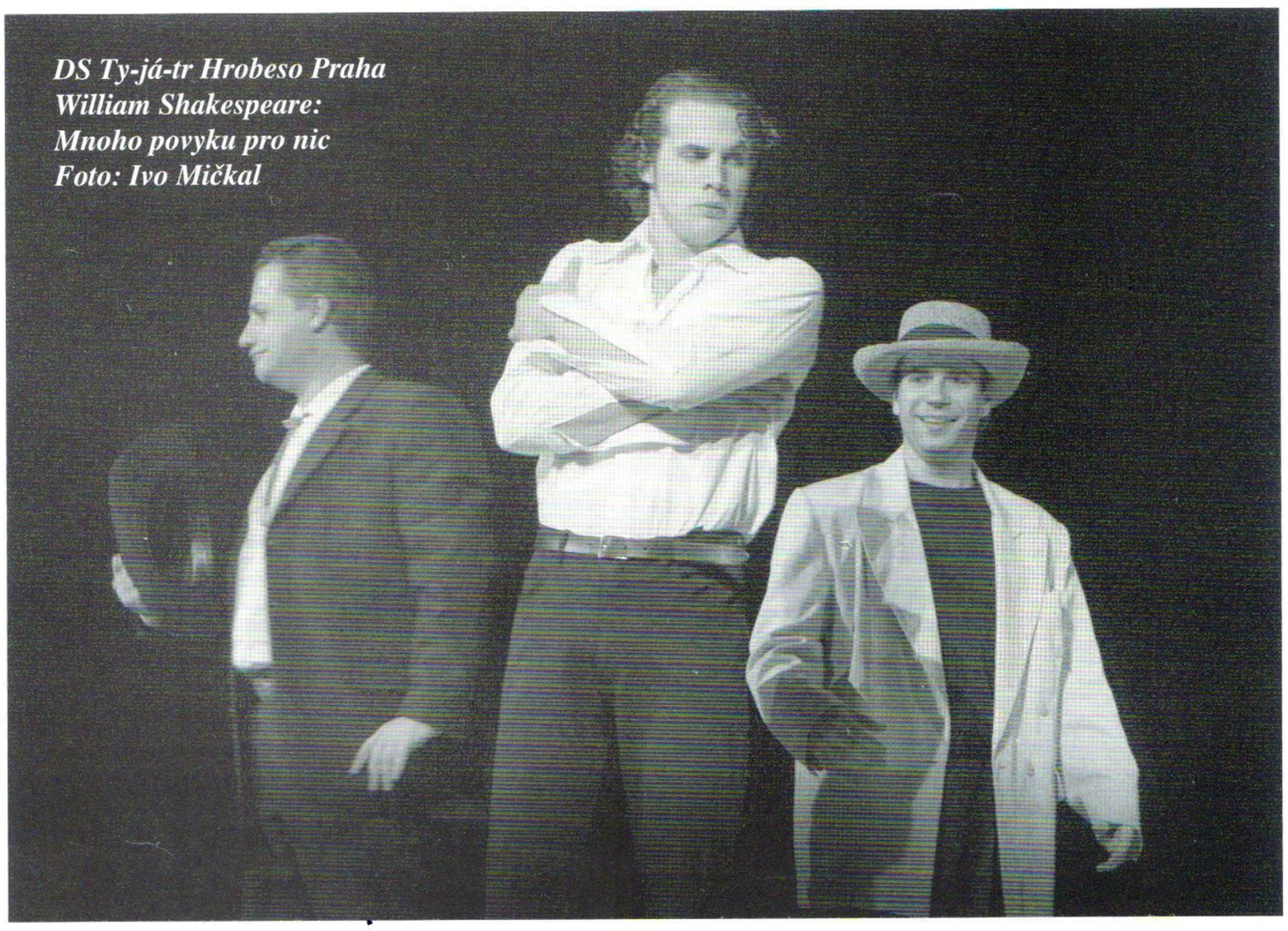
Hrobeso vzniklo jako generační soubor v rámci pražského divadla Ty-já-tr před devíti lety. Na kontě má více než desítku inscenací. V současné době má na repertoáru kromě dvou Shakespearových her také pohádku O překrásné Vasilise. Na listopad připravují členové souboru premiéru hry Martina Crimpa Pokusy o její život. Soubor vede Luděk Horký společně s Kristýnou Černou. S Hrobesem v současnosti intenzivně spolupracuje také režisérka Jana Kobesová. Letošním historicky prvním vystoupením Hrobesa na Hronově bylo představení Shakespearovy komedie Mnoho povyku pro nic. S režisérem inscenace Luďkem Horkým jsme si povídali, jaké to napoprvé bylo…

Se svým souborem jsi na JH vystoupil poprvé, jsi také sám hronovským nováčkem?

Kdepak. Na Hronově jsem už byl vícekrát, poprvé asi před deseti lety s DS Dovejvrtky, ale nikdy jsem nebyl v souboru, který by na JH hrál, a také je pravda, že jsem ho nikdy neabsolvoval celý, tudíž jsem ani nebyl v žádném semináři. Řada členů Hrobesa ale do hronovských seminářů jezdila a jezdí. Já jsem tam byl vždycky spíš „na čumendu“, za kamarády a tak podobně…

Přece jen je to ale jiné, když člověk přijede na JH se svou inscenací…?

Je to obrovský rozdíl, myslím, že pro každého. Alespoň v našem souboru, podle toho jak jsme si o tom povídali, to všichni berou jako čest – dobýt Hronov! Hrobeso existuje už řadu let, hráli jsme mnohokrát na národních přehlídkách, ale na Hronově nikdy. Trošku nás to mrzelo, i když samozřejmě divadlo neděláme jen kvůli soutěžím a na přehlídky jezdíme rádi už proto, jaká je na nich atmosféra a že se tam setkáme (jako například na Popelce v Rakovníku) s lidmi, které pak zase celý rok nemáme možnost potkat. Ale přece jen – nějaký soutěživý duch a chuť vyhrávat v nás je. Účast na Hronově, když tu člověk hraje, dostane úplně jiný rozměr. Pořád je tu možnost vidět kamarády a ostatní představení, povídat si o nich, ale zároveň vím, že k tomu festivalu patřím ještě tak nějak o stupeň víc. Mám tu svou inscenaci, kterou uvidí všichni, se kterými si povídám o ostatních představeních.

DS Ty-já-tr Hrobeso Praha
William Shakespeare:
Mnoho povyku pro nic
Foto: Ivo Mičkal

Přiznám se, že mě příjemně překvapuje, že takhle mladý (v podstatě studentský) pražský soubor bere účast na JH tak zodpovědně…

Pro nás to rozhodně zodpovědnost byla. My v Radaru jsme v podstatě „tradicionalisti“. Krom toho, Divadlo Radar v Praze 7 je domovská scéna nejen Hrobesa, ale celého souboru Ty-já-tr. Je to obrovský soubor, má přes dvě stě členů od malých dětí až po dospělé a ti jsou v něm rozděleni do dalších souborů, a žádný z nich nikdy na JH nehrál, ačkoliv řada lidí z Ty-já-tru pravidelně na Hronov jezdí a chuť si tam také zahrát v každém z nich je. Hrobeso teď mělo to štěstí a s ním přišel i určitý pocit zodpovědnosti vůči celému Ty-já-tru. Neuříznout ostudu! A hlavně: Když už se nám konečně zadařilo, chtěli jsme si představení na Hronově co nejvíc užít.

A podařilo se?

Na to není lehká odpověď, to se posuzuje podle spousty kritérií! Ale jedno z nich je určitě radost, jakou člověk z představení měl, a tu my jsme měli velkou. Hlavně proto (chci se vyhnout hodnocení, od toho tam byli jiní), že jsme hráli s chutí a měli jsme dobrý pocit z kontaktu s publikem. Diváci s námi „šli“, byli hodně vstřícní.

V Radaru máte mnohem menší jeviště. Neměli jste problémy s přenosem vaší inscenace do velkého prostoru sálu J. Čapka? A jak jste byli spokojeni s technickými podmínkami, zázemím a organizací na JH?

Jsem toho názoru, že pokud soubor udělá inscenaci, se kterou chce jezdit na zájezdy, je to na jeho zodpovědnosti, aby přenos z prostoru do prostoru unesl. My zkrátka nejsme zvyklí si stěžovat, že máme jevišťátko 4 x 4 metry. V Radaru jsme měli několik inscenací, se kterými jsme do žádné přehlídky nešli, protože nám připadaly příliš spjaté s naším prostorem, nepřenosné. Na druhou stranu, často je přenos inscenace na větší jeviště prostě výzva, můžeme si vyzkoušet jiné realizační možnosti. Říkám tomu limit, který inspiruje. Hledání trochu jiného

prostorového uspořádání v novém prostoru věnujeme vždycky hodně času. Co mě ale překvapilo a co jsem si na JH nikdy jako běžný divák neuvědomil, je akustika. Na vrcholném festivalu vlastně není z tohoto hlediska, podle mého názoru, žádný dobrý hrací prostor. Přemýšlel jsem, zda je štěstí, že hrajeme v „Čapkárně“, a nakonec jsem byl moc rád a děkuju za to. Ale každopádně, akustika je špatná tam i v Jiráskově divadle.

S celkovou organizací jsme byli moc spokojeni. Navíc – člověk tu zažije takové věci, že mu přijde poštou dotazník, zda chce večeři do herecké šatny – to si pak připadáte jako operetní subreta! V dotazníku se pamatuje na vegetariány atp. Jsou to možná drobnosti, ale rozhodně ne všude běžné. Ale na druhou stranu mě překvapilo, že jsme si jako hrající soubor museli platit vstupné na ostatní představení. Nepřemýšlím nad tím, jestli je to dobře nebo špatně, ale na národních přehlídkách jsem to nikdy nezažil. Podobně nás překvapilo, že jsme si museli sami hradit dopravu. Takže jsem byl rád, že máme inscenaci, která se vejde do osobních automobilů. Nemáme žádné sponzory ani zřizovatele, který by nám tohle zaplatil, a na avii by se vysokoškoláci asi nesložili. Naopak na Hronově jsme dostali jídlo, které si jinde soubor platí sám. Individuální stravování bývá obvyklejší a taky se každý může zařídit podle svých finančních možností, zatímco složit se na dopravu je větší problém.

Jak hodnotíš diskuze o vašem představení v Klubu režisérů SČDO a v Problémovém klubu? Byly pro vás přínosné?

Já jsem se zúčastnil obou. Na PC byl celý soubor, na rozborovém semináři SČDO jsem byl jen já a čtyři nejodvážnější herečky souboru. To říkám tak trochu jako bonmot schválně, protože on je ten Klub a vůbec celý SČDO, alespoň mezi divadelníky nejmladší generace, opředen takovou až cimmrmanovskou legendou. Jednak působí skoro jako pohrobek c.k. mocnářství a jednak je už od devíti ráno. První účast na Hronově jsme samozřejmě hned po představení, a tudíž v předvečer našeho setkání s SČDO, mínili patřičně oslavit a také jsme bydleli deset kilometrů za Hronovem, takže jsem to vnímal jako nekřesťanskou hodinu. Ale jsem rád, že jsem se rozboru SČDO zúčastnil. Tak jak je koncipován, má, myslím, smysl pro

Luděk Horký. Foto: P. Morávková.

režiséry, kteří se ho jako semináře účastní a ne pro hrající soubor. Seminaristé se tam učí a my jsme ti, kterým a nad kterými mohou klást otázky. Jeden ze seminaristů má připravený rozbor hry, něco o autorovi, seznam osob a obsazení, vypočítá statistiku vyškrtnutých osob, tak jak to na našem představení vypozoroval... To samozřejmě pro nás jako pro inscenátory nemá žádný smysl. Ale pan Rudolf Felzmann, který seminář vedl a který byl velmi vstřícný a příjemný hned po ránu, kladl nejrůznější zajímavé otázky, na které si povětšinou musel odpovědět sám. Tím nám ovšem paradoxně řekl o našem představení o něco málo víc, než jsme se dozvěděli odpoledne v PC. Čímž se dostávám k problému Problémového klubu, tak jak jsem ho viděl já. PC je určitě ve své podstatě neskonale hodnotnější než dopolední rozbor SČDO, alespoň svým potenciálem, ale jeho lektorský sbor se jakoby vyhýbal hodnocení. Jakémukoli hodnocení. Na to hrající soubory nejsou zvyklé, protože na všech ostatních přehlídkách je to naopak. Porota tam systematicky pojmenovává klady a zápory té které inscenace. Lektorský sbor na hronovském PC pravděpodobně, jak sem vyrozuměl, má za úkol pojmenovat spíše některé impulzy, které inscenace přinesla pro JH, nebo některé problémy, které se dají zobecnit. Čímž se ale úplně vyhýbají hodnocení. Mnohem víc nám přinesly kritiky ve Zpravodaji, které přitom psali členové lektorského sboru PC. Ty byly zajímavé a přínosné. PC jako takový byl zajímavý až tehdy, když nastala taková situace jako při povídání o inscenaci Doma. Vladimír Hulec přišel s kontroverzním názorem. Myslím, že tam přišel, aby provokoval. A ačkoli jsem s ním hrubě, hrubě nesouhlasil, tak jeho názor, řekl bych až skandální, vyvolal takovou lavinu argumentů, kterými se protinázory obhajovaly, že najednou skvěle tu inscenaci pojmenovaly.

Vedlo to k tomu, k čemu je asi PC určen – diskutovalo plénum a k němu se přidal lektorský sbor. To byla ale výjimka. Nemyslím si, že by PC mělo každý den takovou diskuzní úroveň, takové množství řečníků, aby podobná debata vznikla. Běžně se takovou debatu vyvolat nepodařilo.

To je Tvůj názor. Jak ale na povídání o vašem představení v PC reagovali členové souboru?

Byli zklamaní. Zatímco já jsem alespoň tušil, proč to tak je, oni nechápali, proč se na JH dozvěděli daleko obecnější věci než na národní přehlídce, ze které jsme postoupili.

V diskuzích o koncepci JH ale existuje i protinázor – soubor se na přehlídkách „nižšího řádu“ dozvěděl co mohl a na JH nemá smysl hodnocení opakovat. Ty si myslíš, že to smysl má? Nebo jak by podle vašeho souboru měly být nastaveny diskuze o představeních na JH?

Je pravda, že jsme byli z PC zklamaní, ale dovedu si přestavit, že by tomu bylo jinak. Už proto, že z pětičlenného lektorského sboru byl jeden jediný lektor, který k naší inscenaci hovořil již na národní přehlídce. Mohli jsme se dozvědět názory ostatních. Taky záleží na tom, komu je PC vlastně určen. Já se domníval, že nejen hrajícímu souboru, ale i seminaristům a zástupcům ostatních hrajících souborů. Ti mají šanci se odborně vedenými analýzami viděných představení něco přiučit. K podobě PC budou asi vždycky nějaké výhrady, ale mám za to, že zásadní je, jak je vedená diskuze a ta pak může být zajímavá a přínosná. Někdo, nejlépe jeden z lektorů, ji ale musí „vykopnout“, vyprovokovat, ale jestliže se snaží o všechno jiné, jen ne proboha hodnotit inscenaci, a čeká na provokativní názor z pléna, většinou se nedočká a utopí se v obecnosti. Plénum většinou s provokativním názorem nevyrukuje. Diskuze vzniká až později a jinde.

Rozhovor připravila Pavlína Morávková

ROZHOVOR PRO AS

JIRÁSKŮV HRONOV OČIMA „SENIORA“ JOSEFA HORÁKA POOSMNÁCTÉ

Řekni nám o sobě samém - odkud jsi, zda pracuješ v divadelním souboru…?

Je mi 48 let a žiji v Hrádku nad Nisou, který leží na trojmezí Německa, Polska a Česka. K divadlu jsem se dostal asi v roce 1977, kdy jeden ze dvou místních souborů, Kruh 10, připravoval hru Voskovce a Wericha Nebe na zemi. Hrál jsem Merkura a díky trémě jsem si vůbec nepamatoval roli, ale zato jsem slušně zpíval, tak jsem byl co platný. V tomto souboru jsem působil jako herec a od roku 1987 i jako režisér. V témž roce byla zahájena druhá režisérská škola SČDO, do které jsem byl na poslední chvíli přijat. Po třech letech jsem absolvoval představením Daniely Fischerové Báj. Hra měla u nás premiéru 17. listopadu 1989! Od roku 1992 jsem živnostník. Toto tříleté období, kdy u nás v Hrádku usnulo i divadlo, způsobilo zánik souboru Kruh 10. Ožil však druhý z místních souborů, a to soubor Vojan, ve kterém jsem od letošního roku předsedou. Mimo práci v souboru jezdím každoročně porotovat národní soutěžní přehlídku monologů a dialogů dětí a mládeže od 8 do 18 let Kandrdásek – memoriál Bedřicha Čapka. Koná se v posledních letech ve Fakultní základní škole v Brandýse na Labem (díky laskavému pochopení pana ředitele Františka Tomáška).

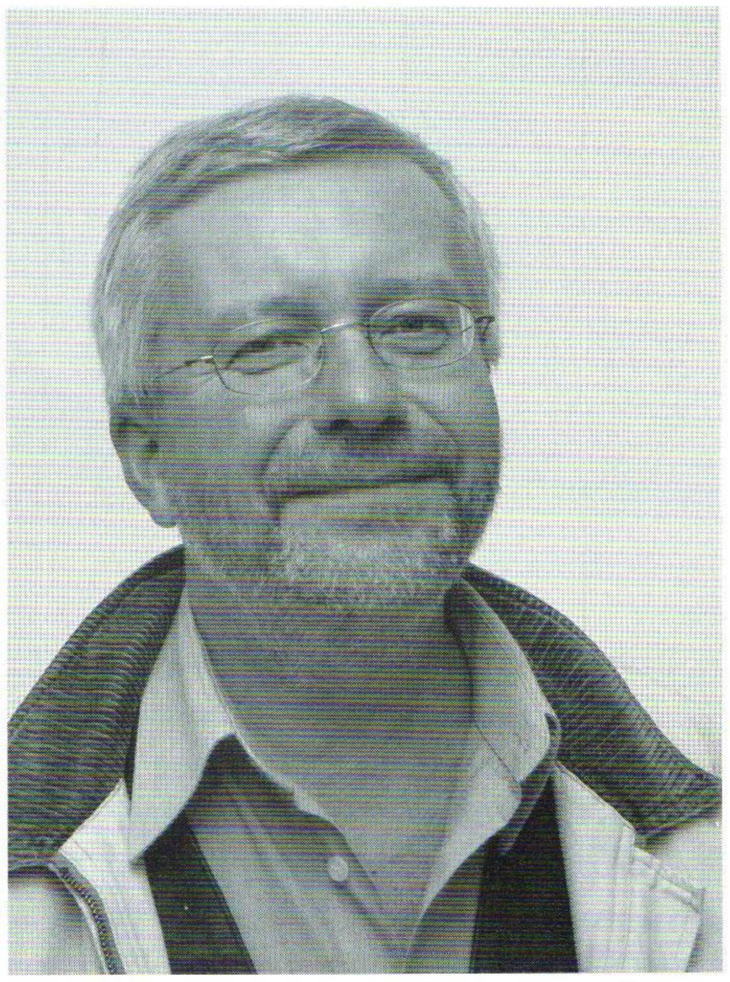
Proč jezdíš na JH?

Hronov se stal od prvopočátku na jeden týden v roce mým druhým domovem! Do Hronova jezdím, díky režisérské škole, od roku 1987. Jak je vidět, letošní 75. JH byl mým výročním, neboť jako divák jsem zde po osmnácté, dosáhl jsem „divácké plnoletosti“. Nicméně důvody mých pobytů na JH se postupně měnily. V letech 1987 až 1989 jsem byl účastníkem režisérské školy. Od roku 1990 asi do roku 1994 jsem se účastnil rozborových seminářů Klubu režisérů SČDO. Od roku 1995 jezdím do Hronova na dovolenou. Tedy jezdím si užít divadel, přátel, přírody, pokud je pěkné počasí, tak i koupání, večerních posezení s písničkou a diskuzí o divadle. To, že se zde schází lidé stejného zájmu, mně dává velký náboj a sílu do „zbytku“ roku.

Jak vnímáš kontinuitu Jiráskových Hronovů?

Já zažil málo Hronovů do roku 1989, a proto si pamatuji jen několik politických „průšvihů“. Přesto si moc dobře uvědomuji léto roku 1989, kdy se jezdilo do Žďárek. Mám před očima Jiřího Bartošku, který tam seděl v trávě, opřen o plot u požární nádrže, a v očích a v unavené tváři se zrcadlila obava, myslím, že to byla oprávněná obava o běh věcí příštích. (Jestli si dobře pamatuji, tak pan Bartoška patřil k signatářům Několika vět.) Po roce 1989 jsem podobné tváře viděl již jen u živáčků, kteří nestihli dostatek spánku díky nepřeberné nabídce JH, a to je dobře!

JH je každoročně nabyt bohatým programem. Je to živý organizmus a jako takový ho vnímám. Diskuze k programové

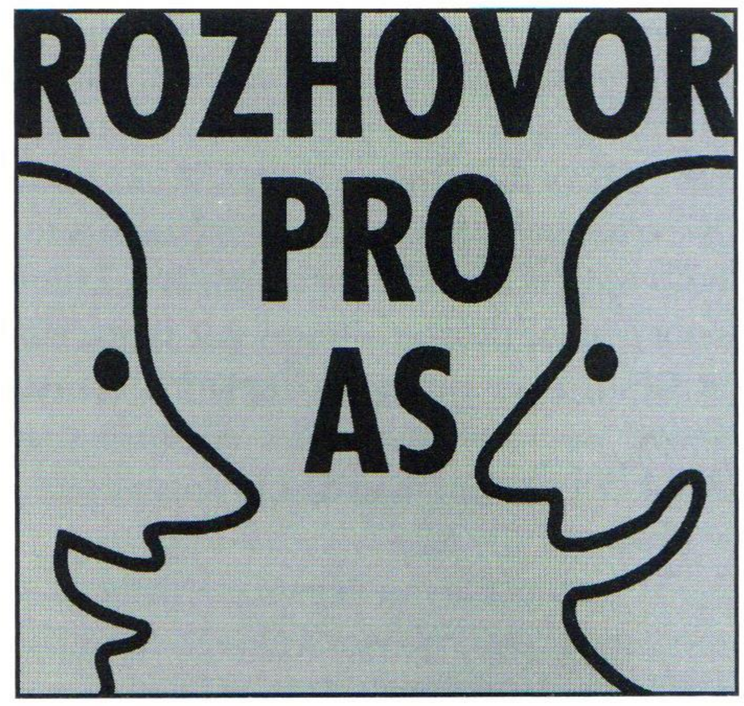

Josef Horák. Foto: I. Mičkal.

náplni JH probíhala, probíhá, a já věřím, že neustane. I to je dobře! Mně vyhovuje, že se jedná o žatvu. V jednom týdnu mohu zhlédnout více žánrů, směrů, toho nejlepšího, co na českých amatérských scénách vzniklo. Zde musím zmínit, že na základě aktivního jednání organizátorů a porotců soutěže Kandrdásek s předsednictvem SČDO bylo letos dosaženo změny propozic pro účast na Pohárku SČDO. Vítězové soutěže Kandrdásek ve věkové kategorii 16 až 18 let se mohou regulérně účastnit soutěže Pohárku. Věřím, že se obnoví tradice samostatného programového bloku, který bude věnovaný ukázkám toho nejlepšího, co vzniklo pod patronací SČDO i mezi mládeží, a právě ze soutěže Kandrdásek se až do Hronova podívají ti nejlepší z divadelního dorostu! Podle mě si musíme dorost pěstovat a podporovat ho.

Jak je to s Tvou účastí na PC klubu, nebo preferuješ semináře SČDO oproti PC, nebo stíháš oboje?

Již výše jsem uvedl, že dnes je pro mě JH hlavně dovolená!!! Proto odmítám vstávat dřív než se vyspím! To znamená,

že nestíhám začátky diskuzních klubů a do rozjeté diskuze se špatně vstupuje. Názory na jednotlivá představení si radši přečtu ve zpravodaji.

Takže je pro Tebe Zpravodaj JH důležitý?

Zpravodaj je pro mě hlavním zdrojem informací o dění, programech, názorech, diskuzích, atd. Každý rok si odvážím všechna čísla a i doma se k některým článkům vracím. Tímto děkuji všem, kteří se na přípravě a vydání zpravodajů podílí.

Co by mělo v dramaturgii a organizaci JH určitě zůstat, a co kategoricky odmítáš?

Stávající dramaturgie mi vyhovuje a odmítám něco kategoricky odmítat.

Co říkáš na HronOff a doplňkové programy?

Beru, je to příjemné osvěžení. Pelmel doplňkových programů mám rád právě proto, že je z čeho si vybírat.

Co Hronováci?

Vzhledem k tomu, že se spolupodílím u nás v městečku na přípravě přehlídky Hrádecký divadelní podzim, která trvá od pátku do neděle, většinou poslední víkend v listopadu (letos po pětadvacáté!!!), tak vím, co organizace podobné akce obnáší. Proto skládám poklonu všem, kteří JH připravují, hronovským i mimohronovským. Už na začátku našeho povídání říkám, že Hronov je pro mě jednou v roce na týden domovem. No a každý máme doma tam, kde jsou i naši přátelé, kamarádi a ostatní blízcí lidé! A těch mám v Hronově a v Poříčí celou řádku. Sice nevzpomenu všechny, ale nelze se nezmínit o manželích Lence a Jiřím Glückových, Hance Nedvědové a jejích dětech, se kterými si rád zazpívám, Marcele (pražská Hronovačka), Rie s Vladem (bratislavští Hronováci) a spoustě dalších, kteří mi jistě odpustí, že jsem je nejmenoval.

Co bylo pro Tebe na letošním JH největším zážitkem?

Divadelně to byla dvě představení mladých divadelníků. První viděné dDDD ZUŠ Děčín O líné a lakomém a druhé DS

Poslední mravenec, ZUŠ Žamberk Vojna s turkem. Obě představení potvrdila, že divadlo zůstává, a český dorost mu nedá „zahynout". Obě představení mě moc potěšila.

Osobně to bylo setkání u Glücků, kde proběhla malá oslava pátého výročí. Jakého? Po páté se mnou byla na JH má přítelkyně Marcela (mimo to je kostymérkou našeho souboru v Hrádku n. N.) a naši přátelé jí dali dort s „5", což nečekala, a moc ji to potěšilo. No a radost těch druhých je i mou radostí!

Rozhovor připravila ***Marie Poesová***

FINSKÉ HRONOVSKO-FESTIVALOVÉ POCITY

Hronov, 4. srpna, krásné, klidné městečko, vzdálené dvě hodiny jízdy autem poli a lesy z přelidněné Prahy. Festival ještě nezačal a informační centrum je prázdné, téměř jako ulice města. Naše jména nemohou najít a vypadá to, že kromě lektora Michala Hechta a asistenta Mirka nikdo nemluví anglicky.

Přijely jsme do Hronova s Michalem Hechtem a jeho asistenty Mirkem a Štěpánkou. Michal se zabývá divadlem a pantomimou již mnoho let, mimo jiné i ve Finsku, kde sedm let žil. Když učil na jedné finské divadelní škole, seznámil se s naší učitelkou Tiinou Karvinen, která nám navrhla zúčastnit se jeho semináře. „Češi jsou skvělí, festival se Vám bude líbit", prohlásila, a my jsem si pomyslely, tak proč ne?

Zpátky v kanceláři se vše objasnilo, když se zjistilo, že nejsme chlapci, ale 2 finské dívky (spletla je naše maskulinní jména Anjala a Valtonen). Dostaly jsme lístky a klíč od pokoje. Stále jsme byly trochu zmatené a vystrašené, jelikož náš seminář nebyl tak „mezinárodní", jak se předpokládalo – pouze tři cizinky (ještě jedna Rakušanka) a zbytek byl z Čech. A protože „oni nerozumí anglicky", nebyl důvod vést seminář v angličtině.

Zahajovací řeč festivalu byla samozřejmě v češtině a náš tlumočník Mirek krčil rameny a říkal, že nejde o nic důležitého. Naštěstí to samé říkali i ostatní, kteří postávali venku. Někteří z nich mluvili plynně anglicky, byli milí a nabízeli nám víno. Mladí, usmívající se lidé postupně naplnili náměstí a na město padla noc. Začaly jsme se cítit trochu uvolněněji.

Náš seminář pantomimy a akrobacie začal následujícího dne. Hrajeme si se jmény, abychom se lépe poznali a učíme se základy mimiky. Ukázalo se, že jazyk není takový problém a Mirek nám překládal méně, než jsme předpokládaly. Lidé v našem semináři byli různě staří, přátelští, zajímali se o nás i přesto, že někteří z nich si nebyli jisti svou angličtinou. Postupně jsme se s mnohými spřátelily a navzájem se začali učit česko-finsko-anglicky hlavně během obědů a večerů v hospůdkách. Konečně se cítím šťastná a dny začínají až příliš rychle utíkat.

Viděly jsme některá dobrá česká představení (jazyková bariéra občas brání mé soustředěnosti a někdy usnu), obzvlášť se nám líbili italští mimové a představení v Stand´artu. Avšak nejdůležitější věcí od samého začátku festivalu jsou lidé. Takovou atmosféru, která byla v Hronově, jsem během deseti nejšťastnějších dnů v mém životě nikde jinde nezažila. Mnoho krásných a inteligentních lidí, kteří se zajímali o divadlo a byli ochotni sdílet své názory a pohledy na život. Pivo a víno chutnalo večer výtečně, zpěv a tanec nás zahřál, protože letošní počasí prý bylo nejhorší v 75leté historii festivalu. Trochu škoda, ale konec konců nic tak hrozného. Slunce svítilo v srdcích a myslích.

Úchvatné noci v Tritonu, tancování ve stanu a hry v naší sokolovně nám trochu ubíraly sil, ale přesto se nám podařilo dát dohromady celé představení (na motivy J. Londona Tulák po hvězdách) pro sobotní ráno. Navzdory únavě Michal věděl, jak na nás, a to vždy zajímavým a vzrušujícím způsobem. Pantomima je těžká. Unavená finská kamarádka byla občas frustrována a slzy měla na krajíčku, to když jí tělo neposlouchalo tak, jak by si přála. Stejně tak, když bylo, i přes řadu skvělých a vstřícných tlumočníků, nemožné zúčastnit se debaty o našem představení. Díky vstřícnéé vzájemné pomoci jsme nakonec dosáhli konce našeho usilování a byli všichni spokojeni s tím, co jsme dokázali.

Myslím si, že seminář mi mnoho dal. Uvědomila jsem si, že pantomima je skvělá kombinace mých třech lásek (divadlo, hraní a lidé). V divadle je pro mě nejdůležitější kontakt, kontakt s diváky, se sebou samou a s ostatními herci. Velice se mi líbila práce s lidmi ze semináře. Přesto, že jsem jejich řeči nerozuměla, cítila jsem intenzivní vzájemné naladění a porozumění. Nikdy nezapomenu na všechny ty skvělé herce, akrobaty, tanečníky a muzikanty, s kterými jsem měla příležitost spolupracovat.

Úchvatný festival v Hronově, o kterém jsem nikdy neslyšela, skutečně stojí za to navštívit a prožít ho, a nezáleží vůbec na tom, odkud pocházíte. Doufám, že se v budoucnu uskuteční opravdový mezinárodní seminář. A kdyby ne, věřím, že se příští rok opět potkáte alespoň s dvěma finskými děvčaty.

Miluji Hronov.

Mirva Anjala
přeložila Kristýna Poesová

Snímek z hronovské dílny pantomimy a nonverbálního divadla Michala Hechta s mostem Finky Mirvy Anjalaové. Foto: Ivo Mičkal.

Objektiv Ivo Mičkala zachytil, byť jen částečně, obě finské účastnice dílny Michala Hechta v akci. Vlevo Mirvu Anjalaovou a docela vpravo Vilmu Valtonenovou.

HRONOV PODLE MĚ aneb POPRVÉ NA HRONOVĚ A V SEMINÁŘI

Pro mě Hronov začal trochu dřív. Na našem posledním představení na soutěži nejnižšího kalibru mi došlo, že je třeba se sebou, a nejen se sebou, cosi udělat, pokud má to naše divadelnění za něco stát. Tak jsem z hlouby svých mozkových závitů vyštrachala: Divadlo – tak to asi nejlíp na Hronov? Ale kde se všechny ty informace dají najít? Ještě že je na světě internet, takže přihláška. Určitě tam nějaká bude, která to sakra asi je, jó tahle. No doufám, že budou dětičky zdravý a budou moct být deset dnů u babičky s dědou. Že by přece jen dovolená???

Soňa Fišerová. Foto: I. Mičkal.

No jo, ale kam se mám přihlásit, když vlastně nic neumím. No nejvíc asi neumím mluvit. Ale já přece nechci hrát, co na plat, když člověk odejde z města a v místě, kde se usadí, je divadýlko, to je dobrou záminkou, jak se potkat, poseznámit a třeba se pokusit lidičkám něco předat. To je ale u nás dost namyšlená představa. No když to divadlo tady nikdo až tak moc neumí, je třeba na to jít od lesa a začít u sebe, a tady pro mě začal HRONOV aneb Cesta k divadlu.

Zabaleno, děti zanechávám svému osudu a s malou dušičkou vetřelce vyrážím do jámy lvové. Vyjíždím s klukem ze souboru, jsem ráda, že nejsem jediná, kdo tu má trochu strach. Takže příjezd, prezentace, ubytování, všechno šlape jako na drátkách. Jsem fascinovaná, taky jsem nejednou cosi organizovala, ale tohle je super. Večer první očuchávání v rámci seminářů a pak honem do příjemné hospůdky, se kterými jako by se tu roztrhl pytel. A když na vínko, tak do okýnka za usměvavým Keltem, ještě svíčku na stůl, ták a teď mám pocit, že se mi odtud nebude chtít celý týden.

Jenže zítra to začne, a tak hezky procházkou do spacáčku, smrádek ale teploučko. Ráno je mi jako by mě přejel parní válec tam a zase zpět. Ale ještě pořád se budím brzo, dětičky si mě vychovaly. Takže spršku, ještě je teplá, to je bájo, a pomalu se rozhýbat. Pak už začíná seminář. Jejda, patnáct lidí, to si nikdy nezapamatuju, no a když jdu na oběd, tak už o každém něco vím. Taky pomalu začínám vědět, co nevím o té mé mluvě, ajajaj to toho nevím. Lektor je super, pěkně povídá, poslouchá, kouká nám do očí i do pusy, a taky ví, co děláme blbě. Taky dejcháme nahoru a dolů. Mluvíme, až mě sanice bolí, div nevyskočí z pantů. No a když ani to nepomáhá, tak šup se špuntem do pusy, to se to pak krásně mluví až se ten špuntík vyndá.

Ale tím to nekončí. Je tu taky PC neboli klub problémový, kde uskupení vzdělaných mužů rozebere na části, částečky, částečičky a tečky vše, co za částění stojí, a občas tím i padá. Pro mě to byl příliv časů přednášek a rozhovorů dávno mne minulých, kde rozum se pokouší najít atom v nehmotné části bytí. Kde i problém je rozebrán na pro a bléém.

Teď jsem asi tak v půli cesty mým Hronovem, neboť přicházejí herci shloučení do prostor jim vymezeným, předvádějící sebe, jiné, čas, prostor, cit i život jim do toho tu a tam skočí. Hlava se pak točí jak na kolotoči. Byly chvíle, kdy se srdce zastavilo a uteklo někam do krku, oči plnily se slanou vodou. Jindy zas bránice bolela od sprškы vtipů, co padaly na hlavy farizeů... I hnusné to někdy bylo, někdy se zas dobře spalo...

Další tvář života byla pro mne schována pod hronovské dění. Je to Babylón setkání i míjení. Je možné, že někdo přijede s někým a odjede s někým úplně jiným. Jindy, i když bys prožil třeba deset Hronovů v kuse, se nedobereš konce rozhovoru. V hlavě ti zůstanou otazníky, jen pár šťastných našlo odpovědi.

Já vím, že mě se Hronov vpil pod kůži. Je jak neviditelné tetování, které začíná měnit mne samotnou. Zpětně nebylo vůbec snadné přehodit výhybku na maminu a trpělivě snášet nikdy nekončící příval různorodých slov mé dcery, po vytříbeném smyslu řazeném slovům tam kdesi.

Pokouším se vám všem, kdož jste se účastnili tvorby tohoto představení, tímto složit malý můj neumělý dík. Pro mě vlastně Hronov začal trochu dřív, jen ne a ne skončit...

Soňa Fišerová (Poniklá, 33 let, 2 děti)

ROZHOVOR SE SEMINARISTKOU - NOVÁČKEM

Mezi těmi, kdo letos přijeli do některého ze seminářů JH poprvé, byla i čtyřiadvacetiletá čerstvá inženýrka Kristýna Šilarová z Prahy.

Kristino, jaká je Tvá dosavadní divadelní zkušenost?

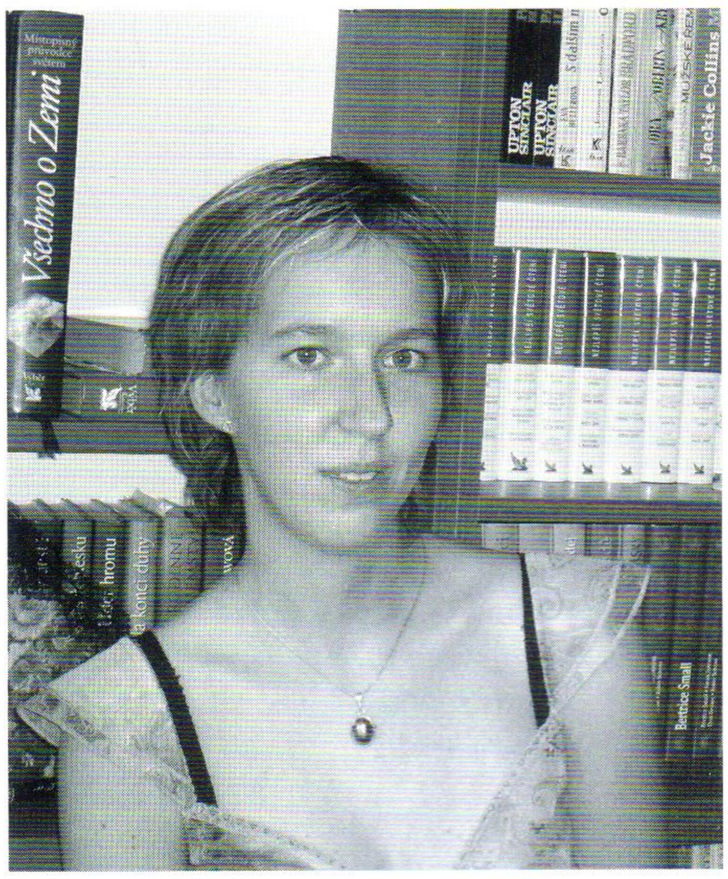
V podstatě žádná. Mám za sebou jenom jeden semestr v kurzu, který by se dal nazvat jako dramatický kroužek pro dospělé.

Co Tě tedy vedlo k tomu přihlásit se na Jiráskův Hronov?

K tomu nápadu mě přivedly lektorky výše zmíněného kurzu. Tohle léto jsem měla

Mgr. Jaroslav Kodeš, lektor semináře U (jako Učme se mluvit) se svými svěřenci při práci. Foto: Ivo Mičkal.

Kristýna Šilarová. Soukromé foto.

poslední prázdniny a to, co jsem si po jejich doporučení o JH přečetla na internetu, mě rozhodně přesvědčilo, že taková akce by vůbec nemusela být špatná.

Jaký byl Tvůj první dojem z JH?

Můj první dojem byl ten, že bych měla okamžitě jet zpátky domů! Do Hronova jsem přijela úplně sama s tím, že tam vůbec nikoho neznám, a pohled na zápisovou frontu, ve které na sebe skoro všichni vesele pokřikovali, objímali se a společně vzpomínali na zážitky z minulých let mi rozhodně na náladě nepřidal. Ke všemu to vypadalo, že jsou všichni aspoň o pět let mladší než já. Ale naštěstí ten špatný pocit trval jen pár minut, hned jsem zjistila, že seznámit se s někým na Jiráskově Hronově vůbec není problém a že o věk tu zas až tak nejde.

Co Tě nejvíc překvapilo na semináři. Co se Ti líbilo, a co ne?

Chodila jsem do semináře A. Ačkoli jsem v průběhu JH slyšela pár s lehce nadřazeným úsměvem pronesených poznámek typu „Aha, áčko…", jsem vážně ráda, že jsem se přihlásila právě tam. My všichni z áčka jsme byli na JH poprvé a ze začátku jsme vůbec nevěděli, jak festival vlastně funguje, společně jsme hledali jídelnu a zkoumali systém razítkování... A tím jsme se podle mého názoru dali daleko rychleji dohromady, než tomu (podle toho mála, co vím z ostatních seminářů) bylo jinde, tam nováčci, aspoň myslím, zapadali poměrně pomaleji. Pan profesor Laurin byl fajn, seminář se mi hodně líbil, ale mám i pár ALE. První den nám pan profesor vylíčil, co všechno budeme v následujícím týdnu dělat, ale stihli jsme toho daleko méně. U některých cvičení jsme se občas pěkně zasekli, a tím jsme nestihli další naplánovaný program. Je mi ale jasné, že tak je to všude a se vším, navíc mě téměř všechna cvičení bavila a nevadilo mi se jim věnovat déle.

Spíš se mi nelíbilo, že si pan profesor pamatoval jen jména některých z nás a svoje „oblíbence" občas ve cvičeních upřednostňoval před ostatními. Musím uznat, že si vybral fakt šikovné lidi a dívat se na jejich etudy byla docela zábava, ale moc příjemné to, podle mě, pro některé z nás nebylo. (Mě to nevadilo, já jsem radši divák a kritik.)

Ještě bych chtěla poznamenat, že to, že je člověk v semináři A, vůbec neznamená, že je divadlem naprosto nedotčený (u mě to platí, ale moc nás tam takových nebylo). Něco v tom smyslu se čtenářům snažila předat paní redaktorka ze Zpravodaje - svým pojednáním o nesmělých, nerozkoukaných a tichých začátečnících stojících na počátku divadelní abecedy nás docela naštvala.

Využívala jsi možnosti doplňkového programu, navštěvovala jsi Problémový klub?

Do Problémového klubu jsem se nepřihlásila, takže jsem v době jeho konání byla většinou na představení. Ale nechala jsem si pokaždé od svého oblíbeného spolusemináristy vyprávět, co se tam řešilo. A doplňkový program jsem využívala, zvlášť se mi líbila představení divadla Vosto5, do toho jsem se úplně zamilovala!

Co říkáš na skladbu představení JH? Co podle Tebe představuje?

Jelikož jsem na přehlídce amatérských divadel byla poprvé, nepovažuji se za člověka, který by skladbu představení na JH mohl hodnotit. Kdybych ale hodnotit měla, tak musím naprosto nekriticky prohlásit, že se mi líbilo, jaká představení byla vybrána. Buď proto, že byla podle mě fakt dobrá, nebo – když nebyla – dala se báječně rozebírat a řešit.

Co Tě na JH nejvíc otravovalo, s čím jsi nebyla spokojena a myslíš že by se to dalo změnit?

Co mě otravovalo… Nějak mě nic nenapadá. Buď je to tím, že jsem si za ten měsíc, který od JH uplynul, jeho průběh ještě trošku zidealizovala, nebo nevím, že by mi vážně nic tak hrozně nevadilo? Že se mi nelíbilo počasí, to je nesmyslná odpověď, ale na nic jiného fakt nemůžu přijít. Z čehož vyplývá, že jsem asi fakt nekritická a přehnaně nadšená!

Co se Ti naopak líbilo nejvíc a proč?

Líbila se mi atmosféra JH, ta možnost začít si povídat téměř s kýmkoli. Líbilo se mi sedět u večeře a řešit počet hvězdiček, které bych dala jednotlivým představením. Když to řeknu globálně a rádoby filozoficky - bavilo mě dělat, že svět kolem JH není a že nejdůležitější je si ráno v pekařství sehnat k snídani rolku s pudinkem, dojít včas na oběd, koupit si Zpravodaje a rozebrat detailně a děsně sofistikovaně kvalitu právě zhlédnutých představení!

Komu bys doporučila jet na JH, pokud bys to tedy udělala?

Hlavně lidem, kterým je kolem sedmnácti, nemají kromě školy a učení co jiného na práci, nevěří si a mají pocit, že se neumí seznamovat s lidmi (tj. já před sedmi lety… proč mi o Jiráskově Hronově tehdy někdo neřekl?) Ne, vážně - doporučila bych ho všem, které baví (nebo si myslí, že by je mohlo bavit) divadlo. Podle sebe vím, že vůbec nemusí mít herecké ambice a že stačí, když je baví se dívat a mluvit!

Pojedeš znovu? A jestli ano, do jakého semináře?

Ráda bych jela hned příští rok. Sice už si na JH budu muset brát dovolenou, ale jestli to půjde, určitě pojedu. Podle toho, co jsem slyšela, by se mi líbil seminář Učíme se mluvit. A samozřejmě Neverbální komunikace, ale nedělám si iluze, že se do něj dostanu… Ale jela bych i na jiný seminář. Hlavně chci na JH být – docela se totiž těším, až na sebe budeme v zápisové frontě s bývalými „áčkaři" a dalšími známými vesele pokřikovat, objímat se a vzpomínat na společné zážitky!

Rozhovor připravila ***Pavlína Morávková***

Prof. Mgr. František Laurin a jeho nabádavé gesto při práci v semináři A (jako Abeceda). Foto: Ivo Mičkal.

KOLIK PŘÍLEŽITOSTÍ MÁ ŠRÁMKOVA SOBOTKA

Předjubilejní 49. Šrámkova Sobotka se konala od 2. do 9.července 2005 a její téma přípravný výbor stanovil obměnou skácelovského **Kolik příležitostí má jazyk** (Procházky lingvistickými lesy). Názvu odpovídala vynikající úroveň **lingvistických přednášek** renomovaných vysokoškolských profesorů Radoslava Večerky, Jiřího Krause, Karla Kučery, docenta Zdeňka Starého a Ireny Vaňkové. Přednášející připravili vhled do svých oborů (etymologie, rétorika, kognitivní filologie, jazyková praxe, čeština v USA) a zaujali publikum obsahem i vybroušenou a vyváženou strukturou projevu. Velkému zájmu se těšily i následné semináře a další lingvistické pořady (Jakub Hron Metánovský a jeho počiny v jazykovědě, Specifika češtiny při překladech komiksu, a zejména úvahy o současném českém jazyce v podání mladých badatelů Michaely Černé a Martina Proška).

Již tradiční součástí Šrámkovy Sobotky jsou **dílny vysokoškolských studentů** bohemistiky i dalších humanitních a uměleckých oborů vedené osvědčenými lektory individuálního přednesu (Věra Slunéčková, Libor Vacek, Aleš Vrzák) i skupinových vystoupení (Radovan Lipus) a pěveckých čísel (Jiří Šlupka Svěrák). Rozdíl v kvalitě mezi texty přednesenými účastníky v úvodním rozřazovacím a závěrečném „kolečku“, při němž se vybírali účastníci Večera dílen, byl obrovský. Všechny dílny pracovaly za deště pod střechou, za slunečna a oblačna na vlastivědných procházkách, ale vždy efektivně. Naplnily tak beze zbytku rozhodnutí fiktivního soudu, který Sobotku v sobotním večeru v sokolovně 2. července otevíral a odsoudil češtinu k týdenním veřejně prospěšným pracím.

Vedle studentských dílen pracovaly i **dílna učitelská a dětská**. Obě se svými vstupy také podílely na vrcholu Šrámkovy Sobotky, Večeru dílen. Nově se objevila dílna tvůrčího psaní pro oceněné účastníky literární soutěže, kde pod vedením Jiřího Dědečka pracovali Dennis Jerie, Ondřej Hník, Jana Jirásková a další. Zkušený lektor, který učí tvůrčí psaní na soukromé vysoké škole (Literární akademie), vtiskl dílně vedle pevného řádu a vysoké náročnosti i punc nezbytné kreativity. Některé vzniklé texty uveřejnil Splav!, sobotecký pravidelný lehce avantgardní věstník, jehož devět či deset čísel provází festival pravidelně.

Dramaturgie **literárních a divadelních prezentací** se zdála, jak už tomu u podobných akcí bývá, poněkud nevyrovnaná. Dvě profesionální, tradičněji a s vysokou dávkou emocionality pojednaná pásma připravila, režírovala a většinově odehrála Hana Kofránková. Obě připomněla stopadesátá výročí, to první vydání Babičky, to druhé (**Bílý pták v šeru**) opravdu přesně narození Irmy Geisslové (6.7.1855).

Divadelní představení v poněkud ponurém sále sokolovny přivedla na jeviště soubory profesionální i amatérské. Z prvně jmenovaných měla být diváckým zlatým hřebem úprava Klicperova Hadriána z Římsů (režie František Filip), kterou provedl Josef Dvořák, aby mohl exhibovat v roli žoldnéře Srpoše ve vlastní Divadelní společnosti Josefa Dvořáka. Exhiboval. Diváci viděli, jak Josef Dvořák hraje estrádního umělce Josefa Dvořáka, vodníka a imitaci „sluhy dvou pánů“. Několik přítomných dětí se nasmálo. Ke cti protagonisty slouží, že vystoupil pro Sobotku, své polobydliště, zdarma.

Tracyho tygr podle Williama Saroyana v provedení Divadla Nablízko Praha nezarmoutil, potěšil některými režijními nápady (např. populárním hraním s hadrovými loutkami v životní velikosti, živou doprovodnou hudbou aj.). Totéž by se dalo říci o Divadle Brno, které v režii Robina Kvapila předvedlo V hodině rysa.

Mezi amatéry se objevila nezbytná kuriozita. Tentokrát jí byly dvě japonské frašky kjógen (Malé divadlo kjógenu – Nagomi kjogenkai CZ založené s pomocí mistra tradiční školy Ókura pana Šigejama Šime). Vysoká stylizovanost projevu zaujala publikum nezatížené znalostí originálu. Komponovaný pořad Gudrun Ensslinová nebude mít pomník z německého cyklu Christine Brucknerové Neproslovené promluvy rozhořčených žen (Umělecká skupina OLDSTARS - absolventi Dismanova rozhlasového souboru, režie Tomáš Staněk) měl hned dvojí handicap: mládí protagonistek (Petra Bata, Kateřina Ondračenková, Magdaléna Rutová, Anna Řezníčková) se vší expresivitou projevu a volné parkové prostranství, na kterém hlaholila čtveřice turistů rozložená na dece. Publikum oceňovalo statečný boj vystupujících s textem i okolnostmi. Jak v češtině komunikují neslyšící ukázali OS Setkání – soubor Tichá hudba, jaký vztah mají k minulosti svého města polští středoškoláci pak soubor Gimnazija Gminne z družebního města Sóbotka. Zajímavou součástí programu byly odpolední poslechy kvalitních nahrávek rozhlasových her uváděné Josefem Šlerkou (Arnošt Andrsch: Útěk řidiče, Henrik Ibsen: Dům pro panenky). Zavedenou součástí programu byl hojně navštívený **koncert duchovní hudby** v místním chrámu sv. Maří Magdaleny, kde byla uvedena díla Vivaldiho, Bacha, Händela, Telemanna, Mozarta, Chopina aj.

Vrcholným divadelním zážitkem letošní Sobotky (a nejen jí) se stala Smrt koně (Divadlo Leandra Ryppla) s původní hudbou Kryštofa Kobera uskutečněná mimo město. Tak vypadá prožitá vášeň, černočerný humor i vynikající mladé důvěryhodné herectví (Regina Údrcká, Ester Sadovská, Jan Tlaskal).

Stíny měla letošní Sobotka jen dva. **Večer samurajů pera** moderovaný nemoderátorem Jiřím Peňázem se proměnil v exhibicionistické sólo surrealisty Pavla Řezníčka, který v duchu své doktríny útočil proti přítomnému mlčenlivému Miloši Urbanovi a pak proti všem a všemu, krom sebe sama. Na literaturu vůbec nedošlo. Kam zmizeli samurajové se svým kodexem? Ale publikum se v interpretaci Řezníčkově dovědělo, proč nosí Arnošt Lustig dvoje hodinky.

Druhým stínem se stalo, že obvyklé pošťuchování a nevraživosti mezi věstníkem Splav! a Exodem přerostlo hranice mezigeneračního konfliktu v mezích společenských norem a přerostlo v osobní urážky. Pokud byl úvodník ze 7. čísla myšlen jako recese v třídním středoškolském časopise 2. B, pak se minul s místem i časem. K noblese totiž patří nenapadat slabé a staré, neboť mládí je jediná věc, kterou máme zadarmo. Jinak letos Splav! publikoval řadu výborně připravených a profesionálně zvládnutých rozhovorů i informací.

Příští Sobotka bude jubilejní a jistě skvělá – už po padesáté.

Helena Kupcová

PERUNOVA TRÁVA aneb BECHYŇSKÁ PŘEHLÍDKA DIVADLO V TRÁVĚ

Průvod masek

Krásný a slunný podvečer pro zahájení divadelního festivalu Divadlo v trávě jakoby „nahoře“ někdo objednal. Již tradičně zval k zahájení otevřené Bechyňské přehlídky průvod městem, který byl tentokrát výrazně ve znamení masek. Festivalu totiž po několikaleté pauze předcházela opět divadelní dílna na téma MASKA, pořádaná KD v Bechyni, kterou jsem vedl. Jedenáct účastníků si vlastnoručně vyrobilo charakterové masky a hledalo společně, jak se pohybovat a jednat, nejdříve v neutrální a potom ve vlastní charakterové masce. Posledním úkolem seminaristů dílny byl „průzkum bojem“. Během průvodu městem měli kontaktovat kolemjdoucí a pokusit se komunikovat se všemi (samo sebou beze slov). Zhostili se toho úžasně a masky vstupovaly do obchodů, unášely personál restaurací a komunikovaly s řidiči, maminkami s kočárky i s dětmi, které se vezly, řídily dopravu atd. (o takových studentech si mohu nechat jen zdát).

Maskovaná kapela v čele vyhrávala, průvod mohutněl a masek přibývalo, protože i seminaristé keramické dílny v Sudoměřicích si půjčili masky a přidali se k nám. Na tvářích kolemjdoucích, řidičů i ředitele kulturního domu Josefa Brůčka pohrával spokojený úsměv. Dobře to začalo.

Zahájení

Josef Brůček v rámci prologu o trávě zapaluje symbolickou žertvu - kupku sena – Tráva hoří, ale neshoří! Kamenný reliéf se symbolem festivalu opět přežil proslov i pálení. Přehlídka je zahájena a jako překvapení následují, tentokrát místo ohňostroje, gejzíry bublin všech tvarů a velikostí k velkému gaudiu těch nejmladších.

DS Bateteba Mrač: Legenda o Ajše

Krymská pohádka o lásce, hrdosti a smrti v úsporném až strohém podání dvou protagonistek. Soubor již tradičně pracuje se spletitou strukturou použití a pohybu divadelního znaku. Herečky přecházejí bez mrknutí oka z roviny vypravěčů a rolí loutkoherců, aby vzápětí vstoupily do postav příběhu, kde se loutky stávají „pouze“ atributem a ony samy jsou egem a alteregem téže postavy. Loutky jsou kůly s náznakem úst a ostatní scénické prvky jsou metaforicky používané předměty - kameny, klestí a modrá látka. Inscenace se zde na „Trávě“ objevuje již podruhé a já vnímám zřejmý posun. Myslím si, že dobře zvolené kamenné schodiště ve svahu klášterní zahrady rušilo zamýšlenou znakovost scénických prvků ve smyslu „pars pro toto“ (část za celek). Představení mě nechává poměrně chladným, možná proto, že i na scéně velmi spoře problesknou emoce, které by mohly zasáhnout i mne. Při večerním povídání však soubor slibuje ještě „comback“, a tak se mohu těšit na další verzi.

Spolek divadelních ochotníků Vamberk, *G. Boccaccio:* Příběhy z Dekameronu

V podvečer do prostoru vymezeného kamennými zdmi sestupuje po schodech téměř renesančně oděná dvojice a v zápětí se objevuje další skupina dobově kostýmovaných herců a hereček s kufry, pochodněmi a zabydlí se na jevišti. Boccacciův text plyne, herci se pohybují v prostoru zvoleného jeviště, jednotlivé příběhy se před námi odvíjejí na principu divadla na divadle, který je zakódován již v literární podobě textu. Situace a herci jsou tu méně tu více vtipní. Vše, zdá se, jak má být, dalo by se říci, pohodička. Jediné, co postrádám, je alespoň trocha dramatického napětí na scéně, což myslím bývá u divadla dost podstatné! Je to škoda, protože je zřejmá práce i energie, kterou soubor do inscenace zjevně investoval.

Vlahý a příjemný večer končil za svitu lucerny v trávě na svahu klášterní zahrady povídáním o viděném. Den se vydařil a počasí nám přálo.

Divadlo Kvelb České Budějovice, *na motivy K.J. Erbena:* Otesánek

Erbenův Otesánek není ledajaký text a jeho dramatizace skýtá inscenátorům značná úskalí již v dramaturgickém uchopení, natož v použitých inscenačních prostředcích. Přiznám se, že jsem byl zvědavý, jak si s tím hoši z Kvelbu poradí.

Představení začíná mužná „servisní“ trojka Otesánkovy „stáje“ ve slušivých bílých stejnokrojích (připomínající známé kovbojské Ribano), a cappella zní mužné hlasy a již vstupujeme do příběhu. Za oponou oponka rodinného divadélka, kde nám demonstrují budoucí Otesánkovi pěstouni své trampoty s početím vytouženého potomka. Muž se nakonec v zoufalství rozhodne vylhat z těžkého úkolu „řezbou“ Otesánka-polínka. Nemluvně vzápětí ožívá i s proslulým apetitem. K velké radosti pěstounů v něm postupně mizí vše, co je na dosah, včetně jich samých, i ostatních sousedů. Rodná ves mu však nestačí a Otesánek se vydává do světa, za asistence svého „servisního teamu“ spásá před našimi zraky většinu povrchu zeměkoule, jíž je sám středem. Poslední enklávou je, zdá se, „ausgerechnet“ Bechyňsko, které je právě na řadě. Dostáváme se vlastně do jednoty místa, času a děje, dění je skutečně aktuální, neboť diváci jsou „servismeny“ řazeni do průvodu a instruováni, jak se nejlépe zachovat, aby Otesánek svá sousta náležitě vychutnal a ocenil. Některé maminky ve zmatku berou nejmenší děti z první řady, ty však pláčí, protože se již těší na nové kamarády v novém světě „uvnitř“. Diváci se baví a chystají se zapět v uspořádaném pětistupu oblíbenou Otesánkovu svačinovou píseň, ale ouha, kde se vzala tu se vzala, nepatrná babička kmotřička s motyčkou zastoupí překvapenému Otesánkovi cestu. Než se kdo naděje, „kopy kop“ už se dobývá motyčkou do jeho olbřímích útrob. Náhle se babička, která „zkazila“ očištění světa a jeho konečné sjednocení v Otesánkovi, otočí, poznáváme v ní naší „milou kmotřičku“ smrt. Jak se říká: „Všeho do času, Pán Bůh navěky“.

Po slunném dopoledni přišlo pěkné odpoledne, zdá se, že Pepa Brůček má asi smlouvu s těmi nejvyššími místy.

Na bechyňské přehlídce Divadlo v trávě uvedlo Divadlo Kvelb z Českých Budějovic vlastní dramatizaci pohádky K.J. Erbena: Otesánek. Foto: Karel Vostárek.

Divadlu v trávě předcházela dílna na téma maska, vedená scénografem Karlem Vostárkem. S výsledky své práce vyrazili účastníci dílny do ulic. Foto: K. Vostárek.

Divadlo na Vyhlídce Tábor, *Pavel Šrut*: Jakub a čertova dcera

Lákavým soustem pro dramatizátory bývají texty Pavla Šruta, ale i na nich si lze vylomit zub „jen to fikne“, protože jejich zápletky bývají spíše literární než dramatické.

Anděl a andělka nám zapěli a představili titulního hrdinu, kterému se podaří dostat se do pekla, získat práci u čerta a nakonec vyváznout bez úhony před ďábelským hněvem, i s jeho sličnou dcerou. To vše za vydatné pomoci svých strážných andělů a folkové muziky. Zatím co Jakub s čertovskou nevěstou ještě pějí, andělé již připravují další pohádku. Taškář Pedro, který u nebeské brány ošálí svatého Petra (či spíše Petru), vnese zmatek do andělských sborů a nebeského řádu, Pán Bůh jej nakonec nachytá, na co jiného než na muziku. Trocha amerického folku a v nebi je zas vše jak má být, nakonec i Bůh Otec se chápe kytary a všem to báječně ladí. Herci hráli o sto šest a zpívali „jako z partesu“,

a proto nejspíše nikomu až tak nevadila chatrná dramaturgie a absentující výtvarně-režijní koncepce. Inu, konec dobrý všechno dobré? Trochu zavádějící je i název představení, protože s druhou pohádkou nemá mnoho společného (kromě již zmíněných andělů), ale nešť!

DS Rentiér Blatná, *K.H. Borovský*: Křest sv. Vladimíra

Prostor na trávníku vymezený keramickými plastikami stylizovaných blesků ovládl Pavel Černoch a jeho Rentiér. Bednička zakrytá kusem látky coby improvizovaná scéna pro plošné loutky a masivní aureola jako atribut Perunův a vehementní hercův hlas nesoucí Havlíčkův verš. V zápolení použitých inscenačních prostředků se zdá, že zpočátku dominuje Perunova aureola zn. Michelin, postupně však jednoznačně ovládne trávník protagonistův hlas a verš básníkův. Zahraje i „otevřená" nápověda z rodinného zázemí. Je zřejmé, že hercův přednes a síla slova „semper viva" (stále žije)! Osobně si myslím, že připsaná aktualizace v závěru ve smyslu „upírství" politické scény není nutná, či je spíše na škodu. Havlíček sám je aktuální až až.

Mohu myslím konstatovat, že Newtonovy zákony se vztahují i na oblast divadla, neboť protagonista tohoto představení je oním stromem, pod kterým se koulejí jablka nových generací.

DS Kocábka Chocerady, *J. Cinkejs*: Barevnej svět

Zralá šaramantní dáma někoho zřejmě čeká, sotva odejde ze scény „přišourá" se na plácek dvojice starých pardů s kytarou a s podivnou směsicí rekvizit. Dáma je vzápětí zde i s lahví vody, pitíčkem pro staré známé, a důrazně připomíná důležitost dodržování pitného režimu. Párek kulisáků-rekvizitářů se sází, kolik dnes „Pitíčko" přinese lahví. Za neutuchajícího dialogu a nesmělých náznaků klaunských gagů začínají stavět scénu (záminku své přítomnosti) pro pány herce. „Pitíčko" ve více méně pravidelných intervalech vstupuje s připomínkou pitného režimu a přerušuje tak poměrně monotónní rozhovor, řekl bych, plky všedního dne. Lahve přibývají, slova se kupí, ale na scéně se vlastně kromě několika příjemných a svižných písniček nic neděje. Nedá se říci, že protagonisté hrají špatně, ale přesto atmosféra houstne, a kde se vzala tu se vzala einsteinovská relativita plynutí času - v půl osmé kouknu na hodinky, a ono bylo teprve čtvrt na pět, a já mám pocit, že cítím, jak mi docela rychle rostou vousy. „Prásk!" Blesk z čistého nebe, to na scéně problesknou a zajiskří nefalšované vztahy a dění se stane skutečným a já mohu najednou zčistajasna s „Pitíčkem" – vysloužilou baletkou - prožít emotivní vzpomínku, která kouzlem promění otrlé kulisáky v lidské bytosti, jež se cítí zahanbeni lidským rozměrem někoho, koho naprosto přehlíželi. Vodu nahradí slivovička a společná písnička je katarzí par excelence, která je pro radost „Pitíčku" i publiku. Uf, to jsem si oddechl!

Povídání o viděném ukončí sprška, která zaskočila zaujaté diskutéry a zahnala nás pod blízký strom. Vypadá to jen na lehkou přeháňku, ale obloha má barvu olova, a než polknu klobásu… **Perun na nebi – Tráva pod vodou.**

Pomáháme zaskočeným hasičům udržet na zemi stánek, který se rozhodl, že se proletí nad Bechyní a chvíli to opravdu vypadá, že s ním poletíme i my. Perun v mžiku rozkutálel kuželky Dobré vody, vysypal do kaluže krabice Tatranek, uhasil syčící gril a naplnil jej po okraj kroupami. Což takhle klobáska na studeno s kroupami a popelem? Brrr! Zdá se, že si můžeme nechat zajít chuť i na večerní představení **Fanfán tulipán divadelního spolku Jiří z Poděbrad** a **Edisoni Jihlavského T.E.J.P.u** . Je po dešti, ale Fanfánovy kostýmy i technika dostaly plný zásah a jdou se sušit do kulturáku. T.E.J.P. se ale odmítá vzdát a vytírá již postavenou scénu proměněnou v klouzačku vším, co je po ruce. Nevím jak byla ošetřena smlouva „O počasí", asi v ní byl nějaký háček, který zodpovědný pracovník přehlédl. Na tváři ředitele J. Brůčka již nepohrává úsměv; že by Perunovi Tráva nešla pod nos, …nebo ta aktualizace, …což to příště zkusit s Jehovisty, …nebo New age? Katarze byla tentokrát v Bechyni důkladná, vždyť byla nakonec v rukou b ožích. Perun chvíli škodolibě pozoruje z mraků naše hemžení, pak se znovu spustí níže, otevře všechny kohouty a jde asi někam na panáka, a já jdu taky!

Karel Vostárek

KDYŽ SE ŘEKNE ŠUMPERK…

Ve dnech od 13. do 20. srpna 2005 (od soboty do soboty) proběhla pojedenácté divadelní dílna v moravském městě Šumperku, které žije i bez divadelních dílen, ale s nimi se rozjede ještě víc... Přijet ve čtvrtek, tedy skoro na závěr, by se dalo okomentovat úslovím: „Pozdě, ale přece!" Přišla jsem o koncert Petera Janků, který měl podle všech účastníků pěkné kulturní vsuvky jako např. místní seniorský ženský sbor v krojích. Přišla jsem i o Petera samotného, který na Šumperk jezdí jako lektor, ale letos musel odjet a zastoupen byl lektorkou Andreou Némethovou. Neviděla jsem ani jedno inspirativní představení pozvaných divadel, a to: **RADIO IVO** (Johanka Švarcová, Petr Marek) a autorskou hru **Parníček** souboru **Motýlci a kozičky**, s hudebním doprovodem - skupinou Ježíšovy tepláky. Bohužel jsem prošvihla i vystoupení tří lektorů s jejich „srdeční záležitostí": Jiřího Lössla s taneční improvizací, Michala Hechta s pantomimou a Juraje Benčíka s představením pro děti.

Bála jsem, že jsem propásla i většinu práce v dílnách a že nestihnu projít všech 8 dílen ve zbývajících dnech. Ale na Šumperku se pracuje od rána do večera a od večera do noci a v noci vlastně také, tak nebylo těžké nahlédnout všem „do kuchyně." Na místech, která byla dílnám určena, panovala pracovní a veselá nálada, chuť tvořit do noci a pak hned zase od rána. V prostorech střední zdravotní školy se zabydlely dvě pohybové dílny: Michal Hecht s pantomimou a akrobacií (*Proces dramatizace do neverbální podoby se vším všudy*) a Jiří Lössl s pohybovou improvizací (*Paměť stromu*). Převážně v parku se nacházel celý týden Petr Nůsek se šermíři (*Pirátská loď*) a venku, ale také ve střižně se pohybovaly dvě dílny (*Proč jsem tady a co chci* a *Mezi divadlem a filmem*), které pracovaly společně na vzniku filmu pod vedením Ondřeje Pavelky a Andrey Némethové. Ostatní třídy měly možnost pracovat přímo v prostorách divadla, kde se svou třídou tvořil Jozef Krasula (*Autorské divadlo*), Juraj Benčík zde oživoval materiál (*Ujetá rodinka*) a Patrik Lančarič se zabýval hororovými motivy z klasických českých a slovenských pohádek (*Moderná rozprávka, Divadlo súčasného príbehu*).

Všechny dílny představily svou práci v závěrečných ukázkách, z nichž se ale vyklubala hotová představení, která vznikala jeden jediný týden, ale bravurně vyhrála souboj s časem. Už to by byl úctyhodný výkon, ale letošní účastníci stihli přichystat ještě něco navíc... Po 11 letech odchází organizátor šumperských dílen Karel Tomas. Chtěl se nadobro a zábavně rozloučit se Šumperkem, připravil si proto svůj vlastní nekrolog (*„Vážení pozůstalí, rád bych při této příležitosti vzpomněl památku toho, kdo nás na chvíli opustil a není zde ani v jakékoli imaginární podobě přítomen. S trochou nostalgie, trochou lítosti, trochou očekávání a všeho možného sleduji, jak tento blázen téměř po dvaceti letech práce pro amatérské divadlo opouští pestrý, bohatý a lidský svět a vrhá se do neznáma... "*), při čtení se ale za ním na jevišti otevřela opona a na scéně ležela připravená rakev... Do ní šumperští lektoři „zesnulého" Karla Tomase položili, kolem klečela čestná stráž šermířů s šavlemi... S tím při psaní vlastního nekrologu vyhlášený srandista určitě nepočítal. A tak kromě dílen žil Šumperk i pohřbem, ve volných chvílích, většinou v době polední, se tajně připravovalo vše na pohřební obřad. Sehnala se rakev, vyzdobilo auto, napsala řeč, pronajaly profesionální plačky, nazkoušela sborová píseň, zakoupily smuteční pásky - každá z dílen se zapojila. Společně se i zkoušelo, tajně a nenápadně, aby se to nedoneslo k „zesnulému". Nejen Karel Tomas se chtěl rozloučit s Šumperkem, ale i Šumperk s ním.

Jasanka Kajmanová

ANKETA O TOM, CO SE VYBAVÍ FREKVENTANTŮM, *KDYŽ SE ŘEKNE ŠUMPERK...*

(Na odpověď měli dvě slova.)

Excelentní potkávání (se), naprostá pohoda, další návrat, divadlo a láska, půlka srdce, barva, přátelé, natáčení filmu, tráva a Jožo, divadelní dílna, celoroční vzpomínka, přátelé a dovolenka, práce a sranda (práce je ale takové divné slovo), skvělí lidé, divadelní přátelé, mládí a sranda, moc dobrý, nová přátelství, celodenní práce, uvolnění a spontánnost,

inspirace pro divadlo, umění a chlast, divadelní dílna, domov a zábava, beze slov, Karel Tomas, srdíčko moje, policejní stan, klepot rukou, strach a paráda, divadlo, zelená, léto a pocity, dobří lidé, pěkná dovolená, pěkný zážitek, super lidi, Kuba a bradavky, prostě energie, rodina a radost, Jiří Lössl, paření a učení, voják a tygr, dílna a zábava, nevyspání a radost, Krasula určitě, šum a pér, kolečko a týden, šunka perný, strip a Terka, dobří lidé, trma vrma, šumí perný, dva roky, poprvé – krása, poznávání lidí, příjemné prostředí, krásný internát, náročné a super, koncentrovaná spontánnost, hotel Grand.

Když se řekne Šumperk, tak…?
(Co na anketu někteří z lektorů nebo organizátoři?)

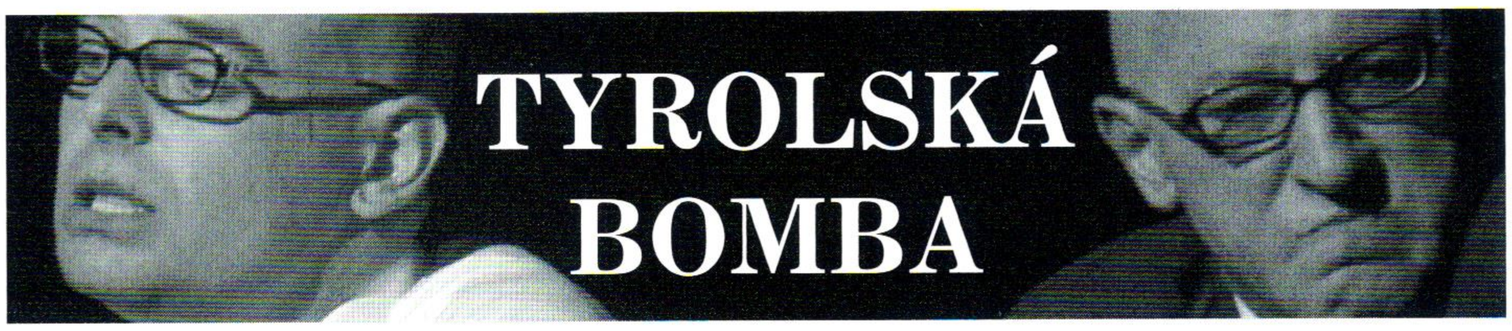
K Šumperku mám velký vztah. Sám jsem tu byl jako student asi před dvaceti pěti lety a začal jsem jezdit jako lektor. ***Michal Hecht***

Šumperk je mi znám. Doprovázím na piáno dětský sbor a tady v Šumperku bydlí jistá rodina Motejlů, Lojza Motejl a Tomáš Motejl, kteří mají výborný sbor. Mám to tady projeté na kole. A divadelní dílna tady, to je pro mě zážitek, který přebil všechny ostatní. Týden s veselými lidmi, kreativními hlavami, se zábavou, s prací... Vidím to pozitivně, strašně pozitivně. ***Dan Čánský*** *(zvuk, střih a muzika k filmu)*

Jak jsou nadšení lidé. Jak seminaristi, tak lektoři, kteří do toho jdou. Energie, která nemá pracovní dobu. Dělá se od prvního dne do posledního. Všichni se snaží přičinit. Doprovodné programy nejsou tak důležité jako vlastní práce. Šumperk je mladý duchem, je úplně jedno, jestli je někdo starší, nebo ne. Z energie, kterou tu člověk načerpá, žije pak hodně dlouho. A navíc je Šumperk hezké město a má spoustu zeleně a takovou spoustu hospod, že netuším jestli se tu vůbec někdo stravuje doma. Jako jedno městečko ve středomoří... ***Karel Tomas***

Určite rozmanitosť, veľká rozmanitosť, veľká kreativita, celková inšpirácia do budúcnosti, veľa podnetov pre ďalšiu prácu, ľudia sú tu fajn, atmosféra je tu nádherná - všetko. Šumperk je veľmi pozitívny. ***Andrea Némethová***

V prvom rade je to Karel Tomas a Alenka, všeci lektori, ktorí sa tu stretávajú a samozrejme decka, ktoré tu sú. Pre mňa je to desať dní totálneho relaxu, aj keď pracovného. Ja sa na to teším a pripravujem psychicky celý rok, a viem, že aj keďje treba ťapká sezóna, že skrátka tých desať dní v lete tu budem. A čím to trvá dlhšie, tým viac cítim, že by mi to chýbalo, keby to nebolo. Je to niečo, čo si už nosím v sebe. A hoci to znie pateticky, pre mňa je to malý ostrov istôt a radostí, ktoré sú v létě. Keď sa Karel ozve, já si vyčlením čas a viem, že s tým nikto nepohne. Celý pobyt tu mi príde jako jeden veľký happening. Každý dialog za stolom je fikcia a mistifikácia, vymyslí sa bláznovina a do dôsledku sa urobí. Človek tu žije paralelný svet vo fantázii. ***Patrik Lančarič***

TYROLSKÁ BOMBA

Čtyři muži, nejmladšímu je třicet, nejstaršímu čtyřicet devět, s vyholenou hlavou (tento úkon provádějí před každým představením), v anonymních černých oblecích s kravatou a brýlemi jsou čtyři úžasní klauni, kteří hýbají doslova celým tělem. To je soubor Perpetuum mobile, jehož inscenace Stuhl-Gang patřila podle mnohých k vrcholům letošního JH. Přijeli z dvoutisícového městečka Bruneck v jižních Tyrolích. Tyrolsko bylo až do konce první světové války součástí Rakouska-Uherska. V roce 1918 byla jižní část anektována k Itálii, kde tvoří národnostní menšinu. Němčina je zde vedle italštiny úředním jazykem a i díky geografické poloze (údolí uzavřené horami) tvoří jižní Tyroly relativně samostatný samosprávný celek. To vysvětluje mnohé z následujícího rozhovoru se zástupcem souboru a jedním z aktérů Peppem Mairginterem.

Jaké postavení má amatérské divadlo v tomto regionu?

Žije zde cca 420 tisíc lidí ve 116 obcích. Když řeknu, že máme 216 divadelních skupin, znamená to, že působí v každé obci. Je tedy jasné, co divadlo znamená. Je prostředkem pravděpodobně nejdůležitějším pro národní sebeuvědomování.

Takže jeho veřejná podpora není problém?

Na přízeň italské vlády si opravdu nemůžeme stěžovat. Je určitě vyšší než např. ve Švýcarsku či Rakousku.

Jak si divadla váží obce?

Váží si ho méně než dechových orchestrů, které jsou považovány za reprezentanty obcí. Platí se jim uniformy, nástroje apod. Divadla na činnost nedostávají, mohou požádat o dotaci pouze na větší projekt.

A role Svazu amatérských divadel?

Svaz byl založen v roce 1955 a snaží se podporovat rozvoj amatérského divadla různými formami. Klíčovou je systém vzdělávání včetně rozvíjení teorie a praxe divadelní pedagogiky. Mimořádnou pozornost věnujeme dalšímu vzdělávání pedagogů, kteří pracují s dětmi. Vychází časopis a divadelní literatura.

Nezmínil jste festivaly?

Ani jsem nemohl. Prakticky existují pouze dva festivaly mezinárodní Saperlot a jako bienále se koná festival dětského divadla v Brixenu.

Pro českého divadelníka to není pochopitelné, neboť festivaly od třicátých let minulého století tvoří páteř divadelního života. Vy je nepotřebujete?

Chápu, že tomu nerozumíte, ale divadlo je u nás klíčovým prostředkem pěstování a udržování jazyka mezi příslušníky národnostní menšiny. A to má největší význam doma. Je to prostě důležitější než setkávání na divadelních festivalech.

Soubor Perpetuum mobile byl už na několika zahraničních festivalech, a to ještě k tomu s nonverbálním divadlem…

Hostovali jsme na festivalech v německy mluvících zemích. Např. v Německu v Paderbornu, Lörrachu. Nedávno jsme hráli v Rakousku, které je pár kilometrů od nás.

Proč ostatní nikam nejezdí?

Nemají chuť někam cestovat s divadlem. Nezajímá je to. Bojí se také, že jim nebudou rozumět. Proto existují kontakty pouze na země tzv. Přátelské smlouvy (Německo, Rakousko, německá část Švýcarska a jižní Tyroly).

Vy jste se neobávali jet na festival do Čech?

To víte, že jsme se báli. Nebyli jsme si jisti, zda budete rozumět našemu humoru. Báli jsme se tak, že jsme před Hronovem měli patnáct zkoušek s čtrnáctidenní pauzou, abychom nepadli.

Zajímalo by mne, jak jste se dostali k nonverbálnímu divadlu?

My jsme bílá vrána mezi ostatními divadly v Tyrolsku. Režisér Christian Seyr se zúčastnil tříměsíčního kurzu pantomimy v Londýně a nadchnul se. My jsme sice před tím dělali divadlo, avšak jako běžnou činohru. Hráli jsme klasiku i současné hry. Asi se to dá nazvat tradičním divadlem. Na pantomimu a pohyb jsme doslova samouci. Chcete-li vědět, čím se živíme, tak jeden z nás je pokrývač, ostatní jsou úředníci.

Proč Vy se věnujete divadlu?

V našem rodném jazyce máme pro to přesné pojmenování „Spass“ (zábava, radost, potěšení).

Jaké zážitky si odnášíte z letošního Hronova?

Řekneme všem, že Jiráskův Hronov je úžasný festival, který rozhodně musejí poznat. Největší dojem na nás udělali diváci. Plný sál lidí, kteří divadlu rozumějí a mají ho rádi.

Děkuji za rozhovor.

Připravila ***Lenka Lázňovská***

JE NAŠE AMATÉRSKÉ DIVADLO SVĚTOVÉ?

Postřehy a útržky ze 13. Světového festivalu amatérského divadla „Mondial du Théâtre" Monaco 28.7. - 6.8.2005

Díky pracovní účasti na Kongresu AITA/IATA a na dalších akcích jsem měl možnost vidět podstatnou část programu „světového" festivalu. Český soubor se již poněkolikáté neúčastnil (naposledy zde byla brněnská „Pomsta ruské siroty"), proto jsem si často pokládal otázku uvedenou v titulku.

Do programu bylo zařazeno celkem 25 inscenací (+ 1 místní), z toho 2 odřekly svoji účast až v době konání festivalu (Kamerun, Benin), dvě mi unikly z důvodu pozdějšího příjezdu do Monaka (**Slovinsko – *F.G. Lorca:* Dům Bernardy Alby** a **Itálie – *C. Goldoni:* Harlekýn, sluha dvou pánů**) a dvě jsem neviděl z provozních důvodů a jiných povinností (**Dánsko – *D. Fo:* Mrtvola na prodej** a **Monako – Zrnka noci**). Pokud však mohu posoudit z reakcí jiných delegátů, kteří představení viděli, a z fotografií, ani v jednom případě jsem nepřišel o mimořádný divadelní objev či zážitek – Lorca, Goldoni i Dario Fo byli hráni tradičními prostředky, opěvována byla pouze **Zrnka noci**, nejsem si však jist, zda nešlo o společenskou pochvalu hostitelům, kouzlo nechtěného (vždy mne jinak zaujme představení, ve kterém hrají osoby, které znám a potkávám denně jako organizátory) či o vliv osobní účasti samotného knížete monackého v hledišti. Zbylou dvacítku si vám dovoluji předestřít v koláži poznámek a útržků, nakolik mi dovoluje místo:

Island – Věci země (*H. Thordardottir*). Drama v lidové formě islandského venkova o složitých vztazích mezi lidmi a o hledání identity – osobní i před Bohem. Afektované stylizované herectví – dost statické, rétorické – a to, čemu říkáme „mrckování". Znakové kostýmy i maskování, nedotažené v různorodém a nezdůvodněném materiálu. Unikátním dílem je synopse na programu. Jára Cimmrman by ji nenapsal lépe. Neuvěřitelně zamotaná směsice cize znějících jmen, náhle se objevivších postav a vztahů.

Německo – Odyssea (*Homér*). Představení vychází z metod dramatické výchovy a kolektivního vyprávěného divadla. Sbor v kombinaci s antickým tématem může fungovat, stejně i poněkud sošné jakoby obřadní herectví a mystický doprovod bubeníků na kovové sudy. Příběh je postaven na kontrastu Odyssea, hnaného dopředu touhou po objevování a dobrodružství, a jeho ženy Penelopy, která celou dobu musí vydržet všechny obtíže role ithacké královny. Představení je velmi výtvarné (obraz lodi vytvořený z lidí a několika tyčí, barvy), jinak je však velmi statické a rétorické.

Japonsko – Nad purpurovými mraky (*I. Yuko*). Pochroumanému sebevědomí teenagera pomohou postavy z minulosti (samuraj a jeho protihráči). Setkání tradičních hodnot s moderními hodnotami Japonců. Představení vybavené titulky v angličtině a francouzštině poněkud zapomnělo na sdělování pomocí hereckých divadelních prostředků. Japonská samurajská výpravnost i pohyb při boji je na vysoké úrovni, divadlu to bohužel nepomáhá.

USA – Miluji tě, jsi perfektní. A teď se jdi převléknout (*J.D. Pietro*). Kabaret, řada jednotlivých scének spojených poněkud obecným tématem „vztah". Může trvat delší i kratší dobu, může v něm vystupovat více či méně herců, mohou být libovolně přidávány či odebírány scénky, neznalý divák žádný rozdíl nepozná. Pár dobrých nápadů, jinak televizní nuda.

Lotyšsko – Plášť. Vlastní adaptace ***Gogolovy*** povídky, jedenáct etud sehráno ve čtyřech lidech. Inscenace nesleduje otrocky a polopatisticky děj povídky, ale vytváří výrazně divadelní obrazy využívající metaforu. Možná, že se divák, toužící po prvoplánově jednoduchém ději a neznající obsah předlohy, v představení ztratí. Obrazy však působí i samy o sobě, vyprávějí o rutině a deziluzi, o touhách a vztazích mezi lidmi. Nezapomenutelná je například scéna ruské ženy, která ve dvou nádobách pere prádlo. Tvrdý reál, voda stříká okolo. Když si toho všimne, utře rozlitou vodu již vypraným a vyždímaným kusem prádla. Ten však musí prát znovu a kolotoč se točí… Nekonečná bezmoc a nulový výsledek každodenní rutiny.

Jihoafrická republika – Právo výběru (*F.D. Fitzgibbons*). Příběh heterosexuálních novomanželů a dvou lesbických dívek. Manžel odsuzuje morálku lesbiček, jeho vlastní morálka je však mnohem horší. Odmítá mít dítě, a když jeho manželka otěhotní, nabídne vlastní dítě lesbickému páru k adopci. Zákony však něco podobného nedovolují a příběh končí tragicky. Otec své dítě zadusí. Čili téma pro řeckou tragédii plnou emocí. Výsledek: dida kticko-polopatistické řeči, jednání, gesta. Řada diletantských chyb. Škoda.

Mexiko – A umírali v tanci

(*W. Shakespeare, F. Peredo*). Vlastní přepracování Romea a Julie souborem velmi využívajícím tanec jako výrazový prostředek. Akcentován mladý pohled na problém sporu dvou skupin a vědomá rezignace na individuální příběh (zmnožení Romeů a Julií) i na dobové reálie. Rody jsou jinde, to staré zapšklé vlastně nepotkáme, ale je to tam, je to nebezpečné a musí se to poslouchat. Hodně se pracuje s hudbou různých žánrů, tancem a výtvarnou podobou (mj. promítání počítačových animací jako přechod scén, ale asi není nutné použít všechny efekty, které počítač umí). Práce s mizanscénou je zde vynikající.

Belgie – Třešnička podle Feydeaua. Běžná konverzačka napsaná na feydeauovské téma a ve stylu jeho her. Čili: děj není to nejdůležitější, resp. je hnán dopředu mohutným proudem slovního a situačního humoru. Tedy měl by. Na jevišti ale vidím nudu, lidi bez vztahů, kteří většinu promluv bezdůvodně směřují na diváka a v případě náznaku nějaké akce se ošívají, tak aby se neřeklo, že to jsou opravdu oni. Ale alespoň mluví rychle.

Kanada – Antigona. Francouzsky mluvící kanadský soubor přivezl ***Anouilhovo*** zpracování známého antického tématu, zdánlivě zmodernizované, leč neuvěřitelně statické a bez jediné známky jednání, založené pouze na slově

Soubor ze Singapuru / Ch.S. Pong: Zakletý chrám. Nahoře: Soubor ze Švýcarska / S. Manini: Čtyři holubice nad zemí. Foto: Karel Tomas.

a odehrané tak, že nebylo možné v sále vydržet.

Slovensko – Malka (*F. Švantner*). Propojení jednoduchého tragického příběhu o nedorozumění, lásce a zradě, tragédie a osudovosti s alegorií deseti přikázání a se syrovým horským lidovým prostředím slovenských hor zapůsobilo velmi silně. Ne všichni přečetli významy, ale každopádně byli osloveni. Herectví a režie na profesionální úrovni. Podmanivá i bouřlivá, snivá i divoká byla hudba kontrabasu a kontrastních zvonů a zvonků přidělovaných bačou, velikým pastýřem nad námi všemi a jen na vymezenou dobu s neměnnou osudovostí, proti které nic nezmůžeme. Budu se muset podívat, jak jdou přikázání desatera po sobě.

Švédsko – Ostrov Valhalla (*M. Niemi*). Revue o charakteru mladých lidí, téměř ještě dětí. Jako ve více představeních se řeší problémy kontaktem s nadpřirozenými postavami (tentokrát bohy švédské mytologie). Lidské vlastnosti se často schovávají pod tvrdou skořápkou nezájmu, násilnictví, apatie apod. Živá hudba, nazažitá dílčí témata, začátečnické herectví. Cože? Tahle inscenace existuje už pět let? Člověk by odpustil řadu herecky, a zejména režijně technických nesrovnalostí, kdyby šlo o čerstvou věc, o neumělost danou bezprostředním projevem mládí. U dlouho existující inscenace šlo o NEUMĚNÍ.

Rusko – Nezájem (*S. Astrakhantseka*). Čistě vizuální tanečně folklorní lyrické zpívané představení na hranici divadla a jiných žánrů. Stavbou srovnatelné vystoupeními lepších folklórních souborů u nás, provedení a sdělení značně kulhá. Do očí bijící konstrukce „na export". V tomto směru je inscenace líbivá, jednoduchá, není třeba nic chápat, je se na co dívat, co poslouchat. Jen má člověk pocit, že divadlo bude o něčem jiném. Otázka je, jaký to má smysl? Je pochopitelné, že nikdo přesně neví, kdy je konec. Děvčata se buď pořád usmívají, nebo si myslí, že vypadají pikantně naštvaně. Ale možná se chtějí jen vdát na západ a divadlo je záminkou...?

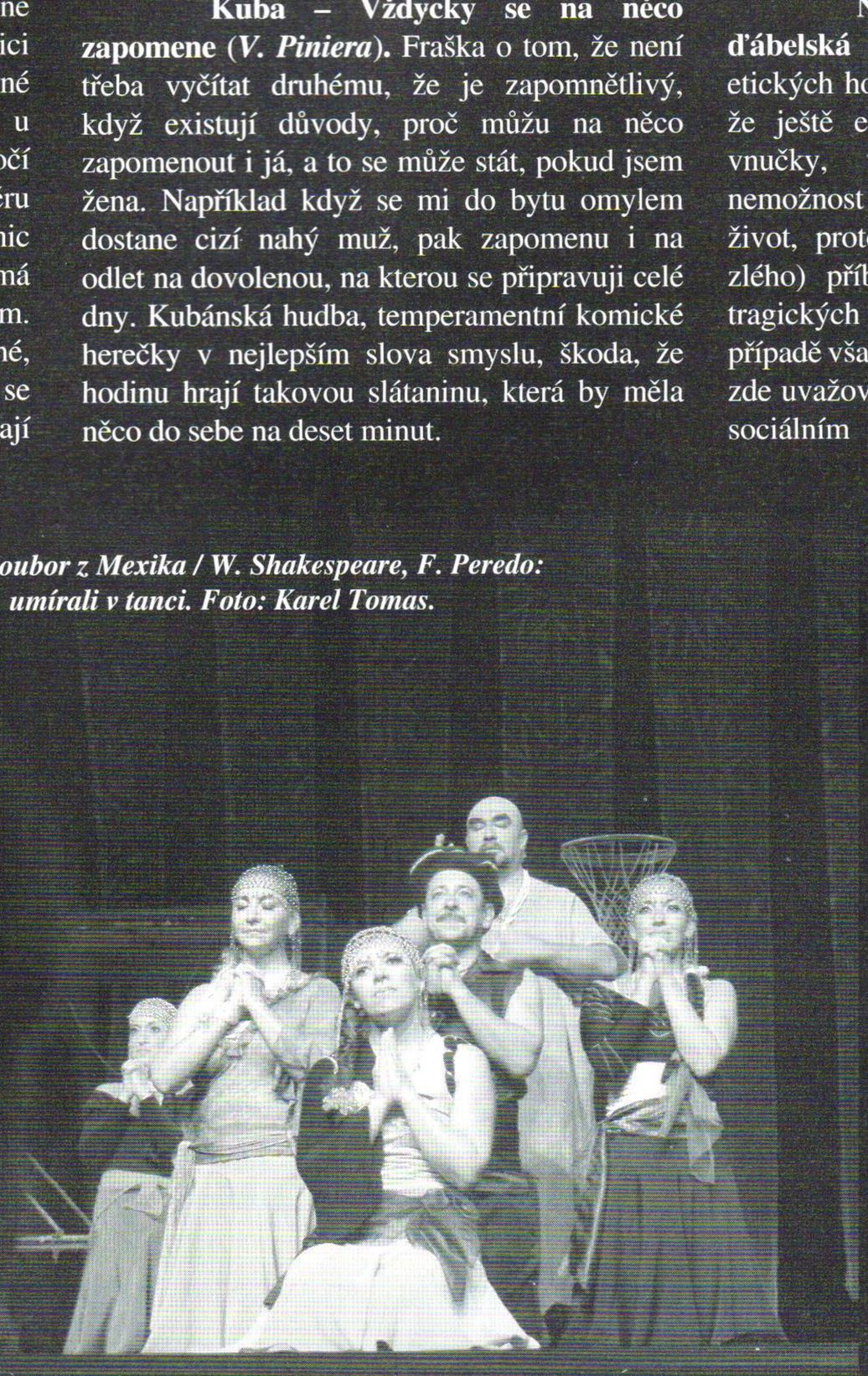
Irsko – Skvělé loutky (*G. Fitzmaurice*). Symbolická hra na pomezí lidového vyprávění plného pohádkových bytostí i svérázného irského lidu. Hra o prosazování uměleckých snah proti ignoranci a silám destrukce. O boji mezi pohanskými legendami a křesťanskou vírou. Tajuplnost a mystičnost je podpořena použitím řady specifických jen těžko přeložitelných irských slov.

Tunisko – Duch (*H. Sahli*). Groteska (spíše estrádní scénka) o boji dvou bratrů s bývalými zakletými obyvateli jejich domu. Většinou svěží komediální herectví (zejména v pantomimických částech, ale i např. v okamžiku, kdy si hrají s běžnými frázemi z několika cizích jazyků) spojené s retardujícími a režijně a dramaturgicky ne zcela vyloženými pasážemi.

Francie – Dílna (*J.-C. Grumgerg*). Drama o tom, že věci prožité za druhé světové války jsou skutečné a dotýkají se života ještě dlouho po jejím skončení. Je třeba se s nimi vyrovnat, ne se tvářit, že nikdy neexistovaly. Herectví je pokud možno civilní, ale něco tu skřípe. Jednání není pravdivé (naznačuje se...), řeč je zcela autentická. Ono ale není o čem hrát. Je to v duchu TV seriálů. Hraje se teze, nic podstatného se vlastně nestane, a pokud ano, pak někde mimo jeviště, aby to pak bylo bez zájmu okomentováno. Základem divadla ale není ukazovat výřez běžného života (reality show). Diváci však tleskají po každé scéně. To je asi zvyk.

Velká Británie – Tanec draka (*P. Michell, M. Brind*). Muzikál o řešení psychických či charakterových problémů pěti teenagerů pomocí pohádkového vstupu mezi postavy waleských legend a nutnosti řešení problémů v tomto světě. Soubor se s pěveckým, částečně i tanečním (zde se objevují různá klišé) projevem vyrovnává velice slušně. Základním problémem však je, že těch pět problémů, charakterů, které se mají změnit, není včas prokresleno, včas nepoznáme (z akce, z jednání), jaký kdo je a jaké budou jeho reakce. Jakoby soubor rezignoval na téma a z muzikálu si vzal pouze tu formální stránku. Když se k tomu přidá kostýmní kýčovitost, je výsledným dojmem veliká nevyrovnanost.

Kuba – Vždycky se na něco zapomene (*V. Piniera*). Fraška o tom, že není třeba vyčítat druhému, že je zapomnětlivý, když existují důvody, proč můžu na něco zapomenout i já, a to se může stát, pokud jsem žena. Například když se mi do bytu omylem dostane cizí nahý muž, pak zapomenu i na odlet na dovolenou, na kterou se připravuji celé dny. Kubánská hudba, temperamentní komické herečky v nejlepším slova smyslu, škoda, že hodinu hrají takovou slátaninu, která by měla něco do sebe na deset minut.

Soubor z Mexika / W. Shakespeare, F. Peredo: A umírali v tanci. Foto: Karel Tomas.

KUKÁTKO DO SVĚTA

Singapur – Zakletý chrám (*Ch.S. Pong*). Divadlo inspirované (či využívající) prostředky čínské (nebo singapurské?) opery s jednoduchým příběhem tomuto žánru vlastním. Tento žánr je velmi vizuální (snad proto se na světových festivalech singapurský soubor objevuje téměř vždy), letošní provedení však mělo řadu i základních vad.

Švýcarsko – Čtyři holubice nad zemí (*S. Manini*). Švýcarská italská variace na ***Lorcův*** **Dům Bernardy Alby**. Nepřekvapí výkladem ani slabým provedením. Povídá se divákům, nehraje se. Herečky vždy stojí v nějaké formaci a hovoří. Většinou směrem k divákovi. Statická nuda.

Nikaragua – Candida a její ďábelská babička (*G.C. Marquez*). Drama etických hodnot, o kterých Evropan sotva tuší, že ještě existují. Bezpodmínečná poslušnost vnučky, vydírané vypočítavou babičkou, nemožnost žít s člověkem, který jí zachránil život, protože vztáhl ruku na jejího (i když zlého) příbuzného – mohou vytvořit drama tragických rozměrů. Provedení bylo v tomto případě však na tak diletantské úrovni, že je třeba zde uvažovat o tom, nakolik je světový festival sociálním ventilem pro uvedení představení ze zemí, které by se jinak mezi ostatními nikdy neprosadily, a nakolik je přehlídkou toho nejlepšího, co mohou jednotlivé regiony mezinárodní organizace amatérského divadla poskytnout.

Tolik k produkcím. Na úvodní otázku jsem však nezapomněl. A odpověď je jednoduchá. Je. České amatérské divadlo snese světovou konkurenci, většinou ji i předčí. Ne sice vždy, ale kdyby byla České republice poskytnuta příležitost, věřím, že inscenace, která by nás v Monaku reprezentovala, by se bez problémů vyrovnala se špičkou, kterou zde tvořily inscenace ze Slovenska, Lotyšska a Mexika. Systém výběru je však nepochopitelný a subjektivní (nevybírají se inscenace, ale státy, a to rok a půl před festivalem, vybrané země jsou potom osloveny). My jsme tuto možnost

JASNO NAD MARTINEM

Po mé předloňské první zkušenosti se Scénickou žatvou, kdy jsem coby člen jejího lektorského sboru, respektive poroty, jak se tam neodnaučili říkat, napsal do AS zprávu s titulkem Nad Martinem mlha, se mnohé proměnilo. Žatva se z promrzlého podtatranského října přesunula na konec srpna a slunce svítilo od úterka do neděle zběsilou silou. Takže jsme mezi divadly brali zavděk stinnou pasáží, ne nepodobnou pařížským kavárničkách podél Rue Saint-Germaine, a tam trávili „nepracovní“ chvíle. Konečně, měli tam výbornou dubákovou polévku a rozlévaný veltlín dobrého rozmaru, samozřejmě i brynzové halušky, jimž neodolala ani Lenka Lázňovská, ani Karel Tomas, ani Alenka Crhová, která v Martině byla za mámu jedinému českému zástupci, děčínskému dětskému souboru, co tu hrál pohádku O líné a lakomém a měl úspěch, veliký potlesk, jeden z největších. A i díky děčínským byla před závěrečným večerem s udílením Ceny za tvůrčí počin roku atmosféra výtečná. Jenže, to jako bych to bral od konce.

Ona totiž nálada letošního, v pořadí již 83. ročníku Žatvy (je to ouborek starší Jiráskova Hronova), během festivalových dní kolísala. Stejně jako na Hronově se střídaly nejrůznější produkce, často nesouměřitelné umělecky i dramaturgicky, a samozřejmě kvalitou. Martinská Žatva absorbuje vítěze různých přehlídek, jejichž poslání je na naše poměry i dosti specifické. Soubory postupovaly ze Spišské Nové Vsi, celostátní přehlídky činoherního divadla (obdoba Poděbrad a Třebíče), z celostátní přehlídky alternativního divadla v Šuranech (obdoba Písku), z přehlídky dětské dramatické tvořivosti Zlatá priadka v Šaľe (jako náš Trutnov), z celostátní přehlídky divadla dospělých pro děti v Rimavské Sobotě (naše Popelka), kde soutěží různé kategorie, včetně divadelních miniatur, taky z přehlídky poezie a prózy Hviezdoslavův Kubín (náš Wolkrův Prostějov) i z Palárikovy Rakové, což je národní přehlídka souborů s původní tvorbou, z celonárodního festivalu křesťanského divadla Gorazdův Močenok i z celostátní přehlídky inscenací zobrazujících postavení a poslání ženy ve společnosti - festivalu Aničky Jurkovičové a konečně z festivalu divadla v maďarském jazyce s názvem Jokáiho dni v Komárně.

Samozřejmě každá z těchto přehlídek má svou porotu, která se snaží uplatnit výběr pro Martin, ale v tom je (jako u nás) často kámen úrazu. Vítězná inscenace z festivalu zobrazujícího postavení ženy ve společnosti, **Skon Paľa Ročku** od *Boženy Slánčikové-Timravy*, v provedení souboru **Javorina z Nového Mesta nad Váhom**, by se v pomyslném hodnocení určitě pohybovala na samé patě kvalitativní škály. Na její špičce letos dominovaly tři inscenace. Především hra sibiřského autora Nikolaje Koladi Murlin Munro, v provedení souboru z Liptovského Mikuláše, pak dramatizace Charmsových povídek Spomienky budúceho starca z dílny Joži Krasuly a jeho kultovního souboru z Partizánského. A konečně již před Martinem skvěle anoncovanou vítěznou inscenací z přehlídky ve Spišské Nové Vsi - barometru slovenské sezónní produkce - inscenace na Hronově velmi známého souboru Jána Chalupku z Brezna, který se s profesionálním režisérem pustil do „inovantního pokusu“ se slovenskou klasikou. Nabídl nám svéráznou podobu ani na Slovensku nepříliš hrané hry Nový život Jozefa Gregora Tajovského. Profesor Vlado Štefko, který porotě předsedal, o tomto představení napsal, že divadelníci z Brezna zahráli úspěšně klasiku i bez toho, aby autora přetvořili, přešili, že zvládli přečíst starého autora a vytěžit z jeho potenciálu aktuální poselství. Ovšem při srovnání se současnými výklady

našich klasiků, které vznikají i v českém amatérském divadle, vzpomeňme např. Našich furiantů v režii paní Chalupové z Boleradic, mě breznanští mátli zvláštní kombinací symbolických, expresivních postupů, jakýmsi až brechtovským herectvím a zároveň prvky grotesky a lidového divadla. Tajovského hra ale není snadná, ani trochu, a herci se s ní vyrovnali skvěle, pana režiséra dobře poslouchali a někteří skutečně uměli.

Jožo Krasula se pustil do Daniela Charmse, dramatika stalinského bezčasí, umučeného v sovětském blázinci začátkem 2. světové války. V Čechách jsme ho viděli na amatérském jevišti mockrát. Stále láká svou tajemností, vnitřní tragikou pod vnějším pokřiveným šklebem, krutými politizujícími tématy,

které rozdírají vzpomínky i na naši totalitní zkušenost. Četl jsem nedávno vzpomínky Charmsovy ženy, sepsané koncem devadesátých let minulého století. Její líčení politiku téměř postrádá, avšak ze všech slov vystupuje tragický úděl nepřizpůsobivého člověka, který se nevejde ani do politických, ani do společenských, a dokonce ani do intimních poměrů. Mnohé z toho Jožova inscenace **Spomienky budúceho starca** nabídla. Krasula se vyjadřuje formou velkého plátna, s obrovitou akční scénografií, s dramatickými situacemi, v nichž jsou Charmsovy příběhy pospojené leitmotivem jeho životních osudů, se skvělou muzikou a efektním zdivadelněním – obrovská latexová tlama se rozpadá v obludný železný lebeční skelet, z provaziště se řítí nadživotní loutka a padá sníh, pozornost přitahují odvážné erotické scény, přes jeviště přeběhne přenádherný zlatý retrívr s dvacetimetrovým krajkovým šálem… Hodnotitel Štefko si ovšem neodpustil poznámku, že tento Charms byl především veselý, že jeden jeho rozměr se v inscenaci schoval skromně do kouta, groteskност a krutost se zakuklila do zdánlivě lehkých nonsensů a vtipů. V Krasulově optice se téma jakoby zaoblilo, stíralo a oslabilo, ztratily se ostré kontury obludnosti a do inscenace vstoupila laskavost humorizující i kruté situace. Jožo Krasula v diskuzi prohlásil, že tak to je, tak to chtěl a basta. Myslím, že by toto dílo mělo být k vidění na příštím Jiráskově Hronově. Ani ne tak pro výklad a poselství, ale pro svou inscenační odvahu, pro vynikající jevištní systém s výbornými hereckými výkony. Prostě pro špičkovou práci, kterou Jožo Krasula, byť stále víc a víc koketující s profesionálním divadlem, ve svém mateřském Partizánském vytváří.

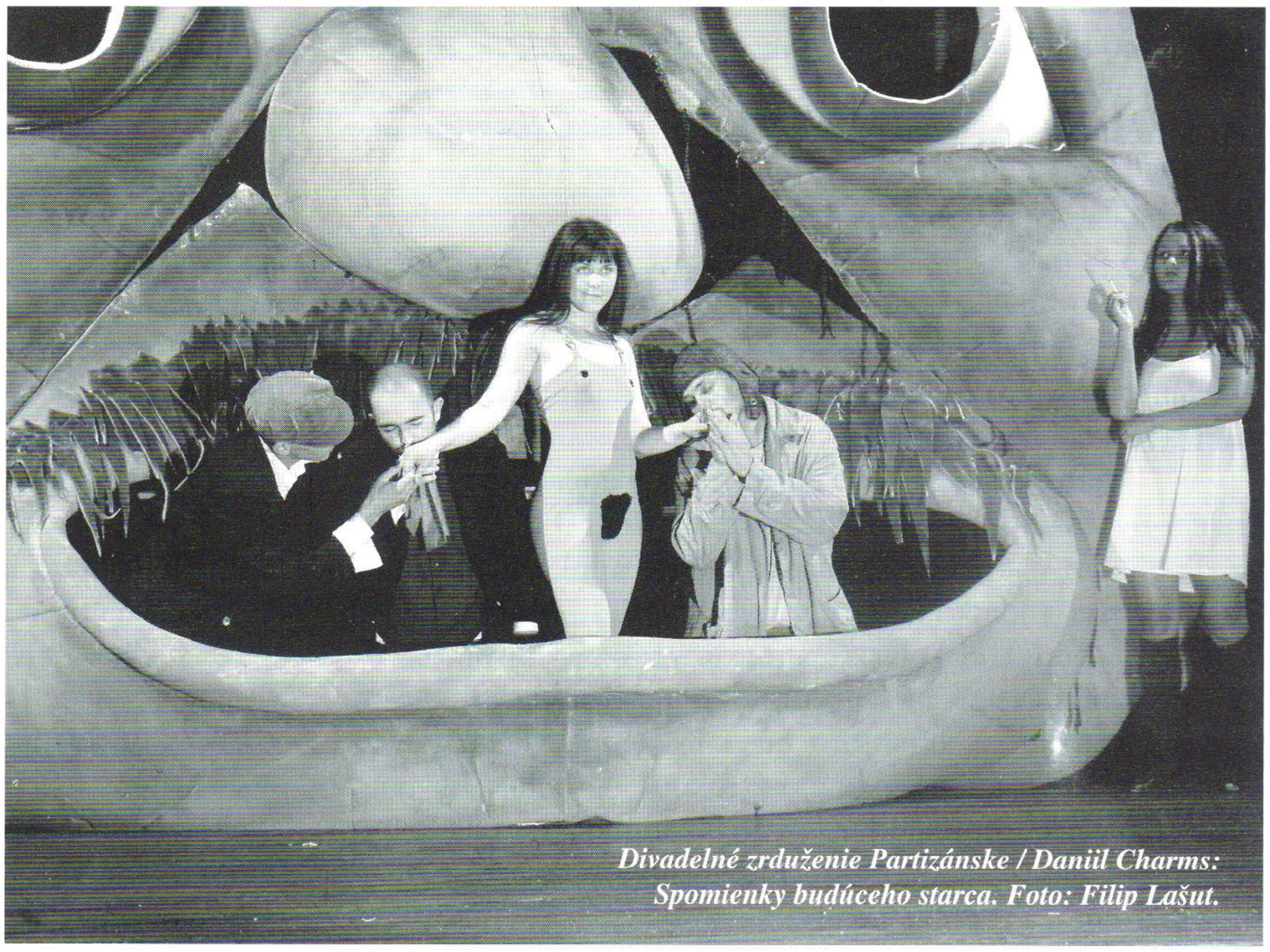

DS J. Chalupky Brezno
J.G. Tajovský: Nový život
Foto: Filip Lašut

A poslední z trojky čnící nad Martinem, byla inscenace divadelního souboru se složitým názvem **G. Fejérpataky-Belopotockého, Domu kultury v Liptovském Mikuláši**. Režisér, jinak mladý profesionální herec (s touto investicí jsme se na letošním Martině setkali u řady souborů) Ján Kuráň se svými spolutvůrci nastudoval hru sibiřského autora střední generace, ***Nikolaje Koladi***. Název **Murlin Munro** koresponduje se jménem slavné hollywoodské herečky, ale jakákoliv podobnost s jejím osudem je pouze zdánlivá. Text až čechovovsky napsaný, silné osobní příběhy pětice protagonistů, syrová, mrazivá atmosféra ubohého maloměsta, toužící ženy a agresivní muži, nuda. Ovšem inscenace s obrovským dramatickým pnutím, téměř detektivním, přitom hluboce lidská a dojímavá. Naprosto přesné herectví, autentické, s timingem, za něž by se nemuseli stydět ve filmu. Zručně, s téměř nepostřehnutelným režijním vedením, je inscenace dokonale vystavěna a herectví vypovídá o životě, o vesmíru. Je autentické, má vynikající temporytmus, výtečně odpozorované psychofyzické charakteristiky postav, navíc v jednoduché, jakoby minimalistické faktuře. Prostě inscenace, kterou bychom na příštím Jiráskově Hronově měli vidět určitě! Je zajímavé, že Kuroňova inscenace nepostoupila do Martina z prvního místa, ve Spišské Nové vsi zvítězilo Brezno, ale Murlin Munro si v Martině suverénně převzala z rukou starosty města cenu i nějaké peniažky za tvořivý počin roku.

Zajímavé bylo i jedno představení dospělých pro děti. Podle ***A. Lindgrenové*** **Ronja** ji inscenovalo **Divadlo M z Púchova**, které má v čele zkušeného tvůrce Jozefa Kolejáka. Dramatizoval pohádku svižným, ale jaksi instantním způsobem, formou komiksového příběhu, s mnoha groteskními situacemi, zábavnou formou, která sice rezignovala na hlubší význam a komplexnost sdělení, ale pobavila a potěšila. Výrazná vizualizace témat, situace okénko po okénku, zkratkovité obrázky. Proto se taky vešli do hodiny, což v maratónu martinských inscenací bylo úlevné.

Zbytek představení by se mohl sesypat do jednoho pytlíku, ale nebyl by to ani malinový drops ani mandle v čokoládě, spíš taková směs, třeba studentská. **Mladé divadlo Hlod z Tisovce** semlelo dalšího klasika ***Júliuse Barč-Ivana*** ve formalizované férii postmoderního expresionismu, zatěžkané nesrozumitelně psychologickým realismem, který s Barčo-

Divadelné zrduženie Partizánske / Daniil Charms: Spomienky budúceho starca. Foto: Filip Lašut.

vým absurdním poselstvím neladil. Text jeho hry **Dvaja** by však mohl být výzvou, české publikum by se divilo. Rozpaky provázelo vystoupení renomovaného dětského souboru **Lano z Bratislavy**, děti skvěle vybavené, ale nějak jim neseděla témata dodaná dospělácky zvnějšku a kabaretní forma časem unavila. Dramaturgický zmatek ovládl i další představení. Dětský soubor ze **ZŠ Lendaku** s inscenací ***Márie Budzákové a kol.* Zápalky** a miniaturka souboru **Zrkadlo z Kremnice,** ***Peter Luptovský*** **...no len sa z toho nezblazni** ztratily i přes nepřehlédnutelné dovednosti zcela glanc naplňováním režisérských idejí, jak napsal porotce Roman Sorbet. Až nám bylo toho dětského předstírání líto. Oživením ale bylo představení **Diko při ZŠ Koceľova Bratislava,** ***Jozef Rigo:*** **Zázračný kufor.** Dva klauni, dvě neslyšící děvčata, kterým stejně postižený režisér

Ostatní zahraniční inscenace byly přijaty rozpačitě. Nejen mně byla nesrozumitelná maďarština, ale smysl představení **Pájinkás János** amatérů z **Nové Stráže** nám po půlnoci konečně přetlumočil jeden z porotců. Ten se ovšem zcela náhodou ocitl poblíž divačky, která překládala své vedle sedící kamarádce. Slováci z bývalé **Jugoslávie,** z vojvodinského města **Kovačica**, proslaveného po světě naivními malíři, mají úzké kontakty se slovenským amatérským divadlem, podobně jako chorvatští Češi z Daruvaru s naším. V dojemné, prý staré slovenštině, a pod vedením srbského režiséra, hrajícího rovněž slovensky, sehráli ***Mrožkovy*** **Trosečníky.** Trochu těžkopádně a mimo absurdní souvislosti textu, ale s láskou. V Martině se objevil i **německo-česko-polský** projekt **Za dveřmi**, který loni mezinárodní skupina amatérů kolem ***Franze-Josefa Wittinga*** a

DS G. Fejérpataky-Belopotockého pri DK Liptovský Mikuláš / Nikolaj Koladja: Murlin Munro. Foto: Filip Lašut.

DS G. Fejérpataky-Belopotockého pri DK Liptovský Mikuláš / Nikolaj Koladja: Murlin Munro. Foto: Filip Lašut.

Josef Rigo, jinak absolvent brněnské katedry tvořivé dramatiky u Zoji Mikotové, připravil příjemnou klauniádu. V prostředí školky jistě dostává jiné konotace než v technicistní aréně martinského Studia Slovenského komorního divadla, ale i to je úděl přehlídkových vystoupení. À propos, ještě **Spoonriverská antológia** a **Divadlo Gong Bratislava**. Jméno souboru zní ve slovenském prostředí poměrně zvučně, ale k inscenování ***Mastersových*** epitafů musí být odvaha a nápad, nejen „nápady". Takže zůstalo spíš u odvahy, byť představeníčko bylo zábavné. V tomto případě se i tady na Slovensku otevřela úvaha, co je to vlastně alternativa (za níž se soubor považuje, konečně postoupil z „alternativních" Šuran). Pohříchu, jako u nás, nic alternativního nebylo v činoherním kabaretním činění shledáno, snad kromě zabílené tváře a vkusně natupírovaných vlasů, jak také pravil jeden z porotců.

Martin samozřejmě hostí i zahraniční soubory. A králem byl mezi nimi náš dětský soubor **dDDD ZUŠ z Děčína**. Publikum v arménské pohádce **O líné a lakomém** ocenilo formu i práci s loutkou, která ve slovenském prostředí nepatří k jistotám, perfektní zpívání, muziku a především přesné herecké výkony, vystavěné s nadhledem, prezentované uvolněně, prostě „k sežrání". Soubor už nepůsobí sice úplně dětsky a Janě Štrbové se zřejmě brzo vymkne z rukou, ale pokud by jejich martinské vystoupení mělo být vyvrcholením práce, pak to bylo ve správný čas a na správném místě. Aplaus, kromě toho po Murlin Munro, byl určitě největší.

Anny Ručinské uvedla také na Jiráskově Hronově. S časem tento workshopový útvar, režisérem cizelovaný do „profesionálního" hábitu, ztratil na síle. I na významu - nechtěl bych opakovat slova slovenských odborníků, kterým z inscenace naskakovaly pupínky. Samozřejmě, že zaujaly některé režisérem invenčně užité divadelní prostředky i zajímavé, byť zamlžené téma, ale smysl tohoto tvůrčího aktu, obroušeného časem do nudy, vyvolával velké otazníky. Posledním představením Scénické žatvy byla trochu komerční, a především zábavná ***Gelmanova*** **Lavička**, někdejší sovětskou dramatiku osvěžující hit normalizačních amatérských scén. Zahrál ji soubor **maďarských Slováků**, z nichž se ovšem vyklubali zcela regulérní profesionálové. Zahráli, porota je pochválila za profesionální výkon, protože informace o jejich původu byla „vopred" známá, ó, ti se divili...

A někde na střeše Domu kultury taky zinscenoval slovenský ochotnický guru Vláďa Sadílek vystoupení vítězných recitátorů z Hviezdoslavova Kubína, všichni porotci se však omluvili, měli dost práce s divadelními tvary a nepředpokládali, že by recitátorky byly nepůvabné.

Žatva měla i vzdělávací program, ale seminaristy jsme vlastně ani nepotkali. Pracovali ve svých, myslím pěti dílnách vždycky dopoledne, kdy se konaly i rozborové semináře. Těch se zúčastňovaly soubory či jejich zástupci a také pět šest věrných, co dopoledne neměli co jiného na práci. Jedna krasavice tam byla pokaždé, což se dalo poznat v sobotu odpoledne, kdy porotu poslouchaly už jen děcka z Děčína a tři maďarští profíci.

DS G. Fejérpataky-Belopotockého pri DK Liptovský Mikuláš / Nikolaj Koladʼa: Murlin Munro. Foto: Filip Lašut.

Seminaristé měli svou předváděčku, ale to právě porota chystala závěrečné resumé, navíc pan profesor Štefko prohlásil, že není masochista.

Denně vycházel stručný zpravodaj, ale čtenáři ho přesto dostávali pozdě, prostě až byl, i hodně pozdě večer, času přece dost. Redakce o sto šest hledala jakéhosi hrdinu, hrdinu – vzor! Hezky to napsal opět Vlado Štefko – „dnes prý hrdinu niet. Tam kde nie sú hodnoty, tam nemôže byť hrdina, hrdinu vyhnali aj z divadla!“ A nemyslel tím jen Jánošíka, Cyrana či Noru… A poslední den přehlídky se taky sešla celoslovenská konference Rady pro neprofesionální divadlo, mají tam nějaké problémy s ministrem kultury, prý tomu umění nějak nerozumí. A peněz je málo.

dDDD Děčín / Jana Štrbová podle arménské pohádky: O líné a lakomém. Foto: I. Mičkal

Co ještě zaujalo? Zahájení festivalu! A předávání cen za různé počiny a zásluhy. Vít Bednárik (bratr slavného režiséra) v bílém smokingu předvedl ke zděšení mnohých zodpovědných svéráznou show, blekotal a pletl jména, nebral si servítky a nepatřičně jednal s prominenty, prostě velká sranda. Lepší než Zbrožek na Českých lvech! Až se Alenka Štefková, dobrá to matka slovenských amatérů, na jevišti zcela ztratila a zapomněla předávat kytky. Takže oslavenci, sedící už zas pokojně v sále, byli na jeviště vraceni s pokřikem „Tak, kdo ještě nemá kytku!“, prostě dokonalá mystifikace, na jevišti Jiráskova divadla asi nemožná. Konečně, Česko nevládne výmluvnými Markoviči. A ještě jedna paráda - pánská jízda, kabaret zoufalých mužů! Ve stanu před kinem Strojár, azylem festivalu, se pařilo často do rána, protože díky termínu a počasí byla Žatva v Martině plná mladých lidí. A tam, v doprovodném programu, se čtyři chlapci ze Spišské Nové Vsi dopustili skvělé parodické, satirické a do nebe volající srandy, že bychom je měli do Čech taky pozvat. Těžkej Pokondr by blednul závistí. V jedné písničce zpívali „nikdo se nežení, národ je šílený, na kolena padá republika, tak všichni do řadu, chtěj vidět parádu a taky co nového od Bednárika…“, text byl v nějakém děsivém slovenském dialektu. Notoval jsem si ji ještě cestou domů až na Slovenskou hranici. Ba co dím, ještě doma ve vaně.

Alexandr Gregar

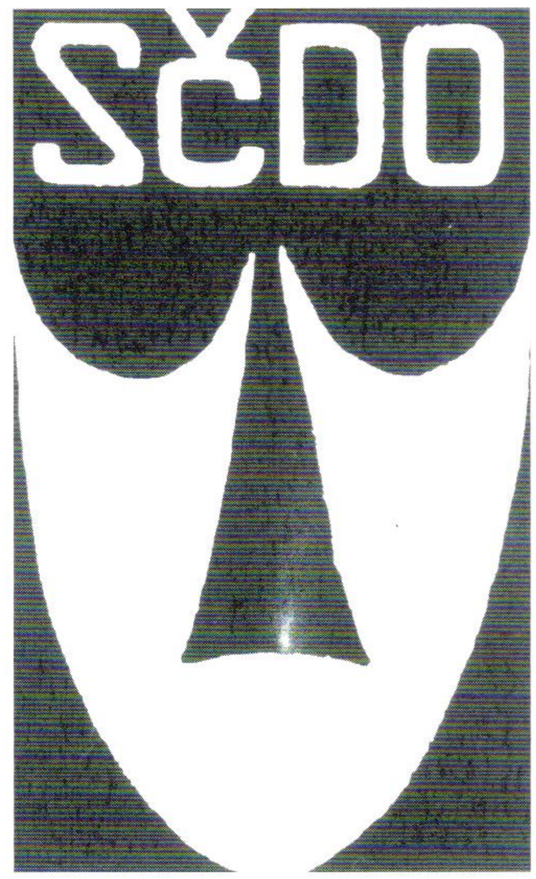
KONFERENCE SČDO

V sobotu 24. září 2005 se ve Vinohradské sokolovně v Praze uskutečnila XIII. svazová konference Svazu českých divadelních ochotníků za účasti takřka padesátky delegátů z celé republiky vyslaných oblastními předsednictvy a pozvaných hostí z NIPOS-ARTAMA, Amatérské divadelní asociace a Volného sdružení východočeských divadelníků.

Konference zhodnotila činnost svazu za uplynulé čtyřleté období. Poukázala na aktiva svazu, zejména v příkladné péči o ochotnické divadlo v oblasti České středohoří, Západočeské a Jizerské oblasti, dílem i v Jihomoravské. Kladně zhodnotila organizování divadelních přehlídek a vzdělávacích akcí, vytvoření institutu pro oceňování zasloužilých ochotnických divadelníků Zlatým odznakem J.K. Tyla, ale také se slovy předsedy svazu PhDr. Jaroslava Vyčichla kriticky vyjádřila k nefunkčnosti některých oblastních předsednictev a sporadické činnosti v jejich regionech. Proto také mezi hlavními úkoly svazu do budoucnosti je utužení členské základny a zlepšení svazové práce, zejména stagnujících oblastí. Svaz chce i nadále zajišťovat stávající, jím organizované divadelní přehlídky a napřít síly pro rozšíření vzdělávacích aktivit.

Na konferenci zazněla myšlenka vytvoření „divadelní matice“ (pracovní název), jakési společné zastřešující instituce, v níž by byla zastoupena občanská sdružení zabývající se amatérským divadlem s celostátní působností. Cílem je ustavení orgánu, který by mohl zastupovat celé amatérské divadelní hnutí či valnou většinu amatérských divadelníků, a tudíž být partnerem s daleko větší vahou při jednání s orgány státní správy, samosprávy, respektive s dalšími institucemi. Konference přijala úpravu stanov a zvolila předsednictvo svazu a kontrolní a revizní komisi na následující čtyřleté období. Předsedou SČDO byl opětovně zvolen PhDr. Jaroslav Vyčichlo z Radnic, místopředsedy se stali ing. Dušan Zakopal z Ostravy a Jan Pém z Rakovníka, zároveň nově zvolený předseda SAL (Svaz amatérských loutkářů SČDO). Členkami předsednictva byly znovu zvoleny Hana Kalašová z Prahy, která bude nadále zastávat funkci hospodářky a Ludmila Panenková z Děčína, která setrvá ve funkci tajemnice. Předsedou kontrolní a revizní komise byl opakovaně zvolen Jiří Bušina z Boskovic.

Milan Strotzer

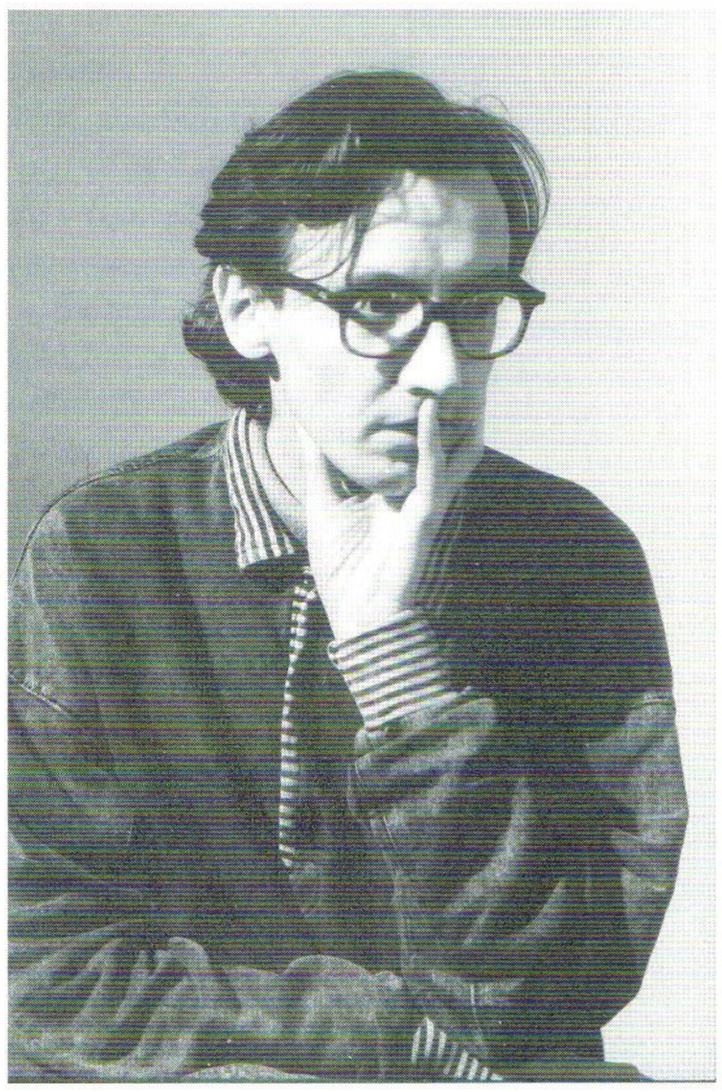
JE-LI ČLOVĚK JEN AMATÉR....

ROZHOVOR S J.A. PITÍNSKÝM

Představovat komukoli, kdo se jen cípečkem kabátu ometl v českém divadelním světě, Jana Antonína Pitínského, zdá se býti nošením dříví do lesa. Čtyřnásobný nositel Ceny Alfréda Radoka za režii oslaví na konci října padesátiny a Amatérská scéna vyzvala tvůrce tak klíčových inscenací českého amatérského divadla, jakými byla Kafkova Amerika či jeho vlastní hry Ananas a Matka v podání Ochotnického kroužku Brno, k rozhovoru. Koneckonců, k odpovědím sám připsal: „Děkuji Vám za váš zájem; já věřím celý život, že v podzemních říčkách umění tzv. amatérského vězí často víc, a tajuplnějšího, a dobrodružnějšího, nežli tam, kde nyní ostávám."

Ochotnický kroužek, ve kterém jste se poprvé výrazně profiloval jako režisér, patřil k nejvýznamnějším amatérským scénám 80. let, přesto mám pocit, že se z kontextu českého amatérského divadla té doby poněkud vyděloval. Bylo to způsobeno silnou vazbou na jiné druhy umění (hudba, výtvarno atd.), nebo specifičností brněnského kontextu?

Ano, tam byli lidé, kteří mysleli politicky, filosoficky, řekněme, a přitom hráli na několik nástrojů, psali písně, přitom studovali vysoké školy, žili všelijakými netypickými způsoby života, mnozí už ani nekouřili, a teď, kdybych měl vyjmenovat čím vším jsou, musil by to být kuriózní sled zaměstnání od velvyslance v asijské zemi přes všelijaké práce na Ministerstvu zahraničních věcí až po významné vysokoškolské pedagogy i vědce, a samozřejmě i naopak, přes prodavače vánočního jmelí po majitele malých elektrikářských firem. Vcelku se ta milá houževnatost předtím promítla do neméně milé houževnatosti poté, abych tak naznačil divoké rozpětí času od zřízení raně socialistického po brzce kapitalistické. Nějaká prapodivná specifika brněnská v tom jistě také byla, ale těžko říci jaká, když skoro žádná nejsou uznávána za specifika.

Jan Antonín Pitínský

Stýská se vám po něčem z „amatérské svobody" (ve volbě tématu, textu, zacházení s časem atd.) při práci v Ochotnickém kroužku (odmyslíme-li si dobovou cenzuru)?

Ne, to nestýská. Snad po tom, že nevím, jakým způsobem šlo udělat inscenaci o 40 lidech za 760 Kčs z rozpočtu zřizující organizace. Já to samozřejmě vím, ale mně se líbí ta suma, a protože se mně ta suma líbí, tak se mně po ní i stýská.

Někteří z předních režisérů českého amatérského divadla 80. let (Petr Lébl, Milan Schejbal atd.) i po přechodu k profesionálnímu divadlu nadále působili nebo působí v českém amatérském kontextu jako lektoři, porotci etc. Vy ne. Má to nějaký důvod? A netrpíte pokušením se ještě někde k práci v amatérských podmínkách vrátit?

Já jsem vedl po několik let dílny amatérských divadelníků na Slovensku, které pořádala vzácná Anička Gamanová ze Senice, Pán Bůh ať ji dá věčnou paměť i slávu. Pak, když Anička nešťastně zemřela, přestal jsem tam jezdit a teprve před dvěma lety dělal jsem zas v Banské Štiavnici Sládkovičovu Marínu (jak krásná, máchovská, a zas ne máchovská poezie!) se slovenskými amatéry a studenty. Ale popravdě řečeno, toto je pro mne těžší nežli zkoušet představení, celý ten týden je tak napínavý, tak ostrý, člověk se bojí, že na to nikdy nebude stačit.

V čem změnila vaše režijní postupy, které jste uplatňoval v amatérském divadle, práce s profesionálními herci? (Vím, že jste se kupříkladu několikrát vyznal z obdivu k herectví Martina Huby a přiznal k vlivu, jaký měl na výslednou podobu vašich společných prací.)

Ty tzv. postupy se neměnily vůbec v ničem, každé představení je jakoby to bylo moje první představení. Na cestách pak samozřejmě potkáte mnoho krásných lidí, jedinečných herců a jste jim zavázán díky a vyslovujete jim obdiv, kde jen můžete.

Martin J. Švejda si v jedné své studii povšiml toho, že jako prakticky jediný z předních českých režisérů 90. let zůstáváte bez „střechy nad hlavou" stálého angažmá. Nechybí vám tato domovská jistota? A v čem vidíte hlavní rozdíl mezi kontinuální prací s jedním souborem a ahasverským putováním hostujícího režiséra?

Já jsem si už na to „ahasverovské", což jistě vyvolává představu, a správnou představu, předem ztraceného putování, zvykl, no a zvyk je košile železná, tedy pevná a člověka činí neohrozitelným, a to z různých stran. Když je soubor, je nutná jistá třeba kancelář, kde člověk čas od času musí pobývat a pro mne není nechutnějšího místa, tak pravím! Bohužel alternativy ke kancelářím jsou místa víceméně drastická, která člověka pomalu zničí.

V poslední době si často vybíráte k inscenování hry málo hrané či považované za nehratelné (v Národním divadle v Brně jste inscenoval Ibsenův Rosmersholm, ve zlínském divadle budete režírovat Vrchlického a Fibichovu Smrt Hippodamie, v pražském Národním Šrámkovy Zvony). Co vás k těmto titulům vede? A je obtížné prosadit si na dramaturgii divadel volbu těchto zdánlivě neatraktivních textů?

Někdy jsou to náhody, jindy divoká zasnoubení se s názvem nebo autorem nebo s atmosférou těch děl. K nastudování Fráni Šrámka jsem byl vyzván tajemným a nepochopitelně smutným lístkem básníka Jiřího Veselského z Kyjova – totiž lístek mně přišel z Kyjova od českého básníka, a tam bylo napsáno, abych udělal Zvony a pak již všeho nechal. Abych i opravil, aniž bych Vás chtěl nějak zaskočit, slovo „neatraktivní", řeknu jen, že stačí letmé nahlédnutí do jmenovaných textů, aby se pochopilo, že slovo „neatraktivní" je slovo zvláštní, málo dynamické a nadmíru používané.

ROZHOVOR PRO AS

Byl jste kritiky často považován za režiséra lyrického, estetizujícího rukopisu (i kvůli vaší již zmíněné „elitní" dramaturgii). Ve vaší nedávné inscenaci Renata Kalenská, Lidové noviny v HaDivadle, založené na novinových rozhovorech s českými celebritami i „celebritami", jste však vstoupil překvapivě na půdu až politického divadla. V čem byl důvod volby tohoto tématu?

Já jsem sbíral asi pět roků různé rozhovory, nejen ty od Kalenské, ty vlastně nejméně, a chtěl jsem to nějak zúročit. Že se to bude týkat politiky, vyjevilo se teprve při zkoušení, a to tak, že se zjistilo, že ty Kalenské rozhovory mají výhodnou divadelní dynamiku. Přesto vzniklo příliš lyrické, příliš snové představení, příliš asi srandovní.

Poměrně dlouhou dobu jste nerežíroval v Praze, zato jste se v nedávném čase vydal na pouť napříč takřka všemi brněnskými divadly (ND Brno, Husa na provázku, HaDivadlo, Divadlo v 7 a půl etc.). Je to omrzelost centrem, návrat na rodnou Moravu či útěk do méně rušného prostředí?

Ne, to prostě tak vyšlo, ale byl jsem tomu rád. Taky jsem byl na Slovensku a tam se člověk rád i zapomene, když se chce zapomenout. V Brně má člověk od mládí neodpustitelné kořeny, kterým se musí čas od času věnovat, většinou kvůli dobrým lidem v těch divadlech.

Ze začátku vaší režijní dráhy se režírování prolínalo s psaním her, teď už jste však dlouhou dobu žádný dramatický text nenapsal (či nezveřejnil). Plyne to z únavy z režijní práce? A hodláte se ještě k činnosti dramatika vrátit?

Při režii žijete doslova strašně a mé chudé síly si nestačily zorganizovat čas tak, abych ještě po odpoledních třeba psával. Tak jsem již 10 roků nenapsal nic a psaní je vážná věc, které se musí věnovat denodenní péče, aby to za něco stálo, jinak to nemá smysl, ba ano, žádný už smysl.

Proč se nevěnujete režijní pedagogice? Spočívá to v nedostatku nabídek nebo ve vaší nechuti k této činnosti?

Jsem často lákán na fakulty k takové činnosti, ale je-li člověk jen amatér, celým svým životem pouze amatér, pak nemůže mít ke svému takzvanému vyučování příliš mnoho důvěry a propadá zákonitě skepsi, která mu pak nedovolí takové nabídky přijmout. Jen jsem slíbil panu Medkovi, že bych vyučoval na JAMU operní pěvce, což bych s určitou předem zničující mne provázející úzkostí asi vzal.

Je nějaká hra, kterou byste toužil inscenovat a stále si na ní vy nebo divadla netroufáte?

Já jsem se vždycky snažil uplatňovat hry Stanislava Mráze a různých příšerných amatérských autorů, a to mně nevychází. Geniu Mrázovu uvěří lidé nejspíš v hospodě než na nesmlouvavé půdě dramaturgických schůzek. Tam se melou jinačí věci, nežli hráti tatíka Mráze! Jinak si mohu vybírat, co chci, ale nejlépe je, když mně dramaturgova jemnost a úměrný bystrý rozhled nabídne samu věc, která mě překvapí a již mám potom rád.

Jan Šotkovský

AS blahopřeje k jubileu

60 LET JIŘÍHO BLÁHY

Jiří Bláha šedesátiletý? Ale, ale… Vždyť alespoň těch posledních 15 let, co se vídáme častěji, vypadá pořád stejně. Uvnitř i navenek. Je to ale samozřejmě dvousečné tvrzení. Nerad bych, aby oslavenec nabyl dojmu, že už ve čtyřiceti vypadal na šedesát. Ó nikoliv, neboť naopak!

S Jiřím Bláhou (dále JB) se mi pojí jako důležité tři obrazové vzpomínky.

První: Polovina 70. let. Se studentským divadelním souborem DaŽ jedeme hostovat do Nového Města pod Smrkem. Nemůžeme se minout se zdejším učitelem a kulturním činovníkem JB. Pořádáme bujaré mejdany s konzumací laciných a ne právě nejsušších ovocných vín. Dají se koupit v obchodech Ovoce-zelenina. JB nás bez rozpaků naviguje k dobře zásobenému obchodu, ale sám zůstává za rohem, kde se trochu krčí, obezřetně rozhlíží, hladí si bradu a současně otřásá smíchem (není radno, aby rodiče žáků viděli místního češtináře, jak nakupuje 25 litrů rybízáku).

Druhá: Začátek 90. let. Horská chata v Krkonoších. Kurz o inovacích ve vyučování pro ředitele škol okresu Mladá Boleslav. Večírek. Všichni se postupně přemístili z klubovny do maličké kuřárny, kde se tísní, pokuřují a pějí písně dle kytary, která se tam ještě vešla. JB sedí skrčen na zemi pod pootevřeným (zamřížovaným) oknem. Stahuje ramena k sobě, rukou si přejíždí vous a uvolněně se usmívá někam… Zleva i zprava ho mírně překrývají mohutná těla dvou ředitelek a opticky ho zužují.

Třetí: Přelom tisíciletí. Sedíme uprostřed dlouhé túry ve venkovské hospodě někde snad v Českém ráji nebo v Jizerských horách. Dohadujeme se, jestli se mohu přijet podívat se studenty na jeho hodinu osobnostní a sociální výchovy do ZŠ v Mladé Boleslavi. JB se chmuří, hladí si povystrčenou bradu. Rázně odmítá návštěvu s poukazem, že by nebylo na co se dívat. Pak mu zraky chvíli bloudí v představách a nečekaně se rozesměje a vypráví historku o jedné holčičce z řad jeho školní klientely.

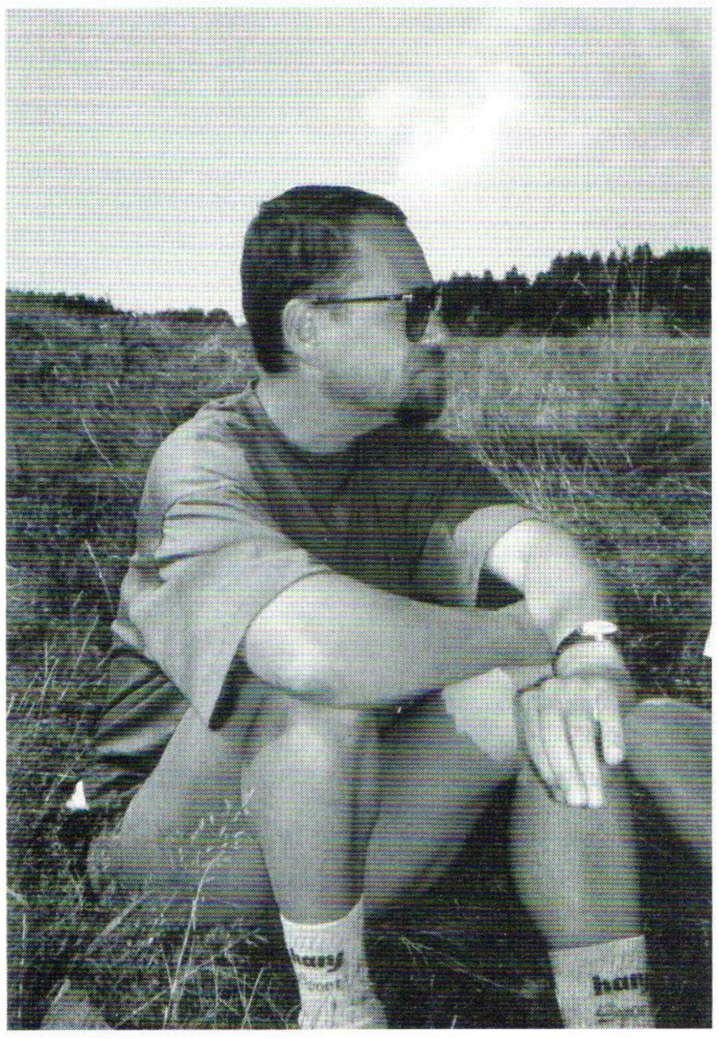
Proč tyhle obrazy považuji za důležité? Připadají mi symbolické či typické či cosi na ten způsob. Všechny mají pár společných rysů upozorňujících na ono „navenek" i na ono „uvnitř".

Jeden z nich je to přikrčení, „geneticky instruované" obranné zmenšení plochy těla a někdy i zakrývání obličeje rukou sjíždějící po vousech. Jistá dávka jakéhosi často přítomného očekávání „horší varianty" věcí příštích, mixovaná s dílem nejistoty a vyúsťující porůznu do urputných obran.

Druhý rys reprezentovaný úsměvem či smíchem a jiným typem hlazení vousu je – nikoliv v paradoxním vztahu k předchozímu – pohotovost k humoru a k vidění zjevně i skrytě zábavných stránek lidí i věcí, podpořená obrazivostí a verbální inteligencí.

Třetí společný rys oněch situací se neodečte z chování. Je spojen se znalostí kontextu. Ve všech třech situacích je nablízku něco, co má kvalitu. Co tím myslím? V případě první situace (70. léta) je to rozjezd série velmi úspěšných představení divadla hraného novoměstskými dětmi. Na inscenacích, tehdy dokonce exportovaných do ciziny a dodnes vzpomínaných

doma, JB spolupracoval jako pedagog s manželkou Kristou. V případě druhé situace je to začátek desetiletého působení JB v roli šéfa okresního střediska pro další vzdělávání učitelů v Mladé Boleslavi. Kvalita se ukázala velmi brzy. Boleslavské středisko se vyšvihlo mezi dlouhodobě nejúspěšnější, ba přímo vzorová, v rámci celé republiky. V případě třetí situace (JB ve škole v MB jako zástupce ředitele) jde dokonce též o kuriozitu. JB vyučoval tehdy málo vídanou tzv. osobnostní a sociální výchovu na prvním stupni základní školy a dokonce jako povinný předmět (!) Tato výchova, často s prvky dramatické výchovy, je zacílená k tomu, aby se děti věnovaly dovednostem pro svůj hezký život. Předmět vskutku nepatřil ke standardu učebních plánů. JB nepochybně byl v té době jediným, kdo (chtělo by se říci „průkopnicky"!) na 1. stupni ZŠ učil tento předmět jako povinný. Dnes už je tato možnost i díky působení kantorů jako JB v podstatě samozřejmá.

Jiří Bláha. Ssoukromé foto.

Stranou v tomto pojednání ponechme možný čtvrtý společný rys všech situací, což jest přítomnost kvašených nápojů či kulisa pohostinských zařízení.

Jeví se mi, že už dál nemám k jubilující osobě Jiřího Bláhy v tomto medailónku co dodat. Snad jen to, že se těším na další společné situace a pevně doufám, že budou podobné těm, o nichž tu byla řeč.

A ještě pár biografických údajů (za tyto patří poděkování statečné ženě, pí Kristě Bláhové):

Jiří Bláha, Mgr., narozen 21. října 1945 v Nýřanech. Přibližně v roce 1948 se rodiče přestěhovali do Liberce. Původně chtěl být novinářem (udělal i přijímačky), ale nakonec se orientoval na pedagogickou dráhu. V roce 1968 absolvoval na Pedagogické fakultě v Ústí nad Labem obor čeština – dějepis.

V letech 1968 – 1969 učil ve Višňové (na Frýdlantsku), 1969 – 1971 pracoval v oblastní galerii v Liberci jako samostatný pracovník pro práci se školami. V roce 1970 potkal svou životní oporu, která ho s láskou doprovází až do dnešních dnů. V r. 1971 musel galerii opustit s tím, že by měl „věnovat hlubší zájem o politický život naší společnosti a ujasnit si své postoje ke krizovým létům 1968 a 1969". Pak nastala anabáze s hledáním místa – komplexní hodnocení bylo velice výmluvné. Jeden rok učil v Dolní Poustevně, jeden rok v Jindřichovicích pod Smrkem a pak v Novém Městě pod Smrkem.

Zde vzniklo PIDIVADLO. Společně s manželkou Kristou se v práci s dětmi skvěle doplňovali. JB většinou hledal literaturu, sestavoval recitační pásma, upravoval texty a vymýšlel aktivity pro upevnění dobrých vztahů mezi dětmi – brigády, výlety, letní tábory dramatické výchovy apod.

Úspěšná představení - Jedničky má papoušek, Obrázky z českých pověstí, O kocouru Damiánovi, O Kocourkově, Válka zvonů, Kolik je na světě věcí (vše na národních přehlídkách + jednou v Rakousku a jednou v Nizozemí). V té době začali manželé Bláhovi také pracovat jako lektoři dramatické výchovy a členové různých porot recitačních i divadelních.

1986 – 1988 pracovali na LŠU v Mostě, kde založili literárně dramatický obor. Jirka byl současně zástupcem ředitele. V roce 1988 přišla nabídka ze Školského úřadu Mladá Boleslav (MB), což byl výrazný mezník v životě JB. Pracoval pak jako zástupce ředitele na LŠU/ZUŠ v Mnichově Hradišti a učil literárně dramatický obor. V roce 1991 nastoupil na místo ředitele Střediska informačních technologií v MB (zařízení mj. pro další vzdělávání pedagogických pracovníků). V MB dále pracoval též jako zástupce ředitele okresního školského úřadu a zástupce ředitele základní školy. Měl i několik dalších mimořádných příležitostí-nabídek „budovat kariéru" (práce pro ministerstvo školství, vedení školského úřadu, ředitelování na základní škole), ale nakonec na ně nereflektoval (nechtěl být „tím prvním", praví znalec).

Josef Valenta

ONO SE TO ZASE NĚJAK VYVRBÍ

ROZHOVOR S MARTINEM FRANTIŠÁKEM

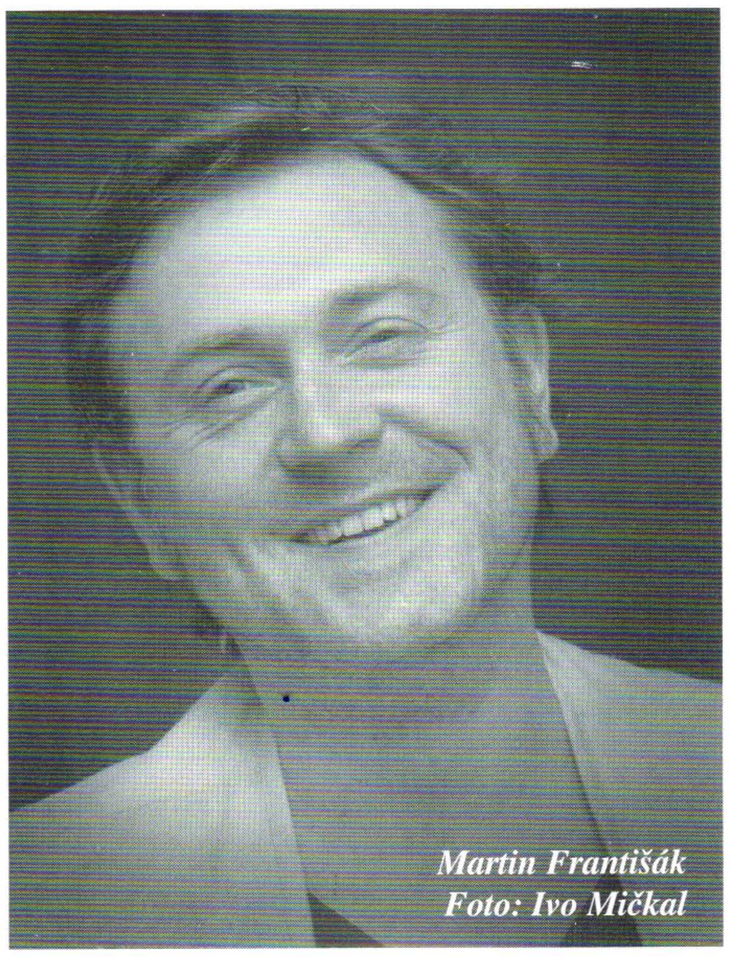
Vrcholem letošního Jiráskova Hronova byla bezpochyby inscenace Martina Františáka Doma v podání DS Jana Honsy Karolinka. V nejbližších dnech můžete tuto mimořádnou inscenaci zhlédnout v Činoherním klubu, pražské Arše, nebo dokonce v Národním divadle v Brně. Martin František (1974) jakožto absolvent JAMU (obor dramatická výchova a činoherní režie) spolupracoval s Městským divadlem Zlín, Slováckým divadlem Uherské Hradiště, Loutkovým divadlem Ostrava nebo brněnským HaDivadlem. V současné době působí jako šéfrežisér brněnského Divadla Polárka.

S DS Jana Honsy Karolinka si spolupracoval na dvou inscenacích. První byla Maryša, poté přišel velký úspěch s tvou vlastní autorskou hrou Doma. Jak ses ke spolupráci s Karolinkou dostal?

V době, kdy soubor v Karolince pospával, rozhodli se, že mne angažují. Zprvu byli překvapeni, že jim Mirek Plešák doporučil takové ucho, ale protože jsem v té době žil na prženských pasekách a zabýval se kosou anebo sekerou, brzy jsme si porozuměli. S místními Karolinčany byly i nějaké ty hospodské tahanice, a tím si myslím, přes tu modřinu pod pravým okem, jsem se stal domácím. Zkoušeli jsme Maryšu a já s obdivem zjišťoval, že to není plážové mudrování, ale práce s ochotným a zkušeným souborem. U Maryši jsem spíše já mudroval a hrál si s žánry. Pak o ní ti chytří psali jako o postmoderní. To nejlepší naší Maryši dali ale karolinští herci.

Vystudoval jsi JAMU, působíš jako profesionální režisér. V čem tě práce s amatéry obohacuje, co ti přináší?

Ochotník je zpravidla ochotný a přístupný. Studna bývá plnější, emoce ať krutě, či sentimentálně kostrbaté. Hledáš u něho mnohem více možností projevu opravdovosti, než opravdovost samotnou. Ta je – mám-li mluvit o Karolince a opravdovosti – jaksi samozřejmá. V profesionálním divadle narážím na krátký čas ke zkoušení, schází také více klidu. Převládají někdy šarže, pravda se zjevuje s fanfárami, anebo nikoho nezajímá. Nesmím tím ale říci, že to či ono je lepší. To ne. Všude najdete člověka a s tím vedete dialog. Když o mně někdo řekne „profesionální", tak nevím, jak to mám vnímat. Je to pro mne asi šarže říkat takové věci.

Martin Františák
Foto: Ivo Mičkal

V poslední době se často diskutuje o tom, kde je hranice mezi amatéry a profesionály, je-li vůbec nějaká. Jak se na tuto problematiku díváš ty?

Ptáš-li se na rozdíl mezi amatéry a profesionály, tak ti neodpovím. Někdo o tom dozajista vypracuje studii. Ta studie bude mít například název „ohnisko či úl - kdo je vlastně kůl?" Důležité je, že v nás více a více roste touha po přímé odpovědi na nezodpovězenou a nevysvětlitelnou bolest či špínu. Potom je člověk moc rád za lidi, jako je Bohdan Sláma anebo byl Petr Lébl. Abych nezapomněl, strýca Pitínského zdravím velice též, ale i jiné... Janka Ledeckého a podobné nezdravím!

Jak jsem se již zmínila, Doma je tvůj autorský text. Píšeš i poezii. Napsal jsi i drama s názvem Muž. O čem je? Plánuješ jeho inscenování?

Drama Muž jsem nenapsal. Chtěli po mně kdesi profesní životopis a já, nevím zda z lenosti, či falešné pokory, jsem napsal sebe jako autora básnických sbírek Trn, Lest a dramatických textů Muž a Doma. Myslím, že to zní dobře. Asi ano, když už na to někdo skočil.

Od září jsi nastoupil jako šéfrežisér v brněnském Divadle Polárka, které se specializuje na divadlo pro děti. Je ti tvorba pro děti bližší?

Polárka je mladé alternativní divadlo pro děti a mládež. Můj vztah k Polárce vyrůstá z dané situace. Například nyní se pokouším – skutečně – napsat scénář o životě a smrti maminky Jana Palacha a vedle toho zkouším v polárce Erbenovu Kytici. Ty věci se doplňují. Dětské divadlo je výsostně svobodné a vedle toho vyžaduje řemeslný um. Člověk vychytává funkčnost scény s hudbou a vyprávěním příběhu. Prolamuje kry realismu přes fantazii, mýtus až k magii. Jsme na cestě. Divadlo pro děti je dle mého těžší šálek kávy.

Podle mých zkušeností především s amatérským divadlem pro děti, bych si troufla konstatovat, že prochází dlouhodobější krizí. Jak to vidíš ty? Co myslíš, že tuto krizi způsobilo (způsobuje)? A existuje podle tebe nějaké řešení?

O krizi divadla pro děti moc nevím. Snad o krizi některých souborů hrajících pro dětského diváka. A chápu ji. Ta reprízovost je šílená. Hrajete-li ve čtyřiceti letech čaroděje desetkrát týdně, tak vás to může poznamenat. Možná jen na tom našem českém – dětském – jsme někdy tlačeni podléhat nárokům manažerů školních zařízení (učitelek a učitelů). Jsme nuceni vydělávat! Je možné, že prostor odemknou malé autorské projekty právě takových ochotných s nutkavou potřebou něco sdělit a nesouhlasit. České - dětské by mělo přemýšlet i o kritické studii na téma – „Dáda vás má ráda!" Čistou energii dětského společenského prostoru je nutno chránit. V Bibli je psáno, co čeká ty, kteří ublíží dětem... Zní to sentimentálně, ale je to tak.

Chystáš ty sám v Polárce nějaké zásadní změny, nebo jsi se současným stavem spokojen?

V Polárce jsem spokojen. Setkaly se příležitosti a schopnosti mladého týmu koncentrované do prostoru našeho divadla. My jsme v Polárce doma a snažíme se tak i dělat divadlo. Jako polévku domácí, anebo štrůdl.

Práce v Polárce tě musí dost zaměstnávat. Chystáš se na nějaké další profesionální projekty?

Valašsko je těžištěm, Polárka je tématem. V teorii dostředivosti a odstředivosti směrem k tématu, musí být má práce v Polárce přínosná pro Karolinku a naopak.

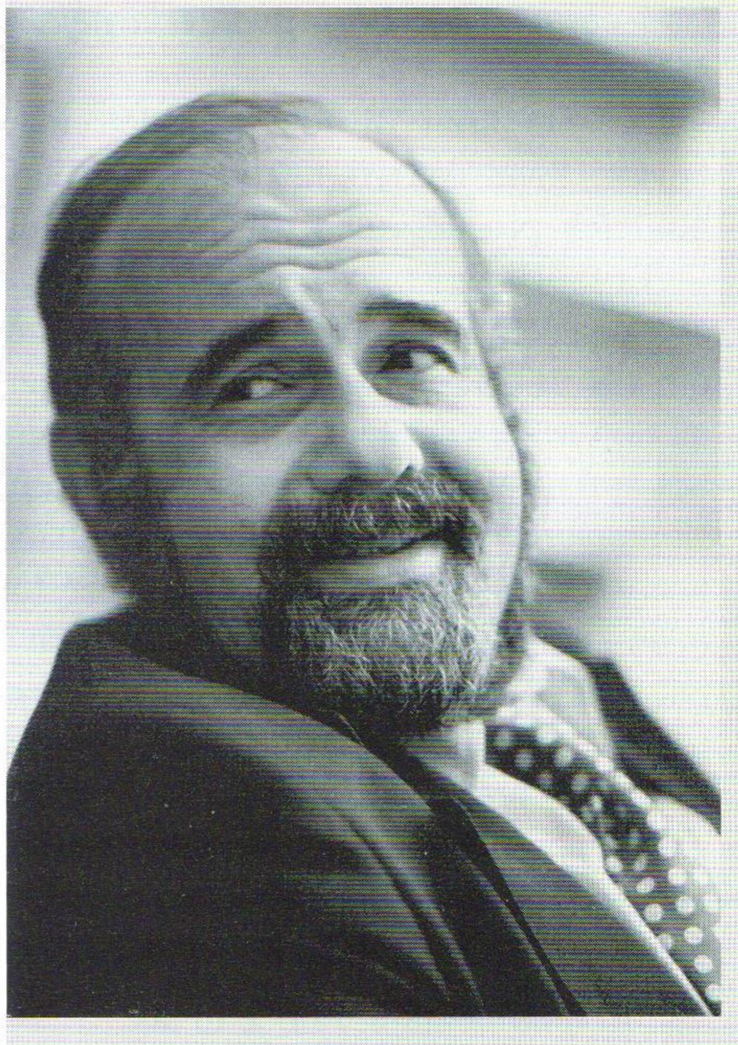
Zbude na Karolinku čas? Chystáte už něco konkrétního?

Musím mít samozřejmě na Karolinku čas! To se přece nedělá, nenavštívit maminku aspoň jednou do roka! Ono se to zase nějak vyvrbí. Stejně tak, jako se vyvrbí, kdy a co zase začneme zkoušet. Určitě si to zase pořádně užijeme. A profesionální projekty? Něco bude.

Rozhovor připravila ***Simona Bezoušková***

DS Jana Honsy Karolinka / Martin Františák: Doma. Foto: Ivo Mičkal.

Fotografií Pavla Štolla z roku 1979 chceme vzpomenout a připomenout, že nás před 25 lety 17. listopadu 1980 navždy opustil, tehdy sotva devětačtyřicetiletý, divadelník, spisovatel, dlouholetý redaktor Amatérské scény a vzácný člověk doktor Pavel Bošek.

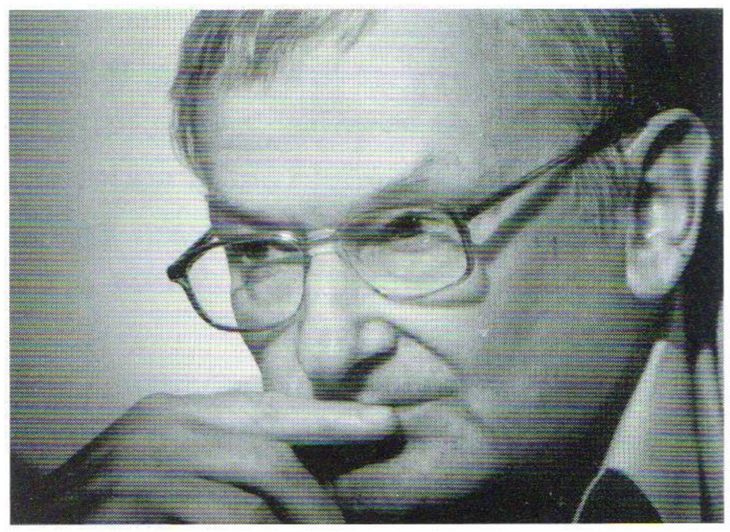
IVO MARKVART

(1956 – 2005)

Věc nemožná. Šokující a nečekaná. Užaslost. Hluboká, krutá rána.V sobotu desátého září 2005 opustil předčasně tento svět PhDr. Ivo Markvart – člověk múzický. Zmizel v zákrutě času. Navždycky. V přelomu osmdesátých/devadesátých let moudrý redaktor Amatérské scény. Člověk přímý, vzdělaný a zanícený. Člověk planoucí. Vědoucí, a přesto žasnoucí. Časopis stal se v oněch časech scénou těch, kteří mnohé nesměli – Vostrý, Roubínek, Smoček. Psali. Věděli, že slovo ke čtenářům dolehne. Je mocné jako zem, když na ni spolehneš. Ivo byl živel plný energie a neklidných gest. Znal cesty do knih. Řadu cest, jež vedou k čtenářově duši. Znal věci tam, kde mnozí z nás jen tuší. Divadlo miloval, sledoval a ctil. Přesto si před lety našel nový cíl, tento ušlechtilý bojovník - vrátil se do Loun – ředitel – knihovník. Ani tu však k divadlu se neotočil zády – psal a hrál s dětmi – měly ho za to rády. Sledoval sousední Rádoby-divadlo Klapý, bral jeho styl, byť by jej někdy trápil. Se vší svou nesmlouvavou energií vložil se do věcí, které tu stále žijí – opravit kostely a fary. Není dost času být starý, když tolik práce k udělání! Často nám jenom malověrnost brání zvedat těžká břemena. Ivo tu víru měl. Dobře věděl, co znamená. Vydával skvostné pohlednice, medailony, knihy. Věci co dokáží na čas nás zbavit tíhy, jež shůry doléhá. Byl spolehlivý a uměl spoléhat. V Lounech pomáhal opět k životu budově Divadla Jaroslava Vrchlického – ten dům znovu září. I tam je kousek z něho. Miloval lounské divadlo loutkové. Nikde jinde nemají takové! S věžičkou a loutkou pana Treglera. Září zrána i zvečera. Ctil věci staré a přivolával nové. Mohli by vyprávět bratři Bambuškové ve svém sklepním Multiprostoru. Jak nablízku jim byl. Pomáhal nahoru. Člověk bez mailu a bez mobilu. V drobném těle měl neskutečnou sílu svého vulkanického Středohoří. Sílu – tvořit! Dráhu jeho kola 10. září tragicky přeťal osudový střet. Přespříliš brzy. Bylo mu 49 let.

Radovan Lipus

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

KDYSI SLAVNÉ ...

FRANTIŠEK LANGER:

PERIFERIE

Po premiéře Langerovy Periferie (26.2.1925 v Městském divadle na KrálovskýchVinohradech) napsal Jindřich Vodák, že je to „drama hluboce pojaté, myšlenkově původní a překvapující, drama, jež výmluvně svědčí, jak také v dramatické tvorbě rosteme a dosahujeme výš a výš na světovou úroveň. Periferie není opravdu drama jen pro nás, pro úzký český okruh, jeho volání po lepší spravedlnosti k provinilcům patří před celou Evropu, a životní obraz, ze kterého proniká, s ním...“ Ta slova nejsou jen výrazem hrdosti nad prvními úspěšnými kroky čerstvě zrozeného státu a jeho divadla. Jsou bystrozrakým a jasnozřivým oceněním kvalit, které se potvrdily řadou zahraničních inscenací, jež z Periferie Františka Langera učinily jeden z mála světových českých dramatických textů. V roce 1926 jej uvedl slavný Max Reinhardt v Berlíně, o rok později jej režíroval ve Vídni a odtamtud nastoupil cestu do mnoha německých divadel a dalších zemí, mezi nimiž nechyběly Anglie, USA, Itálie, Švýcarsko, Švédsko, Dánsko, Polsko, Holandsko, Estonsko, Finsko, Norsko, Rumunsko, tehdejší Jugoslávie, Francie. Periferie byla na přelomu dvacátých a třicátých let minulého století hrou, jež přitahovala pozornost divadelníků i diváků. A dokázala ji vyvolat ještě v dalších desetiletích – i když samozřejmě už ne s takovou intenzitou. V roce 1962 ji hráli na př. v Salcburku, v sezóně 1966/67 v Klagenfurtu, západoněmecká televize ji nastudovala roku 1961. O její dlouhé životnosti na českém divadle není třeba hovořit; stala se zejména mezi oběma světovými válkami tak říkajíc „živou českou klasikou“. I když její oblíbenost po druhé světové válce už nebyla tak velká, odehrávaly se i u nás až do šedesátých let různé pokusy potvrdit, že to byl „jeden z největších úspěchů původní dramatiky mezi oběma válkami i v cizině“, jak napsal v roce 1947 po nové Kvapilově inscenaci na Vinohradech A.M. Píša.

Nebylo to snadné, doba se zásadně změnila a ledacos z textu už neodpovídalo senzibilitě a mentalitě obecenstva. A především se tyto inscenace trvale utkávaly s koncem Periferie, který vyvolal už při její premiéře pochybnosti, jež se stále vracely. Dramatická situace textu vychází z prapůvodní podstaty dramatu, jak ji známe z antického Řecka: z otázky viny a trestu, což se – rovněž s Píšou - dá pojmenovat jako problém soudu a očisty. Franci zvaný Kuře zabije „hosta“, kterého najde u své milé, prostitutky. Podaří se mu odstranit mrtvolu tak, že celá záležitost je považována za nehodu, která celkem přirozeně postihla bohatého stavitele, jenž chodil při svých nočních toulkách a flámech po velmi křivolakých a temných stezkách. Nemohlo to pro Franciho dopadnout lépe. Jenže ho cosi stále silněji nutí o svém činu povídat, aby posléze cítil doslova zoufalou potřebu přiznat se a být potrestán. Kamarádi nechtějí nic slyšet, policejní komisař mu nevěří, protože se neshodují fakta, která má dispozici s tím, co Franci tvrdí, a konečně žena zabitého, jenž s ním měla peklo, je ráda, že je mrtev a vlastně je Francimu vděčná, že učinil to, k čemu ona sama neměla odvahu. A na této své zoufalé pouti za trestem potká Franci bývalého soudce, jenž se stal alko-

holikem a příslušníkem spodiny – dnes by se řeklo bezdomovcem – proto, že jej neuspokojovala spravedlnost provozována chladně podle paragrafů, kde trest je trestajícím nástrojem, a nikoliv cestou ke smíru se společností, a hlavně se sebou samým, k osvobození duše. Soudce poradí Francimu, aby znovu zabil, a tím předložil důkaz, jenž jej obviní jako vraha a Anči sama ve své velké lásce vloží jeho ruce na svůj krk.

Takto pojatý sled událostí, jehož jádrem je Franciho hledání trestu za zločin, jistě okamžitě připomene slavný román Dostojevského Zločin a trest a jeho hlavní postavu Raskolnikova. Langer sám ve vzpomínce na vznik Periferie připouští, že hlavní téma mu rostlo v době, kdy se zabýval Freudem a „zjevem zvaným podvědomím". Jenže Franci není ani Dostojevského Raskolnikovem ani postavou z moderních psychoanalytických her. Je to milý, přitažlivý – zejména pro ženy – mladý chlapec, přezdívka Kuře vystihuje jeho vrozenou měkkost a dobrosrdečnost; několikrát se v textu výslovně říká, že Franci by neublížil ani kuřeti, proto mu kamarádi nemohou věřit, že by někoho zabil. A jeho životní ambice je také počestná: chce se stát profesionálním tanečníkem v nočních podnicích. Jeho periferie je – jak sám napsal – Langerovou vzpomínkou na klukovské hry v okrajových čtvrtích Prahy před koncem 19. století. Z tohoto prostředí, viděného laskavým, chápavým a skoro by se dalo říci milujícím pohledem, rostou Langerovi i jeho postavy a postavičky nahlížené soucitným pohledem na lidskou slabost a hříšnost, dokonce se dá říci s jakousi starosvětskostí. Jsou sice vsazeni do velkoměstského ovzduší dvacátých let, kdy se Praha přerozovala do moderního hlavního města s evropským leskem a poživačnou atmosférou, ale zůstávají v podstatě příslušníky spodiny provinciální secesní Prahy s jejími šantány a zapadáky, bizarními figurami a figurkami, v níž ubíjené a ponižovaní člověčenství dovede zazářit s překvapivou vnitřní až pudovou silou.

Takový je i Franci, jenž pudově cítí, že každý zločin musí být potrestán, jinak bude narušen přirozený pořádek. Na počátku je možná pouhá touha pochlubit se tím, jaký je chlap, proto potřebuje o svém činu mluvit. Ale pak v něm stále více vzrůstá neklid, napětí, neboť tuší, že by mělo být učiněno zadost spravedlnosti. Od počátku, od pražské premiéry byl závěr Periferie vzhledem k poloze, s níž celek líčí lidi okraje společnosti, pociťován jako krkolomný, vykalkulovaný, nevěrohodný. Po Reinhardtově berlínské premiéře sám Langer prokázal, že tomu tak je. Po ostré kritice tohoto závěru, jenž způsobil divácký neúspěch, si totiž Reinhardt vyžádal změnu a Langer napsal sentimentální happyend, ještě – jako každý happyend – méně věrohodný. Což jen prokazuje, že ono tragické vyústění není organickou součástí textu. Přesto jsem však hluboce přesvědčen, že je Periferie něčím víc než realistickým – a v něčem až žánrově realistickým - obrázkem periferie dávných časů. Ani pouze postižením života bědných lidí, utištěných civilizací, sociálním dramatem, či jen objevením lidské důstojnosti a hodnoty na dně velkoměsta. I když všechny tyhle vlastnosti v textu jsou a mohou v divadelní inscenaci zaznít.

Pořád si myslím, že – byť bylo už před více než sedmdesáti lety řečeno, že Langerovy nejhlubší filosofické intence budou právem jako zmatené zneuznány – je v Periferii cosi, co sahá po hlubinném záběru překračujícím dimenzi realistického příběhu. Je to mravní patos vložený neokázale a vroucně do prosté lidské bytosti, která ačkoliv je na počátku spokojena s tím, jak šikovně zamaskovala svůj čin a ještě z něho měla prospěch, čím dále tím více cítí, že cosi podstatného bylo narušeno; že se její život – a možná život vůbec - vychýlil z rovnováhy. A pak se Franci potká se Soudcem, jež touží po absolutní, ryzí, čisté spravedlnosti, která není souhrnem paragrafů, právnických výkladů a kliček, mechanismem soudního řízení, ale vykoupením lidského údělu. Přiznám se, že po léta už přemýšlím o tom, jestli je opravdu zapotřebí, aby Franci byl konkrétně osvobozen od svých pochyb a zmatků, aby mu soudce vskutku přesně poradil, co má dělat a jak si počínat, aby dosáhl trestu. Zdá se mi, že smysl hry se naplňuje v nejvyšší intenzitě v okamžiku, kdy Soudce potká konečně člověka, pro něhož spravedlnost je štěstím. A kdy příběh otevře možnost chápat ji jako návrat do života, protože hříšník se s nejhlubší pokorou a z nejhlubšího vnitřního přesvědčení přizná ke své vině, neboť trest potřebuje ke svému bytí.

A ještě si myslím, že do tohoto příběhu musí vstoupit od počátku Anči. Je to totiž niterně čisté, statečné a hlavně svobodné stvoření, které žije opravdově své vztahy, prožívá je jako dar i povinnost. Je to – jak napsal A.M. Píša – postava dráždivě složitá. Francimu zkomplikuje život, aby jej zároveň prosvítila jistou přirozenou láskyplnou ženskostí. Její místo je v celku textu podstatnější a nemusí proto, aby se to prokázalo, být dobrovolnou obětí ani v druhém, happyendovém závěru nemusí být Franci Soudcem odsouzen k tomu, aby Anči miloval a staral se o ni. Anči je součástí toho hledání spravedlnosti; sdílí přesvědčení, že štěstí bez spravedlnosti nemůže existovat. V tomto duchu by asi stálo zato se dnes o Periferii pokusit. I s tím, že závěr by mohl zůstat otevřen jako otázka, která neúprosně připomíná vědomí spravedlnosti jako nezbytnou součást řádu světa i žití každého jednotlivce.

Jan Císař

HRY VÝZNAMNÝCH DRAMATIKŮ

AUGUST STRINDBERG

GUSTAV VASA

Překlad: Libor Štukavec ze švédského originálu vydaného nakladatelstvím Almqvist & Wiksell, Stockholm 1981.

Osoby: 16 mužů (Král Gustav I., 46 let + Princ Erik, asi 15 let + Princ Jan, asi 12 let + Mistr Olaus, asi 50 let + Reginald, jeho syn, asi 15 let + Herman Israel, lübecký radní, asi 50 let + Jakob Israel, jeho syn, asi 18 let + Måns Nilsson z Aspebody, majitel dolu v Dalarně, asi 45 let + Anders Persson z Rankhyttanu, majitel dolu v Dalarně, asi 45 let + Ingel Hannson, majitel dolu v Dalarně, asi 55 let + Nils ze Söderby, majitel dolu v Dalarně, asi 50 let + Göran Persson, Erikův sekretář, asi 20 let + Mistr Stig, farář v Kopparbergetu + Marcus, hanzovní účetní + David, hanzovní účetní + Engelbrecht, nyní majitel dolu v Dalarně, dostihl v minulosti Gustava Vasu na norských hranicích, aby mohl být povolán na švédský královský trůn, asi 40 let) + **7 žen** (Královna Margareta Leijonhufvudová, 42 let + Ebba, jeptiška Vretského kláštera, králova tchyně, asi 55 let + Kristina, Olausova žena, asi 40 let + Manželka Månse Nilssona, asi 40 let + Barbro, dcera Månse Nilssona, asi 10 let + Agda, číšnice, asi 15 let + Karin, dcera Månsova, prodavačka květin, asi 15 let) a vedlejší postavy. Poznámka: *Uvedené věkové určení neodpovídá v mnoha případech historické skutečnosti. V roce, kdy se hra odehrává, bylo např. Princi Erikovi 9 let, Princi Janovi 6 let, Görranu Perssonovi 12 let atp.*

Místo děje: První dějství: Obytná místnost u Månse Nilssona. Druhé dějství: Kancelář hanzy; v hostinci U Modrého holuba. Třetí dějství: Králova pracovna. Čtvrté dějství: Náměstí před

kanceláří hanzy; pracovna Olause Petri. Páté dějství: Terasa stockholmského královského zámku.

Historická hra *Gustav Vasa* byla napsána roku 1899 a téhož roku uvedena na scéně stockholmského Švédského divadla. Byla přijata s nadšením publikem i kritikou. Navazuje na *Mistra Olofa* (1872) a spolu s *Erikem XIV.*, rovněž z roku 1899, tvoří trilogii zvanou *Sága o Vasovcích*. Ze Strindbergových her o švédských dějinách (jichž je dohromady třináct) je považována za nejlepší. V roce 1695 byla zfilmována.

Děj se odehrává v roce 1542, asi 20 let po událostech první historické hry *Mistr Olof*. Král mezitím překonal řadu konfliktů, které mu připravili jeho domácí i zahraniční odpůrci, a zkonsolidoval svou moc. V Dalarně se však proti němu připravuje další povstání. Vypraví se tam s vojskem a za diplomatického přispění svého sekretáře mistra Olofa dá předáky Dalarňanů, své bývalé spojence, popravit. Vzpoura však za pomoci lübeckého radního Hermana Israele doutná dál, jak se dovídáme z dalšího jednání, v němž se seznamujeme také s mladou generací, s Israelovým synem Jakobem, který svého otce zradí, a s nevyrovnaným královým potomkem Erikem a jeho nihilistickým přítelem Göranem Perssonem. Gustav Vasa vstupuje na scénu ve třetím dějství. Odhrnují se v něm záclony králova soukromého života, který má daleko k harmonickému klidu. Odpor vůči jeho životnímu státnickému dílu se neprojevuje jen na úrovni politické, nýbrž i v chování a názorech jeho manželky, tchyně, a hlavně jeho nástupce Erika. Se stejnými problémy musí zápolit i mistr Olof ve své rodině. Králova situace se mění v kritickou, když dojdou zprávy, že Dalarňané táhnou na Stockholm a že ve Smålandu vypukla selská vzpoura pod vedením Nilse Dacka. Očekávaný konec vlády Gustava Vasy, s nímž zaskočený panovník odevzdaně a provinile počítá, se však nedostaví. Dalarnští nechtějí krále svrhnout, nýbrž mu přicházejí na pomoc proti Dackovým bojovníkům.

Dynamika dialogů celé hry je mistrná. Další její silnou stránkou je Strindbergův ponor do osobnosti brutálně cílevědomého, ale přece jen výčitkami pronásledovaného a křesťansky smýšlejícího krále. Stejně přesvědčivě zachycuje Strindberg cítění reformační mladé generace, která má k dílu svých otců vztah spíše problematický, ne-li přímo ironický a negativní, jak plyne z chování následníka trůnu a jeho okolí. Strindberg zde postihl jednak věčně rozporuplný vztah otců a dětí, jednak zákonité vnitřní pnutí a tříštění společenských hnutí, která ústí zcela jinam než zamýšlela. Kompozice této historické fresky je klasická a její spád perfektní, byť autor po svém zvyku zachází se svým materiálem poněkud volně.

Na českých jevištích hra uvedena nebyla. Téma však zpracoval český skladatel Leopold Koželuh (1747 – 1818) v opeře *Gustav Vasa* (po roce 1792) podle stejnojmenné hry švédského krále Gustava III. (1746 – 1795) a básníka Johana Erika Kellgrena (1796 – 1868).

Text uvedené hry vyšel knižně, vydal jej Divadelní ústav Praha v roce 2000 v souborném vydání her Augusta Strindberga nazvaném Hry I. Lze jej objednat na adrese: Divadelní ústav, knihkupectví Prospero, Celetná 17, 110 00 Praha 1, tel./fax: 224 809 156, e-mail: prospero@divadlo.cz, **http://www.divadlo.cz/prospero**. Cena 330,- Kč.

S použitím poznámky o vzniku hry od ***Libora Štukavce***
dramaturgický pozorník připravil ***Milan Strotzer***

AUGUST STRINDBERG

ERIK XIV.

Překlad: Irena Kunovská ze švédského originálu vydaného nakladatelstvím Almqvist & Wiksell, Stockholm 1981.
Osoby: 15 mužů (Erik, asi 40 let + Göran Persson, asi 45 let + Svante Sture, asi 50 let + Nils Sture, asi 30 let + Erik Sture, asi 30 let + Nils Gyllenstierna, asi 40 let + Vévoda Jan, asi 37 let + Vévoda Karel, asi 30 let + Peder Welamson, synovec Görana Perssona, asi 25 let + Fendrich Max, asi 40 let + Mostný + Dvořan a Voják Måns, Karinin otec, asi 55 let + Leijonhufvud + Stenbock) + **5 žen** (Karin, Månsova dcera, asi 35 let + Matka Görana Perssona, asi 60 let + Agda, asi 35 let + Marie, její tříletá dcerka + Katarina Stenbocková, vdova po Gustavu Vasovi, asi 50 let) a vedlejší postavy. Poznámka: *Uvedené věkové určení neodpovídá vždy historické skutečnosti.*
Místo děje: Terasa stockholmského královského zámku; velká místnost u Görrana Perssona, která je současně kuchyní, jídelnou a pracovnou; krajina kolem jezera s mostem, domkem mostného a rybářskou chatrčí; sál v Uppsalském zámku; kuchyně u vojáka Månse; zámecký pokoj s knihovnou.

Erik XIV. je v pořadí třetí historickou hrou, kterou Strindberg napsal během čtyř měsíců koncentrované tvůrčí práce na jaře a v létě roku 1899. Téhož roku vyšla tiskem. Nedlouho po vydání, 30. listopadu 1899, byla také poprvé uvedena na scéně Švédského divadla ve Stockholmu.

Děj hry je vymezen letopočty 1561 a 1568, tedy rokem sepsání Arbogských článků, souborem ustanovení posilujících královskou moc na úkor vévodů zejména v oblasti správy, soudnictví, zahraniční politiky a kontroly armády ve vévodstvích, které stavy z donucení krále Erika podepsaly v Arboze 1561, a Erikovou svatbou s Karin, dcerou Månsovou, a jeho uvězněním. Strindberg se tu stejně jako v předchozích historických hrách opírá o historické a legendárně historické prameny.

Strindberg sám nazval svou hru „studií bezcharakterního člověka“ (Otevřené dopisy Intimnímu divadlu). Známý švédský historik Harald Hjärne napsal v článku ve *Svenska dagbladet* 15.11.1900, tedy jako bezprostřední čtenářskou reakci na *Gustava Adolfa* a ještě před vydáním *Erika XIV.*, že se Strindbergovy historické postavy *„pohybují v atmosféře soukromých a subjektivních citů a o velké politice rokují jako o něčem naprosto cizím.“* Tato charakteristika je velice výmluvná právě pro Erika. Strindberg tuto postavu pojímá jako slabého a nerozhodného člověka bez vůle a charakteru, zmítaného náhlými hnutími mysli a zcela v zajetí svého cílevědomého a ctižádostivého rádce Görrana Perssona. Erik není ve Strindbergově pojetí šílený. Jeho zmatené jednání Strindberg motivuje zoufalstvím, „epileptickým“ temperamentem a hlubokou depresí. Soudobá kritika vyčítala Strindbergovi vedle četných anachronismů především to, že Erika nevybavil jeho historicky doloženým rozsáhlým vzděláním.

Ještě víc než u postavy Erika se však Strindberg vzdálil od běžných představ své současnosti i od dnešního historického pohledu ve svém pojetí Görrana Perssona. Görran Persson upoutal mnoho recenzentů jako vlastní protagonista dramatu, jako jeho geniální hlavní postava. Strindberg se snažil vykreslit ho komplexněji, než jak se podává v historických pramenech, a obdařit ho kromě jeho „temných“ stránek i sympatickými rysy. Podle dnes známých historických pramenů leží však historická pravda blíže „jednodimenzionálí“ skutečnosti: Je dokázáno, že Görran

Persson byl opravdu člověk bez jakýchkoliv skrupulí, krutý a bezohledný, který díky svému postavení prokurátora a pronásledováním svých obětí nashromáždil četné materiální statky.

Za zmínku stojí Strindbergovy poznámky ke hře, které poslal režiséru Molanderovi po zhlédnutí generální zkoušky několik dnů před premiérou, a to především jeho komentáře k závěrečné scéně svatební hostiny, které překvapují svou „moderností": Když Erik s Görranem začnou hloubat o smyslu svého osudu, mají lokajové stát nehybně a vzpřímeně a i hodující ustat v jídle a pití a ustrnout v naprosté nehybnosti. Strindberg tak chce docílit navození přízračné atmosféry celku.

Erik XIV. se stal svým modernějším, méně archaizujícím dialogem a poměrně větší přístupností, která nevyžaduje hluboké znalosti švédských dějin, Strindbergovou nejhranější a nejvíce ceněnou historickou hrou na zahraničních divadelních scénách vůbec. Na českém divadle tato hra nebyla uvedena nikdy. Její první překlad byl pořízen až v roce 1977.

Text uvedené hry vyšel knižně, vydal jej Divadelní ústav Praha v roce 2000 v souborném vydání her Augusta Strindberga nazvaném Hry I. Lze jej objednat na adrese: Divadelní ústav, knihkupectví Prospero, Celetná 17, 110 00 Praha 1, tel./fax: 224 809 156, e-mail: prospero@divadlo.cz, **http://www.divadlo.cz/prospero**. Cena 330,- Kč.

S použitím poznámky o vzniku hry od ***Ireny Kunovské***
dramaturgický pozorník připravil ***Milan Strotzer***

ČTENÁŘI SE PTAJÍ ? AS ODPOVÍDÁ

JAK MÁME SVÍTIT?

Po odpovědi na otázku čím svítit, o což jsme se snažili v minulých čtyřech číslech AS, nutně následuje otázka jak. Celá zněla asi takhle: Jak máme svítit, aby nám pořád někdo neříkal, že tam bylo málo nebo moc světla, případně obojí, nebo že je úplně všechno špatně?

Hned v úvodu bych chtěl souborům, kterým se přihodí, že se někdo zmíní při hodnocení jejich představení o technice, blahopřát. Na všech přehlídkách, od oblastních po národní včetně JH, jsou lektoři ochotni hovořit dlouhé hodiny o herectví, režii, dramaturgii a někdy i o scéně a kostýmu. Pokud je mezi nimi nějaký muzikant, zhodnotí výběr hudby. Pokud se někdo zmíní o světle a zvuku, tak pouze okrajově sdělí, že na jevišti nebylo pořádně vidět herce, že muzika byla příliš hlasitá, nebo naopak moc tichá. Se seriózním zhodnocením techniky – míněno to, jak byly vytvořeny a používány jednotlivé světelné nálady, zda podporovaly a dotvářely scénografii a jednání herců, zda intenzita zvuku byla odpovídající situaci na jevišti, zda rozmístění reproduktorů a nastavení jejich hlasitosti pomohlo dotvořit celkovou iluzi scénografa a režiséra – jsem se ještě nesetkal. Nyní k samotnému dotazu.

Pravidlo první: **PO CELÉM HRACÍM PROSTORU MUSÍ BÝT VIDĚT !**

Musí být vidět, co se tam děje, samozřejmě pokud to má být vidět. „*Důmyslné herecké aranžmá, jímž režisér vytváří kompozici své inscenace, předpokládá vysvícení hrací plochy tak, aby bylo ze všech úhlů na herce dobře vidět.*" (Václav Müller: Světlo v rukou režiséra).

Hrací prostor nemusí být celé jeviště. Jestliže hrajeme komorní představení na velkém jevišti, nasvítíme jenom potřebnou střední část a okraje necháme v šeru odraženého světla. V některých inscenacích máme jeviště rozděleno na několik hracích prostorů. V takovém případě je bezpodmínečně nutné svítit do té části, kde se hraje, případně si pomoci barevným filtrem ke zvýraznění jednotlivých částí jeviště. Např. obývací pokoj lehce přibarvíme starorůžovou, kuchyně může být trochu studenější (světle modrá), výtah přisvítíme shora (tzv. sprcha) světlou lila. Bez ohledu na to, jestli hrajeme na celém jevišti, nebo jenom v jeho části, se snažíme nesvítit na přední (svislou) část předscény, na harlekýn nebo horní rám portálu. Pokud to není nezbytně nutné pro nasvícení předscény, vyhýbáme se portálu vůbec. Světlo má směřovat pouze do kukátka. O svícení jiných hracích prostorů (aréna, poloaréna, ulice) se zmíním později.

„...musí být vidět..." znamená, že po celém hracím prostoru v přímém pohledu diváka má být osvětlení v hodnotě asi 200 luxů. Tolik odborná literatura. Nám postačí, když si budeme pamatovat, že divák věku okolo 30 let se zdravým zrakem rozezná knoflíčky u košile nebo jiný detail o velikosti 6÷8 mm na vzdálenost 10 metrů. Na vzdálenost 5 metrů by měl rozeznat postavení malé a velké ručičky na běžných náramkových hodinkách. Toto by měla být základní hladina světelné intenzity rovnoměrně pokrývající celou hrací plochu.

„...musí být vidět..." však neznamená, že rozsvítíme všechno takříkajíc na plný pecky. Tím dochází k opačnému efektu. Nerozeznáme detaily, protože je prostor přesvícen. V záplavě světla, zvláště na světlém podkladu, detaily zanikají. Ještě je tu jeden důležitý aspekt, který bychom neměli přehlédnout. Je jím věková hranice diváka. Hrajeme-li pro mladé diváky, můžeme si dovolit menší intenzitu světla a prudší změny. Čím je člověk starší, ztrácí schopnost při slabším světle rozeznávat detaily a jeho přizpůsobivost oka náhlým změnám intenzity světla se prodlužuje, a to až v řádech minut.

Teď se pokusím vysvětlit, jak uděláme světlo po celém hracím prostoru. Pro začátek si vezmeme jednoduchý model „kukátko". Hrajeme po celém jevišti, režisér požaduje pouze, aby bylo všude vidět. Na jevišti je několik kousků nábytku, horizont a boční výkryty jsou černé. Máme k dispozici průměrně zařízené menší divadlo. Víme, že světlo má dopadat na herce shora pod úhlem 30÷45° (o svícení zdola nebo zboku později). To, co budeme vytvářet, se jmenuje základní hladina hereckého světla.

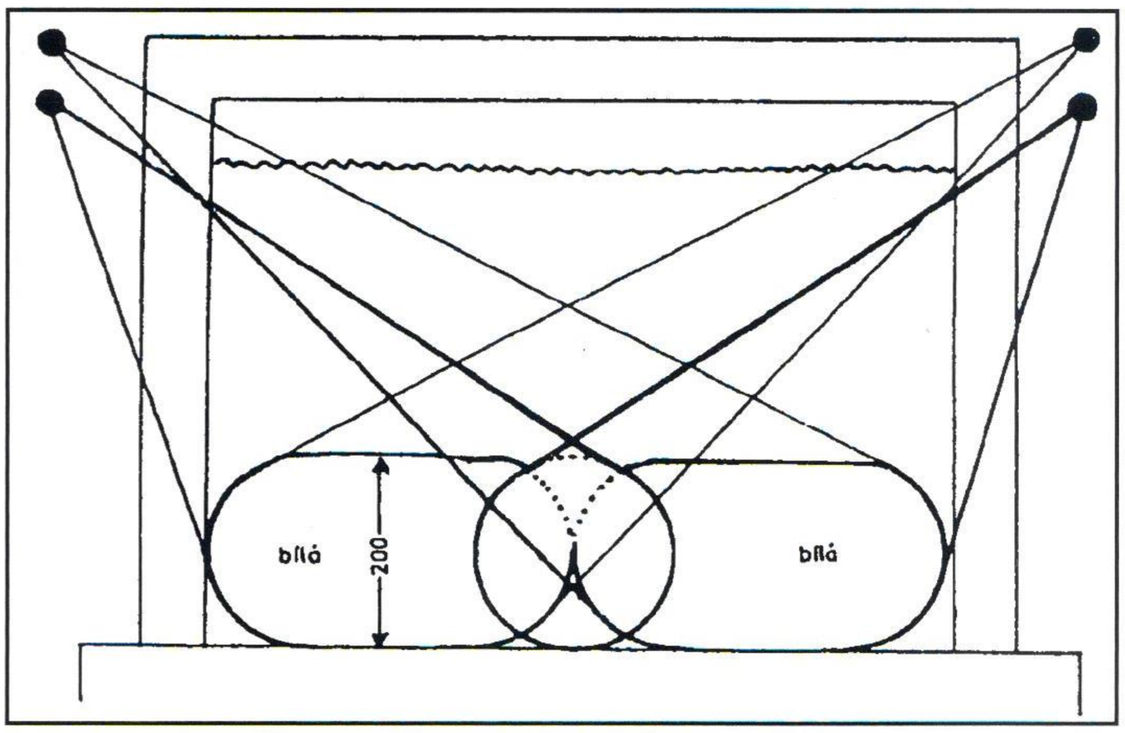
„Základní hladinou hereckého světla rozumíme vytvoření intenzivních světelných pásem, zpravidla do výšky 200 cm od jevištní podlahy nebo praktikáblu, v nichž je aranžmá herců dobře vysvíceno. Světelný tok této hladiny by neměl rušivě zasahovat na dekoraci." (Václav Müller: Světlo v rukou režiséra). Jestliže se nám budou po jevišti herci projíždět, např. na koni, musíme hereckou výšku světla patřičně přizpůsobit.

Pro lepší pochopení si rozdělíme hrací prostor na pět částí.

- A – předscéna (forbína),
- B – prostor mezi kontraportály (místo, kam padá opona),
- C – přední nebo také první plán jeviště (cca první třetina jeviště za oponou),
- D – střední nebo druhý plán (druhá třetina),
- E – pozadí nebo třetí plán (končí obvykle horizontem).

Rozdělení jeviště na první, druhý a třetí plán používal už K.S. Stanislavskij hlavně

SERVIS TECHNIKA

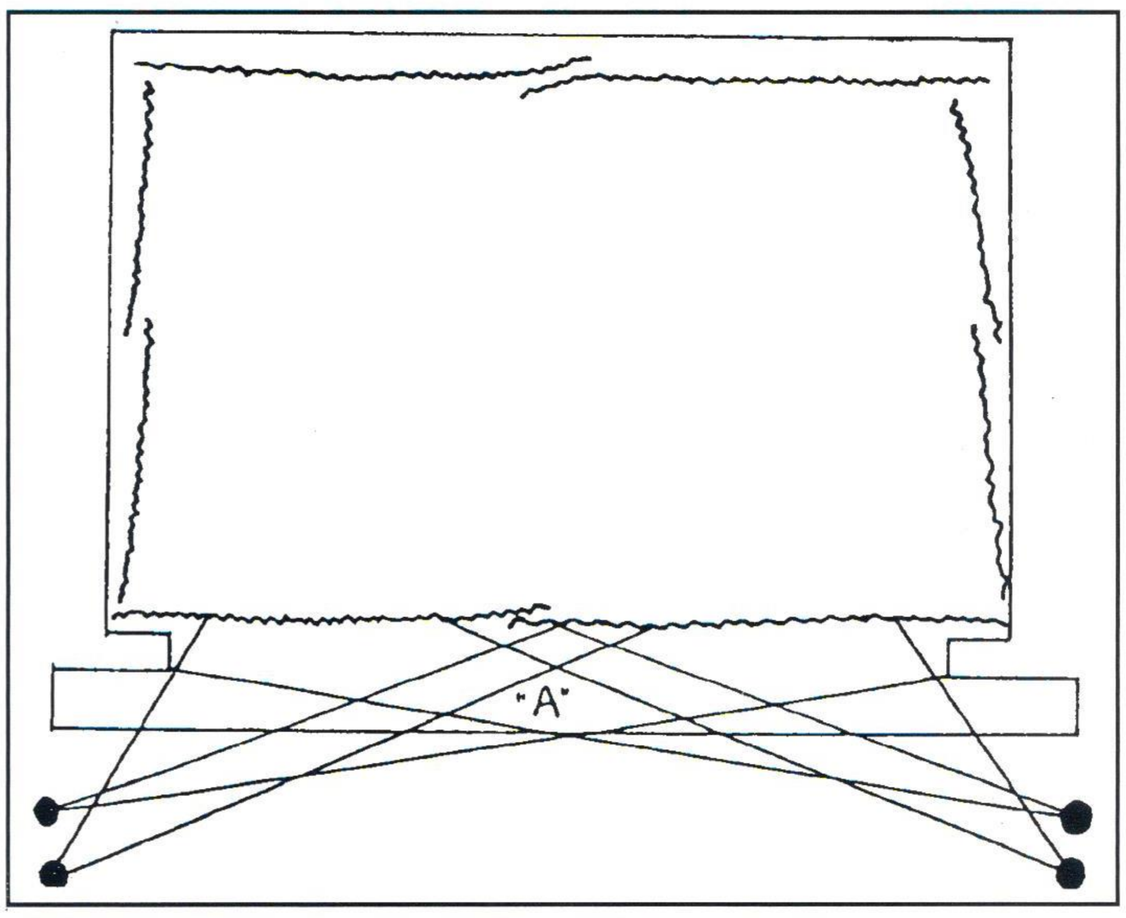
Základní hladina hereckého světla na předscéně – prostor A.

pro lepší pochopení scénického a scénografického uspořádání. Od něj to převzali někteří divadelní recenzenti, kteří rádi hovoří o prvoplánovém herectví, ale zřejmě tím nechtějí naznačit, že se herec pohyboval v prostoru hned za oponou. Za horizontem může být tzv. pomocné jeviště, které může dobře posloužit pro světelné efekty, např. stínové divadlo nebo zadní projekce.

Pravidlo druhé: **POŘADÍ PLATÍ !**

Nasvěcovat začínáme od předscény. To znamená, že předscénu budeme svítit světlomety, které jsou umístěny nejdále v hledišti, a to zpravidla křížem. Tímto způsobem dosáhneme toho, že stíny, které vrhají herci, budou dopadat na podlahu jeviště. Světlomety bývají obvykle umístěny v hledišti po stranách na konzolách, nebo v technických lóžích. Pravým horním světlometem vykrýváme levou stranu od portálu ke středu, pravým nižším pravou stranu od středu k portálu. Z levé strany svítíme naopak. Nižší světlomety by se měly na středu překrývat, aby v důsledku ztráty světla vzdáleností nevznikla tzv. černá díra (nevysvícený prostor). Nemělo by nikde být výrazně světlejší místo. Okraje překrytí by měly být měkké. Pokud máme k dispozici světlomety na zadní straně hlediště, můžeme je použít k rovnoměrnému vykrytí středu, zvláště jsou-li boční světlomety moc blízko u předscény.

Další prostor je mezi kontraportály. Použijeme světlomety umístěné na portálových věžích. Prostor svítíme těmi nejnižšími a směrujeme je proti sobě – tzv. průvany. Pokud mají světlomety klapky, usměrníme jimi světelný tok tak, aby nesvítily na portál nebo do hlediště. Pokud klapky nemají, natočíme je mírně dozadu.

Herecké světlo na předscéně – půdorysné schéma.

Světelná stopa by uprostřed jeviště neměla být vyšší než 2 m. Bílý světelný tok halogenových žárovek změkčíme filtrem v barvě čaje (např. LEE 205 ½ C.T.ORANGE nebo LEE 206 ¼ C.T.ORANGE – stejná čísla platí pro filtry E-Colour+ od fy ROSCO). Lépe pak vynikne plasticita hercovy tváře. K dosvícení tohoto prostoru použijeme světlometů z hlediště umístěných blíže jevišti po stranách nebo ve stropě.

První plán. Svítíme z portálových věží světlomety nad již použitými průvany. Světelný tok směřujeme opět křížem, a to tak, aby dopadající světelná stopa na protilehlé straně hracího prostoru nebyla výše než 2 m. Ke zlepšení plastičnosti použijeme světlomety umístěné na portálovém mostě. Světlomety shora používáme s mírou, abychom nerozsvěceli hercům pleše a načesaným blondýnkám celou hlavu. Ostřejší světlo shora také způsobuje dojem, jakoby měl herec knírek.

Střední plán. Je to vlastně prostor, kde se obvykle hraje nejvíce. Vzhledem k tomu, že je již dosti vzdálen od diváka, měl by být nasvícen intenzivněji, aby vynikla mimická práce herců. Použijeme světlomety z portálových věží a portálového mostu. Svítíme jej více zepředu, boční světlomety směřujeme křížem. Světlomety z bočních lávek používáme hlavně k mazání stínů na dekoracích.

Pozadí. Nejlépe se pozadí svítí z druhého jevištního mostu. Pokud není k dispozici, můžeme si pomoci světlomety zavěšenými na tazích, umístěných na bočních lávkách, nebo baterií světel. Svůj účel také částečně splní světlomety umístěné na stojanech vysunutých na maximální výšku mezi bočními výkryty. Z portálů většinou na pozadí nedosvítíme. Navíc bychom měli používat nejvýše umístěných světel kvůli stínům, jenže pak nám při svícení překáží sufity. Stíny na pozadí částečně smažeme vanami z baterie nebo světlomety v zadní části bočních lávek. Pozor, aby nám „nepsaly“ světelnou stopu po horizontu!

K doladění celého hracího prostoru použijeme v některých světlometech filtry typu 205 nebo 206, vyregulujeme intenzitu jednotlivých světlometů tak, aby světlo pravidelně pokrývalo celý prostor bez velkých světelných výkyvů. Pokud je určena některá část hracího prostoru jako důležitější, směřujeme tam nepatrně větší intenzitu. Pokud ne, může být střed trochu světlejší. Velký pozor dáváme zejména na „černé díry“. Ty mají herci nejraději, protože jim tam nic nesvítí do očí, a tak tam bývá tlačenice.

Takovéto nasvícení se hodí třeba pro jednoduchou konverzačku, která se odehrává v jedné místnosti, nebo pro běžné jednoaktovky, kde nějaké velké kouzlení se světly by bylo spíše na škodu.

Pokud nám zbyly ještě nějaké světlomety, můžeme je (ovšem s citem) použít k ozvláštnění nebo zvýraznění některých situací. Např. scéna u imaginárních dveří. Herec přichází zvnějšku a zvukem (klepání, zvonění apod.) svůj příchod oznamuje. Herec hrající na jevišti na tento podnět reaguje a přechází do prostoru imaginárních dveří. Během jeho pohybu jemně stahujeme celý prostor o 20÷30 % a rozsvěcujeme světlomet do prostoru imaginárních dveří. Můžeme také použít světlomet, který tam svítí trvale s menší intenzitou, tu protitahem zvětšíme o 20÷30 %. Po ukončení situace vše vrátíme plynule do původní podoby.

Samozřejmě pokud nemáme dostatečně vybavené divadlo, musíme pracovat pouze s tím, co je k dispozici. Postup zůstává stejný a prvořadým úkolem je, aby bylo dobře vidět po celé hrací ploše i za cenu toho, že upustíme od některých, nepříliš důležitých světelných změn. Pokud vozíme svoji malou zájezdovou techniku, existuje ještě obrácený způsob. Necháme si v záloze čtyři až šest světlometů a ostatní použijeme na nasvícení lokálních hracích prostor. Potom některé (nebo pokud to jde, tak všechny)

rozsvítíme cca na 50% a záložními světlomety dosvítíme prostor tak, aby byl rovnoměrně nasvícen. Tento způsob předpokládá, že si můžeme umístit alespoň částečně stojany se světlomety podle potřeby. Chce to však mít značné zkušenosti, protože většinou není dostatek času na to, abychom celý systém několikrát přestavovali a hledali optimální řešení.

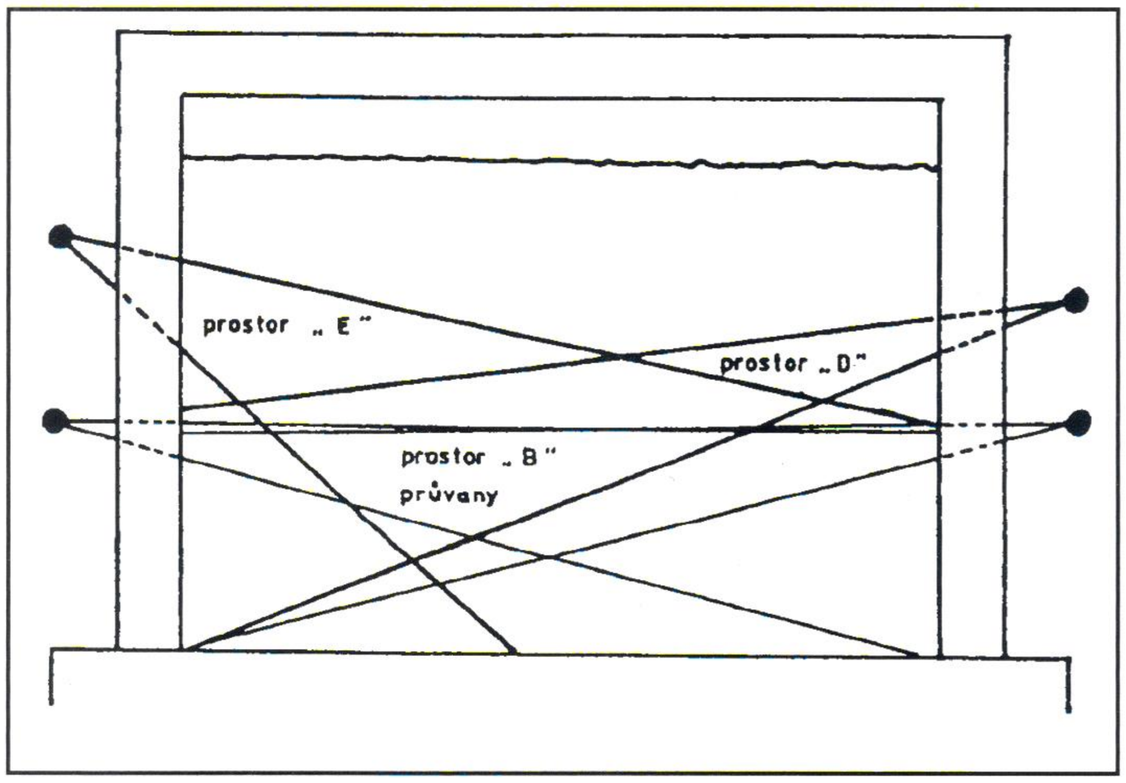
Je samozřejmě také možné udělat si technickou zkoušku se zájezdovou aparaturou. Protože je to zkouška, nikam nepospícháme, můžeme stojany třeba 10× přestavět tak, aby nám jejich umístění vyhovovalo. Pak už si stačí jen zapamatovat jejich základní rozmístění v poměru k hracímu prostoru a drobnosti už není problém doladit na místě. Na této zkoušce nepotřebujeme herce, stačí jen režisér a scénograf.

Svícení více hracích prostorů na jednom jevišti. Lokální hrací prostor. Při svícení více hracích prostorů postupujeme podobně, jen s tím rozdílem, že každý prostor nasvěcujeme zvlášť a dbáme, aby nám světlo neutíkalo do jiných částí, a to zvláště tehdy, je-li tam jiná dekorace nebo mobiliář. Jestliže bude nasvícen částečně jiný hrací prostor, je to pro diváka matoucí a může být dezorientován. V tomto okamžiku nemyslím odražené (parazitní) světlo, ale nepřesně nastavený světlomet nebo nešikovně odstrčené křeslo, na které v příští scéně dopadne světlo patřící do jiné místnosti.

Můžeme se setkat s požadavkem režiséra rozdělit jednu scénu do několika částí. Např. v pravé přední části u konferenčního stolku probíhá dialog, který má vazbu na nějakou situaci, která se odehrála ve stejné místnosti někdy dříve. Souběžně s tímto dialogem probíhá v jiné části scény tato retrospektiva jako němohra. Nemůžeme svítit celou scénu, jako jsme ji svítili od začátku, protože by z toho měl divák zmatek. Nasvítíme si „lokální prostor" okolo konferenčního stolku, ten druhý nasvítíme také, ale světlo obarvíme podle situace, která se tam odehrála. Romantiku např. vyvolává barva růžová, nebo naopak paví modř nebo fialová vyvolávají nepříjemné pocity – chlad, bezcitnost, zradu. Ostatní scénu necháme asi tak na 30 % normálu.

Při svícení více hracích prostorů se dobře uplatní i boční světlo nebo protisvětlo. To je však vyšší kategorie svícení. Zde je potřeba si ujasnit především účelnost a význam takového světla. Potom je potřeba vše dobře vyzkoušet, zda to opravdu funguje a jestli to opravdu je přínosem, a ne jenom laciným efektem. Také je nutné si uvědomit, že při zájezdech nemusíme mít k dispozici takové zařízení, na jaké jsme zvyklí. Je vždy dobré mít v záloze jednu nebo dvě jednodušší varianty.

Pravidlo třetí: **NESVIŤ DIVÁKOVI DO OČÍ!** Nemá to rád, je mu to protivné, můžeme hrát sebelépe, ale divák z toho nic nemá. Platí to obecně, zvláště však musíme mít toto pravidlo na zřeteli při svícení arény, poloarény a ulice. Tyto hrací prostory mají své zákonitosti, některé přednosti, ale také svá úskalí. U těchto prostor musíme mít světla dostatečně vysoko, svítíme pod úhlem 60° a více. Důvod je jasný – nesvítit do očí divákovi na protilehlé straně hlediště. Zde je dobré si pomoci třeba i spodním světlem. Inscenace v tomto prostoru snesou někdy i bizarnější světlo, než na které jsme zvyklí z kukátka. (J. Tejkl v Amatérech použil s úspěchem převážně spodní světlo i na kukátku. Před zavedením el. proudu se používalo pouze spodní svícení. Svíčky, později petrolejky na forbíně. V barokním divadle v Českém

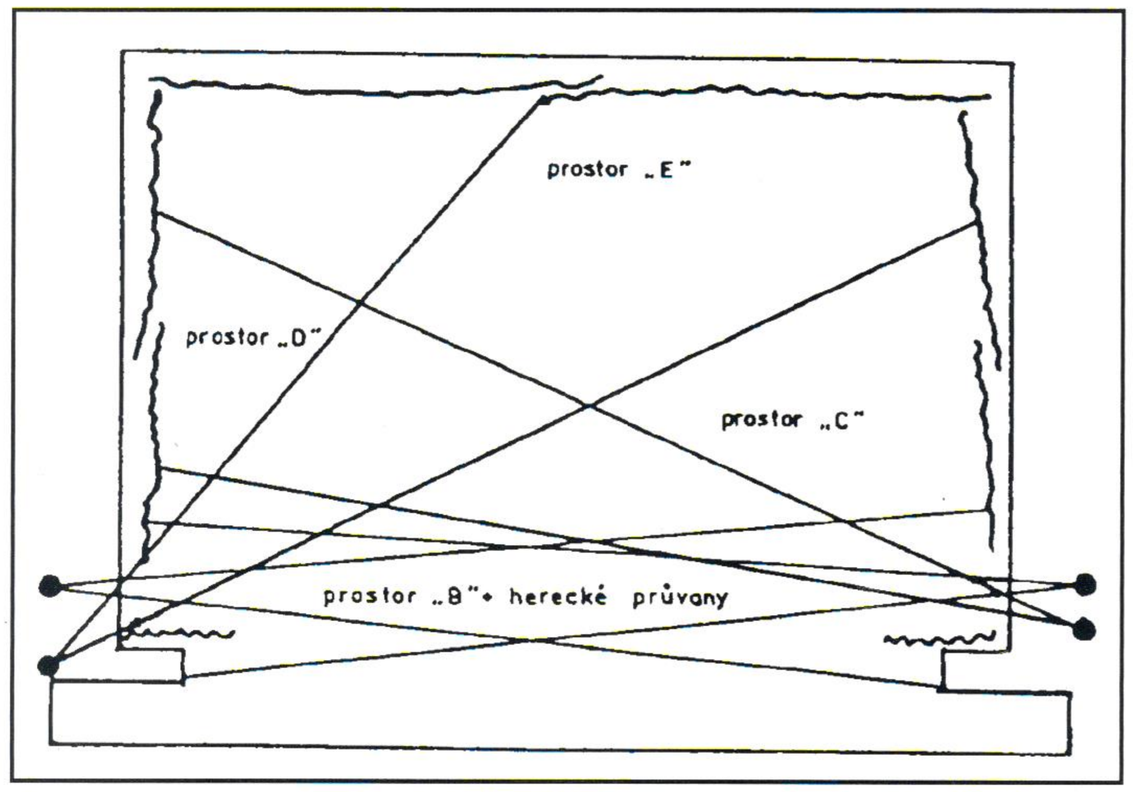

Hercova postava svícená v prostoru B – průvany – čelní pohled a vysvícení prostoru D a E.

Krumlově mají dokonce stmívače na svíčky. Koryta se svíčkami která zajížděla do podlahy.)

Boční svícení. Boční svícení a protisvětlo jsou způsoby svícení, které se ve značné míře uplatňují v pohybovém divadle a tanci. Tady pracuje s osvětlovačem choreograf, protože pokud se má dosáhnout žádaného efektu, je nutná dokonalá souhra režiséra, choreografa, herců a technika. Viděl jsem představení, ve kterém hráli černě odění herci v černém pozadí a na černé podlaze. Příběh rozehrávali pomocí různých rekvizit a světlo na ně dopadalo převážně zepředu. Součástí inscenace byly živé obrazy tvořené těly herců a svícené soustavou tvarových světlometů umístěných na bocích od podlahy až do výše stojícího člověka a vzadu shora pod úhlem asi 60°. Tyto obrazy vyjadřovaly emoce, názor aktérů na danou situaci nebo završovaly některou část hry. Byl jsme fascinován tím, jak dokázali ze svých těl vytvořit tak přesnou skulpturu, která ve svém konečném tvaru pomocí světla a stínu evokovala například tvář Adolfa Hitlera. Svícení takových inscenací vyžaduje dokonalou přípravu, mnoho času, trpělivosti a zkušeností, v neposlední řadě pak perfektní technické zázemí.

Světlo, scénografie a kostým. Velký problém vzniká, dostane-li se světlo do střetu se scénou nebo kostýmem. Co je tím míněno? Scénograf si vymyslí dekoraci, která se skládá z velkých bílých ploch. Dopadající světlo se od těchto ploch odráží zpět do hlediště. Herec stojící před takou dekorací se ztrácí. Nejen, že mu není vidět do obličeje, ale často nerozeznáme jednotlivé části kostýmu. Říkáme tomu, že „scéna leze před herce". Přitom čím víc svítíme, tím je méně vidět. O kostýmu platí to samé. Můj oblíbený

Prosvícení základu hereckého světla v prostorech.

příklad – opálená dívka v kroji s velkým bílým krejzlíkem a holubičkou na hlavě.

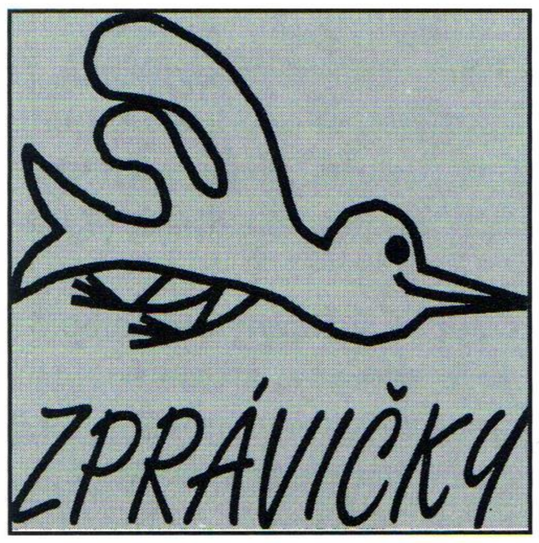
Na letošním Jiráskově Hronově (JH) byla příkladem tohoto negativního světelného efektu inscenace Gazdiny Roby souboru z Hvozdné. Scéna tvořená dvěmi velkými šikmými stěnami a na horizontu s obrovským kruhem byla natřena zářivě bílou barvou bez jediné chybičky. Již při základním nasvícení se scéna jevila jako přesvícená a při prudkém nájezdu světel jsem podvědomě zavíral oči. Z první řady na balkóně jsem nerozeznával obličeje, o mimice nemluvě. Obdobnou scénu měl následující den soubor z Karolinky pro inscenaci hry s názvem Doma. Opět šikmé bílé stěny a na pozadí vysoký bílý praktikábl a bílý horizont. Barva nebyla však čistě bílá, ale měla nádech do slonové kosti a byla matná. Horizont byl z neběleného kalika a světelnou náladu zlepšilo i použití světle hnědých filtrů (již dříve zmíněné 205 a 206). Těmito drobnými úpravami bylo dosaženo příjemnější světelné pohody.

Další chybou, která může pokazit představení, je nepřiměřená hra barev. Opět jeden příklad z letošního JH – ŠOS Prachatice: Don Juan. Zde inscenátoři použili snad nejen všechny světlomety, kterými hronovské Jiráskovo divadlo disponuje, ale i všechny barevné filtry. Nasměrování světel mělo nejspíše nějaký řád, který se mi ale nepodařilo pochopit. V některých momentech sice svítilo světlo na kostým, který se tvářil jako historický, ale jeho skutečnou podobu jsme nemohli pořádně zaregistrovat, neboť v té směsici barev světla a tmy se nedala určit nejen barva, ale mnohdy ani střih. Podobně je možno hovořit o líčení, které bylo výrazně stylizované, což jsem viděl o přestávce za divadlem na denním světle, bohužel v tom kaleidoskopu barev působilo někdy proti postavě. Domnívám se, že kdyby byl hrací prostor nasvícen základní hladinou hereckého světla, byť jen ve třetinové intenzitě, aby mohly vyniknout jednotlivé barevné stopy a herci se pohybovali po celé hrací ploše v daném aranžmá, které by odpovídalo situacím a barvám k nim přiřazeným, byla by to, myslím, zajímavější podívaná.

Z rezervoáru programu letošního JH lze poukázat i na inscenace, v nichž bylo možné sledovat příkladnou práci se světly. Např. TY-JÁ-TR – Hrobeso Praha: Mnoho povyku pro nic. Dobře vymyšlené, postavené a vedené světlo. Změny funkční, nenásilné a podporující situaci na jevišti. Pozor jen na zrcadla na zadní stěně. Odražené světlo svítilo některým divákům do očí. Nebo DS Tyl Rakovník: Princ a chuďas. Opět dobře vymyšlené a zrealizované světlo. Velice citlivě a přesně uskutečňované změny. Doporučil bych přecházet do přestavbového polosvětla přímo z předešlé světelné nálady, ne přes tmu. Je to šetrnější, divákovi oči se lépe a rychleji adaptují na další světelnou scénu. Všeobecný problém, nejen na amatérských jevištích, je příchod herce do úzké světelné stopy. Je to hezký a efektní divadelní nástup, pokud ale herec nepřichází šerem o půl metru vedle, což bývá dosti časté.

Toto je opravdu jenom minimum o tom, jak zacházet se světlem v divadle. Je celá škála otázek jak svítit to či ono. Jak svítit den, noc, roční období, emoce, jak vytvářet světlem napětí, jak svítit dekorace nebo herce, aby se měnili světlem, nebo je světlem vytvářet, jak svítit sledovacím a tvarovým světlometem. Jsou tu nejrůznější světelné efekty, stínohra, černé divadlo, projekce atd., ale o tom až příště.

Text: ***Pavel Hurych a Jaroslav Vondruška***
Nákresy: ***Václav Müller***

VYBRÁNO Z DATABÁZE NIPOS

KUKS (210 obyv., okres Trutnov): Geisslers Hofcomoedianten je soubor 8 mladých ochotníků, který má stálou scénu v obci Kuks, ve stodole zvané Comoedien-Haus. Vznikl před 10 lety a pod nynějším názvem hraje již 4 roky. Během června pořádá na Kuksu řadu představení, která se uskuteční v exteriéru i na stálé scéně. Soubor již několik let spolupracuje s místními dětmi, konkrétně se souborem Bambi di Terme, který vznikl před 2 lety. (Noviny Náchodska, 14.6.2005)

LIBICE NAD CIDLINOU (1240 obyv., okres Nymburk): Divadelní spolek Vojan v Libici n. C. připravil na dny 16. – 18. září 2005 počtvrté nesoutěžní přehlídku pod názvem Divadelní babí léto. Pozval na ni soubory D3 z Karlových Varů se hrou pro děti Ženich pro čertici, soubor OS DRH posluchačů jednoho z hronovských seminářů s inscenací Gogolovy Ženitby, královéhradecký loutkářský soubor HAD s hrou My se vlka nebojíme, Divadelní spolek bří Mrštíků z Boleradic se Strakonickým dudákem a loutkářský spolek Před branou z Rakovníka s hrou O beráncích a ospalém čertovi. Návdavkem pak Hanu Voříškovou z Chocně, aby ke každému představení přidala Grónskou písničku. (MS)

MACHOV (1100 obyv., okres Náchod): Přátelé divadelního spolku Černí šviháci z Kostelce nad Orlicí připravili za sympatií občanského sdružení Triarius Česká Třebová a za podpory obce akci První Lojzíkův Machov. Na této přehlídce se mají v budoucnu představit ty soubory, které mohou svou tvorbu ukázat ve vývojové kontinuitě. Akce se konala 11. a 12.8. (Noviny Náchodska, 5.8.2005)

MLADÁ BOLESLAV (44 tis. obyv.): Opravené malé divadlo Novanta ve čtvrti Debř v Mladé Boleslavi zahájilo provoz 17.8. Z bývalé zpustlé hospody, skladu potravin, tělocvičny a dalších prostorů zrekonstruoval J. Šubrt z Mělníka sál s pódiem, kde je i pianino. Chtěl by, aby divadlo sloužilo dětem a školám, aby tam získaly prostor také amatérská divadla, dětské soubory a kapely. Chystá se oslovit ředitele mladoboleslavských škol a prostory jim nabídnout. Předpokládá, že roční provoz divadla si vyžádá cca 150 tis. Kč, takže chce požádat město o příspěvek. Tímto způsobem již funguje divadlo Novanta v Mělníku, které J. Šubrt také opravil, a kde mají sál k dispozici děti. (Právo, 17.8.2005)

MNÍŠEK POD BRDY (4100 obyv., okres Praha-západ): Festival amatérského a studentského divadla - Mníšecký štrůdl 2005 se koná již popáté. V Mníšku pod Brdy se ve dnech 2. a 3.9. na 2 scénách představily Bílé divadlo Ostrava, Divadlo (bez záruky) Praha, DS Svatopluk z Benešova či Anička Duchaňová. V dalším programu byly promítnuty filmy Exil a Trio z Belleville a zahrála skupina Unifiction. (Lidové noviny, 1.9.2005)

MORAVSKÉ BUDĚJOVICE (8000 obyv., okres Třebíč): Ve dnech 22. až 27.8. se na Zámeckém nádvoří v Moravských Budějovicích konal 2. ročník amatérské divadelní přehlídky Horákův Horácký festival, v jejímž programu se představily ochotnické soubory z Moravských Budějovic, Jaroměřic nad Rokytnou, Dačic a Rosic u Brna. (Zpravodaj Českobudějovicka, č.7-8, 2005)

NETOLICE (2700 obyv., okres Prachatice): Zahrady zámku Kratochvíle u Netolic patřily do 7.8. letnímu divadelně-výtvarnému projektu Kratochvílení. Letos již podeváté tu pod vedením Divadla Continuo mezinárodní tým rozehrál renesanční vodní tvrz. Na projektu společně pracovaly tvůrčí dílny a skupiny - studenti berlínské artistické školy připravili akrobacii na trapézách, výtvarnice vyrobily loutky, ovládané několika vodiči a výtvarné objekty. Hudební podoba projektu byla dílem slovenských umělců. Představení v jedinečné atmosféře zámku spojilo členy malovického Divadla Continuo s představiteli odlišných kultur různých částí Evropy - s umělci z Německa, Rakouska, Francie, Slovenska, Polska, Maďarska, Ukrajiny a Ruska. (Právo, 28.7.2005)

OLOMOUC (104 tis. obyv.): Letos v lednu se na základě schválení Akademického senátu Univerzity Palackého v Olomouci změnil název jedné ze 14 kateder Filozofické fakulty této univerzity. Původně Katedra teorie a dějin dramatických umění nyní nese název Katedra divadelních, filmových a mediálních studií. Výuka historie je orientována na historii a současnost českého divadla a filmu v kontextu světových dějin kinematografie a divadla. Výuka teorie vychází z tradic české teorie filmu a divadla (zejména strukturalismu). V rámci katedry působí literární sekce, která zajišťuje výuku dějin české a světové literatury, základních pojmů z estetiky aj. Katedra má k dispozici filmový sál a velkoplošnou projekci, videotéku s přibližně 2700 záznamy filmů a divadelních představení, digitální rozhlasové studio a divadelní sál. Součástí katedry je i Dokumentační centrum dramatických umění, které soustřeďuje regionální materiály z oblasti divadla a filmu různých typů. Absolventi se uplatňují v médiích či

v institucích, které produkují, šíří nebo reflektují dramatická umění a literaturu. (Videohobby, č.8, 2005)

PRACHATICE (12 tis. obyv.): Po stopách kupců se solí a za minerálními prameny západních Čech se koncem července vydalo 24 mladých umělců a dramatiků z ČR a Německa. Jejich první česko-německé vagónové divadlo „Tscheutschvlak/Čojčvlak" si naplánovalo návštěvu 3 německých a 3 českých měst. Herci svou pouť zahájili 26.7. v bavorském Bad Reichenhallu a poté během třítýdenní túry navštívili Pasov, Prachatice, Mariánské Lázně, na závěr se 20.8. představili v Chebu a celý projekt uzavřeli 23.8. v Marktredwitz. Cílem projektu bylo přiblížit české a německé obchodní vztahy od středověku do současnosti. Jeho ústředním spojovacím prvkem byla železnice, resp. nákladní vagon, který se na jednotlivých nádražích, kde se uskuteční představení, proměňuje v jeviště. Akci pořádalo občanské sdružení A Basta z Horního Záhoří a Pedagogické divadelní centrum z Norimberku. Zajímavostí projektu byl divadelní jazyk „čojč", jemuž prý rozumí jak čeští, tak němečtí diváci. Zakládá se na propojení všech elementů lidské komunikace a vtipném užití obou řečí. Námět hry účastníci projektu vymýšleli na každé zastávce. (Chebský deník, 20.8.2005)

PRAHA, KRUŠNÉ HORY: Mladý soubor, složený z absolventů Dismanova rozhlasového souboru, se pokusil o návrat do let minulých, kdy herecké skupiny objížděly své diváky. S divadelní inscenací Shakespearova Snu noci svatojánské v režii studentky JAMU Daniely Ouhrabkové a studenta DAMU Tomáše Staňka, kterou 22.5.2005 premiérovali před pražským publikem v klubu Mlejn, vyjeli do Krušnohoří. S dřevěným divadelním vozem, taženým koněm, putovali od obce k obci a místním divákům na náměstích odehráli svá představení. Hrálo se pod širým nebem, za svitu loučí a lamp od 3. do 7. srpna v Radonicích, Mašťově, Krásném Dvoře, Podbořanech a Žatci. Projekt finančně podpořila Nadace Život umělce. Mediálním partnerem byl Český rozhlas – sever. Činnost sdružení podpořil Magistrát hlavního města Prahy. (MS)

PRAHA 7: Dne 15.7. se již posedmé devatenáctičlenná skupina dětí a jejich vedoucí z divadelního souboru Ty-já-tr spolu se 2 koňmi vydala na desetidenní Putování s huculem. Soubor působí na Praze 7 a patří k nejlepším i nejpočetnějším dětským divadelním kolektivům v metropoli. Tradice letního putování vznikla v r. 1998, kdy soubor využil nabídky ke spolupráci s Hucul klubem Laka (nyní Zmrzlík), jehož koně občas také hrají v některých inscenacích. Soubor jezdí po vzoru kočovných společností ode vsi ke vsi - letos s představením Drdových Dalskabátů, které hrál po širým nebem na Kokořínsku. Výtěžek ze vstupného podpořil děti s onemocněním tzv. papírové nebo též motýlí kůže (extrémně citlivá pokožka), které jim neumožňuje běžný způsob života. Na srpen Ty-já-tr připravil premiéru Shakespearova Večera tříkrálového, který uvedl desetkrát v rámci Křivoklátských divadelních slavností přímo na hradě. (Právo, 3.8.2005)

RYCHNOV NAD KNĚŽNOU (12 tis. obyv.): Město Rychnov na Kněžnou připravilo na 27.6.-6.7. již 12. ročník divadelního festivalu Poláčkovo léto 2005, který je pořádán na počest tamního rodáka, spisovatele a novináře, humoristy Karla Poláčka. V netradičních prostorách města se představí se svými inscenacemi amatérský soubor Jiří z Poděbrad, činohra Národního divadla v Brně, místní Pelclovo divadlo, Klicperovo divadlo Hradec Králové, opavské Slezské divadlo, Východočeské divadlo Pardubice a další. V programu festivalu byla zařazena řada podvečerních koncertů v kostelích a synagoze. (Rychnovský zpravodaj, č.6, 2005)

SOBĚSLAV (7000 obyv., okres Tábor): Budova dnešního kulturního domu v Soběslavi je nerozlučně spojena s působením ochotnického spolku. Počátky divadla v tomto městě sahají pravděpodobně do poloviny 16. století. Hrálo se na hradě, zřejmě na nádvoří pozdějšího pivovaru - shodou okolností jen několik metrů od stávajícího jeviště kulturního domu. V r. 1881 byl postaven Národní hostinec s prostorným divadelním sálem, v r. 1888 bylo pořízeno nové jeviště. Po první světové válce nastal kolem r. 1919 rozkvět divadla, které dostálo nový název - Spolek divadelních ochotníků „Chvalovský" v Soběslavi. Po neúspěšných pokusech o stavbu nového jeviště se ochotníci vrátili k původnímu plánu přístavby sálu Národního hostince. V r. 1930 vzniklo za sálem jeviště s horizontem, provazovými tahy, šatnami, garderobou a zkušebním sálem. Místní dámy spolku darovaly plyšovou oponu. Na základě prohlídky tehdy utajovaného elektrického zařízení v pražském Národním divadle bylo elektrické osvětlení vybudováno i v Soběslavi. V r. 1930 se uskutečnilo slavnostní otevření Jiráskovou Lucernou. Zatím poslední rozsáhlou rekonstrukci a přestavbu zažil kulturní dům v letech 2000-2001, a to nákladem zhruba 40 mil. Kč. (Táborské listy, 2.6.2005)

VALEČ (360 obyv., okres Karlovy Vary): Divadlo na zahradě je název přehlídky neprofesionálních divadelních scén, která se uskutečnila 18.6. na zámku ve Valeči. Pořadatelem akce byl Národní památkový ústav v Plzni. (Karlovarské noviny, 6.6.2005)

VARNSDORF (16 tis. obyv., okres Děčín): V Městském divadle ve Varnsdorfu se 18.6. konal 2. ročník Divadlení 2005, mezinárodního minifestivalu amatérského divadla evropských menšin, na kterém se představily lužickosrbský DS Šunow/Konjécy, chorvatský soubor slovenské menšiny v Iloku, pořadatelský rumburský Hraničář a další. (Hlas severu, č.12, 2005)

KALENDÁŘ AKCÍ

ŘÍJEN – PROSINEC 2005

20. – 23.10.	**Bechyně – Nahlížení**, 16. celostátní přehlídka a dílna středoškolské dramatiky a mladého divadla
25. – 26.10.	**Jablonec nad Nisou – Podzimní fantazie – Tanec**, V. otevřený festival scénického tance a pohybového divadla
27. – 29.10.	**Polná – Hrabalova ostře sledovaná Polná**, 1. ročník divadelního „nejenvzpomínání"
27. – 30.10.	**JABLONEC NAD NISOU – TANEC, TANEC…, XIX. celostátní přehlídka scénického tance mládeže a dospělých**
28. – 30.10.	**Bechyně – Faustování**, tematicky zaměřená loutkářská přehlídka a dílna
listopad	**Libčany – Loutkářské Libčany - O cenu Matěje Kopeckého**, přehlídka loutkářských souborů programově hrajících pro dětského diváka
1. – 30.11.	**České Budějovice – Budějcká Thálie 2005**, 6. ročník nesoutěžní přehlídky amatérských divadel
3. – 24.11. (čtvrtky)	**Říčany u Prahy – Divadelní podzim Jiřího Šatopleta**, 9. nesoutěžní přehlídka amatérského divadla
4. – 6.11.	**PRAHA – PŘELET NAD LOUTKÁŘSKÝM HNÍZDEM, 14. oborová přehlídka loutkových divadel**
5. – 6.11.	**Moravská Třebová – Štronzo**, zemská přehlídka jednoaktových her a divadla jednoho herce
9. – 13.11.	**RAKOVNÍK – POPELKA, XXIV. národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti**
9. – 13.11.	**Ústí nad Orlicí, Česká Třebová, Pardubice, Letohrad a Luže – Mezinárodní festival české a slovenské dramatické tvorby**
10. – 11.11.	**Liberec – 38. PEDAGOGICKÁ POEMA, celostátní soutěžní přehlídka uměleckého přednesu studentů středních pedagogockých škol**
11. – 13.11.	**Česká Třebová – Divadlo a hudba**, setkání amatérských divadelních souborů, v jejichž inscenacích převládá hudební prvek
11. – 13.11.	**Praha – Základy dětského divadla**, kurz pro vedoucí dětských a mladých divadelních souborů v CTD Praha 6
17. – 19.11.	**Valašské Meziříčí – MORAVSKÝ FESTIVAL POEZIE, 41. česko-slovenská přehlídka uměleckého přednesu**
17. – 20.11.	**Ostrava – Mariánské Hory, DDM Korunka – 21. Setkání divadel a lidí**
23. – 26.11.	**Česká Lípa – Českolipský divadelní podzim**, nesoutěžní přehlídka amatérského divadla
24. – 27.11.	**Bělá pod Bezdězem – Tréglova Bělá**, 2. ročník nesoutěžní přehlídky amatérského divadla
25. – 27.11.	**Praha – Dramaturgická dílna dětského divadla** v CTD Praha 6
26. – 27.11.	**Praha – Zbraslav, Kaškovo divadlo – Kaškova Zbraslav,** přehlídka jednoaktových her
1. – 4.12.	**Brno, CVČ Lužánky – Nadělení v pohybu**, 10. nesoutěžní přehlídka a dílna studentského a jinak mladého divadla
10. – 11.12.	**Praha – Pozdněpodzimní přehlídka dětského a mladého divadla**, pražské setkání dětských a středoškolských souborů z celé ČR
16. – 18.12.	**Kopřivnice – Kopřivnická Vánočka**, V. ročník nesoutěžní přehlídky studentského a jinak mladého divadla

AMATÉRSKÁ SCÉNA